

-Yusu a -ti, -te
LUKU
-mɔ -bi, ε nu la 'a 'cɪcɪ

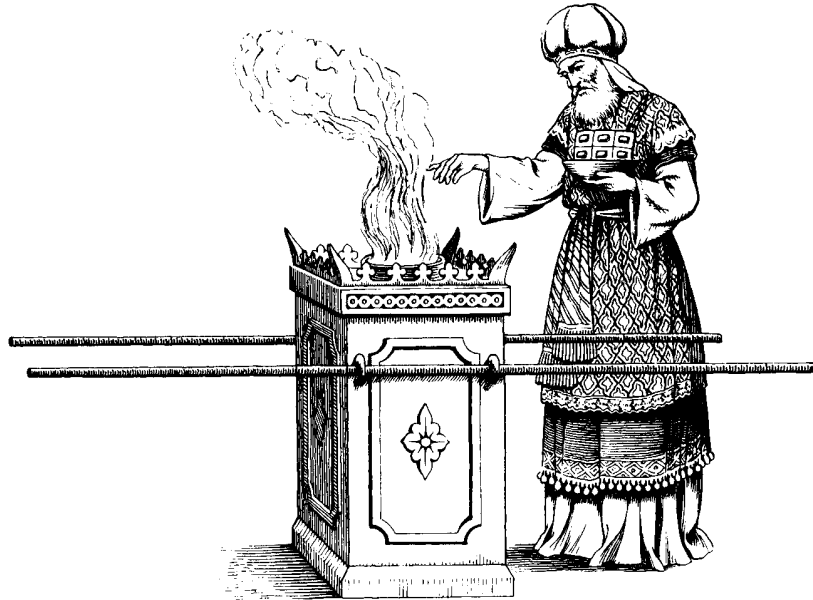
-Ti -kɔ -ti Luku, ε 'cɪ 'cɪɛn -bu

1 1-2-Na 'wio Teofilu. -Kɔ 'a yiyie, -ε mɔ, 'kɪ 'nɛ- -a mu 'nyi, -tebli -huɔhuɔ mu 'lu -mɔ, 'kɪ 'v -Yusu 'Kɪsu* a -ta'. -Tɛbli a 'mu, -ε mu la 'lu -mɔ, nyibli -huɔhuɔ 'ye la-a ni, 'v -hɛɛ la nyibli -mu', 'kɪ bu pu Nyɪsua a -haantitɛ, 'v nɛ la-a -mɔ lɛ, 'kɪ 'v nyibli yi. ε kɔ nyibli -huɔhuɔ -bi, 'v yi-ti 'cɪ, =wi yi, -te nyibli a 'mu, -v 'ye la -tebli a 'mu, v nu la 'a hɪhla. 3'A -ti, 'na 'mumu, 'n 'beti ni, -te -tebli a 'mu, ε nu la 'lu-mɔmumuɔ, kɔɛ 'v 'a -wlu=tutuo 'yie bu. -Te 'n 'beti -ni, -ε -bi 'n 'ye-e ni, -ε mɔ, ε nɔɔ 'v lɛ, -tebli a 'mu, -te ε nu yrekɔkɔɛ kɔ, -te ε nu 'lu-mɔmumuɔ, =bu 'cɪ -mu Teofilu -mɔ, -mɔ nyiblo gbagbu, 'mu=v -mɔ lɛ na. 4'N ni-e ni, tɔɔlɛ -mu', v tɔɔ -mu, =mu=v yru, -ε mɔ, ε mɔ -ti a -tɛɛ =nɔ. -ε -bi dɛ, 'n 'cɪ, nɔ- -bu:

-Te Nyɪsua a lɛlɛnyɔ* hla la Saan* Batisɪ a kɔkɔ-ti

5Ti -kɔ 'yri Helɔdi* mɔ la Sudeblɔgba a 'kun, ε kɔ la Nyɪsua a -cɔhlɔnpinyɔ* -du. 'A 'nyre mɔ Sakali. 'Kɪ ε ni la 'li -cɔhlɔnpinyɔ a =tumu -bi 'nyi, -v ni -kuan lɛ, 'kɪ 'li Nyɪsua a 'kagbau* bu, 'kɪ 'li Jrusɛdɔ 'kwli. =Tumu a 'mu, v mɔ la -cɔhlɔnpinyɔ Abia a =tumu -nɔ. Sakali a nɔgba, 'a 'nyre mɔ Elisabeti. 'Kɪ ε kɔ 'li -cɔhlɔnpinyɔ Ayɔ* a =tugba 'kwli. 6Sakali kɔ Elisabeti a 'mu 'hɛn-, v 'sii la 'v yi, 'kɪ 'v Nyɪsua ye', kɔ, 'v =tui la 'v Nyɪsua a tete* a pɛpɛ 'v -tɛɛ, 'kɪ 'li 'waa =wli a pɛpɛ ki. 7Kɛɛ, v 'yi la 'yu -kɔ, -ε nu=o, Elisabeti 'ye la 'yukɔdɛ, 'ti- v ni 'hɛn a 'mu, v ku la ni diaki.

8-Nyrɔwɔ -du 'kɪ, -ε -bi Abia a =tugba a ti nyre 'v ni, 'kɪ bu nu -cɔhlɔnpi-kuan*, 'kɪ 'li Nyɪsua a 'kagbau bu.

Ɛ nɔ- nu=ɔ, Sakali, 'ɛ yɪ -cɔhlɔn pi, 'kɪ 'v Nyɪsua ye', 9=wtɪ yɪ, -te -cɔhlɔnpinyɔ ni=e lɛ, =tumu -bɪ a tɪ 'bʊ nyre 'v, 'v pɪ 'wla, -cɔhlɔnpinyɔ -mʊ', 'wla yɪ di, nɔ- pʊɛ 'lɪ Nyɪsua a 'kagbau bʊ, -ɛ di=e nu, ɛ 'mʊ hɪnhɔnpʊ-tɛblɪ nu, ɛ 'mʊ -cɔhlɔn pi, 'kɪ 'v Nyɪsua ye'. Sakali a 'mʊ, nɔ- 'wla -di, 'kɪ bʊ pa 'lɪ Nyɪsua a 'kagbau bʊ, ɛ 'mʊ hɪnhɔnpʊ-tɛblɪ a -cɔhlɔn pi. 10Tɪ -kɔ 'yɪ ɛ =tu -cɔhlɔn a pipie -wlu, 'kɪ nyibli -hɔɔhɔ 'wle 'v -patʊ' bʊ, 'v dɛ Nyɪsua.

11 Sakali bʊ yɪ 'kɪ -cɔhlɔn nɪ pi, 'kɪ 'lɪ Nyɪsua a 'kagbau bʊ, -ɛ -bɪ Nyɪsua a lɛlenyɔ 'hru 'v=v 'hʊ. 'Kɪ ɛ nɪ 'v -tɛ -mʊ', Sakali yɪ 'v -cɔhlɔn -pii -nɪ a diidektɪbɪa kɪ. 12-Tɛ Sakali a 'mʊ, ɛ 'ye=e, -ɛ -bɪ ɛ ta 'v bʊ, hvannʊ 'ɛ -tua 'a nunuo. 13Kɛɛ Nyɪsua a lɛlenyɔ lee =nɛ nɪ: «Sakali, =nɪ 'pie 'lɪ hvannʊ, -ɛ nu=ɔ, Nyɪsua wen -na lenyaawin kɪ. -Na nugba Elisabetɪ di kɔɔ -mʊ 'yɪ nyɪbeyu lɛ. 'Yu a 'mʊ, =tue=e Saannyɛ. 14'Ba kɔ 'yɪ a 'mʊ, -di kɔ plɔ a bleelɛ dɪaktɪ, kɔ, nyibli -hɔɔhɔ di nu dɔdɔ. 15Ɛ di -hɛ nyiblo gbagbʊ, 'kɪ 'lɪ Nyɪsua 'yɪ. Ɛ 'yɪ yɪ -blɛɛ -nɪ, bʊ 'na nɔ, mɔ, ɛ 'yɪ yɪ -blɛɛ -nɪ -wɛ, bʊ 'na 'a -nɛ kɪklanyɔ =dʊ. Nyɪsua a -Hihiu* di nɪ 'v=v ke', 'tɪ- ɛ 'mʊ -kʊɛ -nɪ. 16Ɛ di=e 'nɪ nu, Yisraekʊɛ* -hɔɔhɔ 'mʊ Kʊkɔnyɔ Nyɪsua

=wlv yi -kuo -ni de. 17-Te Nyisua a winwlon-hanyo Eli* nu la 'kli a kinnu, ko, -te 'a 'klo ni la 'mu, ke- e di 'mu ni -we, e 'mu nyibli -lee -ni, -e mo, Wanyo* -mu', Nyisua pu la le, e di la 'a dako yi ya, e di 'ni di. E di-e 'ni nu, Nyisua a dako a 'mu, v 'mu -mo -we, 'ti- Wanyo a 'mu, e mu di. E di-e 'ni nu, 'banu ko 'waa 'yonu 'huen-, v 'mu win' le 'winwin -ni, e 'mu-v nu -we, nyibli -mu', -v 'ye ni -tuu 'v Nyisua 'v, v 'mu -to ko, 'ti- v 'mu Nyisua =wlv yi -kuo -ni.»

18'Ti- Nyisua a lelenyo a 'mu, e 'mu -yre, -e -bi ke- Sakali pu-t yi: «-Bi' 'n di 'a yiyie nu, -e mo, -ti a 'mu, -hla, e mo -han-ti -nuo 'li? -E nu-o, 'n ko 'na nugba 'huen-, -a -we 'yi.»

19-E -bi Nyisua a lelenyo =tu-o =won, e wen: «Na 'nyre mo Gabrie. 'Ki 'n 'cibi 'v Nyisua 'hvi, 'ni ni 'a -kuan. No- le 'ne- 'mu -mu -mo, 'ki -bu pu -mu -haantitie -bu. 20Kee, -yi 'na win -haan-ti -pu. No- di-e nu, 'ki -ni 'ye ni di 'plele ni yi, e 'mu-v gba -gbagba, -ti -bu, 'n -hla, e 'mu -nue -ni, ti -mu', Nyisua di 'v-v -hua -ni.»

21Ti nu -do a 'mu -ko 'yri Nyisua a lelenyo ko Sakali 'huen-, v pipi win wlon ble, nyibli -huchui =wle 'v -patu' bu, 'v yi Sakali -ple, 'e kee -nu le, -te e -nu, 'e -wlen 'li Nyisua a 'kagbau bu. 22'Ti- e 'mu 'hri, e 'yi 'li nyibli a -mohleele 'li -we. Dabui ni -do, e pi, 'e 'yi 'li 'puple -we. E no- nu-o, nyibli 'v yru-o, -e mo, e 'ye =dedede, -e mu 'lu -mo, 'ki 'li Nyisua a 'kagbau bu. 23-Te de a 'mu, e -hi, e nu 'v -nyrowi gbi -bi, -e di-e nu, -kuan -mu', e ble e yi bu nu, 'ki 'li Nyisua a 'kagbau bu, e 'mu-v -mo -we. -Te 'a -nyrowi a 'mu, e -yre 'lu, -e -bi e mu 'li 'waa 'diwo 'kwli.

24Ti gbi bu -hi, -e -bi 'a nugba Elisabeti nu 'kwli. E 'ni 'hri-ti li, -e di-e nu, nyibli 'ni -ha-a 'ye, 'e nu -honpuu ni -hun. Ke- e pi: 25«Nyisua pu 'na -ti =wli -mo le, 'e nu-o, 'ki nyibli 'ye ni di 'mu ni 'caa -ni de, 'ki -bu 'ye ni di 'yu ni ko a -ti.»

**-Te Nyisua a lelenyo* le la Mari*, -e mo,
e di ko la 'yu, -e ko 'nyre -mo -Yusu**

26-Te Elisabeti a 'kwli ko -honpuu ni -hlon-do, -e -bi Nyisua te 'a lelenyo Gabrie bu, 'ki bu mu la 'li Galileblugba a 'diwo -bi 'kwli, -e ko 'nyre -mo Nasaleti. 27'Diwo a 'mu 'kwli, 'ki 'yu nyroyu -du ni 'li. 'A 'nyre mo Mari. E 'yi nyibede -yi.

Kee, nyibeyu =du ni 'u, 'u dɛɛ =nɛ Sosefu*. 'A 'bai gbagbu, nɔ- mɔ la bodɔ Dafidi*. Sosefu a 'mu, nɔ- di-e kɔ. -ɛ -bi Mari a 'mu, nɔ- kɔ -mɔ Nyɔsua tɛ la 'li 'a lelenyɔ. 28-Tɛ ɛ pa 'li Mari a -tɛ, -ɛ -bi ɛ wen: «Mari, -mɔ 'n -yɛ. Kɔ plɔ a bleele. -Mɔ -bu Kɔkɔnyɔ Nyɔsua -ha, 'ki 'u 'a -kvan a -ta'. ɛ =tui -mu 'yie.» 29'Ti- ɛ 'mu wuntɔbɔdu a 'mu 'win mɔ mu, -ɛ -bi ɛ 'ta 'u bu, 'ɛ -tua 'lule-hihie, dɛ- wuntɔbɔdu a 'mu, bu di 'nyre =hen. 30-ɛ -bi Nyɔsua a lelenyɔ yɛ-ti 'ni -lee -ni, ɛ wen: «Mari, =ni 'pie 'li huannu. Nyɔsua tɔɛ -mu 'a nuɛle yɛ. 31ɛ nɔ- mɔ, -di ni 'kwli, =mu 'yu nyibeyu kɔ. 'Yu a 'mu, -di kɔ, -di daa =nɛ -Yusu. 32ɛ di kɔ -ti a 'yi'buɔɔa, ɛ kɔ, ɛ di mɔ -Ti'yi'buanyɔsua a 'Yu, 'ti- Kɔkɔnyɔ Nyɔsua a =gbetu, ɛ di-e 'ni nu, 'yu a 'mu, ɛ 'mu bodɔ -hɛ, =wi yɛ, -tɛ 'a 'bai gbagbu bodɔ Dafidi ni la 'mu. 33ɛ di mɔ Yisraekɔɛ* a bodɔ, -tɛ ti tɛ yɛ bu. 'A bodɔɔɛ 'yɛ 'li-ti 'li -wɛ, bu kɔ 'lu-yɛɛɛ.» 34-ɛ -bi Mari wen: «-Tɛ 'n 'yɛ nyibede -yi, -bi' 'n -wɛ 'li -bu nu 'ki 'kwli a nunu 'li?» 35-ɛ -bi Nyɔsua a lelenyɔ wen: «Nyɔsua a -Hihiu* di 'li -mu 'ni =tu -ni. -Ti'yi'buanyɔsua a =gbetu, ɛ di ni -tuo ki, 'ti- 'a 'klɛ 'mu=ɔ nu, 'ki 'li wɔnlemaade 'kwli, =mu 'kwli ni. Nɔ- kɔ -ti 'yu a 'mu, -di kɔ, Nyɔsua di-e 'ni -ha, 'ki 'u 'a -kvan a -ta', kɔ, ɛ di mɔ Nyɔsua a 'Yu. 36'Ye kɛ, -na 'diayɛ nyrɔyɛ Elisabeti, =han-ti, 'ɛ -wɛ 'yi, kɛɛ, -tɛ ɛ ni mɔ 'kwli, 'a =hɔnpɔ ni =hlon-do a =hɔnpɔ, nɔ- -bu, kɛɛ, -tonyibli wen 'ni, ɛ 'yɛ la 'yukɔɔɛ. 37Kɛɛ, 'a -nɛ =dedede, Nyɔsua -wɛ 'li bu nu=ɔ ni.» 38-ɛ -bi Mari wen: «-Aa, 'mɔ Kɔkɔnyɔ Nyɔsua a -kvannunugba =nɔ. De -bu, ɛ -huɛ, 'na 'mumu, 'n -huɛ=ɛ ni -wɛ. -Tɛ -nu 'pɔpɛ, kɛ- bu nu 'lu-mɔmumu.» -ɛ -bi Nyɔsua a lelenyɔ a 'mu, ɛ mu ni.

-Tɛ Mari* mu la 'li Elisabeti -mɔ

39Ti ni -do a 'mu 'yri, -ɛ -bi Mari bi 'hru wɔn, 'ɛ 'kika -ni, 'ɛ mu 'li 'dɔ -mu' -kɔ 'kwli Sakali kɔ Elisabeti 'hven-, u 'ti 'li. 'Dɔ a 'mu, 'ki ɛ ni 'li Sudeblugba a dugbi 'nyɛ. 40-Tɛ ɛ nyre 'li, 'ki ɛ pa 'li Sakali a 'kayu bu, 'ɛ pɔ Elisabeti 'wio. 41Ti ni -do a ti 'yri, 'ti- Elisabeti 'mu Mari a win 'win, -ɛ -bi 'a 'yu -mu', -ɛ ni 'li-ti 'kwli, ɛ -tua susue, Nyɔsua a -Hihiu* 'ɛ bi 'u Elisabeti ke', 'ɛ nu=ɔ, 42'ɛ 'yaa 'li win, ɛ wen: «Nyɔsua nu -mu =haande -mɔ, 'ɛ -hi 'u nɔgbɛ

a pepe 'u, kɔ, 'yu -bu, -di kɔ, ε 'mu-v -haande -mɔ nu -we.
 43 Mɔ -bu, -ε 'yi nyiblo =du 'pa-, 'ti- 'na Kɔkɔnyɔ a 'dii,
 bu di 'ne- 'na 'kayu bu di, ε keε 'mu le. 44 Ye ke, -te -pa
 'kayu bu, 'ti- 'mu -na win 'win, dɔdɔ nu-o ni, 'yu -bu,
 -ε ni 'li 'mu 'kwli, 'ε -tva susue. 45 De a 'mu, Nyɔsua pu la le,
 ε di la nu, -kuo =ne =wlv yi, -ε mɔ, ε di-e 'ni nu. Nɔ- nu-o,
 =ni kɔ plɔ a bleele.»

**-Te Mari* pu la Nyɔsua 'nyre le,
 'ki 'li -wla a bible 'kwli**

46-ε -bi Mari wen:

«Ki 'li 'na =wlv a pepe ki,
 'n 'bue Kɔkɔnyɔ a -ti 'yi.

47 'N kɔ plɔ a bleele, 'ki 'u Nyɔsua a -ta',
 -ε mɔ 'na Wanyɔ,

48 -ε nu-o, 'mɔ -bu, -ε mɔ 'a -kuannunyɔ,
 'ye =bu 'n 'yi nyiblo =du 'pa-
 ε pu 'na -ti =wlv -mɔ le.

'E mɔ =han-ti, kue ke 'ki mɔ bu,
 nyibli a -hrin a -hrin di-e 'ni hla,

-ε mɔ, 'mɔ -mɔ nuɔba -mu', -ε kɔ plɔ a bleele,

49 -ε nu-o, 'Klikununyɔsua nu 'mu
 =haan-tebli gbagbi -mɔ.

Nɔ- mɔ Nyɔsua.

50 Nyibli a -hrin a -hrin -mu', -v yi-ti pie,
 'ti-, -v =tui 'u-v, ε di yru 'waa nyai.

51 E kɔ 'kli, 'ki bu nu -tebli gbagbi:
 Nyibli -mu', -v 'yaa 'li 'waa dɔnu,
 Nyɔsua -gba =nu le.

52 'Kunpu kɔ bodɔpu 'huen-, ε -ha =nu gbatɔ kle,
 keε, nyibli -mu', -v 'yi nyibli =du 'pa-
 v nu- ε pu gbatɔ kle.

53 Nyibli -mu', 'kanu ni,
 ε -ha 'li =haan-tebli, 'ε -nyi =nu-v.

Dekonyibli -mɔ -bi, ε -ha =nu -tebli a pepe =jre,
 'ε bla =nu le.

54-55 'Ti-, 'ε lee la -aan 'banu,

-ε mɔ, ε di nu la 'a dako Yisraekue* -haande -mɔ,
 -te 'kɔ te yi bu.

Ke- ε nu la Abrahamu* kɔ 'a 'yonu a 'yonu a leele.
 'Lipuuɗe a 'mu, ε 'yi-ti -mɔ -hru,
 'ε dii ne 'a dakɔ ki.»

Ke- Mari nu Nyɔsua a 'nyre a lɛpɔpɔv. 56-Tɛ dɛ a 'mu, ε -hi,
 ti Mari -hi 'li Elisabeti -mɔ, ε -wɛ 'li -hɔnpɔti nɪ ta nɪ,
 'ti- 'ε -huan -mɔ, 'ε mu 'li 'a 'dɔ 'kwli.

-Tɛ v kɔ la Saan* Batisi

57Ti -mu' -kɔ 'yri, Elisabeti di 'v -gblaa -nɪ, ε nyre 'v nɪ,
 'ε kɔ 'yu nyɪbehian. 58'Waa 'dɔ a nyibli kɔ 'a -tugba a nyibli
 'win nɪ, -ε mɔ, Nyɔsua yru 'a nyati nɪ, 'ε nu-o -haande gbagbu
 -mɔ. Nɔ- nu-o, ε kɔ -nu 'hɛn-, 'v bibi ki, 'v ni dɔdɔ.
 59-Tɛ 'yu kɔ 'wee, -ε -bi v di nɪ, -ε di-e nu, v 'mu=v yi 'bɛ*.
 -ε -bi v -hɛ bu -tue-e 'a 'bat Sakali a 'nyre. 60Kɛɛ, -ε -bi
 'a 'dii wen: «'Uɔn-, 'a 'nyre mɔ Saan.» 61-ε -bi nyibli -mu',
 -v nɪ -tuo ki, v wen: «Dɛ- kɔ 'ki Saannyre 'li, -ε nu-o,
 nyiblo =dɔ 'yi 'li -na -tugba 'kwli -nɪ, -bu kɔ Saannyre?»
 62'v pɔ dabu, 'v 'beti 'a 'bat Sakali, 'nyre ε -hɛ bu -tue
 'a 'yu. 63-ε -bi Sakali a 'mu, ε -hɛ 'plaunkɪba gbe, v -wɛ 'li
 bu 'cru 'v ki. -Tɛ v -nyi -nɛ-ε, -ε -bi ε 'cru 'v: «'A 'nyre mɔ
 Saan.» 64-Tɛ nyibli -hre dɛ a 'mu, ε 'cru, -ε -bi ε kɛɛ
 'waa pɛpɛ lɛ. Ti nɪ -do a ti 'yri, Sakali a mɛ =wɛ nɪ, 'ε -tɔ
 'pɔpɛ, 'ε 'yaa 'li win, 'ε -tɔ Nyɔsua a 'nyrelepɔpɔv.
 65Dɛ a 'mu, -ε mu 'lu -mɔ, ε kɛɛ 'waa 'dɔ a nyibli lɛ, kɔ,
 nyibli -mu', -v -hɔn 'li Sudebloɔba a dɔgbɪ 'nyɪ, 'v nɛ-ε
 -mɔ lɛ. 66Nyibli a pɛpɛ, -v yi 'win, v yi -hie-e 'lu -mɔ lɛ,
 v wen: «'Yu gbe -bu, ε di -hɛ nyiblo gbagbu.» ε mɔ -han-tɪ,
 Nyɔsua a 'mu, nɔ- =tui-e 'yie.

Sakali, nɔ- yi la Nyɔsua a win wɔn -hɛ, 'ki 'v -kvan -mu', Saan* Batisi di la nu a -ta'

67-Tɛ dɛ a 'mu, ε -hi, -ε -bi 'yu a 'mu, 'a 'bat Sakali,
 Nyɔsua a -Hihiu* bi 'v-v ke', Sakali a 'mu 'ε -tɔ Nyɔsua
 a win a wɔn-hihɛ, ε wen:

68 «Nyibli a pɛpɛ, bu pɔ -aan Kɔkɔnyɔ,
 -ε mɔ Yisraekɔɛ* a Nyɔsua 'nyre lɛ,
 -ε nu-o, -a mu -bu, -v mɔ 'a dakɔ,
 ε kɔ 'li -aan dɛ -mɔ.
 ε nɔ- nu-o, 'ε di -a mu -gble -mɔ.

- 69 'Kl 'l' 'a -kuannunyo bodɔ Dafidɔ* a 'yonu
 a 'yonu 'nyi,
 ε -ha 'l' Wanyɔ, -ε nɪ 'klɪ klɪ, 'ε ya -a mɔɔ yɪ.
 70 -Tɪ a 'mʊ, 'a winwɔn-hanyʊ* hla la-a nɪ,
 ti -hi la a ti 'yri.
 71 Wanyɔ a 'mʊ, ε nɔ- di 'l' -a mʊ nyibli -mʊ',
 -v -wɛn -a mʊ yɪ, kɔ,
 -v yraa nɛ -a mʊ a 'klɪ bʊ -ha.
 72 Ɛ yru -aan 'baɪnʊ a nyaɪ, ε kɔ, 'yru* -mʊ',
 ε =tu la, ε kɔ -aan 'baɪnʊ 'hɛn-,
 ε =tui 'v=v nɪ.
 73 Ɛ 'sʊb la-a nɪ, 'klɪ 'v -aan 'baɪ Abrahamʊ* ye',
 74 -ε mɔ, ε di -a mʊ 'nɪ =gblɛ,
 'klɪ 'l' -aan yraanyibli a 'klɪ bʊ,
 -ε di=e nu, =ba yɪ 'a -kʊan nɪ nɪ,
 -a 'nɪ =ha hvannʊ pie,
 75 kɔ, -a 'mʊ 'a -kʊan nu -tɛɛ,
 ti a pɛpɛ, -a di 'nɛ- 'klɔ klɪ -hi,
 =wɪ yɪ, nyibli -mʊ', ε kɔɔ win klɪ.
 76 -Mɔ -bʊ, -ε mɔ 'na 'yʊ gbe, v di daa -mʊ
 -Tɪ'yɪ'bvanyɪsʊa a winwɔn-hanyɔ,
 -ε nu=o, -mɔ di 'hru 'nyɛɛ -nɪ, =mʊ 'hru yɪ kla,
 -tonyibli a =wɪ 'mʊ -mɔ -wɛ,
 'tɪ- Kʊkɔnyɔ a 'mʊ, ε 'mʊ di,
 77 =mʊ Nyɪsʊa a dakɔ -lee -nɪ, -ε mɔ,
 Nyɪsʊa di 'wɔwla 'waa -teblɪ 'kukui*,
 ε 'mʊ =nʊ wa,
 78 -ε nu=o, Nyɪsʊa a =wɔv nɔ yɪ, ε kɔ,
 'ɛ yruɪ nyibli a nyaɪ.
 Ɛ yɪ -nyɪ -a mʊ -nyrɛ, -ε -hɛn 'l' yakɔ 'kwɪ,
 79 -nyrɛ a 'mʊ, ε 'mʊ=v nu, nyibli -mʊ',
 -v nɪ 'l' halɔ 'nyi,
 ε kɔ, -v yɪ 'kʊkʊv a hvannʊ pie,
 v 'mʊ lɛ yru,
 ε 'mʊ=v nu -wɛ, kɪbʊwɛɛnɛ 'mʊ 'nɛ-
 -a mʊ 'nyi nɪ.»
 Ɛ nɔ- mɔ Sakali a -wla a win.
 80 'Yʊ a 'mʊ, -ε mɔ Saan, ε kui nɪ. 'A Nyɪsʊa a nʊɛɛ yɪ
 bii la klɛ. -Tɛ ε -ku 'klɪ, 'klɪ ε 'tɪ 'l' -tɪtɛ -mʊ', nyibli 'yɪ 'l' 'tɪ.

'Kɪ ɛ nɪ 'lɪ -nɪnɪ, ti 'ɛ nyre 'v, 'kɪ bʊ -tua 'a -kʊan a nunuo, 'kɪ 'lɪ Yisraekʊɛ 'nyɪ.

-Tɛ Mari* kɔ la -Yusu, 'kɪ 'lɪ Betelɛmʊdɔ 'kwli

(Matie 1.18-25)

2 ¹Ti a 'mʊ 'yri, Romakʊɛ a 'kʊn gbagbʊ* -bɪ nɪ la 'v. 'A 'nyre mɔ Ogust. 'Kʊn Ogust a 'mʊ, ɛ nɔ- mɔ la Romakʊɛ a 'blʊgbɪ a pɛpɛ a 'kʊn gbagbʊ. -Nyrɔwɔ -dʊ, 'ɛ lee nɛ 'a -kʊannunyibli, 'kɪ bʊ -hre la 'a 'blʊgbɪ a nyibli a pɛpɛ, ɛ wen: «'A -nɛ nyiblo 'bʊ nɪ 'v, bʊ mu 'lɪ 'a dɔnʊ a 'dɔ 'kwli, 'kɪ v di 'lɪ-tɪ 'lɪ -hree -nɪ.» ²Nyibli-hredɛ a 'mʊ, ɛ mɔ la 'a yɪ-hɛdɛ =nɔ. Ti a 'mʊ 'yri, nyiblo -bʊ, -ɛ mɔ Kiliniust, ɛ nɔ- mɔ la Siliblugba a -gʊlʊnʊma. ³ɛ nɔ- nu-o, 'a -nɛ nyiblo 'bʊ nɪ 'v, 'ɛ mi 'lɪ 'a dɔnʊ a 'dɔ 'kwli, -ɛ di-e nu, v 'mʊ 'lɪ-tɪ 'lɪ -hree -nɪ.

⁴⁻⁵Ti a 'mʊ 'yri, nyɪbeyu -mʊ', -ɛ mɔ Sosefʊ*, ɛ kɔ Mari 'hʊɛn-, 'kɪ v 'ti 'lɪ 'dɔ -mʊ', -ɛ mɔ Nasaletɪ, 'kɪ 'lɪ Galileblʊgba 'kwli. Mari a 'mʊ, ɛ nɪ la 'kwli, 'kɪ 'lɪ Nyɪsʊa a 'kɪ 'kwli. ɛ kɔ Sosefʊ 'hʊɛn-, v 'yɪ bʊ na yɪ bʊ -pʊ. Kɛɛ, Sosefʊ, ɛ nɔ-di-e kɔ. Sosefʊ a 'mumu a 'mʊ, 'kɪ ɛ kɔ 'lɪ 'dɔ -mʊ', v dɛɛ Betelɛmʊ, 'kɪ 'lɪ Sudeblʊgba 'kwli. 'Kɪ Betelɛmʊ a 'mʊ 'kwli, 'kɪ Sosefʊ a 'baɪ gbagbʊ, -ɛ mɔ la bodɔ Dafidɪ*, ɛ kɔ la 'lɪ -wɛ. ɛ nɔ- nu-o, Sosefʊ kɔ Mari 'hʊɛn-, 'v -hɔn 'lɪ Nasaletɪdɔ 'kwli, 'v mu 'lɪ Sosefʊ a -gbɛtʊ a 'dɔ 'kwli, -ɛ mɔ Betelɛmʊ, -ɛ di-e nu, v 'mʊ 'lɪ =nʊ 'lɪ -hree -nɪ. ⁶⁻⁷-Tɛ v nyre 'lɪ Betelɛmʊdɔ 'kwli, -ɛ -bɪ 'dɔ a 'kayo a pɛpɛ 'yɪ 'lɪ lɛ, 'kɪ 'v 'dagbɪ -mɔ. ɛ nɔ- nu-o, 'v mu 'lɪ 'wlugba-tɛblɪ a 'kayu -bɪ bʊ. -ɛ -bɪ ti -mʊ' -kɔ 'yri Mari di 'v -gblaa -nɪ, ɛ nyre 'v nɪ, 'ɛ kɔ 'a yɪ-heyu. 'Yu a 'mʊ, ɛ mɔ nyɪbeyu =nɔ, 'ɛ 'hɪnhɪan=a danɪ lɛ, 'ɛ pɪa 'lɪ-tɪ 'wlugba-tɛblɪ a dedihu 'kwli bʊ.

Nyɪsʊa a lɛlenyɔ* lɛ la blabl'yie-tunyʊ, -ɛ mɔ:

'Aan Wanyɔ kʊɛ nɪ

⁸'Tɔ', 'kɪ blabl'yie-tunyʊ nɪ la 'v Betelɛmʊdɔ -hlɔn, 'v =tui la 'waa blabl 'yie. ⁹Ti nɪ -do a ti 'yri, -ɛ -bɪ Nyɪsʊa a lɛlenyɔ 'hru =nʊ yɪ, Nyɪsʊa a -nyre 'ɛ =glaa 'lɪ =nʊ, 'ɛ yɪ wɪn. Nyɪsʊa a -nyre a 'mʊ, ɛ kɔ 'a lɛlenyɔ a 'mʊ 'hʊɛn-, v nʊ- pʊ 'lɪ =nʊ huannʊ 'kwli. ¹⁰Kɛ- Nyɪsʊa a lɛlenyɔ a 'mʊ, ɛ pɪ =nʊ yɪ: «'A 'nɪ 'pɪɛ 'lɪ huannʊ. 'N ya 'a mʊ -haantitɪ yɪ.

Ɛ mo dɔdɔde gbagbu -nu, 'ki 'v 'aan dako a pepe -mo. 11-Haantitie a 'mu, Ɛ no- -bu: Kike a -nyrowo -bu 'kwli, 'aan Wanyo kwe ke nu. 'Ki v kwo 'ne-Ɛ Betelemudɔ 'kwli, -Ɛ ko 'kwli bodɔ Dafidi* ko la 'ne- -we. Ɛ no- mo Wanyo -mu', Nyisua pu la le, Ɛ di la 'a mu yi ya. Wanyo a 'mu, Ɛ no- mo Kukonyo, -Ɛ kwo nyibli a pepe win ki. 12-Te a di 'a yuyruo nu, Ɛ no- -bu: 'Ba mu 'du, ba pa 'li 'wlugba-tebli a 'kayu bu. 'Ki a di 'li 'yupanu bu -yee -ni, v 'mu-v danɩ le 'hnhuan -ni, v 'mu 'li-ɩ 'wlugba-tebli a 'mu, 'waa dedihu 'kwli bu -pia -ni. -Ɛ -bi Wanyo a 'mu, Ɛ no- -nu.» 13Ti nu -do a ti 'yri, -Ɛ -bi Nyisua a lelenyo -huhui -bi -glaa 'li yi-helelenyo -mu' le, 'v pi Nyisua 'nyre le. Ke- v pi: 14«Nyisua, -Ɛ ni 'li yako 'kwli, Ɛ ko -ti a 'yi'bubua, ko, 'e yi nyibli -mu', -v ni 'ne- -tutu ki kibweenle -nyi, 'ki 'v 'waa nuele a -ta'.»

15Nyisua a lelenyo a 'mu, bu pu 'ki le, -Ɛ -bi v -hon 'v blabli'ye-tunyo a 'mu 'hvi, 'v mu 'li yako 'kwli. -Te v -hon 'v -nu 'hvi, -Ɛ -bi blabli'ye-tunyo a 'mu, v wen: «Ba mu 'li Betelemudɔ 'kwli, -a 'mu 'yupanu a 'mu 'ye, -koti Kukonyo lee ne -a mu.»

16Ti nu -do a ti 'yri, -Ɛ -bi v bi 'hru wlon. 'Ti- v 'mu 'li 'yupanu a 'mu, 'a kwole' nyre mo mu, 'e mo -han-ti, 'ki v yee 'v Mari* ko Sosefu* ko 'yupanu a 'mu 'hven- bu, 'yupanu a 'mu, 'v 'hnhuan-a danɩ le, 'v pia 'li-ɩ 'wlugba-tebli a dedihu 'kwli bu. 17-Te v 'ye 'yu a 'mu, -Ɛ -bi -ti a pepe -mu', Nyisua a lelenyo lee wen -nu, v na 'a pepe -mo le, 'ki 'v nyibli a pepe ye'. 18-Te v 'wun -ti a 'mu, blabli'ye-tunyo na -mo le, -Ɛ -bi Ɛ kee -nu le.

© David C. Cook Foundation

19-Ti a pepe a 'mu, ε 'yi Mari -mɔ -hru, 'ti- 'ε nεε -nε -wlv kle 'a -nε ti. 20-Te blabl'yie-tunyv a 'mu, v -mε kle, -ε -bι v πi Nyisva 'nyre le, -te ε -nu, 'ε ya -nv 'a lelenyɔ yi, kɔ, 'ε nu-o, 'v 'ye 'yupanv a 'mu. 'Ti- -tɛbli a pepe, Nyisva a lelenyɔ lee -nv, kɔ 'waa -gbetu, v 'ye, 'a pepe a 'mu, 'ε mɔ -han-ti, 'ε mu 'lu -mɔ.

-Te v -tue la Mari* a 'yu -Yusunyre

21-Nyrɔwɪ nɪ -bliɛn-bliɛn bu -hi, -ε -bι ti -mυ' -kɔ 'yri v di 'v 'yu a 'mυ yi 'bεε* -nɪ, ε nyre 'v nɪ, 'v 'bε-ε yi, =wɪ yi, -te Moise* a tete* πi, -ε mɔ, 'yu 'bv kɔ -nyrɔwɪ nɪ =bliɛn-bliɛn, bu 'bε-ε yi, 'v -nyi 'yu a 'mυ -Yusunyre, -ε mɔ 'nyre -mυ', Nyisva a lelenyɔ* tɔɔ la 'a 'dii, -te ε 'yε la 'kwli nɪ nɪ.

-Te v gba la -Yusu 'Klɪsv, 'kɪ 'lɪ Nyisva a 'kagbau* bu

22-Te -nyrɔwɪ gbi -hi, -ε -bι ti nyre 'v nɪ, 'kɪ Sosefv* kɔ Mari* 'hven- bu -ha -cɔhlɔn*, -ε di-e nu, Nyisva a -cɔhlɔnpinyv* 'mυ-v πi, 'kɪ 'v Nyisva ye', Mari bu 'sii 'v yi a -ti. ε nɔ- mɔ tete* -bι, Nyisva -nyi la 'a winwɔn-hanyɔ* Moise*, ti -hi la ti a 'yri la, 'kɪ 'v 'a -nε nvgba, -ε -gbla, 'a yi'siile a -ta'. -ε -bι v gba 'yu nɪ, 'kɪ 'lɪ Nyisva a 'kagbau bu, -ε nɪ 'lɪ Jrusɛdɔ 'kwli, -ε di-e nu, v 'mυ 'lɪ-tɪ -ha, v 'mυ-v Nyisva -nyi, 'kɪ 'v 'a -kvan a -ta', 23-wɪ yi, -te v nu 'a 'cɪcɪ, 'kɪ 'lɪ Nyisvacrɪɛn 'kwli, -ε mɔ: «'A -nε nvgba a yi-heyu, -ε mɔ 'yu nyibeyu, v di-e 'nɪ -ha, v 'mυ-v Nyisva -nyi.» 24'Ti- ε 'mυ -hi, -ε -bι v πi -cɔhlɔn a 'mυ nɪ, Nyisva a tete -hvε, 'kɪ 'v nvgba, -ε -gbla a yi'siile a -ta'. -cɔhlɔndv a 'mυ, ε mɔ la pale-hungbo nɪ 'hven, -v'v-hungboyrɔ nɪ 'hven.

-Te Simeɔ hla la -Yusu a -ti

25 ε kɔ nyiblo -dv, 'ε 'ti 'lɪ Jrusɛdɔ 'kwli. 'A 'nyre mɔ Simeɔ. Simeɔ a 'mυ, 'a 'klɔ 'sii 'v yi, 'ε -tui 'v Nyisva 'v. Wanyɔ -mυ', Kɔkɔnyɔ Nyisva πv la le, ε di la ya, ε 'mυ 'a dakɔ wa, ε nɔ- kɔ 'lɪdidie Simeɔ a 'mυ, ε yi -ple. 'Kɪ Nyisva a -Hihiu* nɪ 'v-v ke'. 26 Nyisva a -Hihiu a 'mυ, ε lee la-a nɪ, -ε mɔ, ε 'yi la 'lɪ-tɪ 'lɪ -wε bu 'kɪ la, 'bv mɔ, 'bv 'yi Wanyɔ a 'mυ 'ye. 27 Nyisva a -Hihiu nɪ -do a 'mυ, ε nɔ- kɔ 'kɪ -nu-o, 'ε mu 'lɪ Nyisva a 'kagbau* bu.

Bu ni ki 'u bu, -e -bi -Yusu a 'bat ko 'a 'dii 'huen-, u nu- -di, 'u ya -Yusu a 'mu, de -mu', Nyisua a tete* hle, u 'mu-v nu. 28 Bu 'ye 'ki -nu, -e -bi e -ha -nu 'yu a 'mu -ji', 'e 'ble-e kua, 'e -nyi Nyisua 'wio, e wen:

29 «Kukonyo o,

-we 'li -bu daa 'ki 'li 'mu bu ni, =bu 'ku,

'ki 'li plo a bleele 'kwli,

-e nu-o, de -mu', -pu la 'li, e muu ke 'lu -mo.

30-31 Wanyo -mu', -pu la le, -di la ya,

'ki 'u dako a pepe a wowa a -ta',

'na 'yie 'ye ke-e ni.

32 Wanyo a 'mu, e no- mo -nyre.

E no- di-e nu, dako a pepe, u 'mu-v le yru,

-e mo, -mo mo Nyisua.

E di-e 'ni nu -we, -na dako Yisraekue*,

u 'mu -ti a 'yi'bubba ko.»

33-Ti a pepe a 'mu, Simeo -hla, 'ki 'u -Yusu a -ta', e kee ne 'a 'dii ko 'a 'bat 'huen- a =wli le. 34 Simeo ni -do a 'mu, e -hua Nyisua 'ku, 'ki bu nu-o =haande -mo. -E -bi ke- e pi 'ki Mari* yi: «Nyisua lee 'ne- 'yu -bu -tutu ki, -e di-e nu, 'ki 'li Yisraekue 'nyi, nyibli -huchui, -u di-e nua yi bu pu, Nyisua 'mu -nu wa, kee, nyibli -mu', -u 'ye ni di-e nua yi bu ni pu, Nyisua 'mu -nu -bati le -puu -ni. 'Yu a 'mu, e no- di-e nyibli -to- -ni, -e mo Nyisua ni -kuan, kee, nyibli -huchui di 'ni hia, 'ki bu 'win Nyisua a 'Yu a 'mu 'a win. 35 E di-e 'ni nu -we, nyibli -huchui a -huhli-ti -mu', u yi 'lu -mo le -hie, e 'mu pepe' bi. -Na 'mumu, 'kla -di -mu -wliye 'ya, e di 'wi- -te u 'ye ni pu wen -mu ta-wonplien 'kwli.» Ke- Simeo -pu.

-Te Nyisua a winwlon-hanyo Hana hla la -Yusu a -ti

36 E ko nugba =du -we. 'A 'nyre mo Hana. E mo Nyisua a winwlon-hanyo* =nu. 'A 'bat a 'nyre mo Fanie. E pi Ase=tugba. E -we la 'yi dtaki. -Te e 'tie mo la nyrayotayu, 'ki e ko la 'u nyibw. E ko-ko 'huen-, u nu 'yri ni =hlon'huen, 'ti- 'a nyibw a 'mu, 'a -ti 'e -we. 37 E 'yi 'ki nyibw -ko de, 'e ni 'ko -nuni, 'e nu 'yri a (84) -wli ni -hen =tu 'u -hen. 'A -ne ti, 'to ko 'nyre 'huen-, e 'cibi 'li Nyisua a 'kagbau* bu ni. Nyisua a -kuan, e ni, e no- mo bu =ci*, ko,

bu da Nyisua. 38 E ko Simeo 'hven-, v nyre 'v ti ni -do 'yri, 'e -nyi Nyisua 'wio, 'ki 'v -Yusu a -ta', ko, Jrusre a nyibli a pepe -mu', -v yi-i -ple, 'ki Nyisua bu wa 'a dakɔ, v nu- e yi -Yusu a -ti -lee -ni.

**-Te Mari* ko Sosefo* 'hven-, v -hian la -mɔ,
'v mu la 'li Nasaleti, v ko -Yusu 'hven-**

39-Te Mari ko Sosefo 'hven-, v -we -tebli a pepe a 'mu, Nyisua a tete* -hve, 'a nunuo -mɔ, -e -bi v -me kle, 'v mu 'li 'waa 'dɔ -mu', -e mɔ Nasaleti, 'ki 'li Galileblugba 'kwli. 40'Yu a 'mu, v -kɔ, e kui ni, ko, 'e ni 'kli, Nyisua 'e -nyi-e -tɔ. Nyibli a pepe yi-i 'ni 'ye, -e mɔ, Nyisua nuɛ =ne ni.

**-Te -Yusu mu la 'li Nyisua a 'kagbau* bu, e ko
tetetɔnyɔ* 'hven-, 'v pu la toto, 'ki 'v Nyisua a -ta'**

41'A -ne 'yru, -Yusu a 'dii ko 'a 'bai 'hven-, v mi la 'li Jrusredɔ 'kwli, le'mimle, -e mɔ Paki* a -ti. 42-Te -Yusu ko la 'yri ni -pu =tu 'v 'hven, e nɔ- mɔ 'a yi-hede, 'ki bu mu le'mimleɔ a 'mu ki, e ko 'a 'dii ko 'a 'bai 'hven-, =wi yi, -te v ni-e le. 43-Te le'mimle -we 'li, -e -bi -Yusu a 'dii ko 'a 'bai 'hven-, v -hian -mɔ, 'v mi 'li 'waa 'dɔ 'kwli. Kee, -Yusu -mɔ -bi, e 'yi -mu. 'Ki e 'tɛ ni 'li Jrusredɔ 'kwli. 'A 'bai ko 'a 'dii 'hven-, v 'yi 'v=v =dedede 'huɔ -yi. 44'Waa =wlv daa =ne, -Yusu ko 'hrunanyɔ -bi 'hven-, nu- mi. Bu na -nyrɔwɔ 'mumu a 'hru, -e -bi v -tua 'a le-mumɔ, 'ki 'li 'waa 'dukve ko 'waa yiyinyibli 'nyi. 45-Te v 'yi 'ki-i 'ye, -e -bi v -me kle, 'v mu 'li Jrusredɔ 'kwli, v 'mu=v 'yie le =mɔ -ni, kee, v 'yi-i 'ye. 46-Nyrɔwɔ ni ta a -nyrɔwɔ 'kwli, -e -bi v 'ye-e ni, 'ki 'li Nyisua a 'kagbau bu, 'e ni bu, 'ki 'li -Juukve* a tetetɔnyɔ 'nyi, 'e pu =nu nua yi bu, 'e yi =nu le 'beti -ni -we. 47'Yu bu di 'mu le ni, bu di =tɔɔv a 'mu ko, ko, bu di 'waa le'beti-tebli a kle-hihiale nu, e kee nyibli -mu', -v ni -tuo ki a =wlv le. 48-Te 'a 'dukve 'ye-e, -e -bi e kee =nu le, -e -bi 'a 'dii wen: «De ko -mɔ nu 'a nunuo le 'li, =ni pu 'li -a mu huannu 'kwli? -Na 'bai ko 'mu 'hven-, =wlvlekele 'kwli -a =mve 'li -mu le.» 49-E -bi e =tu =nu =wɔn, e wen: «De- ko -ti 'a =mve 'mu le 'li? =Bi a 'yi 'a yiyie -kɔ, -e mɔ, 'ki 'n di 'ne- 'na 'Bai Nyisua a 'kagbau bu ni?» 50 Kee, -ti a 'mu, e hle =nu yi, v 'ni -yru-o li-i le.

51-Tɛ ɛ -hi, -ɛ -bɪ -Yusu kɔ =nɔ 'hɛn-, ɔ -mɛ kle, 'ɔ mu 'lɪ Nasaletɪ, -ɛ mɔ 'waa 'dɪ. ɛ =tɪ 'ɔ =nɔ nɪ 'a nɛ ti. -Tɛblɪ a pɛpɛ a 'mɔ, -ɛ mu 'lu -mɔ, ɛ 'yɪ 'a 'dii -mɔ -hru. 'A pɛpɛ nɪ 'lɪ 'a =wɔ kɪ. 52-Yusu kui la nɪ, kɔ, 'a =tɔ 'ɛ yɪ la kle -bii -nɪ, Nyɪsua kɔ nyibli 'hɛn-, 'ɔ nɔɛ la-a diaki.

**-Tɛ Saan* Batisɪ hɛ la Nyɪsua a -tɪ, kɔ,
-tɛ ɛ pɪ la nyibli 'nie* 'lu lɛ**

(Matie 3.1-12; Maki 1.1-8; Saan 1.19-28)

3 1-2-Tɛ 'yɪ gbi -hi, -ɛ -bɪ Saan, -ɛ mɔ Sakali a 'yɪ, 'kɪ ɛ 'tɛ nɪ 'lɪ -tɛ -mɔ', nyibli 'yɪ 'lɪ 'ti, Nyɪsua 'ɛ da-a, ɛ wɛn: «Lee 'na -tɪ nyibli.» Ti a 'mɔ 'yɪ, Romakɔɛ a 'kun gbagbu* Tibɛlɪ, -tɛ ɛ bi la gbata kɪ, 'a 'yɪ nɪ -pu =tɪ 'ɔ =hun a 'yɪ =nɔ. Pɔsɪ Pilatɪ, ɛ nɔ- mɔ Sudeblugba a -gulɔnɔma. Helɔdɪ*, ɛ nɔ- kɔ Galileblugba win kɪ. 'A 'diayɪ Filipu, ɛ nɔ- kɔ Yituleblugba win kɪ, kɔ Trakonitublugba 'hɛn-. Lisaniastɪ, ɛ nɔ- kɔ Abilentblugba win kɪ. Hanɪ kɔ Kaifo 'hɛn-, ɔ nɔ- mɔ Nyɪsua a -cɔhlɔnpinyɔ* a nyibli gbagbu. 3-ɛ -bɪ Saan a 'mɔ, ɛ bi 'hru wɔn, 'ɛ mu 'lɪ 'nie -mɔ', ɔ dɛɛ Sudɛn wien, 'ɛ -tɔa 'blugbakɪba -mɔ', -ɛ nɪ 'ɔ 'nie wien a kunna. 'Bɔ yɪ nɪ 'pɛ, 'ɛ 'yɛɛ 'lɪ win, 'ɛ yɪ nyibli -lee -nɪ, ɛ wɛn: «Ba yɪ=ɔ, 'kɪ 'lɪ 'aan =wɔ kɪ, -ɛ mɔ, a nɪ yɪnyre-tɛblɪ, 'kɪ 'ɔ Nyɪsua ye'. Ba hie 'ɔ yɪnyre-tɛblɪ a 'mɔ bɔ, ba -nyɪ 'aan 'klɔ a pɛpɛ Nyɪsua, Nyɪsua 'mɔ 'aan yɪnyre-tɛblɪ 'wowla -nɪ, 'mɔ 'a mɔ 'nie 'lu pɔ.» 4-Tɛ Saan yɪ -tɪ a 'mɔ nɪ hɛ, -ɛ -bɪ -tɪ -mɔ', Nyɪsua a winwɔn-hanyɔ Esai* 'cɪ la, 'kɪ 'lɪ Nyɪsvacɪɛn 'kwɪ, ti -dɔ -hi la a ti 'yɪ, ɛ nyre 'ɔ nɪ. -Tɪ a 'mɔ, ɛ nɔ- -bɔ:

«Nyɪsua wɛn 'nɪ:
Nyibli -dɔ, -tɛ -mɔ', 'dɔ bii 'lɪ yɪ,
'kɪ ɛ di 'lɪ 'ti.
'Bɔ mɔ, 'bɔ yɪ nɪ hɛ, ɛ di 'yaa 'lɪ win,
ɛ 'mɔ lɛ pɔ:
'Hru -bɔ, Kɔkɔnyɔ di na,
ba 'sii =nɛ yɪ,
'tɪ- Kɔkɔnyɔ a 'mɔ, ɛ 'mɔ di.
ɛ 'wɪ yɪ, 'aan 'klɔ bɔ 'sii 'ɔ yɪ,
-ɛ di=e nu, a 'mɔ -mɔ -wɛ,
'tɪ- Kɔkɔnyɔ 'mɔ di.

- 5 Ba ka 'nihanni a pepe,
 ko, ba wa dugbu a pepe,
 -ε di-e nu, 'hrii 'mu ki bu -ween -ni.
 'Hrii -mu', -v 'yi 'li yi ble -nyraa -ni,
 ba 'sii =nu yi -we,
 'a de -mu', -v nyre yi, ba =hrenti =nu.
 6 -ε -bi Wanyo -mu', Nyisva di ya,
 nyibli a pepe di-e 'ni 'ye.»

7 Nyibli -hvohvi, v nu- mi 'li Saan -mɔ, -ε di-e nu, ε 'mu =nu 'nie 'lu pu. Ke- ε pi nyibli a 'mu yi, ε wen: «A mu -mu', a kee nyibli, 'aan nunukɔ 'ε nyre yi, -wen hro. Nyisva a yru 'tɛ kwɛ 'a mu ni. A 'ni 'puv 'li ɛ, -ε mɔ, a -we 'li ba 'gba=a ye' ci ni. 8 'Ti- 'mu 'a mu 'nie 'lu pu, ba nu =haan-tɛbli, v 'mu=v 'ye, -ε mɔ, a hie 'v de 'kuku*, a ni bu, 'a -nyi 'aan dɔnu Nyisva. A 'ni 'puv 'li ɛ, -ε mɔ, a mɔ -aan 'bai gbagbu Abrahamu a 'yonu =nɔ, 'a -ti, Nyisva 'yi 'li-ti 'li -we bu puv ne 'a mu yru ɛ. 'N yi 'a mu 'ni -lee -ni, -ε mɔ, Nyisva -we 'li bu nu=o ni, 'hi -bu, bu -he Abrahamu* a 'yonu ni. 9 U -we -mɔ, 'ki bu nu 'duwe, bu hla 'a -ne tugbe =dɔ, -ε 'ye ni tu 'kui, v 'mu=v 'tɔ pu. ɛ =hen 'nyre, -ε mɔ, Nyisva -we -mɔ, 'ki bu puv nyibli -mu', -v 'ye ni =tuu 'v=v 'v -bati ɛ.»

10 Ke- nyibli -mu', -v ni -tuo ki, v pi, 'v yi-ti 'beti -ni: «De a 'di -bi -a di nu 'li?» 11 -ε -bi ε =tu =nu =wɔn, ε wen: «Nyiblo 'bu ni 'v, 'bu kɔ wlawli ni 'hven, bu -ha 'li wlawlu ni -do, bu -nyi-e nyiblo -mu', -ε 'yi 'a de -kɔ. Nyiblo 'bu ni 'v, 'bu kɔ didide, bu -nyi 'a 'bi -mu', -ε 'yi 'a de -kɔ.» 12 ɛ kɔ 'blɔwli'tinyu*, 'v mu 'li-ti -mɔ -we, -ε di-e nu, ε 'mu =nu 'nie 'lu pu, v wen: «Tɔɔnyɔ, de a 'di -bi -a di nu 'li?» 13 -ε -bi ε =tu =nu =wɔn, ε wen: «-Tie -mu', Romakue a naanyu pu ɛ, nyibli bu 'pee -ni, a 'ni 'puv 'v=v de 'lu. 'A -tee, nɔ- ba 'ti.» 14 'Seyo mu 'li-ti -mɔ -we, v wen: «-Aan 'mumu, de- -a di nu 'li?» -ε -bi ε =tu =nu =wɔn, ε wen: «A 'ni 'nuo 'li 'kli, a 'ni 'haa 'li nyibli 'wli =jre. A 'ni 'puv 'li nyibli hi kle, 'ki 'v de -mu', v 'yi -nu a -ta', -ε di-e nu, v 'mu 'a mu 'wli -nyi a -ti. 'Aan 'pɛwli nu 'a mu -tee. A 'ni 'puv 'li-ti 'yiyiwli =dɔ ki.»

15 Nyibli a pepe, v ni 'v -pleele'. U nu- -mɔ -bi, v wen 'ni, -bakɛ, Saan, nɔ- mɔ Wanyo -mu', Nyisva pu la ɛ, ε di la ya, 'ki 'v dakɔ a wɔwa a -ta'. 16 Ke- Saan pi =nu yi, ε wen:

«Mɔ -bu, 'nie, ε nɔ- 'n pɪ 'a mɔ 'lu ɛ. Kεε, nyiblo -bɪ di 'nɪ di. Nɔ- di 'v 'mɔ ke' kɔɛ. Nɔ- di 'klɪ kɪ nɪ, ε 'mɔ 'v 'mɔ -hi, 'kɪ 'lɪ Nyɪsɔva a 'nyre 'kwli. 'Mɔ -bu, 'n 'yɪ nyiblo =dɔ 'pa-, 'kɪ =bɔ di=e -hεε -nɪ, 'kɪ 'v 'a -nε -kɔvɔndε =dɔ a -ta'. Nyiblo a 'mɔ, -ε di di, Nyɪsɔva a -Hihiu*, kɔ na -bu, -ε yɪ wlɪn, ε nɔ- ε di 'a mɔ -nyi. 17 Nyiblo a 'mɔ, ε di 'wɪ- -kɔbɔlε-hlonnyɔ yɪ, -ε 'ble -ɲmahen kɔva, ε di nu, ε 'mɔ -kɔbɔ le -hlon, 'bɔ -hlon -kɔbɔ a 'mɔ ɛ, ε 'mɔ-v bɔ =tu, ε 'mɔ 'a -tutui 'tɔ pɔ, 'kɪ 'lɪ na -mɔ', -ε 'yε nɪ jre 'nyɪ.»

18=Tɔ a gblegble a 'mɔ, Saan pɪ, ε nɔ- kɔ 'kwli ε nεε 'lɪ, 'ε pɪ nyibli Nyɪsɔva a -haantitie.

19 Kεε, -ε -bɪ -gɔlɔnɔma Helɔdɪ, ε nɔ- Saan -kii la nɪ, -ε nu-o, Helɔdɪ a 'mɔ, ε nɔ- -ha la 'a 'dɪayɪ nɔgbɔ -jɪ', kɔ, 'ε nu la yɪnyre-teblɪ -hɔɔhɔɪ -bɪ. 20-Te Saan -kii la-a, -ε -bɪ Helɔdɪ a 'mɔ, ε nu la yɪnyredε -bɪ de. ε nɔ- mɔ bɔ pɔ la Saan a 'mɔ =jɪ'.

Saan*, ε nɔ- pɔ la -Yusu 'nie* 'lu

(Matie 3.13-17; Maki 1.9-11)

21-Te v 'tɛ 'yεε la Saan =jɪ' nɪ pɪ, 'tɪ- Saan 'mɔ nyibli a pεpε 'nie 'lu ɛ pɔ, -ε -bɪ -Yusu nyre 'v nɪ, Saan 'ε pɔ-v 'nie 'lu, -Yusu 'ε -tɔva Nyɪsɔva a dɪdɔ. ε nɪ 'lɪ Nyɪsɔva a dɪdɔ 'kwli, yakɔ 'ε -ki wlɔn, 22 Nyɪsɔva a -Hihiu* 'ε =tu 'v-v 'lu, =wɪ yɪ, -te -hungbe 'yε nɪ =tu 'v-v 'lu, 'tɪ- 'v 'wɪn Nyɪsɔva a win, 'ε -hɔn 'lɪ yakɔ 'kwli, 'ε pɪ ɛ: «-Mɔ mɔ 'na 'Yu nɪ -do, 'n nɔε -nɪ -tεε. -Nie 'mɔ dɔdɔ.»

-Yusu a 'bainv

(Matie 1.1-17)

23-38 Dε a 'mɔ bɔ -hi, -ε -bɪ -Yusu =tu -kɔvan -wlu. Ti a 'mɔ 'yɪ, ε -wε 'lɪ bɔ kɔ la 'yɪ a (30) -wlv =tu 'v -pu nɪ. Nyibli a =wlv wen 'nɪ, Sosefɔ* -mɔ 'a 'baɪ. Sosefɔ a 'mɔ, 'a 'bainv a 'nyre, nɔ- -bɔ:

Nyɪsɔva, ε nɔ- nu Adamɔ*, Adamɔ 'ε kɔ Setɪ,
 Setɪ 'ε kɔ Henɔstɪ, Henɔstɪ 'ε kɔ Kaina,
 Kaina 'ε kɔ Maleleelɪ, Maleleelɪ 'ε kɔ Salɛdɪ,
 Salɛdɪ 'ε kɔ Henɔkɪ, Henɔkɪ 'ε kɔ Matusala,
 Matusala 'ε kɔ Lamɛkɪ, Lamɛkɪ 'ε kɔ Noe*,
 Noe 'ε kɔ Semɔ, Semɔ 'ε kɔ Afasadɪ,

Afasadı 'e kɔ Kainamu, Kainamu 'e kɔ Sala,
 Sala 'e kɔ Ebeli, Ebeli 'e kɔ Faleki,
 Faleki 'e kɔ Yrago, Yrago 'e kɔ Seluku,
 Seluku 'e kɔ Nako, Nako 'e kɔ Tala,
 Tala 'e kɔ Abrahamu*, Abrahamu 'e kɔ Yisaku*,
 Yisaku 'e kɔ Sakobu*, Sakobu 'e kɔ Juda*,
 Juda 'e kɔ Falesti, Falesti 'e kɔ Esromu,
 Esromu 'e kɔ Ani, Ani 'e kɔ Adume,
 Adume 'e kɔ Aminada, Aminada 'e kɔ Naaso,
 Naaso 'e kɔ Sala, Sala 'e kɔ Buasi,
 Buasi 'e kɔ Jobedi, Jobedi 'e kɔ Yisai,
 Yisai 'e kɔ Dafidi*, Dafidi 'e kɔ Nata,
 Nata 'e kɔ Matata, Matata 'e kɔ Mena,
 Mena 'e kɔ Melea, Melea 'e kɔ Eliakimu,
 Eliakimu 'e kɔ Sonamu, Sonamu 'e kɔ Sosefu,
 Sosefu 'e kɔ Suda, Suda 'e kɔ Simeo,
 Simeo 'e kɔ Lefi*, Lefi 'e kɔ Matati,
 Matati 'e kɔ Solimu, Solimu 'e kɔ Eliese,
 Eliese 'e kɔ Jesu, Jesu 'e kɔ Eli,
 Eli 'e kɔ Elumadamu, Elumadamu 'e kɔ Kosamu,
 Kosamu 'e kɔ Adi, Adi 'e kɔ Meluki,
 Meluki 'e kɔ Neli, Neli 'e kɔ Salatieli,
 Salatieli 'e kɔ Solobabeli, Solobabeli 'e kɔ Yresa,
 Yresa 'e kɔ Soana, Soana 'e kɔ Soda,
 Soda 'e kɔ Soseki, Soseki 'e kɔ Semie,
 Semie 'e kɔ Matatiasi, Matatiasi 'e kɔ Maati,
 Maati 'e kɔ Nagai, Nagai 'e kɔ Esri,
 Esri 'e kɔ Nahomu, Nahomu 'e kɔ Amosu,
 Amosu 'e kɔ Matatiasi, Matatiasi 'e kɔ Sosefu,
 Sosefu 'e kɔ Sanai, Sanai 'e kɔ Meluki,
 Meluki 'e kɔ Lefi, Lefi 'e kɔ Matati,
 Matati 'e kɔ Heli, Heli 'e kɔ Sosefu*,
 -e -bu nyibli a =wli wen 'ni, Sosefu, e no- kɔ -Yusu.

-Te 'kuo -hvin* a nyiblo gbagbu =tee la 'u -Yusu le

(Matie 4.1-11; Maki 1.12-13)

4 ¹Nyɩsua a -Hihiu* kɔɔ -Yusu win ki pɛpɛ. -Yusu a 'mu,
 e no- -hɔn 'li 'nie -mu', -e mɔ Suden wien, Nyɩsua
 a -Hihiu a 'mu, 'e gba 'li-ti -te -mu', nyiblo =du 'yi 'li 'ti.

2-Ɛ -bi 'kuo -hɔn* a nyiblo gbagbu, ke- ɛ pi, 'e yi 'v -Yusu le =tee -ni, -e di-e nu, ɛ 'mv -ti 'wla, 'ki 'v 'a 'Bai Nyisva ye', 'e =tee 'v=v le, 'ki 'li -nyrɔwi a -wli ni 'hɔn 'kwli. 'Ki 'li -nyrɔwi a 'mv 'kwli, -Yusu =ci* ni. -Te ɛ -hi, -e -bi 'kanu -tua la 'a nunuo. 3-Ɛ -bi 'kuo -hɔn a nyiblo gbagbu wen: «Bu mɔ, =ni mɔ Nyisva a 'Yu, lee 'hɔ -bu, bu -he 'fɔɔ.» 4-Ɛ -bi -Yusu =tu-o =wɔn, ɛ wen: «U 'cri-t ni, 'ki 'li Nyisvacriɛn 'kwli, -e mɔ, ɛ 'yi didide ni -do 'pa-, ɛ 'ni -nu-o li-t, -tonyiblo 'ni -ni-t 'klɔ.»

5-Te ɛ -hi, -e -bi 'ki 'kuo -hɔn a nyiblo gbagbu gba 'li -Yusu dɔgba =dv 'lu, ti ni -do a ti 'yri, 'e tɔɔ =ne -tutu ki a 'blɔgbɔ a pɛpɛ, 6 ɛ wen: «Blɔgbɔ -bu, 'a 'kli, kɔ 'a -ti a 'yi'bobua, 'n di -mɔɔ 'ni -nyi. 'A pɛpɛ a 'mv, v -nyi 'mɔɔ ni. 'Na 'mumu, nyiblo, 'n -hɔe, ɛ nɔ- 'n di-e -nyi -we. 7 'A -ti, 'bu mɔ, =ni bla 'mv kwli yi bu, 'ki 'v 'na 'v=tuule a -ta', -mɔ di 'a pɛpɛ a 'mv kɔ.» 8-Ɛ -bi -Yusu =tu-o =wɔn, ɛ wen: «U 'cri-t ni, 'ki 'li Nyisvacriɛn 'kwli, -e mɔ: -Na Kɔkɔnyɔ Nyisva ni -do, ɛ nɔ- bleɛ yi, -bu bla kwli bu, 'ki 'v 'a 'v=tuule a -ta', nɔ- bleɛ -ti a 'yi'buale yi.»

9 De a 'mv, -te ɛ -hi, -e -bi 'kuo -hɔn a nyiblo gbagbu gba 'li-t Jrusredɔ 'kwli, 'e 'yaa 'li-t Nyisva a 'kagbau* ki, ɛ wen: «Bu mɔ, =ni mɔ Nyisva a 'Yu, -e -bi -bu =pluu 'li =hlɔn, 10-ɛ nu-o, v 'cri-t ni, -e mɔ:

-Na -ti, Nyisva kɔ bu lee ne 'a lelenyu,

v 'mv -mv 'yie =tu,

11 v 'mv -mv klɔ, -e di-e nu,

-na bu 'ni -ha 'hɔ yi =gbɛ.»

12-Ɛ -bi -Yusu =tu-o =wɔn, ɛ wen: «U 'cri-t ni -we, 'ki 'li Nyisvacriɛn 'kwli, -e mɔ: =Yi yi -bleɛ -ni, -bu =tee 'v -na Kɔkɔnyɔ Nyisva le.»

13-Te 'kuo -hɔn a nyiblo gbagbu -we 'ki -Yusu a le=teele -mɔ, 'ki 'li 'kabi a gblegble 'kwli, -e -bi ɛ -ha-a me le, 'e mu 'v ti le -ple mɔ, -e kɔ 'yri ɛ di 'v=v le =tee mɔ -dii -ni de.

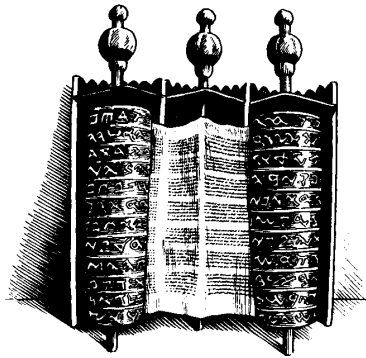
-Te -Yusu =tu la 'a -kvan -wlu, 'ki 'li Galileblɔgba 'kwli
(Matie 4.12-17; Maki 1.14-15)

14-Te de a 'mv, ɛ -hi, -e -bi -Yusu =huan -mɔ, 'e mu 'li Galileblɔgba 'kwli. Nyisva a -Hihiu*, 'e kɔɔ =ne win ki pɛpɛ, 'e -nyi-e 'kli. 'A 'nyre 'heen la 'blɔgba a pɛpɛ ki bu,

15'ε tve Nyisva a -ti, 'ki 'li Nyisva a 'kayo* ble, nyibli a pepe
'v 'bve Nyisva a -ti 'yi.

Nasaleti a nyibli 'yi la -Yusu -wlv yi -kuo -ni

(Matie 13.53-58; Maki 6.1-6)

16-Nyrɔwɔ =du, 'ki -Yusu
mu 'li Nasaleti, -ε mɔ 'dɔ -kɔ
'kwli ε kuu 'li. -Wuwle-nyrɔwɔ*,
'ε pa 'li Nyisva a 'kayu* bu, =wi
yi, -te ε ni-e le, 'ε 'du ye', -ε di-e
nu, ε 'mv Nyisvacrien -hre,
17'v -nyi-e 'crien -mv', Nyisva
a winwlɔn-hanyɔ Esai* 'cri la,
'ε kla-a yi, 'ε ye 'crienkutɔ -mv'
ki, ε =mve wen le. 'Crienkutɔ
a 'mv, 'a win, ε nɔ- -bu:

- 18 «Nyisva a -Hihiu*, ε nɔ- ni 'v 'mv ke',
Nyisva 'ε -ha 'li 'mv,
'ki -bu pu 'a -haantitie nyibli -mv',
-v ni nyai le,
Nyisva 'ε lee 'mv, 'ki -bu lee -koyo,
-ε mɔ, ε di -nu 'ni -gble.
-Bu lee 'yii'donyɔ,
-ε mɔ, ε di-e 'ni nu, v 'mv le yru.
-Bu lee nyibli -mv', v =tui -hwen,
-ε mɔ, ε di -nu 'ni -gble -we.
- 19 -Bu lee 'waa pepe, -ε mɔ, ti nyre 'v ni,
-ε kɔ 'yri Kokonyɔ di 'v =nu-v -tɔ -ni,
-ε mɔ, ε nve =nu ni.»

20-Te -Yusu -we -mɔ, -ε -bi ε 'pla 'crien a 'mv ni, 'ε -nyi-e
Nyisva a 'kayu a -kvannunyo, 'ε ni bu. Nyibli a pepe,
-v ni 'li Nyisva a 'kayu bu, v 'wlaa -ne 'yii -mɔ. 21-ε -bi
ke- ε pi =nu yi de, ε wen: «'Crienkutɔ -mv', 'n -hre wen,
a 'win wen, -ti -bu, ε hle, kike -bu, 'ki ε muu ke 'v 'lu -mɔ.»
22 Nyibli a pepe, -v ni 'v, v wen 'ni: «ε yi 'ni 'ple -tee.»
ε kee =nu =wli le, 'ki 'v yinɔwin, ε pi a -ta', v wen:
«-Bi nyiblo -bu, ε 'yi Sosefu* a 'yu 'pa-?» 23-ε -bi -Yusu wen:
«'N yi-e ni, -ε mɔ, a di pu 'mv ledv -bu yi, -ε mɔ: -Dɔtɔ,

ria -dɔnɔ, a 'mɔ 'mɔ yɛ pɔ de: =Wlɛkɛɛ-tɛblɛ a pɛpɛ -mɔ',
 -nuu 'lɛ Kapenaɔɔ 'kwli, -a 'wɪn 'a -tɪ nɪ. Ʋ nɪ -do a 'mɔ,
 nuu 'nɛ-ɛ -dɔnɔ a 'dɔ 'kwli -wɛ.» 24 Ɛ wɛn 'nɪ de:
 «'N yɪ 'a mɔ 'nɪ -lee -nɪ, ɛ 'yɪ Nyɪsɔ a winwɔn-hanyɔ* -dɔ
 -kɔ, ɔ kuo =wɔ yɪ, 'kɪ 'lɛ 'a dɔnɔ a 'dɔ 'kwli. 25 'N yɪ 'a mɔ
 'nɪ -lee -nɪ de, =wlɛkɛɛ-tɛblɛ -mɔ', Nyɪsɔ a winwɔn-hanyɔ
 Eli* nɪ la, bɔ bi 'lɛ 'a mɔ 'kwli, tɪ -kɔ 'yɪ 'nɪ 'kee la didie,
 'ɛ gba 'yɪ nɪ ta nɛ -hɔnɔɔ nɪ -hɔn'huɛn, kɔ, -tɛ 'kanɔ
 yɪ la lɛ di, 'kɪ 'nɛ- -tɔtɔ kɪ. Tɪ a 'mɔ 'yɪ, -tɔgbanyɔgbɔ -hɔ la
 'nɛ- Yisraɛkɔɛ* a 'blɔgba 'kwli nɪ, ɔ -hɔɛ la -hɛɛɛ.
 26 Kɛɛ, ɛ 'yɪ la nyiblo =dɔ -kɔ, Nyɪsɔ bɔ lee la 'lɛ Eli -mɔ,
 'bɔ 'yɪ la -tɔgbanyɔgbɔ nɪ -do -mɔ', -ɛ 'yɪ Yisraɛkɔɛyɔwɔ 'pa-
 'Kɪ ɛ 'tɪ la 'lɛ hɔpɔdakɔ -bɪ 'nyɪ, 'kɪ 'lɛ Saletadɔ 'kwli, -ɛ 'mɔɛ
 Sidɔɔ yɛ, Eli a 'mɔ 'ɛ -hɛɛ la-a, 'kɪ 'lɛ =wlɛkɛɛɛɛ 'kwli,
 -ɛ nu-o, -tɔgbanyɔgbɔ a 'mɔ, ɛ kuo la Nyɪsɔ =wɔ yɪ.
 27 Kɔɛ 'bɔ-bɔ -mɔ bɔ de, Nyɪsɔ a winwɔn-hanyɔ Elise* a tɪ
 'yɪ, -hrannunɔ -hɔ la 'nɛ- Yisraɛkɔɛ a 'blɔgba 'kwli nɪ. Kɛɛ,
 Elise a 'mɔ, ɛ 'yɪ la 'lɛ-tɪ 'lɛ -wɛ, bɔ -wɛɛ la nyiblo =dɔ a 'kɔɛ,
 'bɔ 'yɪ nyiblo -bɔ, -ɛ mɔ Naama*, -ɛ 'yɪ Yisraɛkɔɛyɔ 'pa-
 -ɛ kɔ 'lɛ Silibɔgba 'kwli. Ɛ nɔ- kɔ 'kɔɛ ɛ -wɛɛ la -nɪ, -ɛ nu-o,
 ɛ kuo la Nyɪsɔ =wɔ yɪ.»

28 Nyibli a pɛpɛ a 'mɔ, -ɔ nɪ 'lɛ Nyɪsɔ a 'kayɔ bɔ,
 -tɛ ɔ 'wɪn -tɪ a 'mɔ, -Yusu -hɛ, -ɛ -bɪ ɔ bi yɔ' lɛ, 29 'bɔ 'du
 ye' lɛ, ɔ klɔɔ, ɔ =tɔ =nɛ 'dɔ, ɔ gba 'lɛ-tɪ dɔgba -mɔ', -ɛ kɔ
 'lɛ 'waa 'dɔ nɪ 'lɛ, -ɛ di-e nu, ɔ 'mɔ 'lɛ-tɪ yɪ 'nyɔa -nɪ, ɛ 'mɔ
 =hɔn bi, ɛ 'mɔ 'kɔ. 30 Kɛɛ, 'kɪ ɛ naa 'lɛ -nɔ 'nyɪ, 'ɛ -mɔ.

-Tɛ -Yusu bla la 'ku -hɔn* lɛ

(Maki 1.21-28)

31 -Tɛ dɛ a 'mɔ, ɛ -hi, -ɛ -bɪ 'kɪ -Yusu mɔ 'lɛ 'dɔ -mɔ'
 'kwli, -ɛ kɔ 'nyɛ mɔ Kapenaɔ, 'kɪ 'lɛ Galileblɔgba 'kwli.
 -Tɛ -Juukɔɛ* a -wuwle-nyɔwɔ* nyɛ 'bɔ, -ɛ -bɪ 'kɪ
 ɛ mɔ 'lɛ Nyɪsɔ a 'kayɔ* bɔ, 32 'ɛ bi 'bɔ yɔ', 'ɛ -tɔa nyibli
 Nyɪsɔ a -tɪ a tɔɔɛ. Nyibli -mɔ', -ɔ nɪ 'bɔ, ɛ mɔ
 'waa =wlɛkɛɛɛɛ, 'kɪ -Yusu bɔ di tɔɔɛ lɛ nu, -ɛ nu-o,
 'kɪ 'lɛ Nyɪsɔ a 'klɛ 'kwli, 'kɪ ɛ tɔɛ 'lɛ. 33 Ɛ kɔ nyɪbehɪan
 =dɔ. Ɛ nɔ- 'ku -hɔn nɪ 'bɔ ke'. 'Kɪ 'lɛ Nyɪsɔ a 'kayɔ nɪ
 -do a 'mɔ bɔ, ɛ 'yɛɛ 'lɛ win, 'ɛ pɪ lɛ: 34 «Nasaletɪ
 a -Yusu, -ha -a mɔ mɛ lɛ, -nɪ 'bie 'lɛ -aan -tɪ 'nyɪ.

-Di ni, =mu -a mu bu -we. 'N yi-e ni, nyiblo a 'du -bi -pa 'mu. -Mo mo Nyɩsua a 'Yu, -mo ε lee 'ne-»
 35 Bu pu 'ki le, -ε -bi -Yusu =maa 'ku -huan a 'mu 'yi, ε wen: «Ma wien, 'ti-, -hɔn 'v nyiblo -bu ke'!» ε nɔ- mo 'ku -huan a 'mu bu -hli nyiblo a 'mu bu, 'ki 'v nyibli a pepe ye', 'ti- 'ε -hɔn 'v=v ke', 'ε -mu, keε, ε 'yi-ti de -huan -du -mo -nu. 36 Nyibli a pepe -mu', -v ni 'v, ε mo 'waa =wilekeede. Ke- v pi, 'v ye' le 'puple -ni, v wen: «De a 'mu, ε mo de =nu. Nyiblo -bu, 'a pupɔwin ni 'kli ki diaki, 'ti-, 'ε kɔɔ 'kuo -hɔn win ki. 'Bu pu le, 'ku -huan bu -hɔn 'v nyiblo ke', 'ki 'li Nyɩsua a 'nyre 'kwli, ε -hɔn 'v=v ke'.» 37 De a 'mu, 'a -ti, -Yusu a 'nyre 'ε 'heɛn bu, 'ki 'li 'blɔgba a pepe a 'mu 'kwli.

-Te -Yusu -weε la kɩklanyibli -hɔhɔ a 'kve

(Matie 8.14-17; Maki 1.29-34)

38 -Te -Yusu -hɔn 'li Nyɩsua a 'kayu* bu, -ε -bi 'ki ε mu 'li Simo (Piel) a -te. 'Ki 'li 'kayu a 'mu bu, 'ki ε yeε 'li Simo a 'mu 'a 'dɔɔ bu, 'a 'hɔi 'ε yi hren diaki. ε nɔ- nu-o, nyibli a pepe -mu', -v ni 'v, 'v nyee -Yusu le, bu nu-o, nɔgba a 'mu, 'a 'hɔi bu 'kee -ni. 39 ε nɔ- mo -Yusu bu =jri-e 'lu bu, bu =mɔma 'hɔi hinhren a 'mu 'yi le, 'ε yi-ti -lee -ni, 'ki bu hɔɔ nɔgba a 'mu -mo le. Ti ni -do a ti 'yri, -ε -bi 'a 'hɔi 'kee ni, 'ε 'du ye', 'ε pi 'waa didide.

40 -Te 'yru -we 'li yakɔ 'kwli le, -te -wuwle-nyrɔwɔ* -we 'li, -ε -bi nyibli a pepe -mu', -v kɔ nyibli, 'kve a gblegble ni, v nu- gba 'li 'waa nyibli a 'mu -Yusu -mo, 'ε pu 'waa dodoyo dabu 'lu blε, 'ε nu-o, 'waa 'kve 'ε -we, 41 'kuo -hɔn* 'v -hɔn 'v 'hɔhrennyibli -hɔhɔ ke' le, 'v 'yeε 'li win, 'v pi le: «-Mo mo Nyɩsua a 'Yu!» Keε -Yusu =maa =nu 'yi, 'ε lee =nu, -ε mo, v 'ni 'hlaa 'li -ti a 'mu, -ε nu-o, 'kuo -hɔn a 'mu, v yi-e ni, -ε mo, -Yusu, ε nɔ- mo Wanyɔ -mu', Nyɩsua pu la le, ε di la 'a dako yi ya.

**-Te -Yusu hle la Nyɩsua a -ti,
 'ki 'li -Juukve* a 'blɔgba 'kwli**

(Maki 1.35-39)

42 -Te -nyre -nye, -ε -bi -Yusu 'du ye', 'ε mu 'li -tite -mu', 'du bii 'v yi, nyibli a =ju a gblegble 'v mu-o 'yie le =mɔɔ mo. -Te v ye-ε ki,

-ε -bi v -hve bu ka=a yi, v wen: «=Ni 'hɔɔn mɔ -a mu 'hvi.»
 43Ke- ε nɔ- -mɔ -bi, ε pi =nu yi, ε wen: «=Haantitie -mu', -ε hle=ε,
 -te -mu', Nyisva ni nyibli a win a kɔkɔle, 'n kɔ -bu pu=v 'du -bi a
 nyibli. Ε nɔ- kɔ -ti Nyisva 'ε lee 'ne- 'mu -tutu ki,» 44-Yusu 'ε bi
 -Juukve a 'blogbi a pepe -mu' ki, 'ε ne Nyisva a 'kayo* ble,
 'ε ne Nyisva a -ti -mɔ le.

-Te -Yusu da la 'a yi-he-nagbopu*

(Matie 4.18-22; Maki 1.16-20)

5 1-Nyrɔwɔ =du, -Yusu ni la 'li Galileblogba a 'yru wien,
 nyibli -huhvi v =gbee la 'v=v 'hvi, -ε di=e nu, v 'mu
 Nyisva a -ti 'win. 2'Ki ε ni 'ki 'v bu, -ε -bi ε 'ye 'blogbi ni
 'hven, 'v ni 'v 'nie wien. 'Blogbi a 'mu 'kwli, 'ki 'pupanyibli
 -hɔn 'li -wlu, 'v yre la 'waa -tati le. 3'Blogbi a 'mu, nɔ- kɔ
 'yee -bi -Yusu 'ya 'li 'kwli, nyibli a -huhv-ti. 'Blogbi a 'mu,
 Simɔ -kɔɔ, -Yusu 'ε lee =ne, 'ki bu 'yɔya 'li 'nie ki bu de gbe.
 -Te v 'yɔya 'li 'nie ki bu, -ε -bi ε ni bu, 'ε -tua nyibli a 'mu
 Nyisva a -ti a tɔle.

4-Te ε -we nyibli a tɔle -mɔ, -ε -bi ε lee Simɔ ni, ε wen:
 «Bli, -ba mu 'v 'wlo ki, -kɔ -na 'bio 'hven-, ba pu 'aan -tati,
 ba 'pa.» 5-ε -bi Simɔ wen: «Tɔɔnyɔ o, 'tɔlɔwɔ a pepe
 -bu 'kwli, -a 'ye -hven, -a 'yi =dedede 'pa. Kee, -te -pu 'ki le,
 =bu nu=o, 'n di=e 'ni nu,» 6'v pu 'waa -tati, 'v 'la -hrin.
 -Hrin a 'mu, v 'la, 'a -huhv a -ti, 'waa -tati -tua cɔre,
 7'v pu dabvi, 'v da 'waa 'bio, -v ni 'li 'blogbi -bi -mu' 'kwli,
 bu di =nu -heε -ni, 'v -di, 'v 'yii 'li 'blogbi ni 'hven a 'mu,
 'ki 'v -hrin -mɔ. -Hrin a kvan-ti, 'blogbi a 'mu, v -hve
 bu =mε. 8-Te Simɔ, v deε Pielɔ, ε 'ye de a 'mu, -ε -bi ε 'gbla
 -Yusu kwli yi, ε wen: «Kɔkɔnyɔ, hɔɔ 'mu -mɔ le, -ε nu=o,
 'n mɔ de'kukununyɔ.» 9Ke- Simɔ -pu, -ε nu=o, ε 'ta 'v bu, ε kɔ
 'a 'bio 'pupanyibli 'hven-, 'ki 'v -hrin -huhvi, v 'la a -ta'.
 10De ni -do a 'mu, ε nɔ- mu 'lu -mɔ, 'ki 'v Saki kɔ Saan*
 'hven- -mɔ, -v mɔ Sebede a 'yonv, -v kɔ Simɔ 'hven- -ni
 -kvan. Kee, -Yusu lee Simɔ ni, ε wen: «=Ni 'pie 'li hvannv.
 Kve mɔ ti -bu 'yie bu, ε 'ni 'mɔɔ 'ki -hrin ni de, =ni 'kukue
 'li-t le ni, keε, -tonyibli, v nu- -di le 'kukue -ni, -ε di=e nu,
 v 'mu 'na -nagbopu -he.» 11-Te -Yusu -yre, -ε -bi v kwlee
 'waa 'blogbi ni, 'v hie 'v 'waa -tebli a pepe bu, 'v kve -Yusu
 =wien, 'ki 'v 'a =wienlekukue a -ta'.

-Tɛ -Yusu nu la-a, -hrannunyɔ a 'kɔɛ 'ɛ -wɛ la*(Matie 8.1-4; Maki 1.40-45)*

12-Nyrɔwɔ =ɔv, -Yusu ni la 'li 'ɔv =ɔv 'kwli. 'Ki 'li 'ɔv a 'mv 'kwli, 'ki -hrannunyɔ =ɔv ni la 'li. Nyɔbeyu a 'mv, 'a 'hvi a pɛpɛ mɔ la =ji dadv. -Tɛ ɛ 'ye -Yusu, ɛ nɔ- mɔ bu bla-a kwli yi, ɛ wen: «Kukɔnyɔ o, 'n nyaa -mv lɛ, nu-o, 'na 'kɔɛ bu -wɛ.» 13-Yusu 'ɛ -hren-e lɛ, 'ti- 'ɛ lee -nɛ, -ɛ mɔ: «'N -hɔɛ-e ni, -na 'kɔɛ bu -wɛ.» Ti ni -do a ti 'yri, -ɛ -bi 'a 'kɔɛ -wɛ ni, 14-Yusu 'ɛ lee -nɛ, ɛ wen: «Nɔ 'lee 'li nyibli =ɔv, kɛɛ, mu -bu tɔɔ -ɔvɔv Nyɔsva a -cɔhlɔnpinyɔ* yi, ɛ 'mv=v 'ye, -ɛ mɔ, -na 'kɔɛ -wɛ ni. 'A -ti, gba -tɛbli -mv', v ni, 'v yi -cɔhlɔn* pi, 'ki 'v Nyɔsva ye', =wi yi, -tɛ Nyɔsva a winwɔn-hanyɔ Moise* nu la 'a hihla, yi-hɛ-nyre a ti 'yri, -ɛ di-e nu, nyibli a pɛpɛ 'mv=v 'ye, -ɛ mɔ, -na 'kɔɛ -wɛ ni.» 15'ɛ mɔ -han-ti, -Yusu 'ɛ nu win a pɔpɔv lɛ, kɛɛ, 'a 'nyre a bu'heɛnle bii ki, 'ki 'li 'blɔgba a 'mv 'kwli. Dɛ ni -do a 'mv a -ti, -tonyibli 'v -hven -tɛbli 'nyi lɛ, 'v mi 'v=v 'hvi, -ɛ di-e nu, v 'mv 'a win 'win, ɛ kɔ, -Yusu 'mv=v nu, 'waa 'kɔɛ 'mv -wɛ. 16Kɛɛ, -ɛ -bi -Yusu -hɔn -ta', 'ɛ mu 'li -tite -mv', nyibli 'yi 'li 'ti, -ɛ di-e nu, ɛ 'mv Nyɔsva da.

-Tɛ -Yusu nu la-a, lɛ-yiyrenyɔ =ɔv a 'kɔɛ 'ɛ -wɛ la*(Matie 9.1-8; Maki 2.1-12)*

17-Nyrɔwɔ =ɔv 'kwli, 'ki -Yusu ni la 'li 'kayu =ɔv bu, 'ɛ tɔɛ la nyibli Nyɔsva a -ti. 'Ki Falisi-tumu* kɔ Nyɔsva a tetɛtɔnyɔ* 'hven-, v ni la 'li -nv 'nyi. 'Ki v -hɔn 'li Galileblɔgba kɔ Sudeblɔgba a 'ɔv kle, ɛ kɔ, 'ki Jrusɛɔɔ 'kwli, 'v -di. Kukɔnyɔ Nyɔsva yi -nyi -Yusu 'kli, 'ki bu nu-o, nyibli a 'kɔɛ bu -wɛ. 18'Ki v ni 'v bu, -ɛ -bi nyibli =ɔv nyre 'v ni, 'v 'ble -hanmaki. 'Ki 'li -hanmaki a 'mv 'kwli, 'ki v pia 'li lɛ-yiyrenyɔ bu. U -hɔɛ-e ni, bu paa 'li-ti 'kayu bu, -ɛ di-e nu, v 'mv 'v=v -Yusu yi bu -tu. 19-Tɛ v nyre 'li 'kayu a 'mv 'hvi, -ɛ -bi v yɛɛ 'v nyibli -hɔhvi bu. 'A -ti, v 'yi 'hru 'ye, 'ki bu paa lɛ-yiyrenyɔ a 'mv 'kayu bu. Bu 'ye ni 'ye 'ki 'hru, ɛ nɔ- mɔ bu 'ya 'li 'kayu a 'mv ki, bu -ha 'hɔɔ. 'Ki v naa 'v lɛ-yiyrenyɔ -mv', -ɛ ni wen 'li -hanmaki 'kwli, 'v =tɔ 'v=v -Yusu ye', 'ki 'li -tonyibli 'nyi, -ɛ di-e nu, -Yusu 'mv=v nu, 'a 'kɔɛ 'mv -wɛ. 20-Tɛ -Yusu 'ye-e, -ɛ mɔ, nyibli a 'mv,

υ kuo =ne =wlv yi, -ε mɔ, ε -we 'li bu nu-o ni, le-yiyrenyo a 'mv, 'a 'kue bu -we ni, -ε -bi ε lee =ne ni, -ε mɔ: «Nyibeyu o, -tebli ni -tie -mu', -nu, -ε nyre yi, 'ki 'v Nyisva ye', ε 'wɔwle ke ni.»

21 Ti ni -do a ti 'yri, -ε -bi tetetɔnyv, -v ni 'v, υ -tua wlvnle'puple le, υ wen: «-Ti -bv, -Yusu -bv, ε hle, ε yi -heε Nyisva a -ti le. Nyiblo a 'di -bi ε pa 'mu 'li? 'Ti- 'ε pi le, -ε mɔ, ε mɔ Nyisva =nɔ. Nyisva ni -do, ε nɔ- we 'li bu 'wɔwla nyiblo a de 'kuku*.» 22 De a 'mv, υ neε =wli kle, -Yusu yru-o ni, -ε -bi ε wen: «De- kɔ =wlvdu -bv a neε 'ki le 'li? A 'yi wen yi -bleε -ni, ba naa wen =wlvdu a 'mu le. 23 Aan =wli wen 'ni, 'n 'yi 'li-ti 'li -we, =bv lee nyiblo -bv, -ε mɔ, 'a de 'kuku 'wɔwle ni, ε kɔ, 'aan =wli wen 'ni, 'n 'yi 'li-ti 'li -we, =bv lee =ne, -ε mɔ, bu 'du ye', bu na. 24 Keε, ba yi-e, -ε mɔ, 'mɔ -mɔ -tonyibli a pepe a Nyiblo*, 'ti-, 'mɔ -mɔ Nyisva a 'Yu, ε lee 'ne- -totv ki. Nyisva a -gbetu, ε nɔ- -nyi 'mu 'kli, 'ki =bv 'wɔwla -tonyibli a de 'kuku, 'ki 'ne- -totv ki, 'ε -nyi 'mu 'kli -we, 'ki =bv nu-o, -tonyibli a 'kue 'mu -we. 'A -ti, nyiblo -bv, υ -ya, 'n kɔ =bv nu-o, 'a 'kue 'mu -we, -ε di-e nu, a 'mv=υ le yru, -ε mɔ, -ti -bv, 'n lee wen 'a mv, ε mɔ =han-ti =nɔ.» -ε -bi ε =hian -mɔ de, 'ε -tua 'li le-yiyrenyo a 'mv, 'a -mɔhleele, ε wen: «'N yi -mu 'ni -lee -ni, 'du ye', 'du -na -hanmaki ye', -bv mu 'li -na 'kayu bu, -na 'kue -we ni.» 25 Ti ni -do a ti 'yri, nyibli yi wen 'v=υ -mɔ le ni te, 'ε 'du ye', 'ε 'du 'a -hanmaki ye', 'ε 'hri, 'ε -tua 'li 'a 'kayu a bumumuo, 'ki 'li Nyisva a 'nyre a lepupuv 'kwli. 26 Nyibli -mv', -v ni 'v, -ε -bi ε keε 'waa =wli le, 'v 'ta 'v ble, 'v pi Nyisva 'nyre le, υ wen: «-A 'ye ke wlvnlemaa-tebli gbagbi.»

-Te -Yusu lee la Lefi*, 'ki bu -he la 'a -nagbopi*

(Matie 9.9-13; Maki 2.13-17)

27 -Te de a 'mv, ε -hi, -ε -bi -Yusu yi =ti 'diɔ. Bu yi 'ki ni mi, 'ki 'v 'hru wlvn, 'ki ε yee 'v 'blwli'tinyɔ* =dv bu. 'A 'nyre mɔ Lefi, 'ε ni 'li 'blwli'tule' bu. (-Tonyibli a pepe yraa 'blwli'tinyv ni, -ε nu-o, υ yi di 'wli dtaki.) -Te -Yusu nyre 'v=υ 'hvi, ke- ε pv=υ yi: «Kue 'mu =wien le, =mv 'na -nagbopi -he.» 28 -ε -bi Lefi 'du ye', 'ε hie 'v 'a -kuan a pepe bu, 'ε kue -Yusu =wien.

29 Lefi a 'mu, ε nɔ- da -Yusu kɔ 'a -nagbopu 'huen- diide -mɔ, 'ε da 'a 'bio 'blɔwli'tunyɔ -hɔɔhɔ, kɔ hiaponyibli -bi 'huen-, -v kɔ 'klɔ, -ε 'yɪ 'v yɪ 'sii -nɪ. 30 Falisi-tumu* a nyibli, v kɔ Nyɪsua a tetetɔnyu* 'huen-, -v mɔ Falisi-tumu a nyibli -wε, -tε v 'ye dε a 'mu, -ε -bɪ v -tɔa wlɔnlɛ'puplɛ, 'v lee -Yusu a -nagbopu, v wɛn: «Dε- nu 'kɪ-ɪ, a kɔ 'blɔwli'tunyɔ kɔ nyibliɔ -bu, -v kɔ 'klɔ =yɪ 'v yɪ 'sii -nɪ 'huen-, 'a nɪ 'v dɛdihu nɪ -do kɪ 'lɪ? A 'yɪ wɛn yɪ -blɛɛ -nɪ, ba nu dε a 'mu.» 31 -Yusu bu 'wɪn -tɪ a 'mu, ε nɔ- mɔ bu pɔ lɛ: «Nyiblo -bu, -ε kɔ 'hɔɪ -nu -tɛɛ, ε 'nɪ -hɔa-a lɪ -dɔtɔ a 'yiye, kɛɛ, nyiblo -bu, -ε kɔ 'hɔɪ -hɛn, ε nɔ- =mɔɛ -dɔtɔ a 'yiye lɛ. 32 'N 'yɪ -di, 'kɪ 'v nyibli -bu, -v pɪ lɛ, -ε mɔ, 'waa 'klɔ 'sii 'v yɪ a -ta', kɛɛ, nyibli -bu, -v yɪ-e, -ε mɔ, 'waa 'klɔ 'yɪ 'v yɪ 'sii -nɪ, v nu- kɔ -tɪ 'nɪ -di, 'mɔ -nu -lee -nɪ, -ε mɔ, 'waa dε 'kuku* -bu, v ni, bu hie 'v-v bu, bu -nyɪ 'waa 'klɔ a pɛpɛ Nyɪsua.»

Nyɪsua lee 'nɛ- -Yusu -tɔtɔ kɪ, 'ε ya 'klɔ yrayru,

-ε kɔ 'klɔ 'ka 'huen-, -v 'yɪ dε nɪ -do 'pa-

(Matie 9.14-17; Maki 2.18-22)

33 Kε- nyibli -bɪ pɪ -Yusu yɪ, v wɛn: «Saan* Batisɪ, -ε pɪ nyibli 'nie* 'lu lɛ, 'a -nagbopu* yɪ 'nɪ -ci* 'a -nɛ ti, 'v dε Nyɪsua. Dε nɪ -do a 'mu, ε nɔ- Falisi-tumu* a nyibli ni -wε, =wɪ yɪ, -tε 'waa tete* ni =nu 'a tɔɔlɛ. Kɛɛ, -mɔ -bɪ, -na -nagbopu 'nɪ -ci-e lɪ.» 34 -ε -bɪ kε- -Yusu pɪ =nu yɪ, ε wɛn: «Nyibeyu -bu, -ε pɔɛ 'blɪ, 'a 'bio -mɔ', ε dε 'blɪpadiide kɪ, 'bu mu 'blɪpadiide a 'mu, 'a -tuo kɪ, nyiblo =dɔ 'nɪ -lee-e lɪ =nu bu -ci. ε 'wɪ yɪ, 'blɪ a pɔpa, ε mɔ dɔdɔdɛ =nɔ. 'A -tɪ, v 'yɪ =cicie -kɔ. Dε nɪ -do a 'mu, ε nɔ- =nɔ. Dɔdɔ a -tɪ, ti nɪ -tie -bu, 'n di 'nɛ- =nu 'nyɪ -hii -nɪ, 'na -nagbopu 'nɪ -ci-e nɪ. 35 Kɛɛ, ε di kɔ ti, -ε di 'v nyre, v 'mɔ 'lɪ 'mɔ 'na -nagbopu 'nyɪ -ha. Ti a 'mɔ 'yri, 'kɪ v di 'v =cii -nɪ.»

36 -ε -bɪ ε pɪ =nu 'ledɔ yɪ, ε wɛn: «Nyiblo 'nɪ -cra-a lɪ wlawlɔ yrayru, ε 'nɪ -ha-a 'v 'a 'kɪbɪa, ε 'nɪ -ma-a lɪ danɔ 'ka a 'hɔɔ. 'Bu mɔ, 'bu nu-o, ε di nyre wlawlɔ yrayru a 'mu yɪ, ε kɔ, 'a 'kɪbɪa -mɔ', ε -nu, 'ε -ma danɔ 'ka a 'mu, ε kɔ-ɔ 'huen-, ε 'yɪ 'lɪ-ɪ 'lɪ -wε bu -mɔɛ. 37 Mɔ, yonɔ yrayru -bu, -ε 'plui, nyiblo 'nɪ 'du-o lɪ-ɪ ye', ε 'nɪ -pɔ-v 'lɪ-ɪ mumakɔ a buo 'ka 'kwli. 'Bu pɔ 'lɪ-ɪ buo 'ka 'kwli, 'bu ka-a yɪ, ti -kɔ 'yri ε di 'plu, 'bu yɪ nɪ 'yɛ, ε kɔ bu wa mumakɔ a buo

a 'mu, nɔ 'mu bu 'wle. 38 ɛ nɔ- nu-o, 'ki 'li buo yrayru 'kwli, 'v pi 'li nɔ yrayru 'li. 39 Nyiblo 'bu ni 'v, 'bu nuɛ nɔ 'ki a 'nuna, ɛ 'ni -hva=a li nɔ yrayru a 'nuna. Ke- ɛ di pu: Nɔ 'ki -mu', ɛ nɔ- nɔ wɔn, 'ɛ -hi 'v nɔ yrayru 'v. (ɛ nɔ- nu-o, nyiblo =du 'ni 'du=o li -tebli 'ki ye', ɛ 'ni -pu=v li-t -tebli yrayru ki. U 'ni -bibi=e li 'yi le.)»

**-Yusu, ɛ nɔ- kɔ 'kli, 'ki bu lee nyiblo de,
ɛ -we 'li bu nu, 'ki 'li -wuwle-nyrɔwɔ* 'kwli**

(Matie 12.1-8; Maki 2.23-28)

6 1-Wuwle-nyrɔwɔ =du, -Yusu kɔ 'a -nagbopu* 'hven-, v mu le na mɔ. -Te v yi ni mi, 'dudɔ-tebli =du, -ɛ 'wi -kubu yi, ɛ nɔ- kɔ -ci v yi 'li 'kwli =tu 'bɛɛ -ni. 'Dudɔ-tebli a 'mu, ɛ nɔ- kɔ bli gbi 'a -nagbopu 'cɛ, 'v hihiue 'li-t -jɛɛ, 'v yi-t di. 2'Ki 'li -ci ni -do a 'mu 'kwli, 'ki Falisi-tumu* a nyibli -bi ni 'li. -Te -Yusu a -nagbopu, v yi 'dudɔ-tebli a 'mu, 'a bli gbi ni 'cɛ, -ɛ -bi ke- v pi =nu yi, v wen: «De -bu, a ni, ɛ =ɲa ni. Nyisua a tete* wen 'ni, nyiblo =du 'ni 'nuo 'li -kuan, 'ki 'li -wuwle-nyrɔwɔ 'kwli.» 3-ɛ -bi -Yusu =tu =nu =wɔn, ɛ wen: «-Ti -mu', v 'cru la 'li Nyisvacriɛn 'kwli, 'ki 'v -aan 'bai gbagbu, -ɛ mɔ bodu Dafidi* a -ta', 'n pu=v -haan-ti, -ɛ mɔ, a -hre=e ni. -Ti a 'mu, v 'cru la, ɛ nɔ- -bu: -Nyrɔwɔ =du, -te 'kanu ni la bodu Dafidi, ɛ kɔ 'a nyibli 'hven-, 4'ki 'li Nyisua a 'kayu* bu, 'ki ɛ pa la 'li, 'ɛ -ha la 'v 'fɔɔ, -ɛ pɛ la 'v 'teble ki bu, 'ɛ di=e, 'ɛ -nyi la 'a de gbe 'a nyibli, 'v di la=a -we. Keɛ, Nyisua a tete wen 'ni, Nyisua a -cɔhlunpinyu* ni -do, v nu- bleɛ yi, -bu di 'fɔɔdu a 'mu. 'Bi 'fɔɔdu a 'mu, -ɛ ni 'li Nyisua a 'kayu bu, v -ha la=a ni, 'ki 'v Nyisua a -ta'.»

5-ɛ -bi ke- ɛ pi =nu yi de: «Mɔ -bu, -ɛ mɔ -tonyibli a pɛpɛ a Nyiblo*, Nyisua lee 'nɛ- 'mu ni, 'ɛ -nyi 'mu 'kli, 'ki =bu lee nɛ 'a -nɛ nyiblo =du de, ɛ -we 'li bu nu, 'ki 'li -wuwle-nyrɔwɔ 'kwli.»

**-Wuwle-nyrɔwɔ* =du 'kwli, -Yusu nu la=a ni,
nyiblo =du, -ɛ kɔ dabu 'ku la, 'a 'kɔɛ 'ɛ -we la**

(Matie 12.9-14; Maki 3.1-6)

6-Wuwle-nyrɔwɔ -bi 'kwli, -ɛ -bi -Yusu mu 'li Nyisua a 'kayu* bu de, 'ɛ tɔɛ nyibli Nyisua a -ti. 'Ki 'li 'kayu a 'mu bu, 'ki ɛ yɛɛ 'li nyibeyu =du bu. Nyibeyu a 'mu, 'a diidedabu

'ku nu. 7 Bu nu 'ki 'u bu, -ε -bi Nyisua a tetetɔnyu* kɔ Falisi-tumu* a nyibli, -v nu 'u 'hven-, v -tua 'yie a ke'gbaale, v 'mu -Yusu 'ye, 'bu mɔ, 'bu kɔ bu nu-o, nyibeyu a 'mu a 'kue 'mu -we, 'ki 'li -wuwle-nyrɔwɔ -mu' 'kwli, -ε di-e nu, -Yusu 'bu nu-o, v 'mu-v -ti -yee -ni. (Falisi-tumu a nyibli wen 'ni, bu nu-o, nyiblo a 'kue bu -we, ε mɔ -kuande =nɔ. 'Ti- Nyisua a tete wen 'ni, 'ki 'li -wuwle-nyrɔwɔ 'kwli, nyiblo 'yi yi -bleε -ni, bu nu -kuan.) 8 Kee -ε -bi -Yusu yru 'waa 'lule-hihie le. ε nɔ- nu-o, 'ε lee nyibeyu a 'mu, ε wen: «Du ye', -bu nyra 'li nyibli 'nyi bu,» nyibeyu a 'mu 'ε 'du ye', 'ε nyra 'li =nu 'nyi bu. 9-ε -bi -Yusu 'beti tetetɔnyu kɔ Falisi-tumu a nyibli 'hven- ni, ε wen: «-Bi' Nyisua a tete pu 'li? 'Ki 'li -wuwle-nyrɔwɔ 'kwli, nyiblo bu nu -haande, kɔ, bu nu de -hvan, de a 'di -bi -nu -tεε 'li? Nyiblo bu wa 'a 'bihian, 'ki 'li -wuwle-nyrɔwɔ 'kwli, -ε di-e nu, ε 'ni -ha 'ku, kɔ, nyiblo bu -ha 'a 'bihian a -hvnhlun mε le bu 'wan, de a 'di -bi -nu -tεε 'li?» 10 Bu yi 'li =nu 'yi le ni tε, -ε -bi ke- ε pu nyibeyu a 'mu yi, ε wen: «Hru -na dabu -mu', -ε 'ku,» -ε -bi ε hru 'a dabu nu. Bu hru 'ki dabu a 'mu, -ε -bi ε 'hri 'klɔ, 'ε bi 'u 'a dɔnu a -ta'. 11 -Te -Yusu nu 'ki-i, nyiblo a 'mu a 'kue, ε -we, -ε -bi Nyisua a tetetɔnyu kɔ Falisi-tumu a nyibli 'hven-, v bi yru' le diaki, 'u -tua =tɔ a le-mumɔ, -tε v di nu, v 'mu -Yusu -balu' nu.

**-Te -Yusu -ha la 'li nyibli ni -pu =tu 'u 'hven,
-v kɔ -bu -he la 'a -mɔnanyu***

(Matie 10.1-4; Maki 3.13-19)

12 Ti a 'mu 'yri, dugba =du nu 'u. ε nɔ- kɔ 'lu ε 'ya 'li, -ε di-e nu, ε 'mu Nyisua da. 'Ki ε -hi 'li 'tɔlɔwɔ a 'mu 'li, 'ki 'u Nyisua a dɔda a -ta'. 13 -Te -nyre -nye, -ε -bi ε da 'a -nagbopu* ni, 'ki 'li =nu 'nyi, 'ε -ha 'li nyibli ni -pu =tu 'u 'hven, 'ε deε =nu 'a -mɔnanyu. 14 Nyibli a 'mu, v nu- mɔ: Simɔ, ε -nyi Pielnyre, ε kɔ Simɔ a 'mu, 'a 'diayi Adre 'hven-, kɔ Saki, kɔ Saan*, kɔ Filipu, kɔ Batelemi, 15 kɔ Matie, kɔ Toma, kɔ Alofe a 'yu Saki, kɔ Simɔ. Simɔ a 'mu, 'ki ε ni la 'li nyibli -mu' 'nyi, -v 'ye ni -hva Romakue; 16 kɔ Saki a 'yu Judu, kɔ Judia Yisikalio. ε mɔ nyiblo -mu', -ε di -Yusu 'a yraanyibli -ji' pu.

**-Tɛ -Yusu tɔɛ la nyibli -hɔɔhɔɔ Nyɪsua a -ti,
ɛ kɔ, ɛ ni la-a, kɪklanyibli a 'kɔɛ yɪ la -wɛ**

(*Matie 4.23-24; 12.15-16; Maki 3.7-12*)

17-Tɛ dɛ a 'mɔ, ɛ -hi, -ɛ -bɪ -Yusu kɔ 'a -nagbopu* 'hɔɛn-,
v =ti 'lɪ dɔgba a 'mɔ 'lu nɪ, 'v nyra 'v -tɪtɛ -mɔ', 'dɔ 'wɛɛ
'v bɔ. 'Kɪ 'v -tɛ a 'mɔ, -Yusu a -nagbopu -hɔɔhɔɔ -bɪ 'kukue
wen 'v ɛ, v kɔ nyibli -hɔɔhɔɔ -bɪ 'hɔɛn-. 'Kɪ -v -bɪ -hɔn 'lɪ
Jrusɛdɔ 'kwɪ, ɛ kɔ 'kɪ 'lɪ -Juukɔɛ a 'blɔgbɪ a pɛpɛ kɪ, kɔ 'dɔ
-bɪ -mɔ', -v nɪ 'lɪ 'yru wɛn, -v mɔ Tɪlɔdɔ kɔ Sɪdɔdɔ 'hɔɛn-.
18U di nɪ, -ɛ di-e nu, v 'mɔ 'a win 'wɔn, kɔ, ɛ 'mɔ=v nu,
'waa 'kɔɛ 'mɔ -wɛ, ɛ kɔ, ɛ 'mɔ nyibli a 'kuo -hɔn* ɛ bla.
19Nyibli a pɛpɛ =mɔɛ=ɛ ɛ, 'kɪ bɔ -hɛn=ɛ ɛ, -ɛ nu=o,
'kɪ -hɔɛn 'lɪ-tɪ 'hɔɪ, ɛ ni-e nɪ, 'waa 'kɔɛ 'ɛ yɪ -wɛ.

Plɔ a bleelɛ kɔ 'jɔɔ 'hɔɛn-

(*Matie 5.1-12*)

20-Tɛ dɛ a 'mɔ, ɛ -hi, -ɛ -bɪ -Yusu 'du 'lu ye', 'ɛ ta 'lɪ
'a -nagbopu* -mɔ ɛ, ɛ wen:

«'A mɔ -bɔ, -v mɔ 'na -nagbopu, -hɔɛn ni,
ba kɔ plɔ a bleelɛ,
-ɛ nu=o, ti -kɔ 'yri Nyɪsua di 'v 'kɔ yrayɔ -nuu -nɪ,
a kɔ 'mɔ 'hɔɛn-, -a di 'lɪ 'kɔ yrayɔ a 'mɔ 'kwɪ nɪ.

21 'A mɔ -bɔ, 'kanɔ ni, 'kɪ 'nɛ- 'kɔ kɪ,
ba kɔ plɔ a bleelɛ,
-ɛ nu=o, 'kanɔ 'yɪ 'lɪ-tɪ 'lɪ -wɛ, bɔ nu 'a mɔ dɛ.
'A mɔ -bɔ, -v yɪ wɛ, 'kɪ 'nɛ- 'kɔ kɪ,
ba kɔ plɔ a bleelɛ,
-ɛ nu=o, a di 'nɪ 'ca.

22'Bɔ mɔ, nyibli 'bɔ yraa nɛ 'a mɔ, 'bɔ pɔ 'lɪ 'a mɔ -patɔ',
kɔ, 'bɔ yɪ 'a mɔ 'yri ɛ nɪ -hɛ, ɛ kɔ, 'bɔ yɪ 'aan 'nyre yɪ nɪ
nyre, -tɛ a paa 'v, 'mɔ -bɔ, -ɛ mɔ -tonyibli a pɛpɛ a Nyiblo*,
'a -hɛ 'na -nagbopu, 'bɔ mɔ, 'ba yɪ -hɔɛndɔ a 'mɔ nɪ 'ye,
-ɛ -bɪ -ba kɔ plɔ a bleelɛ. 23Ti -mɔ' -kɔ 'yri 'kla-wɪye'yɪya
a 'mɔ, ɛ di 'v nyre, 'kɪ 'v 'a mɔ -mɔ, ba nu dɔdɔ, kɔ,
ba yɪ -wɪla, -ɛ nu=o, 'kɪ 'lɪ yakɔ 'kwɪ, Nyɪsua di -nyɪ 'a mɔ
'wɪo gbagbɔ. Kɛ- nɪ -dɔ ɛ =ti la 'mɔ: -tɛ nyibli -bɔ, v yraa nɛ
'a mɔ, v ni, kɛ- 'waa 'bainɔ ni la, 'v =tɪ la Nyɪsua
a winwɔn-hanyɔ* -hɔɛn.»

24 Nyibli -bu, -v 'ye ni -tuu 'v Nyisua, ke- -Yusu pi -nu yi, -ε mɔ:

«A mu -bu, -v mɔ dekonnyibli,
'jro 'ki 'v 'a mu -mɔ,
-ε nu-o, a 'ye 'aan -ne plo a bleele ni.

25 'A mu -bu, -v ko didi-tebli a pepe, a -hve,
'ki 'ne- 'klo ki,
'jro 'ki 'v 'a mu -mɔ,
-ε nu-o, 'kanu di 'a mu 'ni nu.
'Jro 'ki 'v 'a mu -bu, -v 'ce ke -mɔ,
'ki 'ne- 'klo -bu 'kwli,
-ε nu-o, a di nu nyai le, a 'mu we.

26 'Jro 'ki 'v 'a mu -mɔ, 'bu mɔ, nyibli a pepe 'bu yi
'aan -haan-ti ni hle, -ε nu-o, nyibli -mu', -v yraa
'na -nagbopu, de ni -do a 'mu, ε nɔ- 'waa 'banu ni la
'waa hɔwinwɔn-hanyu -mɔ -we, 'v hle la 'waa -haan-ti.»

Ba nuε ne 'aan yraanyibli

(Matie 5.38-48; 7.12a)

27-ε -bi ke- -Yusu pi de: «'Aan pepe, ba pu 'mu nua yi bu.
'N yi 'a mu 'ni -lee -ni: Ba nuε ne 'aan yraanyibli. Nyibli
'bu yraa ne 'a mu, ba nu =nu =haande -mɔ. 28 Nyibli 'bu pu
'a mu 'jro yi, nyibli 'bu yi 'a mu =hwen ni =tui, ba da Nyisua,
'ki bu nu =nu =haande -mɔ. 29 Nyiblo 'bu pu 'li -mu
'ɲma nua', tɔɔ 'v nua -bi 'v, ε 'mu 'a 'ye -bi pu. Nyiblo
'bu -ha 'v -na kueti, -ha-a me le, bu gba -na wlawlu -bi.
30 Nyiblo 'bu yi -mu de ni -hve, -ha 'li-t 'li, -bu -nyi =ne-ε.
Nyiblo 'bu -ha -mu -na de -jt', =ni 'betie 'li 'a -ti. 31-Haande
-bu, a -hve -tonyibli bu nu 'a mu -mɔ, 'aan 'mumu,
ba nu =nu-v -mɔ -we.

32 'Bu mɔ, 'ba nuε nyibli ni -do -bu, -v nuε ne 'a mu,
'aan =wli 'ni 'yee 'li-t, -ε mɔ, Nyisua di pu 'a mu 'nyre le.
Mɔ, nyibli -mu', -v 'yi Nyisua -yi, v nuε nyibli -mu' ni -we,
-v nuε =nu. 33 Nyibli ni -do -mu', -v ni 'a mu =haande -mɔ,
'bu mɔ, v ni -do a 'mu, 'ba yi =nu =haande -mɔ ni ni, 'aan
=wli 'ni 'yee 'li-t, -ε mɔ, Nyisua di pu 'a mu 'nyre le.
De ni -do a 'mu, nyibli -bu, -v 'yi Nyisua -yi, ε nɔ- v ni -we.
34 'Bu mɔ, 'ba pu le, ba -nyi 'aan 'wliye nyibli ni -do -mu',
-v di-e kle -mia -ni, -v di 'a mɔ=ɔ -nyi, 'aan =wli 'ni 'yee 'li-t,

-ε mɔ, Nyɪsua di pɔ 'a mu 'nyɛ lɛ. Nyibli -mɔ', -v 'yɪ Nyɪsua -yi, v ni-e nɪ -wɛ, 'kɪ 'lɪ 'waa dɪɔnɔ 'nyɪ, -tɛ v yi-e, -ε mɔ, 'waa 'bio di 'wliye a 'mɔ kle 'nɪ -mɪa -nɪ a -tɪ. 35 De ba nu, ε nɔ- mɔ, ba nɔe nɛ 'aan yɾaanyibli, ba nu -nɔ -haandɛ mɔ. 'Bɔ mɔ, 'ba -nyɪ nyiblo dɛ, a 'nɪ 'mɔɔ 'lɪ-tɪ lɛ, 'kɪ bɔ -mɪa -nɛ kle. 'Bɔ mɔ, 'ba yɪ-tɪ lɛ nɪ ni, Nyɪsua di nu 'a mu -haandɛ gbagbɔ -mɔ, ε kɔ, a di -hɛ Nyɪsua a 'yonɔ, -ε nu-o, 'kuopanyibli kɔ 'crɛkɔnyibli 'hɔn-, ε ni -nɔ -haandɛ -mɔ -wɛ. 36 Ba kɔ nyibli a nyat, -wɪ yɪ, -tɛ 'aan 'Baɪ Nyɪsua -nu, 'ɛ kɔ nyibli a nyat dɪaktɪ.»

A 'nɪ 'yɛɛ 'lɪ 'aan 'bio -tɪ

(Matie 7.1-5)

37 «A 'nɪ 'yɛɛ 'lɪ 'aan 'bio -tɪ, -ε di-e nu, Nyɪsua 'nɪ -ha 'a mu -tɪ -yɛɛ -nɪ. A 'nɪ 'pɔv 'lɪ 'aan 'bio -bati lɛ, -ε di-e nu, Nyɪsua 'nɪ -ha 'a mu -bati lɛ -pɔv -nɪ -wɛ. Yɪnyɾe-tebli -mɔ', nyibli ni 'a mu -mɔ, 'a -tɪ bɔ -hɾu 'a mu -mɔ, -ε di-e nu, yɪnyɾe-tebli -mɔ', a ni, Nyɪsua 'mɔ 'a -tɪ -mɔ hɾu -wɛ. 38 -Tɛbli -mɔ', 'aan 'bio -hɔɛ 'a mu, ba -nyɪ -nɔ-v, -ε di-e nu, 'ba -hɔa Nyɪsua dɛ, ε 'mɔ 'a mɔ-ɔ -nyɪ. 'Bɔ mɔ, 'ba yɪ-tɪ lɛ nɪ ni, ε 'wɪ-, -tɛ v 'yɛ nɪ lɔ wen -kɔbɔ, v 'mɔ 'a mɔ-ɔ -nyɪ a -tɪ. -Kɔbɔlɔɔɔɔ -mɔ', v ni, 'v lɔɛ -kɔbɔ, v di 'lɪ-tɪ 'nɪ 'yɪi -nɪ -tɛɛ, v 'mɔ 'lɪ -kɔbɔ a 'mɔ 'aan blɔ 'kwli pɔ, v 'mɔ 'lɪ-tɪ 'lɪ -kɔɔ -nɪ, kɔ, v 'mɔ blɔ a 'mɔ bɔ bla, -ε di-e nu, v 'mɔ 'lɪ 'a dɛ -bɪ pɔ, blɔ 'mɔ 'lɪ 'yɪi -nɪ -tɛɛ. -Tɛ a di 'aan 'bio a 'yɪye nu, kɛ- Nyɪsua di 'aan 'yɪye nu.»

39 'Ledɔ, -Yusu pɔ -nɔ yɪ, ε nɔ- -bɔ: «'Yɪi'dɔnyɔ 'yɪ 'lɪ-tɪ 'lɪ -wɛ, bɔ 'ble 'a 'bɪ 'yɪi'dɔnyɔ a dabɔ kua, bɔ na 'hɾu. 'Bɔ nu-o, v nɪ 'hɔn a 'mɔ, v di bi 'lɪ 'butɔ 'kwli. 40 ε 'yɪ 'nyɪnyɪnyɔ -dɔ -kɔ, -bɔ di 'v 'a tɔɔnyɔ 'lu yɪ nɪ. Kɛɛ, 'nyɪnyɪnyɔ -mɔ', -ε 'nyɪ -tɛɛ, -tɛ 'a tɔɔnyɔ nɪ 'mɔ, kɛ- ε di 'mɔ nɪ.

41 De- kɔ -tɪ, -na 'bɪhɪan a kɔɛtɪye -bɔ, -ε nɪ 'lɪ-tɪ 'yɪ, -nɪ yɪ 'a 'yɛɛ, 'tɪ- -nɛ tugbekɔtɪɔ -mɔ', -ε pɛ 'lɪ -mɔ 'yɪ bɔ, -nɪ 'yɛ nɪ 'yɛ-e 'lɪ? 42-Yɪ yɪ -blɛɛ -nɪ, -bɔ lee -na 'bɪhɪan, -ε mɔ: Nu gbe, -bɔ -ha 'lɪ -mɔ kɔɛtɪye 'yɪ, -mɔ -kɔ 'yɪ tugbekɔtɪɔ pɛ 'lɪ bɔ. -Mɔ -mɔ', -ε nɛɛ 'lɪ nɪ 'hɔn, yɪ-hɛdɛ, -kɔ -bɔ nu, ε nɔ- mɔ -bɔ -ha 'lɪ -nɛ tugbekɔtɪɔ 'yɪ, -mɔ lɛ yɾu -tɛɛ, 'tɪ- -mɔ 'lɪ kɔɛtɪye -na 'bɪhɪan 'yɪ -ha.»

Tugbe a 'kuo, ε nɔ- v yrui =ne*(Matie 7.16-20; 12.33-35)*

43 Kε- -Yusu pi de: «Tugbe -mυ', -ε yi -haan'nie -jri, ε 'yi 'li-ti 'li -wε, bu tu 'kui -hɔun. Mɔ, tugbe -mυ', -ε 'ye ni -jri -haan'nie, ε 'yi 'li-ti 'li -wε, bu tu -haan'kui. 44 Tugbe a 'kuo, ε nɔ- v yrui =ne. Ε 'yi nyiblo =dɔ -kɔ, -bυ -ha bubuokui, 'ki 'li -wɔnmlɔtu yra. Nyiblo =dɔ 'yi 'li-ti 'li -wε, bu -ha 'v -gbɔgbɔyɔ gbukawiti 'yri. 45 -Haannyiblo a nunu-tɛbli nɔ yi, -ε nu-o, 'a =wlv nɔ yi. 'Cɛkɔnyɔ a nunu-tɛbli nyre yi, -ε nu-o, 'a =wlv nyre yi. -Ti -mυ', -ε 'yii 'li nyiblo a =wlv ki, ε nɔ- yi 'v-u wien -dii -ni.»

=Tɔkɔnyɔ, kɔ nyiblo -mυ',**-ε 'yi =tɔ -kɔ, -v pυ 'waa 'kayo***(Matie 7.24-27)*

46 Kε- -Yusu pi de, ε wen: «De- kɔ -ti 'a dεε 'mυ Kɔkɔnyɔ ti a pεpε, 'ti- -ti 'n hle, 'a 'ye ni nu-o 'li? 47 Nyiblo 'bu ni 'v, -ti -bυ, 'n hle, 'bu yi-ti nva yi bu ni pi, 'ti- 'bu yi-ti ni ni, 'n di 'a mυ 'ni -lee -ni, nyiblo ε 'wi yi. 48 Ε 'wi nyiblo -mυ' yi, -ε pi 'a 'kayu. Ε 'blu -tɔtɔ -blublu, 'ε ye 'hɔ 'pa ki. 'Ki ε pυ 'v 'kayu a 'mυ, -ε di-e nu, ε 'mυ bu ku -tεε. -Tε ε pυ-v, -ε -bι 'nie'yiti nyre 'v ni, 'nie a 'mυ 'ε -wɔn 'kayu a 'mυ -mɔ -wɔnwɔn, kεε, ε 'yi 'li 'a 'wɔwla 'li -wε, -tε ε ku bu a -ti. 49 Kεε, nyiblo -mυ', -ti -bυ, 'n hle, -ε di 'wɔn, 'ti- -ε 'ye ni di-e ni nu, ε 'wi- nyiblo -mυ' yi, -ε 'yi -tɔtɔ 'blu, -ε pυ 'kayu. -Tε ε -wε 'a pɔpɔv -mɔ, -ε -bι 'nie 'yi ni, 'ε -wɔn 'kayu a 'mυ yi. Ε nɔ- mɔ 'kayu a 'mυ bu 'wle, 'ε nyre yi pεpε.»

-Te -Yusu nu la-a, Romakɔε a 'seyo a**-kvannunyɔ =dɔ, 'a 'kɔε 'ε -wε la***(Matie 8.5-13)*

7 1-Te -Yusu -wε 'li nyibli a -mɔhleele -mɔ, -ε -bι ε mu 'li Kapenaɔdɔ 'kwli. 2 'Ki 'li 'dɔ a 'mυ 'kwli, 'ki Romakɔε a 'seyo a nyiblo gbagbu =dɔ ni 'li. 'A -kvannunyɔ =dɔ ni 'li, 'a =wlv 'ε -ha 'li-ti diaki. -Kvannunyɔ a 'mυ, ε nɔ- kɔ 'hvi -hɛn, ε mi 'ku mɔ. 3-Te 'seyo a nyiblo gbagbu a 'mυ, ε 'wɔn -Yusu a 'lidi-ti, ε nɔ- mɔ bu tε-ε -Juukɔε* a 'blu a nyibli =dɔ yi, bu lee -ne, -ε mɔ, bu di 'li-ti -mɔ, ε 'mυ-v nu,

'a -kvannunyɔ a 'mu, 'a 'hvi 'mu -wɛ. 4-Tɛ -Juukvɛ a 'blu a nyibli a 'mu, v nyre 'v -Yusu 'hvi, -ɛ -bi v -tva 'a lenyaalɛ, v wen: «Seyo a nyiblo gbagbu a 'mu, ɛ blɛɛ yi, -bu -hɛɛ -nɛ, 5-ɛ nu-o, ɛ nuɛ nɛ -aan dako ni, 'ti-, ɛ nɔ- -hɛɛ nɛ -a mu, -a pu Nyɔva a 'kayu*, 'ki 'nɛ- -aan 'dɔ 'kwli.»

6-Tɛ v pu 'ki lɛ, -ɛ -bi v kɔ -Yusu 'hven-, v bi 'hru wlɔn, 'v -mu. -Tɛ v 'mɛɛ 'seyo a nyiblo gbagbu a 'kayu lɛ, -ɛ -bi nyiblo gbagbu a 'mu, ɛ lee nɛ 'a 'bio ni, 'ki bu lee -Yusu, -ɛ mɔ: «Tɔɔnyɔ o, 'ni -hva-a li-i, -bu -ha -mu 'ku. 'Mɔ -bu, -ɛ 'yi -Juukvɛyu 'pa-, 'n 'yi yi -blɛɛ -ni, 'ki -bu pa 'li 'na 'kayu bu. 7ɛ nɔ- nu-o, 'ni pu lɛ, -ɛ mɔ, ɛ 'yi 'v le -nɔɔ -ni, 'ki 'na -gbɛv -bu mu wen 'li -mu -mɔ. Kɛɛ, pu win dadv, 'na -kvannunyɔ a 'kvɛ 'mu -wɛ. 8'Na 'mumu -bu, 'n kɔ nyibli gbagbu -bi. U nɔ- kɔɔ 'mu win ki. 'Ti-, 'n kɔ 'seyo -bi, 'n kɔɔ win ki -wɛ. 'Bu mɔ 'ni pu win, 'ni lee nɛ 'a nyɔ, 'ki bu mu dɛ nu, -ɛ -bi ɛ mi ni. 'Bu mɔ, 'ni lee nɛ 'a nyɔ -bi, 'ki bu di 'li, -ɛ -bi ɛ yi 'li 'ni di, ɛ kɔ, 'bu mɔ, 'ni lee 'na -kvannunyɔ, 'ki bu nu dɛ, -ɛ -bi ɛ ni-e ni.» 9-Tɛ -Yusu 'win -ti a 'mu, 'seyo a nyiblo gbagbu, ɛ -hla, -ɛ -bi 'a -wlv kɛɛ lɛ. ɛ nɔ- mɔ bu -hian -mɔ, nyibli -mu', -v yi-i -wien lɛ kvɛ, kɛ- ɛ pi -nv yi, ɛ wen: «'N yi 'a mu 'ni -lee -ni: Nyiblo bu di 'na -wlv a yukuole lɛ nu, 'n 'ye 'a nyiblo ni 'ye, 'ki 'nɛ-Yisraekvɛ* a 'bli.»

10-Yusu bu -yrɛ, -ɛ -bi 'seyo a nyiblo gbagbu a lɛlenyɔ -ni wen, v -mɛ kle. -Tɛ v nyre 'li 'seyo a nyiblo gbagbu a 'mu a 'kayu bu, -ɛ -bi v 'ye-e ni, -ɛ mɔ, 'a -kvannunyɔ -ni wen, 'a 'hvi 'kee ni.

**-Tɛ -Yusu -ha la gblotayu 'klɔ, -ɛ 'kuv la 'li 'dɔ -mu',
-ɛ mɔ Nɛɛ 'kwli**

11Ti gbi bu -hi, -ɛ -bi 'ki -Yusu mi 'li 'dɔ -mu', -ɛ mɔ Nɛɛ 'kwli. ɛ kɔ 'a -nagbopv* kɔ nyibli -hɔhɔ -bi 'hven-, v nu- nɛ 'hru ni -do, 'v mi 'li 'dɔ a 'mu 'kwli. 12-Tɛ v nyre 'li 'dɔ a 'mu a 'duwle, -ɛ -bi nyibli -hɔn 'li 'dɔ a 'mu 'kwli, 'v 'ble 'kukuku. 'Kukuku a 'mu, ɛ nɔ- mɔ 'a 'dii a -nɛ 'yu ni -do, ɛ -kɔ. 'A 'dii a 'mu, ɛ mɔ -tugbanugba -nɔ. 'Dɔ a 'mu a nyibli -hɔhɔ, v nu- -glaa 'li nugba a 'mu lɛ. 13-Tɛ Kukɔnyɔ -Yusu 'ye nugba 'a mu, -ɛ -bi 'a nyat -tva 'a nunuo. ɛ nɔ- mɔ bu -ga-a, -ɛ mɔ: «Pu nva bu.»

14-Ɛ -bɪ ɛ 'yɪya 'v 'kɔfɪ a 'mʊ 'hʊɪ bʊ, nyibli 'ble, 'ɛ -hɾɛn-ɛ lɛ, -ɛ di-e nu, v 'mʊ bʊ nyra. 'Kɔfɪ a 'mʊ, ɛ 'yɪ yɪkade -kɔ. -Tɛ v nyra bʊ, -ɛ -bɪ kɛ- -Yusu -pʊ: «Gblotayu o, 'n yɪ -mʊ 'nɪ -lee -nɪ, 'du ye'.» 15Ti nɪ -do a ti 'yri, -ɛ -bɪ gblotayu a 'mʊ, ɛ =wlɛɛ 'yii, 'ɛ 'du ye', 'ɛ nɪ bʊ, 'ɛ -tʊa win a pʊpʊ. Ɛ nɔ- mɔ -Yusu bʊ 'du 'a dabʊ ye', bʊ =tʊ 'lɪ-tɪ 'a 'dii -jɪ' bʊ. 16Nyibli a pepɛ -mʊ', -v nɪ 'v, ɛ pʊ 'lɪ =nʊ huannʊ 'kwli, 'v pɪ Nyɪsʊa 'nyre lɛ, kɛ- v pɪ: «Nyɪsʊa a winwɔn-hanyɔ* gbagbʊ 'hru 'nɛ- -a mʊ 'nyɪ, 'tɪ- Nyɪsʊa a -gbɛtʊ, ɛ nɔ- di 'a dakɔ -hɛɛ mɔ.» 17Dɛ nɪ -do a 'mʊ a -tɪ, -Yusu a 'nyre, ɛ kɛɛ 'lɪ -Juukʊɛ* a 'blɔgbʊ a pepɛ -mʊ' nɪ, ɛ kɔ 'blɔgbɪ -bɪ -mʊ', -v =glaa 'lɪ =nʊ lɛ.

-Tɛ Saan* Batisɪ lee la 'lɪ 'a -nagbopʊ -bɪ -Yusu -mɔ

(Matie 11.2-6)

18Ti a 'mʊ 'yri, Saan, -ɛ pɪ la nyibli 'nie* 'lu lɛ, ('kɪ ɛ nɪ la 'lɪ -jɪ). -Tɛblɪ a pepɛ, -Yusu nɪ la, v mi la 'lɪ-tɪ -mɔ, 'v nɛ la-a -mɔ lɛ. Ɛ nɔ- nu=o, Saan 'ɛ da la 'a -nagbopʊ nɪ 'hʊɛn =dʊ, 19'ɛ lee la 'lɪ =nʊ Kukɔnyɔ -Yusu -mɔ, ɛ wɛn: «Ba mu, ba 'beti-e, =bɪ ɛ nɔ- mɔ Wanyɔ -mʊ', Nyɪsʊa pʊ la lɛ, ɛ di la -a mʊ yɪ ya, -vʊ-, -a 'tɛ di Wanyɔ a 'mʊ -ple?» 20-Tɛ v nyre 'v -Yusu 'hʊɪ, -ɛ -bɪ v wɛn: «Saan Batisɪ tɛ -a mʊ bʊ, 'kɪ 'nɛ- -mʊ -mɔ, -ɛ di-e nu, -a 'mʊ -mʊ 'beti -nɪ, 'bʊ mɔ, =nɪ mɔ Wanyɔ -mʊ', Nyɪsʊa pʊ la lɛ, ɛ di la -a mʊ yɪ ya, -vʊ- -ba 'tɛ di Wanyɔ a 'mʊ -ple?» 21-Tɛ v nyre 'v, -ɛ -bɪ 'waa 'mumu, v yɪ-tɪ 'nɪ 'ye, -ɛ mɔ, -Yusu ni-e nɪ, nyibli -hʊɔhʊɪ a 'kʊɛ 'ɛ yɪ -wɛ, kɔ 'ɛ blɛ 'kuo -hʊɪn* -hʊɔhʊɪ lɛ, -v nɪ 'v nyibli ke', 'ɛ kle 'yii'dɔnyʊ -hʊɔhʊɪ a 'yii yɪ. 22Kɛ- -Yusu -pʊ, 'ɛ =tʊ Saan Batisɪ a nyibli a 'mʊ =wɔn, ɛ wɛn: «Ba mu, -tɛblɪ -bʊ, a 'ye, ɛ kɔ a 'wɪn, ɛ nɔ- kɔ -tɪ ba lee Saan. Ba lee =nɛ, -ɛ mɔ, 'yii'dɔnyʊ tɛ lɛ, lɛ-yɪɾɛnyʊ 'v nɛ, =hrannunyʊ a 'kʊɛ yɪ 'nɪ -wɛ, 'kikenyʊ 'v yɪ -tɪ 'wɪn, kɔ, 'kukɔnyibli yɪ 'hru 'klɔ lɛ, =hwɛnyibli 'v yɪ Nyɪsʊa a =haantitɛ 'wɪn. 23Pɔ a bleelɛ 'kɪ 'v nyiblo -mʊ' -mɔ, -ɛ 'ye nɪ hɪa, 'kɪ bʊ kuo 'mʊ =wɔ yɪ.»

-Tɪ -mʊ', -Yusu hla la, 'kɪ 'v Saan* Batisɪ a -ta'

(Matie 11.7-19)

24-Tɛ Saan a lɛlɛnyʊ a 'mʊ, v =hɪan -mɔ, -ɛ -bɪ -Yusu -tʊa Saan a -tɪ a kihleeɛ, 'kɪ 'v nyibli -mʊ', -v =gbɛɛ 'v=v 'hʊɪ a -ta', ɛ wɛn: «Saan -bʊ, -ɛ nɛ la Nyɪsʊa a -tɪ -mɔ lɛ,

'ki 'li -tite -mu', nyiblo =du 'yi 'li 'ti, -te a mu la 'li-ti -mo, nyiblo a 'di -bi 'aan =wli pu la le, a di la 'li bu -yee -ni 'li? -Bi 'aan =wli wen 'ni, a di yee la 'li nyiblodu -bu bu, -e yi huannu pie, 'ki bu hla -ti a -tee? 'Uun-, e 'yi 'a nyiblodu a 'mu 'pa-. 25-Bi 'aan =wli 'ye-e ni, -e mo, nyiblo -bu, a di la 'li bu -yee -ni, e di pu la yunowlawli? Nyibli -mu', -v pi yunowlawli, ko, -v ko 'a -ne de, 'waa =wli -hue, 'ki v ni 'li 'kupunv a 'kayo ble. 26-Bu 'beti 'a mu de: Nyiblo a 'di -bi a mu la 'ye mo 'li? -Bi Nyisua a winwlon-hanyo*? Iin, 'n yi 'a mu 'ni -lee -ni, e ko, 'ni hle-e, -e mo, Saan -hi 'v Nyisua a winwlon-hanyu -bi ni. 27 E no- mo nyiblo -mu', -koti v 'cru la 'li Nyisvacrien 'kwli, -e mo, e no- di la 'na 'hru yi kla, 'ti- 'mu la 'li di. -Ti a 'mu, v 'cru la, e no- -bu:

Nyisua wen 'ni:

'Na 'Yu o, 'n di -ha nyiblo,

'ki 'v 'na -kvan a -ta',

e 'mu mu, e 'mu -na 'hru yi kla,

'ti- =mu 'li nyre.

28 'N yi 'a mu 'ni -lee -ni, -e mo, 'ki 'li -tonyibli a pepe 'nyi, e 'yi -huan nyiblo =du ni kve, -bu ni 'v Saan 'lu yi. Kee, 'ki 'li Nyisua a 'klo yrayru 'kwli, nyiblo -mu', v dee 'hiangbe, e no- di 'v Saan 'lu yi ni.»

29 -E -bi ke- -Yusu pi de, e wen: «Nyibli a pepe, v pi la-a nua yi bu, v ko 'blwli'tnyu* 'hven-, 'v yi la Nyisua =won -nyi, e ko, 'v -hue la-a, 'ki Saan bu pu la -nu 'nie* 'lu le. 30 Kee, Falisi-tumu* a nyibli ko Nyisua a tetetonyu* 'hven-, de -mu', Nyisua -hua la -nu, v hie la-a ki, e no- ko -ti 'v hia la-a ki -we, 'ki Saan bu pu la -nu 'nie 'lu le.»

31 -E -bi ke- -Yusu pi de, e wen: «-Te ti -bu 'yri a nyibli ni 'mu, e no- -bu: 32 U 'wi- 'yonu gbi yi, -v yi hru 'mle, 'ki 'v 'dika, -v -bi kee 'waa 'bio ni, v wen: -Te -a yi 'bli ni pue, -a yi 'blipa-wla ble, a 'yi -wla yi mo -di. 'Ti-, -te -a yi -hien ni we, a 'yi nyaumli le -nu. 33 E 'wi yi, -te Saan Batisi -di, e yi 'ni =ci*, 'ki 'v Nyisua a dida a -ta', 'e 'ye ni 'na no, kee, ke- a pi: 'Ku -huan* ni 'v=v ke'. 34 Mo -bu, -e mo -tonyibli a pepe a Nyiblo*, -te 'n -di, 'ni =ci-e li, 'ni 'ne no, kee, ke- a pi: Ba 'ye nyiblo -bu, didide ko no a 'nuna ni -do, e no- e yi 'lu -mo le -hie. 'Blwli'tnyu ko nyibli -bu, -v ko 'klo =yi 'v yi 'sii -ni, v nu- ko-co 'hven-, -v ni ninatumude.»

35-Ɛ -bɪ kɛ- -Yusu pɪ de: «Nyibli nɪ -tie -mʊ', -v wɛn Nyɪsva a -tɔ kɪ, v yɪ-tɪ 'nɪ yru, -ɛ mɔ, Nyɪsva a -tɔ a 'mʊ, ɛ 'sii 'v yɪ.»

**-Tɛ -Yusu mu la 'lɪ Falisi-tumu* a nyiblo -bɪ,
-ɛ kɔ 'nyrɛ mɔ Simɔ a -tɛ**

36 Ɛ kɔ la Falisi-tumu a nyiblo -dʊ. 'A 'nyrɛ mɔ la Simɔ. Ɛ nɔ- da -Yusu de di mɔ. -Tɛ v nyre 'lɪ 'kayu bʊ, v nɪ bʊ, 'v -tua de a didie. 37 Kɪ 'lɪ 'dɔ a 'mʊ 'kwli, 'kɪ 'lawlunɔgba -dʊ nɪ 'lɪ. -Tɛ ɛ 'wɪn, -ɛ mɔ, -Yusu mu de di mɔ, 'kɪ 'lɪ Simɔ a -tɛ, -ɛ -bɪ ɛ -ha 'lɪ 'yrɛ, v nu yɪnɔhɔ, v -nu. 'Kɪ 'lɪ 'yrɛ a 'mʊ 'kwli, 'kɪ hɪnhɪnɔpɪnyra nɪ 'lɪ; 38 'ɛ mu 'v -Yusu a bʊɪ -hɔn, 'ɛ yɪ we, 'a 'yɪi a mɪ 'ɛ yɪ 'v -Yusu a bʊɪ klɛ bi, 'ɛ ni 'a 'lu-pupui, 'ɛ 'hɪn -Yusu a bʊɪ lɛ, 'ɛ 'ble 'a bʊɪ kva, 'ɛ -tua 'a hɪnhɪnɔpɪnyra -nɪ wɛn a blɛ'wɔwlalɛ. 39 -Tɛ Simɔ 'ye de a 'mʊ, -ɛ -bɪ ɛ -tua 'lɪ 'a dɔnɔ a -wɔ a kɪ'plɛɛɛ, ɛ wɛn: «Nyiblo -bʊ, 'bʊ mɔ wɛn Nyɪsva a seɪtɪ a wɪnwɔn-hanyɔ*, ɛ di wɛn-ɛ 'nɪ yɪ, -ɛ mɔ, nɔgba -bʊ, -ɛ -hɪn-ɛ lɛ, nyiblo a 'dɪ -bɪ ɛ pa 'mʊ. Ɛ di wɛn-ɛ 'nɪ yɪ, -ɛ mɔ, 'lawlunɔgba -nɔ, ɛ 'yɪ wɛn yɪ -bleɛ -nɪ, bʊ -ha wɛn-ɛ mɛ lɛ, -bʊ 'mʊɛ wɛn-ɛ lɛ.» 40 Kɛ- -Yusu pɪ 'kɪ-tɪ yɪ, ɛ wɛn: «Simɔ o, 'n kɔ -tɪ -bʊ lee -mʊ.» -ɛ -bɪ Simɔ ɛ wɛn: «Tɔɔnyɔ, pʊ wɪn.»

41-Ɛ -bɪ -Yusu wɛn 'nɪ: «Ɛ kɔ la dekonɔ -dʊ. Ɛ nɔ- nyibli nɪ 'hʊɛn -dʊ 'trɔsɪ la 'wliye. Yɪ-hɛnyiblo a gba mɔ 'wliye -mʊ', -kuannunɔ nɪ -do -wɛ 'lɪ bʊ 'yee 'lɪ -nyrɔwɪ a -hɔtrɔwɪ nɪ -hɪn 'kwli. 'Hʊɛn a nyiblo a -nɛ gba, ɛ mɔ, 'wliye -mʊ', nyiblo nɪ -do -wɛ 'lɪ bʊ 'ye, 'kɪ 'lɪ -nyrɔwɪ a (50) -wɪ nɪ 'hʊɛn -tu 'v -pu 'kwli. 42 -Tɛ v 'yɪ 'wliye -kɔ, 'kɪ bʊ 'pɛɛ nyɪbeyu a 'mʊ, 'a gba, -ɛ -bɪ nyɪbeyu a 'mʊ, ɛ lee =nʊ nɪ, ɛ wɛn: 'Na gba nɪ wɛn, 'ye -bɪ a 'yɪ-tɪ 'pɛɛ -nɪ, 'n -hru 'a -tɪ -mɔ.» -ɛ -bɪ -Yusu 'beti Simɔ nɪ, ɛ wɛn: «Kɪ 'lɪ v nɪ 'hʊɛn a 'mʊ 'nyɪ, nyiblo a 'dɪ -bɪ seɪtɪ-seɪtɪ, -ɛ di nyɪbeyu a 'mʊ -nʊɛ -nɪ, -ɛ di 'v 'a 'bɪ 'v -hi 'lɪ?»

43 Simɔ wɛn: «'N pʊ-v =haan-tɪ, nyiblo -mʊ', -ɛ kɔ gba gbagbʊ a -tɪ v -hru -mɔ, ɛ nɔ- =nɔ.» -ɛ -bɪ -Yusu wɛn: «'A -tɛɛ, nɔ- =nɔ.» 44-Ɛ -bɪ ɛ =hɪan -mɔ, 'ɛ ta 'lɪ nɔgba a 'mʊ -mɔ lɛ, 'tɪ- 'ɛ yɪ 'kɪ Simɔ -lee -nɪ: «Ta 'v lɛ, de nɔgba -bʊ, ɛ -nu. -Tɛ 'n pa 'nɛ- -na -tɛ, =yɪ -na -kuannunɔ -lee -nɪ,

'ki bu yra 'na bui le, -te u ni-e le, 'ki 'ne- -aan 'bli†. Kee, nugba -bu, e no- -mo -bi, e nu 'a 'yii a mi, 'e yra 'na bui le, ko, 'e nu 'a 'lu-pupui, 'e 'hran-a le. 45'Ya 'u 'lu de, -te 'n pa 'ne- -na -te, =yi 'mu 'wlee -ni, 'ki 'u 'na 'wio a bupupu a -ta', -e mo -aan 'blide. Kee, -te 'n pa wen 'ne- -na -te, nugba -bu, e 'tie yi 'na bui 'wlee -ni. 46=Yi 'mu 'nyra 'lu -pu, -e mo -aan 'blide, kee, e no- -mo -bi, e 'wlaa 'na bui hunhrunpönyra le. 47E no- nu-o, 'ni yi -mu -lee -ni, -e mo, yinyre-tebli -hũhũ -mu', e -nu, Nyisua -hru 'a -ti -mo. E no- ko -ti, 'e ko nuẽe gbagbu, 'ki 'u 'mu -mo. Kee, nyiblo 'bu ni 'u, yinyre-tebli -mu', -koti Nyisua -hru -mo, 'bu 'yi -hu, -e -bi nyiblo a 'mu, 'a nuẽe 'yi -hu, 'ki 'u 'mu -mo.» 48Ke- -Yusu pi nugba a 'mu yi, e wen: «Nyisua -hru -na de 'kuku* a -ti -mo.» 49-Yusu bu pu 'ki le, ti ni -do a ti 'yri, nyibli -mu', -u ko-ɔ 'hven-, -u ni 'u dedihu ki, u -tua 'li le'puplele, 'ki 'li 'waa =wli ki, u wen: «Nyiblo a 'du -bi nyiblo -bu, e pa 'mu 'li, 'e pi le: Nyisua -hru -na de 'kuku a -ti -mo?» 50-E -bi ke- -Yusu pi nugba a 'mu yi de, e wen: «Ko plo a blele, =ni yi ni mi, -e nu-o, -te -kuo 'mu =wlu yi a -ti, Nyisua =gble -mu ni, 'e -ha 'li -mu de 'kuku a 'kli bu.»

**-Yusu a -nagbopu* ko nugbi -mu',
-u ne la-a -mo 'hven-**

8 1-Te ti gbi -hi, -e -bi -Yusu ne la 'du ki, 'e pi la Nyisua a =haantitie, -e hle-e, -e mo, Nyisua di ko nyibli win ki. 'A -nagbopu ni -pu =tu 'u 'hven -mu', 2 u ko nugbi -bi 'hven-, u nu- yi-t =wien kue. Nugbi a 'mu, u nu- ko ke' e bla la 'u 'kuo -hũn* le, ko, 'e nu la-a, 'waa 'kue 'e -we la. Nugbi a 'mu, 'waa 'nyre, no- -bu: Mari* -mu', u de Madala a Mari, -e ko ke' -Yusu bla la 'u 'kuo -hũn ni =hlon'hven le; 3 e ko 'kun Helodi* a 'kayu a 'yie=tunyɔ Kusa a nugba, -e mo Sani, ko Sani, ko nugbi -hũhũ -bi 'hven-. Nugbi a pepe a 'mu, u mo la dekonugbi dadu, 'u ni la 'waa kuko-tebli, 'u yi la -Yusu ko 'a -nagbopu 'hven- -hee -ni.

†7.44: -Yusu a ti 'yri, e mo la -Juukue a 'blide -mo, 'dagbatayu 'bu pa la 'li 'a nyɔ a -te, 'ki 'kayu a 'bat bu lee la 'a -kvannunyibli, 'ki bu yra la 'dagbatayu a 'mu, 'a bui le.

-Yusu pu la 'dudonyo a 'ledu*(Matie 13.1-23; Maki 4.1-20)*

4'A -ne 'dɔ 'bu ni 'v, nyibli -hven 'lɪ -wlu, 'v mi 'lɪ -Yusu -mɔ. -Te nyibli -hɔhɔ a 'mɔ, v =glaa 'lɪ-tɪ lɛ, -ɛ -bɪ ɛ -tua 'waa 'ledu a yɪpɔpɔ, ɛ wen: 5«ɛ kɔ la -nyrɔwɔ =dɔ, nyibeyu =dɔ, 'ɛ mu la 'a -tɛblɪ 'dɔ mɔ. -Te ɛ nyre 'v, -ɛ -bɪ ɛ -tua 'a -gbugbla, 'kɪ 'lɪ -ci 'kwli. -Te ɛ yɪ-tɪ ni -gblɛ, -ɛ -bɪ 'kɪ 'a de -bɪ bii 'lɪ 'hru wɔn, nyibli 'v nɛ=ɛ klɛ, nublɪ 'v yɪ 'a de -bɪ di. 6'A 'hven a de, ɛ -gbla, -tɔtɔkɔtɔ -mɔ', ɛ bi 'v kɪ, 'hɔ 'pa ni 'lɪ-tɪ bu, 'ɛ 'sii yɪ, 'ɛ =ga. Kɛɛ, -tɛ ɛ =ga, -ɛ -bɪ ɛ ma ni, -ɛ nu=ɔ, -tɔtɔkɔtɔ a 'mɔ, ɛ 'yɪ 'nie -kɔ. 7'A ta a de, ɛ -gbla, 'kɪ ɛ bi 'lɪ 'witi 'nyɪ. -Te ɛ =ga, -ɛ -bɪ 'witilili a 'mɔ, ɛ 'ya ni, 'ɛ 'buu =nɛ 'lu lɛ. 8'A -hen a de, ɛ -gbla, ɛ nɔ- bi 'v =haan-tɔtɔ kɪ. -Te ɛ =ga, ɛ ku ni -tɛɛ, 'ɛ pu bli. 'A blu ni -do, ɛ pu 'yɔ a -wɪ ni =hun.» -ɛ -bɪ kɛ- -Yusu pɪ 'kɪ =nu yɪ: «'Bu mɔ, 'ba kɔ -tɪ'wɪnnua, -ɛ -bɪ ba 'wɪn -tɪ -dodo.»

9ɛ nɔ- mɔ 'a -nagbopu* bu 'beti=e lɛ, v wen: «'Ledu -bu, -pu, 'a 'mini 'lɪ?» 10-ɛ -bɪ ɛ wen: «'A mɔ -bu, -v mɔ 'na -nagbopu, Nyɪsua ni-e ni, 'a yrui Nyɪsua a -tɪ' lɛ, ɛ =hen 'nyre, -tɛ Nyɪsua ni, 'ɛ kɔɛ nyibli win kɪ. Nyɪsua a -tɪ a 'mɔ, ɛ -hli nyibli 'yɪ kɪ. Nyibli -bu, -v 'yɛ ni na 'mɔ -mɔ, 'kɪ 'lɪ 'ledu ni -do 'kwli, 'kɪ v yɪ 'lɪ-tɪ 'lɪ 'wɪn -ni. ɛ ni -do a 'mɔ, ɛ nɔ- v 'cɪ la, 'kɪ 'lɪ Nyɪsvacrɪɛn 'kwli, -ɛ mɔ:

U yɪ-tɪ 'nɪ 'yɛ -tɛɛ,

kɛɛ, v 'nɪ -yru=ɔ lɪ-tɪ lɛ,

'v yɪ-tɪ 'wɪn -tɛɛ,

kɛɛ, v 'nɪ -yru=ɔ lɪ-tɪ lɛ -wɛ.»

11-ɛ -bɪ ɛ yɪ =nu 'nɪ -lee -ni, ɛ wen: «De -mɔ', 'ledu -bu, ɛ =hen 'nyre, ɛ nɔ- -bu: 'Dudɔ-tɛblɪ -mɔ', ɛ nɔ- mɔ Nyɪsua a win. 'Dudonyo, nɔ- mɔ nyiblo -bu, -ɛ nɛ Nyɪsua a -tɪ -mɔ lɛ. 12'Hru -mɔ', -ɛ kɔ wɔn ɛ bii 'lɪ lɛ, 'tɪ- nublɪ 'v yɪ-tɪ di mɔ di, ɛ nɔ- mɔ nyibli -bu, -v yɪ Nyɪsua a win 'wɪn, 'tɪ- 'kuo -hɔn* a nyiblo gbagbu 'ɛ yɪ di, 'ɛ -he 'lɪ =nu win a 'mɔ =wɔ klɛ, -ɛ di=e nu, v 'nɪ =ha Nyɪsua a win a 'mɔ =wɔ yɪ -kuo -ni, Nyɪsua 'nɪ =ha =nu wa. 13-Tɔtɔkɔtɔ -mɔ', 'hɔ 'pa ni 'lɪ bu, -ɛ kɔ kɪ 'dudɔ-tɛblɪ -bɪ -mɔ', ɛ bii 'v lɛ -wɛ, ɛ nɔ- mɔ nyibli -bu, -v yɪ Nyɪsua a win 'wɪn, 'tɪ- -v yɪ-tɪ kɪ wen, 'kɪ 'lɪ plɔ a bleele 'kwli, 'tɪ- -v kɛ =nɛ =wɔ yɪ, 'kɪ 'lɪ ti gbi 'kwli.

Kee, v 'ni -hua=a li-i, 'ki bu pu 'ma, 'ki 'li 'waa =wlv ki. Nyibli a 'mv, ti -mv', -e ko 'yri 'kuo -hvun a nyiblo gbagbu yi 'v =nv le =tee -ni, 'ki bu nu de 'kuku*, -e -bi v yi 'kee Nyisva a win a =wlv a yikuole. 14-Tvutukotio -mv', 'witi ni 'v ki, -e ko ki 'dudv-tebli -bi bii 'li -we, e no- mo nyibli -bu, -v yi Nyisva a win 'wun, 'ti- nyibli a 'mv, 'v yi hriti -ni, 'ki 'v 'kla-wliye'yiya a -ta', ko, 'v nee kuko-tebli a -ti =wli kle, -e pi 'li =nv kika 'nyi, ko, 'klo a -tebli -bu, -e ko 'tu ni =nv, e no- 'waa =wli yi =wien le kuv. -Tebli a pepe a 'mv, e ni-e ni, 'ki Nyisva a win 'ye ni nu -kvan, 'ki 'li 'waa =wli ki, 'e yi le -hihre -ni. 15-Haan-tutu -mv', -e ko ki 'dudv-tebli -bi -mv', e bii 'li le, e no- mo nyibli -bu, -v yi Nyisva a win 'wun, ko, -v =tui=e bu, 'ki 'li =haan=wlv ki, 'ti- -v -he=e me le, 'e ni -kvan 'a -ne ti, 'ki 'li 'waa =wli ki.»

-Yusu pu la 'napı a 'ledv

(Maki 4.21-25)

16Ke- -Yusu pi =nv yi de: «Nyiblo 'bu 'bia 'napı, e 'ni =jri-e li-i kika 'lu bu, e ko, nyiblo 'bu 'bia 'napı, e 'ni =tu-o li-i -bele bu. Kee, 'ki e =tui 'li-i de yra bu, -e di-e nu, nyibli -mv', -v di 'kayu bu pa, v 'mv le yru. 17-Tebli a pepe -mv', -e -hli, e di ko -nyrowo, e 'mv pepe' bi, e ko, -tebli a pepe -mv', nyiblo =dv 'yi la -yi, e di ko leyruel, 'ti- e 'mv pepe' bi. 18Nyisva a win -bu, 'n ne -mo le, ba =tu-o 'yie. -Te a di 'a 'winwun nu, ke- Nyisva di 'a mv 'a leyruel nu. Nyiblo -mv', -e pi Nyisva a win nva yi bu, Nyisva di-e 'ni nu, e 'mv 'a leyuyruo ko, e 'mv -te e nu la 'a 'winwun 'v -hi. Kee, nyiblo -mv', -e 'ye ni pu=v nva yi bu, e 'yi 'li-i 'li -we, bu yru-o' le pepe, 'ye -bu e pu le, -e mo, e yruie-e' le.»

-Yusu a 'dii ko 'a 'diayıno 'hven-

(Matie 12.46-50; Maki 3.31-35)

19'Ki v ni 'li 'kayu ni -do a 'mv bu, -Yusu a 'dii ko 'a 'diayı nyıbevu 'hven- 'v nyre 'v, -e di-e nu, v 'mv=v 'ye. Kee, nyibli -hvohvi a -ti, v 'yi 'li-i -we, bu nyre 'v=v 'hvi. 20E no- mo nyibli bu lee =ne: «'Ye ke, -na 'dii ko -na 'diayıno 'hven-, 'ki v ni 'li -patv', 'v -hve -na 'yiye.» 21-E -bi ke- e pi: «Nyibli -mv', -v pi Nyisva a win nva yi bu, 'ti- -v =tui 'v=v 'v, v no- mo 'na 'dii ko 'na 'diayıno 'hven-.»

-Te -Yusu nyra la 'duduo bu*(Matie 8.23-27; Maki 3.35-41)*

22-Nyrɔwɔ =du 'kwli, -Yusu 'ya 'li 'blagbi 'kwli, ε ko 'a -nagbopu* 'hven-. Ke- ε pi, 'e yi =nu -lee -ni: «Ba =ta, -ba mu 'li 'yru a 'kɔbia -bi -mu' ki,» 'v -mu. 23-Te v yi ni mi, -ε -bi -Yusu bi ηmena'. Ti ni -do a ti 'yri, 'ki 'li 'yru a 'mu ki, -ε -bi 'duduo ce 'li ni. 'Blagbi -mɔ -bi, ε yi 'li 'ni 'yii -ni, 'ki 'v 'yru a 'dvi -mɔ', ε -hve bu =mɛ, 24'a -nagbopu, 'v 'yɔya 'v=v 'hvi bu, 'v -ha=a ηmena', v wen: «Tɔɔnyɔ o, -a yi -we bu,» -Yusu 'e 'du ye', 'e hlee 'li 'duduo ko 'yru a 'dvi 'hven -mɔ, 'ki 'li win 'yakli 'kwli. -Te ε pu win, -ε -bi ti ni -do a ti 'yri, ε 'kee yɔ'le'yɔya ni, pepe 'e nyra bu. 25-ε -bi ke- -Yusu pi 'ki 'a -nagbopu yi: «'Bu mɔ, 'ni yi 'a mu ni 'ye, 'n yi-e ni, -ε mɔ, a 'yi Nyɔsua =wlv yi -kuo -ni.» 'A -nagbopu -mɔ -bi, v 'ta 'v ble, -te ε ma =nu wlvn le a -ti, 'v yi 'li le 'puple -ni, v wen: «Ba 'ye ke nyiblo -bu. ε yi hlee 'li 'duduo ko 'yru 'hven- -mɔ, 'ti- 'v =tui 'v 'a win 'v.»

-Te -Yusu =gble la nyiblo =du, 'kuo -hvɔn* ni la 'v ke'*(Matie 8.28-34; Maki 5.1-20)*

26-Te de a 'mu, ε -hi, -ε -bi v nyre 'li Galileblugba a 'yru a 'kɔbia -bi 'mu ki ni, -ε mɔ Gelasakve a 'blugba. 'Blugba a 'mu, ε 'be Galileblugba 'yi. 27-Yusu bu -hɔn 'ki 'li 'blagbi 'kwli, -ε -bi nyibeyu =du -hɔn 'li 'dɔ a 'mu 'kwli, 'e di=e ye' 'be mɔ. Nyiblo a 'mu, 'kuo -hvɔn, nu- ni 'v=v ke', -v =tui-e =hven. Kve 'li ti blebli 'yie bu, ε 'ni -pu=v li wlawlv, ko, ε 'yi 'li 'kayu =du bu 'ti, kee, 'dabi -mu', -v ni 'li dugbi 'kwli, v nu- ko 'nyi, ε 'ti 'li. 28-29ε ko -nyrɔwɔ -bi, 'ku -hvan 'bu yi-t kle ni 'ye, -tonyibli ni 'cun, 'v mve ne 'a bu, ko, 'v pi 'a dabu -hannya. Kee, 'a pepe a 'mu, ε yi la=a 'ni ce, 'ku -hvan a 'mu, 'e gbe 'li-t -tite -mu', nyibli 'yi 'li 'ti.

Kee, -te ε 'ye -Yusu, -ε -bi ε 'yɔya 'v=v 'hvi bu, 'e bla=a kwli yi bu, -ε di=e nu, -Yusu 'mu=v -hee -ni. ε nɔ- mɔ -Yusu bu lee 'ku -hvan a 'mu, -ε mɔ, bu -hɔn 'v nyiblo a 'mu ke'. Ti ni -do a ti 'yri, -ε -bi nyibeyu a 'mu, ε -tua 'li win a 'li'yaale, ε wen: «-Yusu, -Ti'yi'buanyɔsua a 'Yu, de a 'di -bi -hve -bu nu 'mu -mɔ li? 'N nyaa -mu le, =ni 'tuo 'li 'mu =hven.» 30-ε -bi -Yusu 'beti-e ni, ε wen: «-Na 'nyre 'li?» -ε -bi ε =tu=o =wɔn, ε wen: «Na 'nyre mɔ Dakɔ.»

Kε- ε -pu, -ε nu-o, 'kuo -hvin -hvhvi, v nu- ni 'u-v ke'.
 31-ε -bi 'kuo -hvin a 'mu, v -tva -Yusu a lenyaale, -ε di-e nu,
 ε 'ni -ha -nu -lee -ni, 'ki bu mu 'li 'hvh -mu', -ε kō 'kwli -hven
 a 'yiye ni 'li.

32'Ki 'v -te ni -do a 'mu, dugba ni 'v, 'a 'kvtō -bi, 'ε bi 'li
 'yru -mō. 'Ki buca=ju gbagbu ni 'v, 'v -we -tvtv, 'v yi de di.
 Ε nō- -mō 'kuo -hvin a 'mu, bu -tva -Yusu a lenyaale, v wen:
 «-A nyaa -mu le, wen, 'ki -ba bi 'v buci -mu' ke',»
 -Yusu 'ε -wen, 33'kuo -hvin a 'mu, 'v -hōn 'v nyiblo a 'mu
 ke', 'v bi 'v buci a 'mu ke', buca=ju a 'mu, 'v 'gba ci le,
 'v =ti dugba, 'v bi 'li 'yru -mō le, 'v 'koku le.

34-Te nyibli -mu', -v nεε buci a 'mu, v 'ye -tebli a 'mu, -ε mu
 'lu -mō, -ε -bi v 'gba ci le, 'v nε=ε -mō le, 'ki 'li 'du kō -yrigbi 'hven-
 kle. 35-Te nyibli 'win, -ε -bi v di ni, v 'mu -tebli a 'mu, -ε mu 'lu
 -mō 'ye. -Te v nyre 'v -Yusu 'hvi, 'ki v yεε 'v nyiblo a 'mu bu,
 -ε kō ke' 'kuo -hvin -hōn wen 'v. 'Ki ε ni 'v -Yusu a bui -hlon bu,
 'ε pu wlawlv. Ε 'wi- nyiblo -bu yi, nobli 'yi -huan ni ni. -Te nyibli
 a 'mu, v 'ye=e, -ε -bi hvannv bi 'li -nu 'kwli. 36Nyibli -mu', -v 'ye
 -tebli a pepe a 'mu, -ε mu 'lu -mō, v nu- nε=ε -mō le, 'ki 'waa 'bio
 -mu', -v di -ta 'ye mō yi, -te -bu, -Yusu nu 'kuo -mu', -v ni
 'v nyiblo a 'mu ke' a lebubla. 37Nyibli a pepe -mu', -v 'ti 'li 'blugba
 a 'mu 'kwli, -ε mō Gelasakvε a 'blugba, v -tva -Yusu a lenyaale,
 'ki bu -hōn 'li 'waa 'blugba a 'mu 'kwli, -ε nu-o, hvannv bi 'li -nu
 'kwli. Ε nō- mō -Yusu bu 'ya 'li 'blagbi 'kwli, bu mu.

38Kεε, nyiblo -mu', 'kuo -hvin -hōn wen 'v ke', ε nyεε
 -Yusu le, 'ki bu na=a -mō. Kεε, -Yusu 'yi-t ki -wen, 'ε lee =nε,
 ε wen: 39«-Hian -mō, -bu mu 'li -na 'dō 'kwli, 'ki 'li
 -na 'dōkve -mō, -tebli gbagbi a pepe -mu', Nyisva nu -mu
 -mō, -bu na 'a -ti -mō le.» Bu pu 'ki le, -ε -bi nyiblo a 'mu,
 ε bi 'hru wlon, 'ε mu 'li 'a 'dō 'kwli, -tebli gbagbi a pepe
 -mu', -Yusu nu-o -mō, 'ε na=a -mō le.

**-Te -Yusu -ha la Sayilu a 'yu 'klō, kō, nvgba -dv,
 -hlvbleblekve ni la, ε -hren la -Yusu a wlawlv le,
 'a 'kve 'ε -we la**

(Matie 9.18-26; Maki 5.21-43)

40Ti -kō 'yri -Yusu -hōn 'li 'yru a 'kibia -bi -mu' ki, nyibli
 -hvhvi, v nu- mu la=a ye' 'bε mō, -ε nu-o, 'waa pepe, v yi
 la=a 'ni -ple. 41'Ki v ni 'v bu, -ε -bi nyibeyu -dv nyre ni.

'A 'nyre mɔ Sayilu. Ɛ mɔ Nyɔsua a 'kayu* a nyiblo gbagbu =nɔ. -Tɛ ɛ nyre 'v, -ɛ -bɪ ɛ bla kwli bu, 'kɪ 'v -Yusu ye', 'ɛ nyɛɛ =nɛ lɛ, 'kɪ bu di 'lɪ 'a -tɛ. 42 Nyibehɪan a 'mɔ, ɛ kɔ 'yu nyrɔyu nɪ -do. Ɛ -wɛ 'lɪ bu kɔ 'yɪ nɪ -pu =tu 'v 'hɛn nɪ. 'Yu nyrɔyu a 'mɔ, ɛ nɔ- -hɛ -bu 'kɔ. -Ɛ -bɪ -Yusu wɛn nɪ, ɛ kɔ-ɔ 'hɛn- 'v mi. 'Kɪ 'lɪ 'hru wlɔn, nyibli -hɔhɔ -tua 'lɪ 'a yɛ'nyraale.

43 'Kɪ 'lɪ -tonyibli a 'mɔ 'nyɪ, 'kɪ nɔgba -dɔ nɪ 'lɪ. Ɛ nɔ- 'kɛ nɪ. 'A 'kɛ a 'mɔ, ɛ nɔ- mɔ -hlɔbleblekɔɛ. -Tɛ 'kɛ a 'mɔ, ɛ -tua la 'a nunuo, 'a 'yɪ nɪ -pu =tu 'v 'hɛn a 'yɪ -a nɪ kɪ. 'A 'hɔ a 'mɔ, 'a -tɪ, ɛ na -dɔtɔpɔ yɛ -nana, 'a 'wli a pepɛ 'ɛ -wɛ-ɛ =jɛ. Kɛɛ, ɛ 'yɪ la nyiblo =dɔ -kɔ, -bu -wɛ la 'lɪ 'a 'pɪpɪa. 44 Nɔgba a 'mɔ, ɛ nɔ- mu 'v -Yusu ke', 'ɛ -hɛn 'a wlawɔ a -wɔbɔdɛ lɛ. -Ɛ -bɪ tɪ nɪ -do a tɪ 'yɪ, -hlɔ 'kee nɛ 'a blɛbubble nɪ. 45 -Ɛ -bɪ -Yusu 'beti nɪ, ɛ wɛn: «Nyiblo a 'dɪ -bɪ -hɛn 'mɔ lɛ 'lɪ?» Nyiblo =dɔ 'bɔ 'yɛ nɪ -hɪhɪa-a klɛ, ɛ nɔ- mɔ Pielɪ bu =tu-o =wɔn, ɛ wɛn: «Kɔkɔnyɔ o, nyibli -mɔ', -v =glaa 'lɪ -mɔ lɛ, v -hɔ nɪ. 'A -tɪ, v nɔ- yɪ -mɔ yɛ =gbɛ.» 46 -Ɛ -bɪ -Yusu wɛn: «Nyiblo -hɛn 'mɔ lɛ. 'N yɪruu 'lɪ-tɪ 'na 'hɔ 'kwli nɪ, -ɛ mɔ, 'kɪ -hɔn 'lɪ 'mɔ 'hɔ.» 47 Nɔgba a 'mɔ, bu 'yɛ-e, -ɛ mɔ, ɛ bi pepɛ', -ɛ -bɪ huannɔ bi 'lɪ-tɪ 'kwli, 'ɛ 'yɪya 'v -Yusu 'hɔ bu, 'ɛ bla-a kwli yɪ bu, 'ɛ lee =nɛ, 'kɪ 'v nyibli a pepɛ ye', -tɪ -bu -kɔ -tɪ 'ɛ -hɛn-ɛ lɛ, kɔ, -tɛ 'a 'kɛ nu -wuwɛ tɪ nɪ -do a tɪ 'yɪ. 48 -Tɛ -Yusu 'wɪn 'kɪ, -ɛ -bɪ ɛ wɛn: «'Na 'yu o, -tɛ -kuo 'mɔ =wɔ yɪ a -tɪ, 'nɪ nu-o, -na 'kɛ 'ɛ -wɛ. Mu, 'kɪ 'lɪ plɔ a bleelɛ 'kwli.»

49 Wɪn nɪ 'lɪ-tɪ wlɔn, -ɛ -bɪ nyiblo -hɔn 'lɪ nyiblo gbagbu Sayilu a -tɛ, ɛ wɛn: «Sayilu, -na 'yu nyrɔyu -nɪ wɛn, ɛ 'kɔ nɪ. 'A -tɪ, -ha Tɔɔnyɔ -Yusu mɛ lɛ, =bɪ =yɪ-tɪ 'ku -ha.» 50 -Tɛ -Yusu 'wɪn -tɪ a 'mɔ, -ɛ -bɪ ɛ lee Sayilu nɪ, ɛ wɛn: «-Na =wɔ 'nɪ 'bie 'lɪ =hlɔn, kɛɛ, kuo 'mɔ =wɔ yɪ dadɔ, ɛ di 'hɪ 'klɔ.» 51 -Tɛ v nyre 'lɪ Sayilu a -tɛ, -Yusu 'yɪ -wɛn, 'kɪ ɛ kɔ nyibli -hɔhɔ 'hɛn- bu pa 'lɪ 'kayu a 'mɔ bu, 'bɔ 'yɪ 'a -nagbopɔ* Pielɪ, kɔ Saan*, kɔ Saki, v kɔ 'yu a 'mɔ, 'a 'baɪ kɔ 'a 'dii 'hɛn-. 52 Nyibli a pepɛ pɪ popowli lɛ, 'v ni nyat lɛ, 'yu a 'mɔ a -tɪ. -Ɛ -bɪ -Yusu wɛn 'nɪ: «Ba 'kee wuwɛ. Ɛ 'yɪ 'kɔ. Ŋmena ɛ yɪ ŋme.» 53 Bu pɔ 'kɪ lɛ, -ɛ -bɪ v -tua 'a 'caalɛ, -ɛ nu-o, v yɪ-e nɪ, -ɛ mɔ, 'yu 'kɔ nɪ, 54 -Yusu -mɔ -bɪ, 'ɛ klɔ 'yu a 'mɔ, 'a dabɔ bu, 'ɛ 'yaa 'lɪ wɪn, ɛ wɛn: «'Yu o, 'du ye'!»

55'a -hihiu 'ε bi 'v=v ke' de. -ε -bi ti nu -do a ti 'yri, ε 'du ye', -Yusu 'ε lee ne 'a 'dukuε, ε wen: «Ba -nyi-e diide, ε 'mu=v di.» 56'A 'bat kɔ 'a 'dii 'hven-, 'waa =wli keε le. Keε -Yusu ti =nu ni, ε wen: «De -bu, -ε mu 'lu -mɔ, a 'ni 'lee 'li nyiblo =du.»

**-Te -Yusu lee la 'a -nagbopu* ni -pu =tu 'v 'hven,
bu nu la 'hvhven.yo, bu gba la Nyɔsua a -ti 'du kle**

(Matie 10.5-15; Maki 6.7-13)

9 1-Te de a 'mu, ε -hi, -ε -bi -Yusu 'kukue 'a -nagbopu ni -pu =tu 'v 'hven le, 'ε -nyi =nu 'kl, 'ki bu bla 'kuo -hvun* le, -v nu 'v nyibli ke', kɔ, bu nu=o, nyibli a 'kuε bu -wε, 2'ε lee =nu, -ε mɔ, bu na 'du kle, bu hla=a, -te Nyɔsua di nyibli a win a kikuole nu, ε kɔ, bu nu=o, nyibli a 'kuε bu -wε. 3Ke- ε pi, 'ε yi =nu -lee -ni, ε wen: «'Bu mɔ, 'ba yi 'du ki ni ne, a 'ni 'gbaa 'li -dedede, a 'ni 'gbaa 'li kotu†, kɔ blɔ, kɔ didide, kɔ 'wliye, kɔ, a 'ni 'gbaa 'li wlawlu a 'hven a de. 4'A -ne 'du -kɔ 'kwli a di 'li nyre, 'kayu -mu', -ε kɔ bu v di 'li 'a mu 'li -paa -ni, 'ki ba ni 'li bu -nuni, 'aan mumuti 'mu 'v nyre. 5'Du -kɔ 'kwli a di 'li mu, 'ki v 'ye ni di 'a mu kua ni 'ble, ba -hɔn 'li 'du a 'mu 'kwli. 'Ba yi ni mi, ba bubla 'aan bui, -ε di-e nu, 'waa -tutu a 'pupu 'mu 'a mu bui le -hɔn, a 'mu=v nyibli a 'mu -tɔɔ -ni, -ε mɔ, Nyɔsua a yru 'bu klɔ =nu, 'waa =gbetu nu=o 'waa duɔnu -mɔ.»

6-Te ε -wε 'waa titie -mɔ, -ε -bi 'a -nagbopu bi 'hru wlɔn, 'v ne nyibli yre, 'v pi =nu Nyɔsua a -haantitie. 'A -ne -tite, v di 'v nyre, v kɔ bu nu=o, 'hvuhrennyv a 'hvi bu -wε.

**-Gulɔnuma Helɔdi* yi 'a duɔnu le 'ni 'beti -ni,
nyiblo a 'di -bi -Yusu pa 'mu**

(Matie 14.1-12; Maki 6.14-29)

7Ti a 'mu 'yri, Galileblugba a -gulɔnuma, -ε kɔ 'nyre mɔ Helɔdi, ε 'win -tebli a pepe -mu' ni, -Yusu ni. De bu di 'lu -mɔ le -hie, 'ki 'v -Yusu a -ta', ε 'yi=i -yi, -ε nu=o, ke- nyibli -bi pi: «ε mɔ Saan* Batisi =nuɔ. -Te ε 'ku la, ε 'hri 'klɔ de.» 8Ke- -v -bi pi: «Eli*, -ε mɔ la Nyɔsua a winwlɔn-hanyɔ*, ε nɔ- 'hri 'klɔ.» -U -bi wen 'ni: «Nyɔsua a winwlɔn-hanyɔ -bi,

†9.3 -Yusu a ti 'yri, nyibli nee la kotio. De a 'mu, ε mɔ la 'waa 'blide -niɔ

-ε 'kv la, ε nɔ- 'hri 'klɔ.» 9-ε -bɪ kɛ- Helɔdɪ -mɔ -bɪ, ε pɪ 'kɪ:
 «'N lee la nyibli, bu 'bɛ la 'v Saan a 'lu. 'A -tɪ, nyiblo -bu,
 -ε kɔ 'nyrɛ 'n yɪ 'wɪn, -ε ni -tɛblɪ a pepɛ -bu, nyiblo a 'dɪ -bɪ
 ε pa 'mɪ 'lɪ?» Ε nɔ- nu=o, 'ε =mɪvɛ -Yusu a 'yiye lɛ.

**-Tɛ -Yusu wloo la 'flɔɔ, 'kɪ 'v nyibli a
 'miliwɪ nɪ -hun yɪ, 'v di la dɛ -didi, 'v =mla la
 (Matie 14.13-21; Maki 6.30-44; Saan 6.1-14)**

10-Tɛ -Yusu lee la 'a -mɔnanyɔ*, 'kɪ bu na la 'du klɛ,
 -tɛ v -mɛ klɛ, -ε -bɪ v lee -Yusu -tɛblɪ a pepɛ -mɪ', v -nu,
 'ε gba =nɪ, 'v mu 'lɪ -tɪtɛ -mɪ', 'dɪ bi 'lɪ yɪ, 'kɪ 'v 'dɪɔ -mɪ',
 v dɛɛ Betisaida =hlɔn. 11Kɛɛ, nyibli -mɪ', v hie wen 'v bu,
 v 'wɪn nɪ, -ε mɔ, -Yusu kɔ 'a -nagbɔpɪ* 'hɛn-, v mi 'lɪ -tɪtɛ
 -bɪ. Ε nɔ- nu=o, 'v kvɛ =nɪ =wien. Nyibli a pepɛ a 'mɪ, -v -di,
 -Yusu 'ble =nɪ kva -tɛɛ, kɔ, 'ε tɔɔ =nɪ, -tɛ Nyɪsva di nyibli
 a win a kɪkɔɔlɛ nu, kɔ, nyibli, -v kɔ kɪkladɛ, 'ε nu=o,
 'waa 'kvɛ 'ε -wɛ.

12-Tɛ 'tɔ yɪ nɪ -wen, -ε -bɪ -nagbɔpɪ nɪ -pu =tu 'v 'hɛn
 -mɪ', v 'yiya 'v -Yusu 'hɪv bu, v wen: «Lee nyibli -bu, 'kɪ bu
 mu 'lɪ 'du kɔ -yriɔɔ -mɪ' klɛ, -v =glaa 'lɪ -a mɪ lɛ, -ε di-e
 nu, v 'mɪ 'lɪ bɔpɛɛɛ kɔ diidɛ 'hɛn- lɛ =mɪɔ -nɪ, -kɔtɪ -tɪtɛ
 -bu, -a nɪ 'nɛ-, 'dɪ bii 'nɛ- yɪ.» 13-ε -bɪ -Yusu wen:
 «'Aan =gbɛtɪ, ba -nyɪ =nɪ diidɛ.» U wen: «'Flɔɔkui nɪ -hun kɔ
 -hrin.yɔ gbi nɪ 'hɛn-, nɪ- nɪ mɔ. 'Bɪ mɔ, =ba 'yɪ dididɛ -tɔ
 mɔ -mɪ, 'kɪ 'v nyibli a pepɛ -bu -mɔ, -a 'yɪ 'lɪ-tɪ 'lɪ -wɛ,
 -ba -nyɪ =nɪ dididɛ.» 14'Kɪ 'lɪ nyibli a 'mɪ 'nyɪ, nyɪbɛpɪ
 a 'miliwɪ nɪ -hun, nɪ- nɪ 'lɪ.

-ε -bɪ kɛ- -Yusu pɪ 'a -nagbɔpɪ yɪ, ε wen: «Ba lee
 =nɪ, bu nu dui, bu nɪ blɛ, du nɪ -do 'bu nɪ 'v, bu nu
 nyibli a (50) -wɪ nɪ 'hɛn =tu 'v -pu.» 15Dɛ a 'mɪ,
 -Yusu lee =nɪ, ε nɔ- v -nu, 'v lee nyibli, 'kɪ bu nɪ blɛ.
 16-Tɛ v nɪ 'kɪ blɛ, -ε -bɪ -Yusu 'du 'flɔɔkui nɪ -hun kɔ
 -hrin.yɔ nɪ 'hɛn a 'mɪ ye', 'ε 'du 'lu ye', 'ε ta 'lɪ yɔ' lɛ,
 'ε -nyɪ Nyɪsva 'wio, 'kɪ 'v dididɛ a 'mɪ a -ta', 'ε 'bɛ=ε =tɪɔ
 lɛ, 'ε -nyɪ-e 'a -nagbɔpɪ, 'kɪ bu =gla-a nyibli a 'mɪ lɛ,
 17-tonyibli a 'mɪ, 'v di dɛ -didi, 'waa pepɛ 'v =mla.
 -Tɛ v -wɛ dɛ lɛ, dididɛ a 'mɪ, 'a dɛ -bɪ -hie bu,
 'a -nagbɔpɪ 'v 'kukue-e lɛ, 'v 'yii 'lɪ -tɔɔɔwɪ nɪ -pu
 =tu 'v 'hɛn.

**Pielt wen 'ni, -Yusu, nɔ- mɔ Wanyɔ -mu',
Nyɔsua pu la le, ε di la 'a dakɔ yi ya**

(*Matie 16.13-19; Maki 8.27-29*)

18-Nyrɔwɔ =du 'kwli, -Yusu bii la yi, 'ε de la Nyɔsua. -ε -bi 'a -nagbopu* mu 'v=v 'hvi, 'ε -tua 'waa le'betile, ε wen: «Nyibli wen 'ni, nyiblo a 'di -bi 'n pa 'mu 'li?» 19-ε -bi v -tu=ɔ -wɔn, v wen: «-U -bi wen 'ni, -mɔ mɔ Saan* Batisti, -ε pu la nyibli 'nie* 'lu le. -U -bi wen 'ni, -mɔ Nyɔsua a winwɔn-hanyɔ Eli* =nu. -U -bi wen 'ni, -mɔ Nyɔsua a winwɔn-hanyɔ -bi =nu, -ε 'ku la, ti -hi la a ti 'yri, 'ti- ε 'hri 'klɔ de.» 20-ε -bi ε 'beti =nu ni de, ε wen 'ni: «'A mu -mɔ -bi, a wen 'ni, nyiblo a 'di -bi 'n pa 'mu 'li?» -ε -bi Pielt bi 'v ni, ε wen: «-Mɔ mɔ Wanyɔ -mu', Nyɔsua pu la le, ε di la ya.»

**-Te -Yusu hla la-a, -ε mɔ, ε di la 'ni 'ku,
'ti- ε 'mu la 'klɔ 'hri de**

(*Matie 16.20-28; Maki 8.30-9.1*)

21-Yusu lee =nu ni -tεε, ε wen: «A 'ni 'lee 'li nyiblo =du, nyiblo a 'di -bi 'n pa 'mu.» 22-ε -bi ke- ε pu =nu yi de: «'Mɔ -bu, -ε mɔ -tonyibli a pepe a Nyiblo*, 'n kɔ =bu 'ye -hwen diakti. 'Bv a nyibli, kɔ Nyɔsua a -cɔhlɔnpinyu* gbagbi, kɔ Nyɔsua a tetetɔɔnyu* 'hwen-, v kɔ bu yraa 'mu, v 'mu 'mu 'la. 'Bu mɔ, 'ni 'ku, -nyrɔwi ni 'hwen, ta a -nyrɔwɔ, Nyɔsua di -ha 'mu 'klɔ.»

23Nyibli a pepe, -v ni 'v, ke- ε pu =nu yi: «Nyiblo 'bu ni 'v, 'bu yɛ-t ni -hve, bu kve 'mu =wien le, ε 'ni 'kveε 'li 'a diɔnu a 'lule-hihie =wien le, keε, -ti -bu, 'n di-e -lee -ni, ε nɔ- bu nu 'a -ne -nyrɔwɔ, 'ye =bu nyibli bu pu le, v 'mu=v 'la, -te ε pa 'v, 'ε mɔ 'na nyiblo a -ti. 24Nyiblo 'bu pu le, ε 'ni -hva=a li bu 'waan ne 'a diɔnu a -hunhlɔn, 'ki 'ne- -tutu ki, 'ki 'v 'na -ta', nyiblo a 'mu, 'bu mɔ, 'bu 'ku, ε di 'a 'klɔ yrayru 'ni 'waan -ni, 'ki 'li Nyɔsua yi. Keε, nyiblo 'bu -wen, 'ki 'a diɔnu a -hunhlɔn bu 'wan, 'ki 'ne- -tutu ki, -te ε nve 'mu a -ti, -ε -bi nyiblo a 'mu, 'bu mɔ, 'bu 'ku, ε di kɔ 'klɔ yrayru -mu', -ε 'ye ni -we 'li, 'ki 'li Nyɔsua yi. 25Nyiblo 'bu kɔ 'klɔ -bu a kuko-tebli a pepe, 'ti- 'bu 'waan ne 'a diɔnu a 'klɔ yrayru, 'ki 'li Nyɔsua yi, kɔ, Nyɔsua a -bati bu klɔ=ɔ,

kukɔ-tɛbli a 'mɔ, ɛ 'nɪ -pɔ-v 'v-v =dedede nɪ. 26'Bu mɔ, 'ba yɪ -tɔɪ nɪ pie, 'kɪ 'v nyibli a 'mɔ ye', 'kɪ -bɔ di 'aan Kukɔnyɔ' pa, kɔ, 'kɪ ba di 'v 'na win 'v =tuu -nɪ, -ɛ -bɪ 'mɔ -bɔ, -ɛ mɔ -tonyibli a pɛpɛ a Nyiblo, ti -mɔ' -kɔ 'yri 'n di 'v -dii -nɪ de, 'kɪ 'lɪ 'na 'Bat a -tɪ a 'yi'buale 'kwli, 'n kɔ 'a lelenyɔ 'hɛn-, ti a 'mɔ 'yri, 'na 'mumu, 'n di pie -tɔɪ -wɛ, 'kɪ 'v Nyɪsɔ ye', 'kɪ -bɔ hla-a, -ɛ mɔ, a mɔ 'na nyibli. 27'N yɪ 'a mɔ 'nɪ -lee -nɪ, -ɛ mɔ, 'kɪ 'lɪ 'a mɔ 'nyɪ, nyibli -bɪ nɪ 'lɪ, v 'mɔ -hɔan-a 'ye, -tɛ Nyɪsɔ di nyibli a win a kukɔle nu, 'tɪ- ɛ 'mɔ -hɔan nyibli a 'mɔ, 'waa 'kukɔv a ti kɪ ye.»

**-Tɛ -nagbopɔ* 'ye la -Yusu,
'kɪ 'lɪ Nyɪsɔ a -tɪ a 'yi'buale 'kwli**

(Matie 17.1-8; Maki 9.2-8)

28-Yusu bɔ -wɛ 'kɪ -tɪ a 'mɔ, 'a hɪhla -mɔ, 'a 'wee nɪ -do bɔ -hi, -ɛ -bɪ ɛ gba Pielɪ, kɔ Saan*, kɔ Saki 'hɛn- nɪ, 'v 'ya 'lɪ dɔgba =dɔ 'lu, v 'mɔ Nyɪsɔ da. 29'U nɪ 'lɪ Nyɪsɔ a dɪda 'kwli, -ɛ -bɪ -Yusu a yigbakla 'cɪcɪ nɪ, kɔ, 'a wlawɔ 'ɛ -tɔa 'pɔpɛ, 'tɪ- 'ɛ yɪ wlɪn diaki. 30'Tɪ nɪ -do a ti 'yri, -ɛ -bɪ v 'ye nyibli nɪ 'hɛn, v kɔ -Yusu 'hɛn- -v pɪ toto. Nyibli a 'mɔ, v nɔ- mɔ Nyɪsɔ a winwlɔn-hanyɔ Moise* kɔ Eli* 'hɛn-. Nyibli nɪ 'hɛn a 'mɔ, v 'kɔ la nɪ, 31'v 'hru 'v -Yusu 'hɔɪ, 'kɪ 'lɪ -tɪ a 'yi'buale -mɔ', Nyɪsɔ -nyɪ =nɔ 'kwli. -Tɛ Nyɪsɔ -hɔɛ -Yusu bɔ nu 'kukɔv, 'kɪ 'lɪ Jrusredɔ 'kwli, ɛ nɔ- kɔ -tɪ v hɛ. 32-Tɛ dɛ a 'mɔ, ɛ yɪ 'lu -mɔ nɪ mi, -ɛ -bɪ Pielɪ kɔ 'a 'bio 'hɛn-, v hɛ 'lɪ ŋmena' bɔ. Kɛɛ, -tɛ v =wɛɛ 'yii, -ɛ -bɪ v 'ye -tɪ a 'yi'buale a 'mɔ nɪ, 'ɛ =glaa 'lɪ -Yusu kɔ nyibli nɪ 'hɛn -nɪ wen nɪ. 33'Tɪ- Moise kɔ Eli 'hɛn-, v 'mɔ 'v -Yusu 'hɔɪ -hɔn mɔ mu, -ɛ -bɪ kɛ- Pielɪ pɪ 'kɪ -Yusu yɪ, ɛ wen: «Tɔɔnyɔ o, ɛ nu -tɛɛ, 'kɪ -ba nɪ 'nɛ- -tɪtɛ -bɔ bɔ. -Ba pɔ papɔ nɪ ta, -nɛ pupa, Moise a -nɛ, kɔ Eli a -nɛ.» -Tɪ bɔ di hla, ɛ 'yɪ-tɪ -yi. ɛ nɔ- kɔ -tɪ 'ɛ ni 'pɔpɛ lɛ.

34'Pielɪ nɪ 'lɪ 'pɔpɛ 'kwli, -jru 'ɛ 'hru 'v, 'ɛ -hɪ -Yusu kɔ Moise kɔ Eli 'hɛn-. -Tɛ Pielɪ kɔ 'a 'bio 'hɛn-, v 'ye dɛ a 'mɔ, -ɛ -bɪ hɔannɔ bi 'lɪ =nɔ 'kwli. 35'Kɪ 'lɪ -jru a 'mɔ 'kwli, 'kɪ Nyɪsɔ a win -hɛn 'lɪ -wɪlɔ, 'ɛ pɪ lɛ: «Nyiblo -bɔ, ɛ nɔ- mɔ 'na 'Yu. ɛ nɔ- 'n -ha, 'kɪ 'v 'na -kɔan a -ta'. Ba pɔ-v nɔa yɪ bɔ.» 36'Bɔ 'wɪn win a 'mɔ, -ɛ -bɪ -Yusu nɪ -do 'a -nagbopɔ* yɪ 'kɪ 'ye.

-Te v =ti 'li dugba a 'mu 'lu, de a 'mu, -Yusu a -nagbopu 'ye, v 'yi-t nyiblo =du -lee -ni, 'e gba ti -huohu.

**-Te -Yusu nu la-a, 'yu -mu',
'ku -huan* ni la 'v ke', a 'kue 'e -we la**

(Matie 17.14-18; Maki 9.14-27)

37-Te -nyre -nye, -e -bi -Yusu ko 'a -nagbopu* ni ta -mu' huven, v =ti dugba. -Te v =ti 'ki dugba, -e -bi nyibli -huohu di -Yusu ye' 'be mo. 38'Ki 'li nyibli -huohu a 'mu 'nyi, 'ki nyiblo =du ni 'li, 'e 'yee 'li win, 'e pi le: «Tɔɔnyɔ o, 'n nyaa -mu le, 'ye 'na 'yu nyibehian. E no- mo 'na 'yu ni -do. 39E ko ti, 'ku -huan 'e 'ye=e kle, 'e ni=e, 'e 'gbugbe le, 'e bubble=e ble diaki, 'e ni=e, huonplu 'e nyre=e wien bu, 'e =tui=e -huven. E gbe ti -huohu, 'ti- 'e -huven 'v=v ke'. 40'N nyaa -na -nagbopu le, 'ki bu bla 'ku -huan a 'mu le, kee, v 'yi 'li-t 'li -we.» 41Kee, ke- -Yusu pi, 'e yi 'a -nagbopu -lee -ni, e wen: «A mo nyibli =no, -v 'yi Nyisua =wlu yi -kuo -ni -tee, 'ti-, -v 'yi =haande ko de -huan a 'yile-hihtale -yi. Ti ni -tie 'n di 'ne- 'a mu 'nyi -hii -ni, 'ti- a 'mu Nyisua =wlu yi -kuo -ni 'li? =Bi ke- 'n di nu 'a -ne ti, 'mu 'a mu le -kikle -ni ni -do? Ya 'mu -na 'yu a 'mu yi.»

42-Te 'yu a 'mu, e 'yiyee 'v -Yusu 'hu bu, -e -bi 'ku -huan a 'mu, e pu=v =hlɔn, 'e -tua 'a ble-huhlile. E no- mo -Yusu bu hlee 'li 'ku -huan a 'mu -mo, 'ki 'li win 'yakli 'kwli, 'ti- 'ku -huan 'a mu, 'e -hon la 'v 'yu a 'mu ke'. Ke- -Yusu -nu, 'ti- 'yu a 'mu, 'a 'kue 'e -we. 43Nyibli a pepe -mu', -v ni la 'v -tite a 'mu, e kee la 'waa =wli le, 'ki 'v Nyisua a 'kli a kininu a -ta'.

**-Yusu hle la-a ni de, -e mo,
e di 'ni 'ku, 'ti- e 'mu 'klo 'hri**

(Matie 17.22-23; Maki 9.30-32)

-Tebli -mu', -Yusu -nu, e 'tie kee nyibli a =wli le. -E -bi ke- -Yusu pi 'a -nagbopu* yi, e wen: 44«Ba pu 'mu nua yi bu -tee, -ti -mu', 'n di 'a mu -lee -ni, a 'mu=v kua 'ble -tee: 'Mo -bu, -e mo -tonyibli a pepe a Nyiblo*, v ko bu pu 'mu nyibli -ji'.» 45-Ti a 'mu, -Yusu -hla, 'a -nagbopu 'yi-t le -yru. Kee, v yi pie huannu, 'ki bu 'beti=e, de- winde a 'mu, e -hen 'nyre.

Nyiblo a 'di -bi, -e ni 'v 'a 'bihtan 'lu yi 'li?

(Matie 18.1-5; Maki 9.33-37)

46-Tε de a 'mu, ε -hi, -ε -bi -Yusu a -nagbopu* pɪɪ-t' le, nyiblo a 'di -bi -bu di 'v 'a 'bi 'lu yi ni, 'ki 'li -nu 'nyi. 47-De a 'mu, v yi 'lu -mɔ le -hie, -Yusu yi-e ni. Ε nɔ- mɔ bu da 'hiangbe, bu -tu-o 'v 'a dɔɔnu 'huɪ bu, 48-ε wen: «A -ne nyiblo 'bu ni 'v, -te 'hiangbe -bu ε ni 'mu, 'bu 'ble 'a nyɔ kva -tεε, 'ki 'v 'na 'nyre a -ta', -ε -bi 'mɔ ε 'ble kva. Ε kɔ, nyiblo, -ε 'ble 'mu kva, ε 'ble Nyɪsua kva -wε, -ε lee 'ne- 'mu -tutu ki. Nyiblo -mu', -ε 'yi nyiblo =du 'pa-, 'ki 'li 'a mu 'nyi, seyɪ-seyɪ, ε nɔ- mɔ nyiblo, -ε ni 'v 'a 'bio 'lu yi.»

**Nyiblo 'bu ni 'v, 'bu 'ye ni -wɔn 'a mu yi,
ε =hen 'nyre, -ε mɔ, ε kɔ 'a mu 'hɛn-, 'a mu -pε**

(Maki 9.38-40)

49-Ε -bi Saan*, -ε mɔ -Yusu a -nagbopi* -bi, ε wen: «Tɔɔnyɔ o, -a 'ye nyiblo =du, 'ε ble 'kuo -hɔn* le, 'ki 'li -na 'nyre 'kwli. -A mu -mɔ -bi, -a lee -ne ni, -ε mɔ, bu 'kee ne 'a nunuo, -ε nu-o, ε 'ni -kɔε-ε mɔ -a mu =wien le.» 50-Ε -bi -Yusu wen: «A 'ni 'lee 'li-t, -ε mɔ, bu 'kee ne 'a nunuo, -ε nu-o, nyiblo 'bu ni 'v, 'bu 'ye ni -wɔn 'a mu yi, ε kɔ 'a mu 'hɛn-, 'a mu -pε.»

**Samaliblogba* a 'dɔ -bi a nyibli 'ni -hɔa-a li
bu 'ble -Yusu kva**

51-Ti -mu' -kɔ 'yri Nyɪsua di-e nu, -Yusu 'mu 'li yakɔ 'kwli mu, ti a 'mu, ε 'mɔε yre. Ε nɔ- kɔ -ti 'ε -yra-a, 'ki bu mu 'li Jrusredɔ 'kwli, 52-ε lee nyibli, bu 'nyεε 'hru, nyibli a 'mu 'v -mu, 'v nyre 'li Samaliblogba a 'dɔ -bi 'kwli, -ε di-e nu, v 'mu 'kayu le =mɔ, -ε kɔ bu -Yusu di 'li pa. 53-Keε, 'dɔ a 'mu, 'a nyibli hɪa ni, 'ki bu 'ble -Yusu kva, -ε nu-o, ε mi 'li Jrusredɔ 'kwli. 54-Tε -Yusu a -nagbopu* Sakɪ kɔ Saan* 'hɛn-, v 'win, -ε -bi v wen: «Kɔkɔnyɔ, -bi -hɔε-ε ni, 'ki -ba nu-o, -tεye bu -hɔn 'li yakɔ 'kwli, bu -ti, ε 'mu nyibli -bu bu -wε?» 55-Ε -bi -Yusu =htan -mɔ, 'ε 'ple =nu -mɔ, 'ki 'v -ti a 'mu, v -hla a -ta'. 56-Tε de a 'mu, ε -hi, -ε -bi v mu 'li 'dɔ -bi 'kwli.

Nyibli -mɔ', -v -hɔɛ -bɔ kɔɛ -Yusu =wien lɛ*(Matie 8.19-22)*

57-Tɛ v nɪ 'hru wɔn, -ɛ -bɪ nyiblo =dɔ lee -Yusu nɪ, ɛ wɛn: «A -nɛ -tɪtɛ, -dɪ 'v mu, 'n di kɔɛ -mɔ =wien.»
 58-ɛ -bɪ -Yusu =tu=o -wɔn, ɛ wɛn: «Wan 'kwli a mamɔ kɔ bɔpɛɛ, nɔbɪ 'v kɔ 'lɔɛ, kɛɛ, 'mɔ -bɔ, -ɛ mɔ -tonyibli a pɛpɛ a Nyiblo*, 'n 'yɪ bɔpɛɛ =dɔ -kɔ, -tɛ 'n di 'v ke lɛ -haa -nɪ.»
 59-ɛ -bɪ kɛ- -Yusu pɪ nyiblo -bɪ yɪ, ɛ wɛn: «Kɔɛ 'mɔ =wien, =mɔ 'na -nagbopi* -hɛ.» -ɛ -bɪ nyiblo a 'mɔ, ɛ =tu=o -wɔn, ɛ wɛn: «Tɔɔnyɔ o, 'tɪ- 'mɔ -mɔ =wien kɔɛ, -ha 'mɔ mɛ lɛ, =bɔ mu, =bɔ -ha 'v 'na 'baɪ, -ɛ 'kɔ, 'tɪ- 'mɔ di, 'mɔ -mɔ =wien kɔɛ.» 60-ɛ -bɪ -Yusu wɛn: «ɛ 'yɪ -na -kɔan 'pa-, 'kɪ -bɔ -ha 'v 'kɔkɔkɔ lɛ. Kɛɛ, mu -bɔ lee nyibli, -ɛ mɔ, Nyɪsɔa -hɔɛ bɔ kɔɔ =nɔ win kɪ.» 61Nyiblo -bɪ nɪ 'v, ɛ wɛn: «Tɔɔnyɔ o, 'n di kɔɛ -mɔ =wien, 'mɔ -na -nagbopi -hɛ. Kɛɛ, -ha 'mɔ mɛ lɛ, =bɔ tɪ 'na 'dɔkɔɛ, 'tɪ- 'mɔ 'lɪ di, 'mɔ -mɔ =wien kɔɛ.» 62Kɛ- -Yusu pɪ, 'ɛ yɪ-tɪ -lee -nɪ: «=Wɪ nyiblo -mɔ' yɪ, -ɛ kɔ -ci, 'tɪ- -ɛ 'kɛɛ nɛ 'a -cicie. Nyiblo 'bɔ yɪ -kɔan a nunuo lɛ nɪ nɪ, -ɛ -bɪ Nyɪsɔa 'yɪ 'lɪ-tɪ 'lɪ -wɛ, bɔ nu-o 'a -kɔannunɔɔ -mɔ'.»

-Tɛ -Yusu lee la 'a -nagbopɔ* a
(72) =wɪ nɪ ta =tu 'v -pu =tu 'v 'hɔɛn,
v 'mɔ la Nyɪsɔa a =haantitɛ pɔ

10 1-Tɛ dɛ a 'mɔ, ɛ -hi, -ɛ -bɪ Kɔkɔnyɔ -Yusu -ha 'lɪ nyibli a -wɪ nɪ ta =tu 'v -pu =tu 'v 'hɔɛn -bɪ, 'ɛ nɪ 'waa 'hɔnhɔɛn.yo, 'ɛ lee =nɔ, 'kɪ bɔ 'nyɛɛ 'hru, bɔ mu 'lɪ 'dɔ a pɛpɛ -mɔ', -ɛ kɔ 'kwli 'a =gbɛtɔ, ɛ di 'lɪ mu. 2Kɛ- ɛ pɪ, 'ɛ yɪ =nɔ -lee -nɪ, ɛ wɛn: «-Kɔbɔ, -ɛ =hɪlɔ, ɛ -hɔ nɪ, kɛɛ, 'a 'cɪɛnyibli 'yɪ -hɔ. 'A -tɪ, ba nyaa -cɪkɔnyɔ lɛ, bɔ lee nɛ 'a -kɔannunɔɔ -bɪ, bɔ bi 'a mɔ kɪ, a 'mɔ -kɔbɔ 'cɛ. (ɛ =hɛn 'nyɛɛ, -ɛ mɔ, ba nyaa Nyɪsɔa lɛ, ɛ 'mɔ 'a nyibli -bɪ -lee -nɪ, 'kɪ bɔ -hɛɛ nɛ 'a mɔ, a 'mɔ nyibli -bɪ lɛ 'kukue -nɪ, v 'mɔ 'waa 'kɔ Nyɪsɔa -nyɪ.) 3Ba mu. 'N yɪ tɛ 'a mɔ bɔ, =wɪ yɪ 'blayɔv, v yɪ bɔ tɛ, 'kɪ 'lɪ -jio 'nyɪ. 4'Ba yɪ nɪ mi, a 'nɪ 'gbaa 'lɪ 'wɪyɛ, a 'nɪ 'gbaa 'lɪ bɔ -wɛ, kɔ 'suɪn 'hɔɛn-, kɔ, a 'nɪ 'wɛɛn 'lɪ 'hru wɔn, nyibli a 'wiɔɛ-nyɪ-tɪ.

5'A -nɛ 'kayɔ, a di 'lɪ bɔ pa, yɪ-hɛdɛ, a di nu, kɛ- ba pɔ: Nyɪsɔa bɔ nɪ 'v 'a mɔ -mɔ. 6Nyiblo 'bɔ nɪ 'lɪ 'kayɔ a 'mɔ bɔ,

'bu -hve-ε, 'ki Nyɪsua bu ni 'u-v -mɔ, bu nu-o -haande -mɔ, -ε -bi Nyɪsua kɔ bu ni 'u-v -mɔ. Kεε, 'bu 'yε ni -hva=a, -ε -bi Nyɪsua 'yɪ 'lɪ-t 'lɪ -wε, bu ni 'u-v -mɔ, kɔ, ε 'yɪ 'lɪ-t 'lɪ -wε, bu nu-o -haande -mɔ. 7'Kayu -mɔ', -ε kɔ bu v di 'lɪ 'a mu kua 'blee -ni, 'ki ba ni 'lɪ bu. A 'nɪ 'naa 'lɪ 'kayo ble. Didide -mɔ', v di 'a mu -nyi, ε nɔ- ba di, 'nie, v di 'a mu -nyi, ε nɔ- ba 'na, -ε nu-o, nyiblo -bu, -ε ni -kuan, ε bleε 'pεεle yɪ.

8'A -nε 'dɪɔ -dɪ, a di 'lɪ 'kwli pa, 'bu 'ble 'a mu kua, didide -mɔ', v di 'a mu -nyi, ba di-e, 9ε kɔ, ba da Nyɪsua, -ε di-e nu, ε 'mɔ-v nu, 'dɪɔ a 'mɔ, 'a nyibli a 'kve 'mɔ -wε, ε kɔ, ba lee -nu, -ε mɔ: Ti -mɔ' -kɔ 'yri Nyɪsua di 'u 'a mu win ki -kɔɔ -ni, ε 'mɔε yre. 10'Dɪɔ -kɔ 'kwli a di 'lɪ pa, 'ki v 'yε ni di 'a mu kua ni 'ble, ba mu 'lɪ 'dɪɔ a 'mɔ, 'a 'dika. Kε- ba pu: 11'Aan 'dɪɔ a 'pupu -bu, -ε ni -a mu bu le a -tɪ, -a di -aan bu 'nɪ -bubla -ni, -a 'mɔ 'a mɔ-v yɪ -tɔɔ -ni, -ε mɔ, Nyɪsua a yru 'bu kɔ 'a mu, 'a mu nu-o 'aan dɪɔnu -mɔ. Kεε, ba kɔ 'a yiyie, -ε mɔ: Ti -mɔ' -kɔ 'yri Nyɪsua di nyibli win ki -kɔɔ -ni, ε 'mɔε yre. 12'N yɪ 'a mu 'nɪ -lee -ni, -nyrɔwɔ -mɔ', -ε kɔ 'kwli Nyɪsua di 'u nyibli -bati le -puv -ni, ε di -tu 'dɪɔ a 'mɔ 'a nyibli -hwen, ε 'mɔ 'u Sodɔmɔkve* 'u -hi, -v kɔ nunukɔ -nyre la yɪ.»

'Du -bi a nyibli 'yɪ la -Yusu =wlv yɪ -kuo -ni

(Matie 11.20-24)

13(Kε- -Yusu pu 'a -nagbopu* yɪ, ε wen:) «-Juukve* -mɔ', -v ni 'lɪ Kolasedɪɔ, kɔ Betusaidadɪɔ 'kwli, 'jɪɔ 'ki 'u -nu -mɔ, -ε nu-o, =wlɛkεε-tebli -mɔ', 'n nuu 'lɪ -nu -mɔ, 'bu mɔ, 'nɪ nuu wen 'lɪ-t nyibli -mɔ', -v 'yɪ -Juukve 'pa- -mɔ, -v ni 'lɪ Tilɪdɪɔ kɔ Sidɔdɪɔ 'hwen- 'kwli, see la, nyibli a 'mɔ, v 'mɔ la nyauɲmlɪ le nu, v 'mɔ la -tebli -hɪv 'hɪ le pu, v 'mɔ la 'waa dɪɔnu 'tɔpupu 'ɲmlɛ, -ε di-e nu, v 'mɔ-v nyibli yɪ -tɔɔ -ni, -ε mɔ, v -hve bu hie 'u de 'kuku* a nunuo bu, v 'mɔ 'waa 'kɔ Nyɪsua -nyi. 14'ε mɔ -han-tɪ, -nyrɔwɔ -mɔ', -ε kɔ 'kwli Nyɪsua di 'u nyibli -bati le -puv -ni, nyibli -mɔ', -v ni 'lɪ Kolasedɪɔ kɔ Betusaidadɪɔ a 'mɔ 'kwli, 'waa -bati di ni 'klɪ ki, ε 'mɔ 'u Tilɪdɪɔ kɔ Sidɔdɪɔ a -nε 'u -hi. 15'Tɪ- nyibli -mɔ', -v ni 'lɪ Kapenaɔdɪɔ 'kwli, v 'nɪ 'hie 'lɪ-t 'lu -mɔ le, -ε mɔ, Nyɪsua di 'lɪ -nu 'nɪ 'yaa -ni -yaya, v 'mɔ mu -mumu, v 'mɔ yakɔ yɪ kve. Kεε, ε di 'lɪ -nu 'nɪ -tɪɔ -ni -tɪɔ, v 'mɔ 'lɪ -tɪɔ bu nyre.»

16Ke- ε πι 'a -nagbopu yi, ε wen: «Nyiblo 'bu yi 'a mu nua yi bu ni pi, -ε -bi ε -hen 'nyre 'mo ε πι nua yi bu, ε ko, nyiblo 'bu hia ne 'a mu yi, ε -hen 'nyre, 'mo ε hia yi, ko, nyiblo 'bu hia 'mu yi, ε 'wi yi, Nyisua, -ε lee 'ne- 'mu -tutu ki, ε no- ε hia yi.»

-Te -Yusu a -nagbopu* -hon la 'dagba'

17-Te ti gbi -hi, -ε -bi -nagbopu a (72) -wli ni ta -tu 'v -pu =tu 'v 'huen, -Yusu lee la, 'ki bu mu la Nyisua a -haantitie pu, -te v =huan -mo, -ε -bi dɔdɔ ni =nu ni diaki, v wen: «Kukonyo o, 'ye ke, 'bu mo, =ba yi -na 'nyre ni ni, =ba yi 'li 'kuo -hwin* -mo ni -hlee -ni, 'v =tui 'v -aan win ni, 'v -huen 'v nyibli ke' le.»

18-ε -bi -Yusu wen: «-Te 'n ta 'li yakɔ 'kwli le, -ε -bi 'n 'ye Satan* ni, -ε mo 'kuo -hwin a nyiblo gbagbu, 'ε ble 'li yakɔ 'kwli, =wi yi -te bu 'ye ni =tu wen. 19Ba 'ye ke, 'n -nyi 'a mu 'kli, 'ki ba na hro ko -ji-kayi 'huen- kle, ε ko, ba -we Nyisua a yraanyo Satan a 'kli bu. =Dedede 'yi 'li-ti 'li -we bu nu 'a mu de -huan -mo. 20Kee, a 'ni 'nuo 'li dɔdɔ, -te 'kuo -hwin =tui 'v 'a mu 'v a -ti. Kee, de -ko dɔdɔ ba nu, ε no- mo -te Nyisua -nu, 'ε 'cru 'aan 'nyre, 'ki 'li yakɔ 'kwli.»

**-Yusu tue la 'a -nagbopu* ni,
nyiblo a 'di -bi mo Nyisua
(Matie 11.25-27; 13.16-17)**

21Ti ni -do a 'mu 'yri, -ε -bi Nyisua a -Hihiu* nu-o ni, dɔdɔ 'ε -hi -Yusu wlon diaki. Ke- ε πι Nyisua yi, ε wen: «'Na 'Bat o, -mo mo yakɔ ko -tutu 'huen- a Kukonyo. 'N pi -mu 'nyre le, -te -nu, =ni -hli -na nunu-tebli =tokonyo, ko 'cruen.yinyu 'yi ki, 'ti- =ni toɔ =nu nyibli -bu, -v 'yi =dedede -yi. 'N pi -mu 'nyre le, -ε nu-o, ke- -nu 'a -huhua.

22'Na 'Bat, -nyi 'mu 'kli, 'ki 'v -tebli a pepe ki. Nyiblo a 'di -bi 'n pa 'mu, nyibli 'yi-ti -yi, 'bu 'yi 'na 'Bat ni -do 'pa-. U 'yi-ti -yi -we, nyiblo 'na 'Bat pa 'mu, 'bu 'yi 'mo ni -do -bu 'pa-, -ε mo 'a 'Yu. 'A -ne nyiblo, 'n di -hua =bu toɔ =ne, ε yi-e ni -we, nyiblo a 'di -bi 'na 'Bat pa 'mu.»

23-Te -Yusu ko 'a -nagbopu ni -do 'huen-, v ni bu, -ε -bi ke- ε πι =nu yi, ε wen: «'A mu -mu', -v yi -tebli a pepe -bu 'ye, ba ko plo a blele. 24'N yi 'a mu 'ni -lee -ni,

ti -hi la a ti 'yri a Nyisua a winwlɔn-hanyu* kɔ bodɔpu -huɔhu 'hven-, v =mve la=a le, 'ki bu 'ye la -tebli gbagbi -bu, a yi ke 'ye, kee, v 'yi-t 'ye, kɔ, 'v =mve la=a le, 'ki bu 'win la -tebli gbagbi -bu, a yi ke 'win, kee, v 'yi-t 'win.»

**-Yusu pu la Samalikveyu* a 'ledu,
-e wa la 'a 'buhian -tonyiblo, v dua la 'lula
(Matie 22.34-40; Maki 12.28-31)**

25-Yusu bu pu 'ki le, -e -bi Nyisua a tetetɔnyɔ* -bi, -e ni 'v, e 'du ye', 'e mu 'v -Yusu le =tee mɔ, -e di-e nu, e 'mu-v 'ye, 'bu mɔ, 'bu di -ti =du hla, -e 'yi 'v yi 'sii -ni. E nɔ- mɔ bu 'beti=e, e wen: «Tɔnyɔ o, de a 'di -bi 'n kɔ =bu nu, 'ti- 'mu Nyisua a 'klo yrayru -mu' kɔ, -e 'ye ni -we 'li 'li?» 26-E -bi -Yusu wen: «De a 'di -bi v 'cru 'li Nyisua a tetecrien 'kwli? De a 'mu, v 'cru, =ni yi-t ni -hre, -bi' -ni 'a 'winwin 'li?» 27-E -bi e wen: «-Blee yi, -bu nve -na Kɔkɔnyɔ Nyisua, 'ki 'li -na =wlv a pepe ki, e kɔ, 'ki 'li -na 'lule-hihie a pepe 'kwli, kɔ, 'ki 'li -na 'kl a pepe 'kwli, e kɔ, -blee yi, -bu nve -na 'buhian -tonyiblo, =wi yi, -te -nu -dɔnv a nvele.» 28-E -bi -Yusu wen 'ni: «A -tee, nɔ- =nɔ. 'A -ti o, de a 'mu, e nɔ- -bu nu, =mu 'klo yrayru a 'mu kɔ.»

29Kee, tetetɔnyɔ a 'mu, e -hve bu -nyi 'a dɔnv =wɔn. Nɔ- kɔ -ti 'e 'beti -Yusu, e wen: «Nyiblo a 'di -bi -mɔ 'ki 'na 'bi -tonyiblo 'li?» 30-E -bi -Yusu wen: «E kɔ la nyibeyu =dv. E nɔ- -hɔn 'li Jrusredɔ 'kwli, 'e mi 'li Selikodɔ 'kwli. -Te e mu -mumu, -e -bi, e bi 'li -balonyibli 'nyi, 'v -he-e wlawli, -e di-e nu, v 'mu 'a -tebli 'yri, 'v bi-e -bibi, 'v dua-a 'lula, 'ti- 'v hie 'v-v bu, 'v -mu. 31Bu pe 'ki 'v bu, -e -bi Nyisua a -cɔhlɔnpinyɔ* =dv yi 'li 'ni di. -Te -cɔhlɔnpinyɔ a 'mu, e 'ye-e, e nɔ- mɔ bu 'bee ki, bu na 'li 'hru a 'kɔbia -bi ki, bu -hi. 32-Te e -hi, -e -bi Lefipi* =dv, -e mɔ Nyisua a -cɔhlɔnpinyɔ a -kvannunɔ =dv, e nɔ- nyre 'v -tite a 'mu. -Te e nyre 'ki 'v, e 'ye-e, -e -bi 'ki e na 'li 'hru a 'kɔbia -bi ki, 'e -hi. 33-Te e -hi 'ki, -e -bi Samalikveyu =dv, -e mɔ huapɔdako -bi a nyiblo, nɔ- yi 'li di, ('e ni 'v 'kasra ki. Samalikve kɔ -Juukve* 'hven-, v nyinyre le.) -Te Samalikveyu a 'mu, e nyre 'v nyiblo a 'mu 'hvi, e 'ye-e, -e -bi 'a nyai -tua 'a nunuo diaki, 34'e 'yɔya 'v-v 'hvi bu -tee, 'e nu 'nyra kɔ -wiin, 'e nu 'a =ji a -kvan, 'ti- 'e mua =ne le. -Te e -we 'a =ji

a -kvan a nunuo -mɔ, -ε -bɪ ε 'yaa 'v=v 'a 'kasra kɪ, 'v mu 'lɪ Selikodɔ 'kwli, 'kɪ 'lɪ 'dagbɪ a 'kayu -bɪ bʊ, 'ε pʊ 'a =tɔ. 35-Te -nyre -nye, -ε -bɪ ε -ha 'lɪ 'wliye, 'ε -nyi-e 'kayukonyɔ, ε wen: =Tu 'na nyiblo -bʊ 'yie -tɛɛ. Ti -kɔ 'yri 'n di -mɔ -hɪan, 'n di 'v -dii -nɪ, 'bʊ mɔ, dɛ 'bʊ bi 'v 'wliye -bʊ 'lu, 'n di -mɔɔ 'nɪ 'pɛɛ -nɪ.»

36'Tɪ- -Yusu 'mʊ -yre, kɛ- ε pɪ tetetɔnyɔ a 'mʊ yɪ, 'ε yɪ-tɪ 'beti -nɪ, ε wen: «'Kɪ 'lɪ -mʊ 'yi, 'kɪ 'lɪ nyibli nɪ ta a 'mʊ 'nyɪ, nyiblo a 'dɪ -bɪ -ε nu dɛ, -ε tʊɛ =nɛ yɪ, -ε mɔ, ε nɔ- mɔ nyiblo -mʊ', -balonyibli -bɪ a 'bɪhɪan 'lɪ?» 37-ε -bɪ tetetɔnyɔ a 'mʊ, ε wen: «Nyiblo -mʊ', -ε nu-o =haandɛ 'yi -hlɔn lɛ, ε nɔ- =nɔ.» -ε -bɪ -Yusu wen: «-Na 'mumu, =nɪ -mʊ, dɛ nɪ -do a 'mʊ, ε nɔ- -bʊ nu.»

-Te -Yusu pa la 'lɪ Mati kɔ Mari* 'hven- -mɔ

38-Te dɛ a 'mʊ, ε -hi, -ε -bɪ -Yusu kɔ 'a -nagbopu* 'hven-, v bi 'hru wlɔn dɛ, 'v pa 'lɪ 'dɔ -bɪ 'kwli. 'Kɪ 'lɪ 'dɔ a 'mʊ 'kwli, 'kɪ nɔgba =dʊ nɪ 'lɪ. 'A 'nyre mɔ Mati. ε nɔ- 'ble -Yusu kʊa, 'kɪ 'lɪ 'a 'kayu bʊ. 39Mati a 'mʊ, ε kɔ 'diayɪ nyrɔyɪ =dʊ. 'A 'nyre mɔ Mari. -Te -Yusu nɪ bʊ, ε -tʊa 'waa tɔɔlɛ, Mari a 'mʊ 'ε nɪ 'v=v 'hʊɪ bʊ, -ε di-e nu, ε 'mʊ 'a tɔɔwin nʊa yɪ bʊ pʊ. 40Mati -mɔ -bɪ, 'kayu a -kvan a gblegble -mʊ', ε nɔ- kɔ -tɪ =yɛɛ =nɛ 'kla -wliye. ε nɔ- mɔ bʊ 'yɪya 'v -Yusu 'hʊɪ bʊ, bʊ lee =nɛ, -ε mɔ: «Kʊkɔnyɔ o, =bɪ ε 'nɪ 'yaa lɪ -mʊ 'kla -wliye, 'kɪ 'na 'diayɪ nyrɔyɪ bʊ -ha 'mɔ nɪ -do mɛ lɛ, =bʊ nu -kvan a pɛpɛ? 'A -tɪ, lee =nɛ bʊ -hɛɛ 'mʊ.» 41-ε -bɪ Kʊkɔnyɔ =tʊ-o -wɔn, ε wen: «Mati o, =yɛɛ -dɔɔnʊ 'kla -wliye, ε kɔ, =nɪ nɛɛ =wɪ lɛ diaki, 'kɪ 'v -teblɪ -hʊɔhʊɪ kɪ. 42Kɛɛ, ε kɔ dɛ nɪ -do, -ε mɔ yɪnɔdɛ. Dɛ a 'mʊ, ε nɔ- Mari -ha 'lɪ. 'Tɪ- nyiblo =dʊ 'yɪ 'lɪ-tɪ 'lɪ -wɛ, bʊ -ha =nɛ-ε -jɪ.»

**-Yusu tʊɛ nɛ 'a -nagbopu* nɪ,
-te -mʊ', v di Nyɪsʊa a dɪda nu
(Matie 6.9-13; 7.7-11)**

11 1-Nyrɔwɔ =dʊ 'kwli, 'kɪ -Yusu mu 'lɪ -tɪtɛ -bɪ, 'ε mu Nyɪsʊa da mɔ. -Te ε -wɛ -mɔ, -ε -bɪ 'a -nagbopi -bɪ 'yɪya 'v=v 'hʊɪ bʊ, ε wen: «Tɔɔnyɔ o, Saan* Batistɪ tɔɔ nɛ 'a -nagbopu nɪ, -te v di Nyɪsʊa a dɪda nu. -Na 'mumu, tɔɔ nɛ -a mʊ -te -bʊ, -a di Nyɪsʊa a dɪda nu.» 2-ε -bɪ kɛ- ε pɪ =nʊ yɪ, ε wen: «'Bʊ mɔ, 'ba yɪ Nyɪsʊa nɪ dɛ, kɛ- ba pʊ:

-Aan 'Bai,
nu-o, nyibli a pɛpɛ bu yi-e, -ɛ mɔ, -mɔ mɔ Nyɪsua.
-Mɔ -bu kɔɔ nyibli win ki.

3 -Nyi -a mu 'a -nɛ -nyɔwɔ a diide.

4 -Aan dɛ 'kuku* -bu, -a -nu, -hru 'a -ti -mɔ,
-kɔti dɛ 'kuku -mu', nyibli ni -a mu -mɔ,
-a -hrui 'a -ti -mɔ -wɛ.

=Nɪ 'hɔɔn 'v 'kuo -hɔɔn* a nyiblo gbagbu -mɔ',
ɛ 'nɪ 'tɛɛ 'v -a mu lɛ,
-ɛ di-e nu, -a 'nɪ -ha -ti 'wla.»

5-6 Kɛ- -Yusu pɪ =nu yɪ de, ɛ wen: «=Bu pu=v
nunatumupu nɪ 'hɔɔn a dɛ yɪ: 'Bu mɔ, =nɪ kɔ nunatumu,
=nɪ mu 'lɪ-tɪ -mɔ 'tɔ-heyri', =nɪ lee =nɛ, -ɛ mɔ: 'N kɔ
'dagbatayu, 'ɛ pa 'lɪ 'mu -mɔ. 'A -ti, 'n nyaa -mu lɛ, -nyi
'mu didide. 'N 'yɪ didide -kɔ, =bu di-e -nyi 'tɔ -bu.
7-Baklɛ, -na nunatumu 'a mu, -ɛ nɪ 'lɪ 'a 'kayu bu, kɛ- ɛ
di -mu yɪ pu: -Hɛ 'mu 'ku. 'N -wɛ 'v 'na 'maju a kɪka
-mɔ. 'N kɔ 'na 'yonu 'hɔɔn-, -a pɛ bu. 'N yɪ 'lɪ-tɪ 'lɪ -wɛ,
=bu 'du ye', -na didide-nyi-tɪ.» 8-ɛ -bɪ -Yusu wen 'nɪ de,
«'N yɪ 'a mu 'nɪ -lee -nɪ, 'bu mɔ, 'bu 'du ye', ɛ 'yɪ
-tɛ -mɔ 'a nunatumu a -ti 'pa-. Kɛɛ, -tɛ =yɪ 'yie -pie, =nɛɛ
'v 'a -hɔhɔa yɪ bu, ɛ nɔ- kɔ -tɪ, 'ɛ 'mu ye' 'du, ɛ 'mu
-mu -tɛblɪ a pɛpɛ -mu', -na =wɪv -hɔɛ -nyi.

9 'N yɪ 'a mu 'nɪ -lee -nɪ, 'bu mɔ, 'ba yɪ dɛ nɪ -hɔɛ,
ba -hɔa=a Nyɪsua, ɛ 'mu 'a mɔ=ɔ -nyi. 'Ba yɪ dɛ nɪ -hɔɛ,
ba =muɔ=ɔ lɛ, a di-e 'nɪ 'ye. 'Ba yɪ-tɪ nɪ -hɔɛ, bu paa nɛ
'a mu 'kayu bu, ba bi gbɔgbɔ, v 'mu 'a mu -lee -nɪ:
Ba di pa. 10 'ɛ mɔ =han-tɪ, 'a -nɛ nyiblo 'bu -hɔa Nyɪsua
dɛ, ɛ di =nɛ=ɛ 'nɪ -nyi. Nyiblo 'bu yɪ dɛ lɛ nɪ =muɛ,
ɛ di-e 'nɪ 'ye. Nyiblo 'bu nyra 'v =hɔan.yɪ' bu, 'bu bi
gbɔgbɔ, v di-e 'nɪ -lee -nɪ, bu pa. 11-Mɔ mɔ 'bai, -na 'yu
'bu yɪ -mu -hrin.yɛ nɪ -hɔɛ, =bɪ -di -nyi-e hre, 12 ɛ kɔ,
'bu mɔ, 'bu yɪ -mu hape'yi-ɲɔnɔ nɪ -hɔɛ, =bɪ -di -nyi-e
-ji-kaya? 13 'ɛ mɔ =han-tɪ, 'a mu -tonyibli, 'kɪ a 'yɪ
=haannyibli 'pa-, kɛɛ, a yɪ =haan-tɛblɪ a lɛ'jrɛ, 'a yɪ-tɪ
'aan 'yonu -nyi. 'Bu mɔ, 'bu nɪ 'mu lɛ, 'kɪ 'v 'a mu -mɔ,
-v kɔ =wɪv -nyre yɪ, -ɛ -bɪ 'aan 'Bai, -ɛ nɪ 'lɪ yakɔ 'kwɪlɪ,
-ɛ kɔ =wɪv -nɔ yɪ, nyibli 'bu -hɔa=a 'a -Hihiu*, ɛ di =nu=v
'nɪ -nyi.»

Nyibli wen 'ni, 'ku -hvan* ni 'v -Yusu ke'*(Matie 12.22-30; Maki 3.22-27)*

14 -Nyrɔwɔ =dɔ 'kwli, -Yusu bla la 'ku -hvan lɛ, -ɛ ni la 'v nyiblo =dɔ ke'. 'Ku -hvan a 'mɔ, ɛ nu-o ni, 'ki nyiblo a 'mɔ, 'ɛ 'yɪ win a pɔlɛ -yi. -Tɛ 'ku -hvan a 'mɔ, ɛ -hɔn 'v nyiblo a 'mɔ ke', -ɛ -bɪ ɛ -tua win a pɔpɔv. -ɛ -bɪ nyibli -mɔ', -v ni 'v, 'waa =wli kɛɛ lɛ dɪaki. 15 Kɛɛ, kɛ- -v -bɪ pɪ, v wen: «Bɛɛbult*, -ɛ mɔ 'kuo -hɔn a nyiblo gbagbo Satan*, ɛ nɔ- yɪ -Yusu 'kli -nyi, 'ki bu bla 'kuo -hɔn, -v ni 'v nyibli ke' lɛ.»

16 Nyibli -bɪ, -v ni 'v, v -hɔɛ bu =tɛɛ 'v=v lɛ, 'v lee =nɛ, 'ki bu nu =wlɛkɛɛ-tɛbli, ɛ 'mɔ =nɔ=v -tɔɔ -ni, -ɛ mɔ, Nyɪsua, ɛ nɔ- yɪ-tɪ 'kli -nyi, 'ki bu bla 'kuo -hɔn lɛ. 17 Kɛɛ, -Yusu yi 'waa 'lule-hihie ni. ɛ nɔ- nu-o, 'ɛ lee =nɔ, ɛ wen: «=Bu pɔv =nɛ dɛ yɪ: 'Ki 'lɪ 'blugba 'kwli, nyibli 'bu 'bɛ =tɔ lɛ, 'blugba a 'mɔ, ɛ di bi =hlɔn, 'waa 'kayo 'mɔ lɛ 'wɔwle -ni. 18 'A -tɪ, Satan 'bu yɪ 'a dɪɔnɔ yɪ ni -wen, -ɛ -bɪ 'a 'blugba di bi =hlɔn. A wen 'ni, 'n blɛ 'kuo -hɔn lɛ, -v ni 'v nyibli ke', -ɛ nu-o, Bɛɛbult, ɛ nɔ- yɪ 'mɔ 'kli -nyi. 19 'Bu mɔ, -tɪ -bu, a hɛ, 'bu mɔ wen =haan-tɪ, 'aan 'mumu, nyɔ- yɪ 'ki 'aan -nɛ nyibli 'kli -nyi, 'v blɛ 'kuo -hɔn lɛ -wɛ 'lɪ? Dɛ -mɔ', 'aan nyibli ni, ɛ nɔ- tɔɛ =nɛ yɪ, -ɛ mɔ, -tɪ -bu, a yɪ 'mɔ -yɛɛ -ni, ɛ mɔ hɪ =nɔ. 20 ɛ 'yɪ Satan 'pa-, kɛɛ, Nyɪsua a =gbɛv, ɛ nɔ- yɪ 'mɔ 'kli -nyi, 'ki =bu bla 'kuo -hɔn -mɔ', -v ni 'v nyibli ke' lɛ. Dɛ a 'mɔ, ɛ tɔɛ nɛ 'a mɔ-ɔ ni, -ɛ mɔ, Nyɪsua -tua nyibli a win a kɪkɔlɛ, 'ki 'lɪ 'a mɔ 'nyi. 21 =Bu pɔv dɛ yɪ: 'Bu mɔ, 'klɪnɪnyɔ 'bu kɔ ta-wɔn-tɛbli, 'ki lɪ 'a 'kayu bu, 'tɪ- 'bu yɪ 'a 'kayu a 'mɔ 'yie ni =tui, ɛ 'yɪ nyiblo =dɔ -kɔ, -bu pa 'lɪ 'kayu a 'mɔ bu, -bu 'yri 'a kɔkɔ-tɛbli. 22 Kɛɛ, 'klɪnɪnyɔ -bɪ, -ɛ ni 'kli, -ɛ -hi 'v yɪ-henyiblo 'mɔ 'v, 'bu nyre 'v, ɛ di -ha 'v=v 'hru wlɔn, ɛ 'mɔ=v 'a ta-wɔn-tɛbli -jɪ' -ha, ɛ kuo =wlv yɪ, ɛ 'mɔ 'a kɔkɔ-tɛbli a pɛpɛ gba, ɛ 'mɔ=v nyibli lɛ =gla. 23 Nyiblo 'bu ni 'v, ɛ kɔ 'mɔ 'hɛn-, =ba 'yɪ -pɛ, ɛ =hen 'nyre, ɛ -wen 'mɔ yɪ. 'Tɪ- nyiblo 'bu 'yɛ ni -hɛɛ 'mɔ, 'ki -ba 'kukue nyibli lɛ, 'ki 'v Nyɪsua -mɔ', ɛ 'wɪ yɪ, nyiblo a 'mɔ, ɛ -gbɛ =nɔ lɛ, 'v hlɔɛ Nyɪsua -mɔ lɛ.»

**'Ku -huan* 'bu -hɔn 'v nyiblo ke',
 ε kɔ bu bi 'v=v ke' de, 'bu mɔ,
 Nyɪsua a -Hihiu* 'bu 'yɪ 'v=v ke' -nɪ
 (Matie 12.43-45)**

24 Kε- -Yusu pɪ de: «'Bu mɔ, 'ku -huan 'bu nɪ 'v nyiblo ke', 'tɪ- 'bu -hɔn 'v=v ke', -ε -bɪ 'kɪ ε mi 'lɪ 'wan 'kwli, 'ε mi bunule yrayrɔ lε =mɔ mɔ. -Tε ε 'yɪ 'lɪ bunule 'ye, -ε -bɪ kε- ε pɪ 'a dɪɔnɔ yɪ: 'N kɔ =bu -mε kle, 'mɔ 'lɪ 'na bunule 'ka, 'n -hɔn la 'lɪ 'kwli mu. 25-Tε ε -hɪan -mɔ, -ε -bɪ ε 'ye-e nɪ, -ε mɔ, bunule a 'mɔ, ε 'hɪen kle -tεε, 'ε =hɪentɪ -nɪ. (ε 'wɪ yɪ, Nyɪsua a -Hihiu 'yɪ 'v nyiblo a 'mɔ ke' -nɪ.) 26 'Bu nɪ 'mɔ lε, -ε -bɪ 'ku -huan a 'mɔ, ε kɔ bu bla 'kuo -hɔn nɪ -hlon'hven -bɪ, -v kɔ 'crε, -v -hi 'v 'a 'mumu 'v, 'waa pεpe a 'mɔ, v 'mɔ -mɔ -bibi -nɪ, v 'mɔ 'v nyiblo a 'mɔ ke' bi. -ε -bɪ nyiblo a 'mɔ, 'a 'klɔ di nyre yɪ pεpe, ε 'mɔ 'v 'a yɪ-hεklɔ 'v -hi.»

**Nyibli -mɔ', -v pɪ Nyɪsua a win nva yɪ bu,
 'tɪ- -v =tɪ 'v=v 'v, seyt-seyt, v nu- kɔ plɔ a bleelε**

27-Yusu bu nɪ 'lɪ win a pɔpɔv 'kwli, -ε -bɪ nugba =dɔ, -ε nɪ 'lɪ nyibli -hɔhɔv 'nyɪ, ε nɔ- 'yaa 'lɪ win, ε wen: «Plɔ a bleelε, 'kɪ 'v nugba -mɔ', -ε =gbla -mɔ, 'tɪ- -ε 'nya -mɔ -mɔ.» 28-ε -bɪ -Yusu =tɪ=ɔ =wɔn, ε wen: «Nyibli -bu, -v pɪ Nyɪsua a win nva yɪ bu, 'tɪ- -v =tɪ 'v=v 'v, seyt-seyt, v nu- kɔ plɔ a bleelε.»

**Nyibli -bu, -v -hɔε =wlilekεε-teblɪ, v nu- -Yusu =tɪ =wɔn
 (Matie 12.38-42)**

29 Nyibli -hɔhɔv, v nu- yɪ lε 'kukue -nɪ, 'kɪ 'v -Yusu 'hɔv. Kε- ε pɪ =nu yɪ, ε wen: «Ti -bu 'yɪ a nyibli -bu, 'waa nunuklɔ nyre yɪ. V -hɔε =wlilekεεde, -ε di =nu=v -tɔɔ -nɪ, -ε mɔ, Nyɪsua, ε nɔ- lee 'nε- 'mɔ -tɔtɔ kɪ. Kεε, Nyɪsua 'yɪ 'lɪ-tɪ 'lɪ -wε, bu wen, 'kɪ bu 'ye =wlilekεεde =dɔ. =Wlilekεεde nɪ -dɔ, Nyɪsua di nu, 'kɪ 'v =nu -mɔ, ε di 'wɪ- 'a dε -bɪ -mɔ', ε nu la, 'kɪ 'v winwlon-hanyɔ Jona* a -ta'. 30=Wlilekεεde -mɔ', Nyɪsua nu la 'lɪ Jona a 'klɔ 'kwli, 'tɪ- Ninifɔdɔ* a nyibli 'ye la, kε- ε di 'mɔ =tɪ, 'kɪ 'v 'mɔ -bu -mɔ, -ε mɔ -tonyibli a pεpe a Nyiblo*. Nyɪsua di nu =wlilekεεde, 'kɪ 'lɪ 'na 'klɔ 'kwli -wε, -ε di-e nu, tɪ -bu 'yɪ a nyibli 'mɔ=v 'ye.

31-32'É mɔ -han-ti, -te Ninifokue a 'mu, v 'win la Jona a win, -e yi la =nu Nyisua a -ti -lee -ni, -e -bi v hie la 'v de 'kuku*, v ni la bu, 'v -nyi la 'waa 'klo a pepe Nyisua. -E -bi 'ki, 'mɔ -bu, -e ni -mɔ 'a mu ye' bu, 'n -hi 'v Jona a 'mu ni, kee, a 'ni =tuu-o 'v 'na win 'v. É nɔ- nu-o, ti -mu' -kɔ 'yri Nyisua di 'v -tonyibli -bati le -puv -ni, Ninifodɔ a nyibli a 'mu, v nu- di ye' 'du, v 'mu le pu, -e mɔ, ti -bu 'yri a nyibli, v mɔ -ti'wlanyv -nuɔ, 'ki 'v Nyisua ye'. 'Ya 'v 'lu de, ti -hi la a ti 'yri, bodɔ =du, é nɔ- -hon la 'li -tite blɔblɔ =du, v deé Sabablɔgba. Bodɔ a 'mu, é mɔ la nuɔgba =niɔ. É nɔ- di la 'li Jrusredɔ 'kwli, é 'mu la bodɔ Salomɔ*, -e mɔ la Nyisua a nyiblo, 'a =tɔwin 'win. -E -bi 'ki o, 'mɔ -bu, -e ni mɔ 'a mu ye' bu, 'n -hi 'v Salomɔ a 'mu ni. Kee, a 'ni =tuu-o 'v 'na win 'v.

-Tonyiblo a =wlv 'wɪ- 'a 'yii yɪ

(Matie 5.15; 6.22-23)

33Nyiblo 'bu 'bia 'napi, é 'ni -hli=e li-i, mɔ é 'ni =jri=e li-i kika 'lu bu, kee, é =tui 'v=v de 'lu bu, -e di=e nu, nyibli -mu', -v di 'li 'kayu bu pa, v 'mu le yru. 34-Tonyiblo a =wlv, é 'wɪ- 'a 'yii yɪ, -e yɪ-i -nyre -nyi. -Na 'yii 'bu nu -tee, -e -bi -yrui le -tee. Kee, -na 'yii 'bu yɪ ni kle, -e -bi 'ki -ni 'li halɔ 'nyɪ. 35'A -ti, =tu -dɔnv 'yie, -e di=e nu, -nyre -mu', -e ni 'li -mu 'li, é 'ni =ha halɔ -he. 36'Bu mɔ, -na =wlv 'bu ni 'li -nyre 'kwli, halɔ a de =du 'bu 'yɪ 'li -na =wlv ki -ni, -e -bi -na =wlv a pepe a 'mu, 'ki é di 'li -nyre 'kwli ni, =wɪ 'napi yɪ, -e ni=e, =ni yrui le.»

-Yusu yɪ yee la Falisi=tumu* a nyibli

kɔ tetetɔnyv* 'hven- -ti

(Matie 23.1-36; Maki 12.38-40)

37-Te -Yusu -we 'puple -mɔ, -e -bi Falisi=tumu a nyiblo -bi, nɔ- daa diide -mɔ. -Te -Yusu pa 'li 'a -te, -e -bi v mu 'v dedihu ki. 38-Te -Juukue* a tete* pi, -e mɔ, nyiblo bu yra =jre, 'ti- é 'mu de di, -Yusu 'yɪ-i -nu. -Te Falisi=tumu a nyiblo a 'mu, é 'ye=e, -e mɔ, -Yusu 'yɪ =jre -yra, é maa =ne wlɔn le. 39-É -bi ke- Kɔkɔnyɔ pi-i yɪ, é wen: «'A mu Falisi=tumu a nyibli, 'aan 'kwli'naapuelɪ kɔ 'aan 'kwlitaapuelɪ 'hven-, nu- a yre le. Kee, 'yiyrie kɔ 'cre 'hven-, nu- 'yii 'li 'aan =wɪ ki.

40 A ba ni -tɛɛ. 'Bɪ a yi-e ni, -ɛ mɔ, Nyɪsua, nɔ- nu -tebli -mu', -tonyibli a 'yie yi 'ye, 'ɛ nu -tebli -mu', -tonyibli a 'yie 'ye ni 'ye -wɛ. =Bɪ a pɔ-v =haan-tɪ, -tebli ni -tie -mu', -ɛ ni 'lɪ -tonyiblo a =wɔ kɪ, 'yie 'ye ni 'ye, Nyɪsua 'nɪ 'ye-e lɪ-tɪ -wɛ?

41 Dɛ a kɔ ba nu, ɛ nɔ- mɔ, -tebli -mu', -ɛ ni 'lɪ 'aan 'kwɪtaapɔɛlɪ kɔ 'aan 'kwɪ'naapɔɛlɪ 'kwɪ, ba -ha 'lɪ-tɪ 'lɪ, ba -nyi-e =hɔɛnyibli. 'Bɔ mɔ, 'ba yi-tɪ lɛ ni ni, -ɛ -bɪ -tebli a pɛpɛ di 'v yi 'nɪ 'sii -nɪ, 'kɪ 'v Nyɪsua ye', a 'mɔ-v -kvan 'yri -nuu -nɪ.

42 'A mɔ Falisi-tumu a nyibli, 'jɔ 'kɪ 'v 'a mɔ -mɔ! 'Bɔ mɔ, 'ba kɔ hawɪ -mu', a pɪ 'lɪ dididɛ -mɔ, kɔ 'a -nɛ 'dɔdɔde =dɔ, a -hɛ 'lɪ 'aan -sade 'kwɪ, nɔ- kɔ -pu a dɛ a -hɛ 'lɪ, 'a yi-tɪ Nyɪsua -nyi. Kɛɛ, a 'nɪ -hie lɪ-tɪ 'lɪ -mɔ lɛ, -ɛ mɔ, 'aan 'klɔ bɔ 'sii 'v yi, kɔ, ba nɔɛ Nyɪsua. Kɛɛ, dɛ a 'mɔ, ɛ nɔ- a kɔ ba nu wen, 'tɪ- a 'mɔ wen 'lɪ 'aan 'dɔdɔ-tebli a -pu a dɛ 'lɪ -ha, a 'mɔ wen-ɛ Nyɪsua -nyi.

43 'A mɔ Falisi-tumu a nyibli, 'jɔ 'kɪ 'v 'a mɔ -mɔ, -kɔtɪ 'ba mu 'lɪ Nyɪsua a 'kayo* blɛ, a nɔɛ ba ni 'lɪ ye' blɛ, -ɛ di-e nu, nyibli 'mɔ 'a mɔ 'ye -tɛɛ. Kɔ, 'bɔ mɔ, 'ba mu 'lɪ 'dika, a nɔɛ 'kɪ nyibli bɔ pɔ 'a mɔ 'wio blɛ, 'kɪ 'v 'aan 'v-tuule a -ta'. 44 'Jɔ 'kɪ 'v 'a mɔ -bɔ -mɔ, -v 'yi 'v yi 'sii -nɪ, 'kɪ 'v Nyɪsua ye'. A 'wɪ- 'dabi yi, -v 'yi 'v yi 'sii -nɪ, 'kɪ 'v Nyɪsua ye'. -Tonyibli 'bɔ 'ye ni yru 'dabi a 'mɔ lɛ, 'bɔ yi =nɔ klɛ ni nɛ, -ɛ -bɪ 'dabi a 'mɔ, v ni-e ni, 'kɪ v 'yi 'v yi 'sii -nɪ, 'kɪ 'v Nyɪsua ye'.»

45 Tetetɔnyɔ -mu', -v ni 'v, kɛ- 'waa nyiblo -bɪ pɪ -Yusu yi, ɛ wen: «Tɔɔnyɔ o, 'bɔ mɔ, =nɪ yi 'pɔpɛ lɛ ni ni, ɛ 'wɪ yi, -a mɔ -hɛ 'yri lɛ.» 46 -ɛ -bɪ -Yusu =tu-o -wɔn, -ɛ wen: «'A mɔ tetetɔnyɔ, 'jɔ 'kɪ 'v 'a mɔ -mɔ -wɛ, -ɛ nu-o, a yi hɛ nyibli tete a gblegble a 'bɛnɔ, v 'yi 'lɪ 'buble 'lɪ -wɛ, ɛ kɔ, a 'nɪ -hɛɛ lɪ =nɔ, 'kɪ bɔ =tuu 'v tete a 'mɔ 'v.

47 'Jɔ 'kɪ 'v 'a mɔ -mɔ, -tɛ a nu Nyɪsua a winwɔn-hanyɔ* -bɔ, 'aan 'bainɔ 'lɪ lɛ, 'a yi 'waa 'dabi =hrentɪ -nɪ -tɛɛ.

48 -Tɛ a ni 'a nunuo lɛ, ɛ tɔɛ =nɛ nyibli yi, -ɛ mɔ, -tebli a 'mɔ, 'aan 'bainɔ nu la, a wen-ɛ kɪ, -ɛ nu-o, v nu- -mɔ -bɪ, v 'la Nyɪsua a winwɔn-hanyɔ nɪ, 'a mɔ -mɔ -bɪ, 'a yi 'waa 'dabi =hrentɪ -nɪ. 49 ɛ mɔ =han-tɪ =nɔ, Nyɪsua -mu', -ɛ kɔ =tɔ, kɛ- ɛ pɔ la, 'kɪ 'v 'aan dɛ kɪ, -ɛ mɔ: 'N di ya =nɔ winwɔn-hanyɔ, kɔ titiepɔnyɔ 'hɛn- yi, kɛɛ, v di -v -bɪ

'ni 'la, v 'mu -v -bi -huen -tu. 50'A mu -bu, Nyisua a yru di 'a mu 'ni klo, 'ki 'v winwlon-hanyu a pepe a 'mu a -ta', -ε kɔ -hlu -mu', v 'wuwla ble, kue 'li ti -mu' 'yie bu, -ε kɔ 'yri Nyisua nu la 'klo, -bu ye ti -bu ki, 51-ε -hen 'nyre, kue la 'li Abeli* a 'lilati 'yie bu, -bu ye Sakali a ti ki, -ε mɔ Sakali -mu', v 'la la, 'ki 'v Nyisua a -cɔhlonpiile* kɔ 'a 'kayu a -gbati. 'N yi 'a mu 'ni -lee -ni, -ε mɔ, ti -bu 'yri a nyibli, nu- Nyisua a yru di klo, 'ki 'v -tebli a 'mu a -ta'.

52'Jro 'ki 'v 'a mu Nyisua a tetetɔnyu -mɔ, -kɔti 'aan tɔɔle ke 'hru -mu', -tonyibli di wen na, v 'mu wen-ε yi, -te Nyisua ni -tonyibli a wowa. 'Aan 'mumu, a 'ni -gba-a li 'hru a 'mu, 'ti- 'a ka nyibli -bi -mu' yi, -v -hve -bu -gba wen 'hru a 'mu.»

53-Te -Yusu -we 'puple -mɔ, -ε -bi ε -hon 'v -tite a 'mu ni. Kue la 'li ti a 'mu 'yie bu, Nyisua a tetetɔnyu, kɔ Falisi-tumu a nyibli 'huen-, v -tua la 'a yru a lepule, 'v yi-ti le 'beti -ni 'a -ne ti, 'ki 'v -tebli -hɔhɔ ki. 54'Ki 'li le'betile a 'mu 'kwli, 'ki v nee 'li, 'v yi 'v-v le =tee -ni, -ε di-e nu, 'bu -ka, v 'mu-v -ti -yee -ni.

**-Yusu lee la 'a -nagbopu* ni, -ε mɔ,
v 'ni 'naa 'li 'li ni 'huen**

(Matie 10.26-27)

12¹-Te -Yusu yi nyibli ni -tue -ni, -ε -bi nyibli -hɔhɔ -bi 'kukue le. Nyiblo =du 'yi 'li 'waa -hihre 'li -we. 'Waa -huhɔv a -ti, 'v nune kle. Yi-henyibli, -Yusu yi 'li -mɔ -hlee -ni, v nu- mɔ 'a -nagbopu. Ke- ε pi =nu yi: «Ba =tu 'aan dɔɔv 'yie, 'ki 'v Falisi-tumu* a nyibli a -ta', -v nee 'li ni 'huen. 'Waa 'li ni 'huen a naale a 'mu, ε 'wi -wleye yi, -ε -pa, 'ti- -ε ni-e, 'a 'bio -wloyɔ -bi 'v pue.† 2Ti di 'v 'ni nyre, -ε kɔ 'yri -ti a -tee di 'v pepe' bi, ε kɔ, -tebli ni -tie -mu', -v -hli ke, nyibli a pepe 'mu-v yi. 3'Bu mɔ, 'ba bii yi, -ti -mu', a hle, -te -mu', -tonyibli -we 'v ti ki, 'ki v di 'v-v -mɔ le -naa -ni, v 'mu 'win. -Ti -mu', a blee 'li bu, a hle, 'ki -tite -mu', 'du bii 'v yi, v kɔ bu naa -mɔ le, 'ki 'v nyibli a pepe ye'.»

†12.1 -v-v-: ε 'wi- 'fɔɔ 'yaade yi, -ε ni-e, 'fɔɔpupu a pepe 'ε yi 'ya

**A 'nɪ 'pie 'lɪ -tonyibli a huannu, kɛɛ,
Nyɪsua, nɔ- kɔ huannu ba pie**

(Matie 10.28-31)

4(Kɛ- -Yusu pɪ 'a -nagbopu* yɪ, ɛ wɛn:) «A mu -mu', -v mɔ 'na ninatumupu, 'n yɪ 'a mu 'nɪ -lee -nɪ: A 'nɪ 'pie 'lɪ -tonyibli a huannu. 'Aan -plahvɪ nɪ -do, ɛ nɔ- v -wɛ 'lɪ bu -wɛ bu, kɛɛ, v 'yɪ 'klɪ -dɔ -kɔ 'kɪ de, 'kɪ bu nu 'v 'a mu -dedede 'yie. 5Kɛɛ, Nyɪsua, nɔ- kɔ huannu ba pie, -ɛ nu-o, ɛ nɔ- kɔ 'klɪ, 'kɪ bu -wɛ -tonyiblo bu, 'ɛ kɔ 'klɪ -wɛ, 'kɪ bu pu 'lɪ -tonyiblo na 'nyɪ, -ɛ 'yɛ nɪ jre yruyru. Iin, Nyɪsua, nɔ- kɔ huannu ba pie. 6-Bu puɔ =nɛ noblɪ 'cɪmɪ a dɛ yɪ: 'Bu mɔ, =nɪ yɪ =nu nɪ -tɔɛ, v 'nɪ -pu=v lɪ -die diaktɪ, kɛɛ, noblɪ a 'mu, 'a dɛ 'bu nɪ 'v, Nyɪsua yi-e nɪ. 7'Aan 'mumu, kɛ- nɪ -do ɛ =tɪ 'mu: 'Lunyapli nɪ -tie -bu, a -kɔ, 'aan 'Baɪ Nyɪsua, ɛ -hre-e nɪ. 8 -hɛn 'nyrɛ, -ɛ mɔ, a kɔ 'mini diaktɪ, 'kɪ 'v Nyɪsua ye', 'a -hi 'v noblɪ -hɔhɔvɪ -mu' 'v. 'A -tɪ o, a 'nɪ 'pie 'lɪ -tonyibli a huannu.»

**Nyibli -bu, -v hlɛ=ɛ, 'kɪ 'v nyibli yɪ, -ɛ mɔ,
v mɔ -Yusu a nyibli, ɛ kɔ nyibli -mu',**

-v hlɛ=ɛ, -ɛ mɔ, v 'yɪ -Yusu -yi

(Matie 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

8«N yɪ 'a mu 'nɪ -lee -nɪ, -ɛ mɔ, nyiblo 'bu hla-a, 'kɪ 'v nyibli ye', -ɛ mɔ, ɛ mɔ 'na nyiblo =nɔ, 'na 'mumu -bu, -ɛ mɔ -tonyibli a pɛpɛ a Nyiblo*, -batipu-nyrɔwɔ 'bu nyre 'v, 'n di-e 'nɪ hla -wɛ, 'kɪ 'v Nyɪsua a lɛlenyɔ* ye', -ɛ mɔ, nyiblo a 'mu, ɛ mɔ 'na nyiblo =nɔ. 9Kɛɛ, nyiblo 'bu hla-a, 'kɪ 'v nyibli ye', -ɛ mɔ, ɛ 'yɪ 'mu -yi, 'na 'mumu, -batipu-nyrɔwɔ 'bu nyre 'v, 'n di-e 'nɪ hla -wɛ, 'kɪ 'v Nyɪsua a lɛlenyɔ ye', -ɛ mɔ, 'n 'yɪ-tɪ -yi.

10'Ya 'v 'lu de, 'mɔ -bu, -ɛ mɔ -tonyibli a pɛpɛ a Nyiblo, nyiblo -bu, -ɛ di 'mu -tɪ -hɔvɪn yrɛ hla, Nyɪsua -wɛ 'lɪ bu 'wowla 'a dɛ 'kuku* a 'mu nɪ. Kɛɛ, nyiblo -bu, -ɛ di Nyɪsua a -Hihiu* -tɪ -hɔvɪn yrɛ hla, Nyɪsua 'yɪ 'lɪ-tɪ 'lɪ -wɛ, bu 'wowla 'a dɛ 'kuku a 'mu.

11'Bu mɔ, 'bu klɔ 'a mu, 'kɪ v 'mu 'lɪ 'a mu -batipuuɛ' gba a -tɪ, 'kɪ 'v Nyɪsua a 'kayo* a nyibli gbagbɪ ye', kɔ 'kɪ 'v 'blugba a naanyɔ ye', 'kla 'nɪ 'yaa 'lɪ 'a mu -wliye, 'kɪ -tɛ a di

'waa =wɔn a =tutuo nu a -ta', ε kɔ 'kɪ 'v -tɪ -mʊ', a di hla a -ta', 12-ε nu=ɔ, ti a 'mʊ 'yri, -tɪ -mʊ', a di hla, Nyɪsʋa a -Hihɪu, nɔ- di 'a mɔɔ-ɔ -tɔɔ -nɪ.»

Dekɔnyɔ -mʊ', -ε 'yɪ =tɔ -kɔ, nɔ- kɔ 'ledʊ -Yusu pɪ

13-Yusu bu nɪ 'lɪ win a pɔpɔʋ 'kwli, -ε -bɪ nyiblo =dʊ nɪ 'lɪ nyibli 'nyɪ, 'ε yɪ -Yusu -lee -nɪ, ε wen: «Tɔɔnyɔ ɔ, lee 'na 'dɪayɪ, -tebli -bʊ, -aan 'baɪ hie -a mʊ lɛ, ε kɔ 'mʊ 'hʊɛn-ba =gla=a.» 14-ε -bɪ kɛ- -Yusu pɪ-t yɪ, ε wen: «Nyiblo =dʊ 'yɪ 'mʊ 'aan -batipɔnyɔ kɔ 'aan -tebli-glanɔɔ -mɔ' -nɪ.» 15-ε -bɪ kɛ- ε pɪ nyibli a pɛpɛ a 'mʊ yɪ, ε wen: «Ba =tu 'aan dɔɔnʊ 'yie, 'kɪ 'v kɔkɔ-tebli -hʊɔhʊɪ a nʊɛɛ a -ta'. 'Ye =bʊ nyiblo 'ble kɔkɔ-tebli -hʊɔhʊɪ kʋa, ε 'yɪ-t 'pa-, ε 'yɪ 'a dɔɔnʊ a -hʊnhlʊn kʋa 'ble.»

16-ε -bɪ ε pɪ =nʊ 'ledʊ yɪ, ε wen: «ε kɔ la dekɔnyɔ =dʊ. Nɔ- kɔ la -cii -hʊɔhʊɪ, 'a 'dʊdɔ-tebli 'wʊ la nɪ dɪakɪ. 17ε nɔ- yɪ la 'a dɔɔnʊ -lee -nɪ, ε wen: -Bɪ' 'n di 'kɪ 'na 'dʊdɔ-tebli -bʊ a blɛ=tutuo nu, -ε nu=ɔ, 'n 'yɪ 'a blɛ=tuule -kɔ. 18-ε -bɪ ε wen: lɪ'hɪn-, dɛ 'n di nu, ε nɔ- -bʊ: 'Kayo a pɛpɛ -bʊ -kɔ bʊ 'n pɪ 'lɪ 'na 'dʊdɔ-tebli lɛ, 'n kɔ =bʊ 'wla =nʊ, 'mʊ 'waa yrayɪ pʊ, -v kɔ 'bʊbʊa di 'v 'a 'kɪ 'v -hi. ʊ nʊ- kɔ 'kwli 'n di 'lɪ 'na -kʊbʊ kɔ 'na kɔkɔ-tebli a pɛpɛ 'lɪ pʊ. 19'Nɪ -wɛ -mɔ, kɛ- 'n di 'na dɔɔnʊ yɪ pʊ: 'N =tu kɔkɔ-tebli -hʊɔhʊɪ bʊ, -v di 'mʊ -hɛɛ -nɪ, 'kɪ 'lɪ 'yɪ -hʊɔhʊɪ 'kwli. 'A -tɪ ɔ, =bʊ nɪ bʊ, 'mʊ -wle, 'mʊ dɛ di -tɛɛ, kɔ, 'mʊ lɛ 'mle. 20Kɛɛ, kɛ- Nyɪsʋa pɪ-t yɪ, ε wen: -Ba nɪ 'dɔ. 'Tɔɔwɔ nɪ -dɔ -bʊ 'kwli, -di 'nɪ 'kʊ. =Nɪ 'kʊ, -tebli a pɛpɛ -bʊ, =tu bʊ, dɛ a 'dɪ -bɪ ε di 'v -mʊ 'v pʊ 'lɪ?» 21-ε -bɪ -Yusu wen 'nɪ dɛ: «Kɛ- ε di 'mʊ =tɪ, 'kɪ 'v nyiblodʊ -bʊ -mɔ', -ε yɪ kɔkɔ-tebli lɛ 'kukue -nɪ, 'kɪ 'v 'a dɔɔnʊ -mɔ, kɛɛ, -ε 'yɪ =dedede -kɔ, 'kɪ 'lɪ Nyɪsʋa 'yi.»

Ba kuo Nyɪsʋa =wlv yɪ

(Matie 6. 25-34)

22Kɛ- -Yusu pɪ 'a -nagbopʋ* yɪ dɛ, ε wen: «ε nɔ- nu=ɔ, 'nɪ yɪ 'a mʊ -lee -nɪ: Dɛ -bʊ, a di di, kɔ wlawlɪ -bʊ, a di pʊ, -tebli a 'mʊ, 'a -tɪ, a 'nɪ 'hritɪ 'lɪ -nɪ. 23-Hʊnhlʊn -bʊ, a pɪ, ε mɔ dɛ gbagbʊ =nɔ, 'ε -hi 'v didide 'v, kɔ, 'aan -plahʊ mɔ dɛ gbagbʊ =nɔ, 'ε -hi 'v 'hʊlepu-tebli 'v. 24Ba ta 'v 'maa

-mɔ lɛ, ʋ 'nɪ 'dɔ-ɔ lɪ, kɔ, ʋ 'nɪ 'cɛ-ɛ lɪ =dedede, mɔ, ʋ 'yɪ =gbi'-handɛ -kɔ, -ɛ kɔ 'kwli ʋ di 'lɪ dididɛ lɛ pɔ. Kɛɛ, Nyɪsua, ɛ nɔ- yɪ =nɔ dididɛ -nyɪ. Kɛɛ, 'a mɔ -mɔ -bɪ, Nyɪsua nɔɛ nɛ 'a mɔ nɪ, 'ɛ -hi 'ʋ nɔbɪ 'ʋ. 'A -tɪ, -tɛ ɛ ni, 'ɛ yɪ nɔbɪ dididɛ -nyɪ, kɛ- ɛ di nu, ɛ 'mɔ 'a mɔ dididɛ -nyɪ -wɛ. 25 ɛ 'yɪ nyiblo =dɔ -kɔ, 'kɪ 'lɪ 'a mɔ 'nyɪ, 'a hritile a -tɪ, -bɔ kɔ 'klɪ, 'kɪ -bɔ pɔɔ nɛ 'a -nyrɔwɪ a dɛ gbe kɪ, 'kɪ 'nɛ- 'klɔ -bɔ kɪ. 26 'A -tɪ, -tɛ a 'yɪ 'kɪ 'klɪ -kɔ, 'kɪ ba pɔɔ nɛ 'aan -nyrɔwɪ kɪ, a 'yɪ 'kɪ yɪ -blɛɛ -nɪ, ba hriti -nɪ dɛ, 'kɪ 'ʋ 'klɔ -bɔ a -teblɪ a -ta'.

27 Ba 'ye -piti, -tɛ 'a -pui nu yɪnɔɔ. -Piti a -pui a 'mɔ, ɛ 'wɪ- -tonyiblo a wlawɪ yɪ. Kɛɛ, -piti a 'mɔ, ɛ 'nɪ -nu=ɔ lɪ -kɔɔn, mɔ, ɛ 'nɪ 'gbla=a wlawɪ, ɛ 'nɪ -pɔ=ʋ lɪ=ɪ, kɛɛ, ɛ nɔ yɪ. =Bɔ lee nɛ 'a mɔ: Bodɔ Salomɔ*, ɛ mɔ -han-tɪ, 'ɛ kɔ la dɛ, kɛɛ, -tɛ -piti a -pui nu yɪnɔɔ, Salomɔ a 'mɔ, ɛ 'yɪ la 'a wlawɔ -kɔ, -bɔ nu la yɪnɔɔ lɛ. 28 -Piti -bɔ, ʋ di -hɔɔn -ci, 'tɪ- ʋ di -hɔɔn 'tɔ pɔ, 'bɔ mɔ, Nyɪsua 'bɔ kɔ bɔ nu=ɔ, 'a -pui bɔ nɔ yɪ, =bɪ 'a mɔ -bɔ, ɛ nɔɛ -nɪ, 'a mɔ ɛ 'ye nɪ di 'hɔɔlɛpɔ-teblɪ nɪ -nyɪ, 'a mɔ -bɔ, -ʋ 'yɪ Nyɪsua =wɔ yɪ -kuo -nɪ -tɛɛ?

29 'A -tɪ, a 'nɪ 'hriti 'lɪ -nɪ, 'aan 'kwli a -gɔtɔ 'nɪ 'nuo 'lɪ 'a mɔ. 30 Nyibli -mɔ', -ʋ 'yɪ Nyɪsua -yɪ, ʋ nɔ- yɪ -teblɔdɔ a 'mɔ 'lu -mɔ lɛ -hie 'a -nɛ ti. Kɛɛ, 'aan 'Baɪ Nyɪsua yɪ 'aan -hɔɔhɔa-teblɪ nɪ. 31 Dɛ a blɛɛ yɪ ba -hie 'lu -mɔ lɛ 'a -nɛ ti, ɛ nɔ- mɔ, Nyɪsua bɔ kɔɔ nɛ 'a mɔ win kɪ. ɛ nɔ- di=e nu, ɛ 'mɔ 'a mɔ 'aan -hɔɔhɔa-teblɪ a 'mɔ -nyɪ.»

Ba 'kukue kɔkɔ-teblɪ lɛ, 'kɪ 'ʋ Nyɪsua 'hɔɔ

(Matie 6.19-21)

32 (Kɛ- -Yusu pɪ 'a -nagbopɔ* yɪ dɛ, ɛ wen:) «'A mɔ -bɔ, -ʋ nɛ 'mɔ -mɔ, -ʋ mɔ 'na nyibli, a 'yɪ -hɔ, kɛɛ, a 'nɪ 'pie 'lɪ huannɔ. 'Aan 'Baɪ Nyɪsua -ha 'lɪ 'a mɔ nɪ, ɛ 'mɔ 'a mɔ 'klɔ yrayrɔ -nyɪ. 33 Ba plo 'aan kɔkɔ-teblɪ, ba -ha 'lɪ 'a 'wliye, ba -nyɪ-e =hɔɔennyibli. ɛ =hɛn 'nyɛ, ba =mɔɔ 'wli a 'kwlipɔdɛ -mɔ' lɛ, -ɛ 'ye nɪ di lɛ nɪ -ciɛɛ -nɪ. Ba 'kukue kɔkɔ-teblɪ lɛ, 'kɪ 'lɪ yakɔ 'kwli, -tɛ ɛ 'ye nɪ di 'lɪ bɔ nɪ -wɛ, kɔ, -tɛ 'yiyinyibli 'yɪ 'lɪ nyinyɛ 'lɪ -wɛ, -tɛ 'hlɔ 'yɪ 'lɪ=ɪ 'lɪ -wɛ, bɔ nyree 'lɪ dɛ yɪ. 34 'Nɪ yɪ 'pɔpɔ lɛ nɪ ni, ɛ 'wɪ yɪ, -tɛ -tonyiblo a kɔkɔ-teblɪ nɪ 'ʋ, 'kɪ 'a =wɔ nɪ 'ʋ -wɛ.»

-Kvannunyibli -mu', -v yi 'waa 'mase a kle-meti -ple

35-36 (Kε- -Yusu pi 'a -nagbopu* yi de, ε wen:) «Ba -we -mɔ, a 'mu -kvan nu. Ba 'wi -kvannunyibli -mu' yi, -v yi 'waa 'mase, -ε mu 'blipupa ki a diditi -ple. -Te 'a -kvannunyibli ni=e, kε- ba nu=o -wε. 'Tɔ 'bu -wɔn, 'ti- 'waa 'mase 'mu 'li di, v yi -wε -mɔ, 'waa 'napɪ 'ni -jre=e li, -ε di=e nu, 'waa 'mase 'bu -di, 'bu bibi 'maju, v 'mu=v 'maju yi -ha. 37-Kvannunyibli a 'mu, 'bu mɔ, 'waa 'mase 'bu -di, 'bu yεε 'v =nu -pleele' bu, 'bu 'yε 'ni ηme, -ε -bi bu kɔ plɔ a bleele. 'N yi 'a mu 'ni -lee -ni, ε kɔ bu lee =nu, -ε mɔ, bu ni bu, v 'mu dε di, 'ti- 'a =gbetu, ε 'mu 'v bi, ε 'mu diide a 'mu -hie. 38'Bu mɔ, 'bu di 'tɔ-heyri', -v'v-, 'tɔ-heyri 'bu -hi, 'bu yεε 'v =nu -pleele' bu, 'bu 'yε ni ηme, -ε -bi bu kɔ plɔ a bleele.

39Ba kɔ 'a leyuyruo: 'Bu mɔ, 'kayukɔnyɔ 'bu yi wen ti -mu', 'yiyriɔ di wen ya, ε di wen 'ni -ple, -ε di=e nu, 'yiyriɔ a 'mu, ε 'ni -ha 'a 'kayu wa. 40'A -ti, 'aan 'mumu, ba -wε -mɔ, a 'ni ηmee 'li, -ε nu=o, ti -mu', a 'yε ni di=e 'lu -mɔ le ni -hie, 'ki 'mɔ -bu, -ε mɔ -tonyibli a pεpe a Nyiblo*, 'n di 'v -dii -ni.»

-Kvan -bu, -Yusu hie 'a -nagbopu* le,

v bleε yi bu nu=o

(Matie 24.45-51)

41-Yusu bu pu 'ledu a 'mu, -ε -bi Pieli wen: «Kukɔnyɔ o, =bi -a mu ni -do a -ti, =ni pu 'ledu -bu, -v'v- nyibli a pεpe a -ti =nu?» 42-ε -bi Kukɔnyɔ wen 'ni: «Ba 'wi -kvannunyɔ -mu' yi, -ε kɔ 'lule-hihie, kɔ 'a 'mase -wε 'li bu kuo =wlv yi. Nyiblodu a 'mu, nɔ- 'a 'mase, 'bu yi 'dagba ni mi, ε di 'kayu le hie, -ε di=e nu, dediti 'bu nyre 'v, ε 'mu 'a 'bio -kvannunyibli 'a -ne -nyrɔwɔ a diide -nyi. 43'A 'mase 'bu -hɔn 'dagba', 'bu yεε 'v=v -kvan a 'mu 'yie bu, -ε -bi -kvannunyɔ a 'mu, bu kɔ plɔ a bleele. 44'N yi 'a mu 'ni -lee -ni, -ε mɔ, 'a 'mase di nu=o 'a -tebli'yie-tunyɔ gbagbu -mɔ. 45Kεε, -kvannunyɔ a 'mu, 'bu pu le, -ε mɔ, 'a 'mase yi ke' 'ni -wleen -ni, 'bu -tua 'a 'bio -kvannunyibli a bibie, 'ti-, 'bu yi 'a dɔnɔv didi-tebli kɔ nɔ 'hven- wɔn ni -hie -ni, 46-ε -bi -nyrɔwɔ -mu', -kvannunyɔ a 'mu, ε 'yε ni di 'v ni -plee -ni, ε kɔ -haawɔ -mu', ε 'yi -yi, 'ki 'a 'mase a 'mu,

ε di 'v -dii -ni. 'Bu -di, ε di gba=a ti 'yaklɪ yɪ, 'tɪ- ε 'mɔ=v -hwen =tu, =wɪ yɪ nyibli -mɔ', -v 'yɪ Nyɪsua =wlv yɪ -kuo -ni.

47-Kvannunyɔ 'bu ni 'v, dɛ -bu, 'a 'mase -hɔɛ, 'bu yi=e 'tɪ- 'bu 'yɛ ni -hva bu nu=o, 'a 'mase di =tu=o -hwen diaktɪ. 48Kɛɛ, -kvannunyɔ 'bu ni 'v, dɛ -bu, 'a 'mase -hɔɛ, 'bu 'yɪ-tɪ -yi, 'tɪ- -tɛblɪdɔ -bu, -ɛ blɛɛ =hwen a =tutuo yɪ, 'bu yɪ-tɪ ni ni, -hwen -mɔ', v di=e =tu, ε 'yɪ 'lɪ-tɪ 'lɪ -wɛ bu -hɔ. Nyɪsua 'bu -nyi nyiblo -tɛblɪ -hɔɔhɔɪ, -ɛ -bɪ ε di -hva nyiblo a 'mɔ -tɛblɪ -hɔɔhɔɪ, ε kɔ, 'bu hie nyiblo -tɛblɪ -hɔɔhɔɪ lɛ, ε di -hva=a -tɛblɪ -hɔɔhɔɪ, ε di 'v -tɛblɪ -mɔ' 'v -hi, ε -hie la=a lɛ.»

**-Yusu a 'lɪdidie ni=e ni, nyibli 'v yɪ =tɔ lɛ 'bɛ:
nyibli -bɪ kuo =nɛ =wlv yɪ, nyibli -bɪ,
v 'yɪ-tɪ =wlv yɪ -kuo -ni**

(Matie 10.34-36)

49Kɛ- -Yusu pɪ de, ε wen: «N di ni, 'mɔ=v nu, na 'mɔ wlv, 'kɪ 'nɛ- -tɔtɔ kɪ. 'N -hɔɛ wen=ɛ ni, 'kɪ na a 'mɔ, bu wlv wen -dodo. 50Kɛɛ, 'tɪ- na a 'mɔ, ε 'mɔ wlv, 'n kɔ =bu 'yɛ =hwen. Ε mɔ =han-tɪ, =hwen a 'yiye a 'mɔ, ε 'yɛ 'v ni nyre, kɛɛ, 'na =wlv 'mɔɛ bu. 51A 'nɪ 'yɛɛ 'lɪ-tɪ, -ɛ mɔ, 'n di 'nɛ- -tɔtɔ kɪ ni, 'mɔ=v nu, nyibli 'mɔ kɪbɔwɛɛnɛ kɔ. Kɛɛ, 'n di ni, -ɛ di=e nu, nyibli 'mɔ =tɔ lɛ 'bɛ. 52Kɔɛ 'kɪ mɔ bu, 'kayubɔkɔɛ ni -hun 'bu ni 'v, v di 'nɪ -gla, nyibli ni ta 'mɔ nyibli ni 'hwen yɪ -wɔn, ε kɔ, nyibli ni 'hwen 'mɔ nyibli ni ta yɪ -wɔn. 53'Bai di 'a 'yɪ nyɪbɛhɪan yɪ 'nɪ -wɔn, 'yɪ nyɪbɛhɪan -mɔ -bɪ, ε 'mɔ 'a 'bai yɪ -wɔn; 'dii 'mɔ 'a 'yɪ nyɪɔyɪ yɪ -wɔn, 'yɪ nyɪɔyɪ -mɔ -bɪ, ε 'mɔ 'a 'dii yɪ -wɔn -wɛ; 'yɪ a nɔgba -mɔ -bɪ, ε 'mɔ 'a 'dɔɔ yɪ -wɔn, 'dɔɔ -mɔ -bɪ, ε 'mɔ 'a 'yɪ a nɔgba yɪ -wɔn -wɛ.»

**-Yusu yɪ nyibli 'nɪ -lee -ni, 'kɪ bu yru kɛ -tɛblɪ -bu,
Nyɪsua ni, ε kɔ bu -hrentɪ 'waa 'klɔ**

(Matie 16.2-3; 5.25-26)

54Kɛ- -Yusu pɪ nyibli a 'mɔ yɪ, ε wen: «'Bu mɔ, 'ba 'yɛ=e, -ɛ mɔ, 'nu ni 'lɪ yɔ' lɛ, kɛ- a pɪ: 'Nu di 'nɪ di. 'Ε mɔ -tɛɛ, 'nu a 'mɔ 'ɛ yɪ di. 55Ε kɔ, 'ba 'yɛ=e, -ɛ mɔ, 'nu 'yɪ 'lɪ yɔ' lɛ -ni, kɛ- a pɪ: 'Yru di 'nɪ hwen. 'Ε mɔ =han-tɪ, 'yru a 'mɔ 'ɛ yɪ hwen. 56'A mɔ nyibli -bu, -v nɛɛ 'lɪ ni 'hwen, a yruɪ yakɔ kɔ -tɔtɔ 'hwen- a -tɛblɪ lɛ, 'a yɪ-tɪ 'yɛ, -tɛ -mɔ', -nyre di 'mɔ ni.

Kee, -tebli -bu, Nyisua ni, -e mi ke 'lu -mɔ, 'ki ti -bu, -a ni 'li 'kwli, de a 'di -bi bu -hen 'nyre, a 'ni -hva-a li ba yru-o' le.

57 De- kɔ -ti 'aan -gbetu 'a 'ye ni 'ye-e, -te a kɔ ba nu 'aan dɔnu a naale -tɛ 'li? 58 -Ni 'ble nyiblo a 'wliye kua, 'a -ti, nyiblo a 'mu 'bu yi -mu -ti ni -yɛɛ -ni, 'ti- 'bu yi 'li -mu -batipoolɛ' ni gbe, -tu 'v 'klɪ, -te a 'tɛ ni 'hru wlɔn, a 'mu kiboweenle kɔ, e 'ni -ha 'li -mu -batipunyɔ yi gba, -batipunyɔ 'ni -ha -mu -sadaɖu yi gba, v 'ni -ha -mu -ji' pu. 59 'N yi 'a mu 'ni -lee -ni, -e mɔ, 'bu pu -mu -ji', 'ki -di 'li -ji' a 'mu ni, 'wliye a pepe a 'mu, -ble kua, -mu-v 'pɛɛ -ni, 'ti- -mu 'li -ji' 'hru.»

**-Yusu lee nyibli ni, -e -mɔ,
'bu 'yi 'v 'waa de 'kuku* bu -hie,
'bu 'yi 'waa 'klɔ Nyisua -nyi, v di 'ni 'ku**

13 ¹Ti a 'mu 'yri, nyibli =du, nu- mu 'li -Yusu -mɔ, 'v 'beti-e, 'ki 'v nyibli -bi a -ta', -v 'ti 'li Galileblogba 'kwli. Nyibli a 'mu, ti -mu' kɔ 'yri v yi la 'v -cɔhlɔn* -pii -ni, 'ki 'v Nyisua ye', 'ki -gulɔnuma Pilati lee la 'a 'seyo, 'ki bu 'la la -nu, 'waa -hlu -mu', -e 'wle bu, 'e bi 'li -cɔhlɔn a muma a -hlu 'nyi. ²Bu 'beti 'ki -Yusu, -e -bi -Yusu =tu -nu -wɔn, e wen: «=Bi a pu=v -haan-ti, -e mɔ, Galilekue a 'mu, -te v nu la 'waa 'lɪla, e -hen 'nyre, -e mɔ, 'waa de 'kuku, v -nu, e -hu ni dtaki, 'e -hi 'v 'waa 'bio Galilekue a -ne 'v. ³'Uɔn-, ke- 'n pi 'a mu yi, 'bu mɔ, 'ba 'yi 'v 'aan de 'kuku, a ni bu -hie, 'ba 'yi 'aan 'klɔ a pepe Nyisua -nyi, ke- a di 'kukuu nu -we. ⁴Kue 'v-v -mɔ de, nyibli ni -pu -tu 'v -bliɛn-bliɛn, -v 'ku, 'ki 'li Jrusredɔ 'kwli, 'waa -ti bu bi 'li 'a mu 'kwli. Yɔ'kayu -mu', -e -hɪan 'li -mɔ le, -e ni 'li Jrusredɔ a 'kɔtɔ -mu', v deɛ Siloe 'kwli, nɔ- bi la -nu ki, 'v 'ku la. =Bi a pu=v -haan-ti de, -e mɔ, e -hen 'nyre, 'waa de 'kuku, v -nu, e -hu ni dtaki, 'e -hi 'v 'waa 'bio Jrusrekue a -ne 'v? ⁵'Uɔn-, ke- 'n pi 'a mu yi, 'ba 'yi 'v 'aan de 'kuku, a ni bu -hie, 'ba 'yi 'aan 'klɔ a pepe Nyisua -nyi, ke- a di 'kukuu nu -we.»

**-Te -Yusu pu la figietu* -mu',
-e 'ye ni tu la 'kui a 'ledu**

⁶-E -bi -Yusu pu =nu 'ledu yi de, e wen: «Nyibeyu =du, nɔ- 'dɔ figietu, -e mɔ tugbe, -e tu 'kui, 'ki 'li 'a -ci ki.

Ti -huɔhuɔ bu -hi, -ε -bi -cikɔnyɔ a 'mu, ε di ni, ε 'mu tugbe a 'mu, 'a 'kui -ha, keε, ε 'yi 'li-ti 'kuo ni -do yra bu -yεε -ni. 7-ε -bi ke- ε pi 'ki -ci'yie=tunyɔ yi, ε wen: 'Ye ke, 'a 'yri ni ta a 'yru -bu, -te 'n -tua la 'nε- ledidie, 'mu tugbe -bu, 'a 'kui -ha. Keε, 'ni -di, 'ni -yεε 'li-ti 'kuo ni -do yra bu. 'A -ti, hla=a, -ε nu=o, ε ni 'nε- totukutɔ -bu ki dadu. 8Keε -ε -bi -ci'yie=tunyɔ -tu=o =wɔn, ε wen: -Ha=a me le, 'yru -bu bu -hi. 'N di 'blu-o 'huɔ le, 'mu 'li -pla yrayri pu. 9'Ni nu 'ki-ti, 'n pu=v -haan-ti, 'yru, -ε yi 'li di, ε di 'ni tu. 'Bu 'yi 'ki -tu, -ε -bi -wε 'li -bu hla=a ni.»

**-Te -Yusu nu la=a, nugba =du a 'kue 'ε -wε la,
'ki 'li -wuwle-nyrɔwɔ* 'kwli**

10ε kɔ la -wuwle-nyrɔwɔ =du, -Yusu 'ε tue la nyibli Nyɔsua a -ti, 'ki 'li Nyɔsua a 'kayu* bu. 11ε kɔ nugba =du. Nɔ- 'ku -hvan* ni 'v ke'. 'Ku -hvan a 'mu, nɔ- pu=v 'kue. 'Kue a 'mu, 'a 'yri ni -pu =tu 'v =blɛn=blɛn a 'yru, nɔ- -bu. ε 'kli yi. ε 'yi 'li-ti 'li -wε, bu 'hri 'li le. 12-Te -Yusu 'ye=e, -ε -bi ε da=a ni, ε wen: «Nugba o, -na 'kue -wε ni,» 13'ε pu=v dabu 'lu bu. -ε -bi ti ni -do a ti 'yri, ε -tua le'hɪhru. ε nɔ- mɔ bu pu Nyɔsua 'nyre le.

14Keε, Nyɔsua a 'kayu a nyiblo gbagbu, -ε ni 'v, -te ε 'ye de a 'mu, -Yusu -nu, -ε -bi ε kɔ yru'bibie diakti, -te ε mɔ -wuwle-nyrɔwɔ a -ti, 'ti- -Yusu nu=o, nyiblo a 'kue 'ε -wε. -ε -bi ke- nyiblo gbagbu a 'mu, ε pi 'ki nyibli -huɔhuɔ -mu' yi, -v ni 'v, ε wen: «'Ki 'li 'wee 'kwli, -nyrɔwɔ ni =hlon-do, nu- ni 'li, -ε kɔ 'kwli -tonyibli blεε yi bu nuu 'li -kvan. 'A -ti, 'ki 'li -nyrɔwɔ a 'mu 'kwli, 'ki ba di 'li, ε 'mu=v nu, 'aan 'kue 'mu -wε. 'Ba yi ni di, a 'ni 'yaa 'li -wuwle-nyrɔwɔ.» 15-ε -bi ke- Kukɔnyɔ pi-ti yi, ε wen: «'A mu -bu, -v neε 'li ni 'hven. Nyiblo 'bu kɔ bli kɔ 'a -nε 'wlugbade =du, =bi ε 'ni =wle=ε li-ti ni, 'ki 'li -wuwle-nyrɔwɔ 'kwli, -ε di=e nu, ε 'mu 'li-ti 'naale' gba? 16'Ti- nugba -bu, -ε mɔ -aan 'bai gbagbu Abrahamu* a 'yonu a 'yu -bi, Satan* mua -ni, 'ki 'li 'yri ni -pu =tu 'v =blɛn=blɛn 'kwli, =bi ε 'yi yɛnɔde 'pa-, 'ki =bu nu=o, 'a 'kue bu -wε, 'ki 'li -wuwle-nyrɔwɔ 'kwli?» 17-Yusu bu pu 'ki le, -ε -bi -tuɔ -tua 'a yraanyibli a nunuo diakti. Keε, nyibli -bi -mu', -v ni 'v, v kɔ plɔ a blele, 'ki 'v yɛnɔ-tebli a pepe a 'mu, -Yusu ni a -ta'.

-Yusu pu la 'dudode -mu', -e ko 'yee =cumi -ni a 'ledu*(Matie 13.31-32; Maki 4.30-32)*

18-Te de a 'mu, e -hi, -e -bi ke- -Yusu pu =nu yi, e wen: «N di pu 'ledu, 'mu 'a mo=ɔ -tɔɔ -ni, -te Nyisua ni, 'e koɔ nyibli dodoyo win ki, 'ti- nyibli 'u yi kle -bii -ni. 19De a 'mu, e 'wi- 'dudode -mu' yi, -e ko 'yee =cumi -ni diaki, 'e -hi 'u 'dudode-tebli -bi a 'yo 'u. 'Dudode a 'yee a 'mu, e no-nyiblo =du -gba, 'e 'dɔɔ 'li-ti 'a -ci ki, 'e =mi, 'e -he tugbe gbagbu, -e ko babu 'nyi nubi pu 'li 'luɛ.»

-Yusu pu 'floo a 'yaade a 'ledu*(Matie 13.33)*

20-ɛ -bi ke- -Yusu pu =nu yi de, e wen: «Bu pu 'ledu -bi, 'mu 'a mo=ɔ -tɔɔ -ni, -te Nyisua ni, 'e koɔ nyibli dodoyo win ki, 'ti- nyibli -bi 'u yi kle -bii -ni. 21De a 'mu, e 'wi- 'floo a 'yaade yi, nuɔba =du pu 'li 'floopupu -huɔhuɔ -mo, 'ti- 'e nyua-a -nyuanyua, 'floo a pepe a 'mu 'e 'ya.»

-Yusu wen 'ni, nyibli -mu', -u ni yunyre-tebli,**u 'yi 'li-ti 'li -we, bu pa 'li Nyisua a 'klo yrayru 'kwli***(Matie 7.13-14,21-23)*

22-Yusu ko 'a -nagbopu* 'huen-, u 'tie ni 'li Jrusredɔ a 'hru wlon. -Te e ni, 'e yi 'du =tu le 'be, ke- e ni, 'e tue Nyisua a -ti. 23ɛ ko la -nyrowɔ =du, nyiblo =du 'e 'beti la-a, -e mo: «Mase o, =bi -tonyibli -bu, Nyisua di wa, -batipu-nyrowɔ 'bu nyre 'u, =bi u 'yi 'li-ti 'li -we bu -hu?» -ɛ -bi nyibli -mu', -u ni 'u, e =tu =nu -wɔn, e wen: 24«Paale -mu', -e puɛ 'li 'a mu Nyisua a 'klo yrayru 'kwli, e 'cumi 'yri le. 'Bu mo, 'ba yi-ti ni -hue, 'ki ba pa 'li Nyisua a 'klo yrayru a 'mu 'kwli, -e -bi ba =tu 'u 'ki, a 'mu 'u paale a 'mu 'yri -naa -ni. 'N yi 'a mu 'ni -lee -ni, -e mo, nyibli -huɔhuɔ di-e 'ni -hua, 'ki bu pa 'li Nyisua a 'klo yrayru a 'mu 'kwli. Kee, u 'yi 'li-ti 'li -we.

25De e di yi 'wi, e no- -bu: 'Ki 'kayukonyo di 'li 'kayu 'kwli ni, e 'mu 'maju =gba. 'A mu -mo -bi, 'ki a di 'li -patu' ni, a 'mu 'maju -bibi -ni, a 'mu le pu -we: Kɔkonyo o, -ha -a mu 'maju yi, e 'mu le pu, e 'mu 'a mu =wɔn =tu: 'N yi 'a mu -yi. 26-ɛ -bi ke- a di pu: -Ko -a mu 'huen-, -a mu yi la 'u -tite ni -do de -dii -ni, ko, =ni tue la Nyisua a -ti,

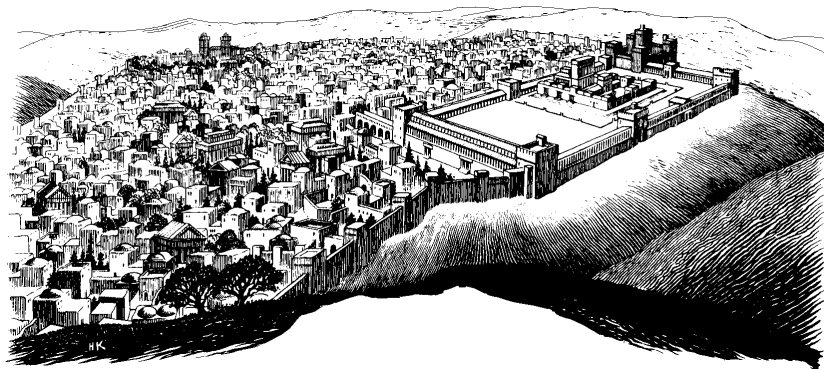
'kɪ 'lɪ -aan 'du a 'dika. 27Kɛ- ɛ di 'a mu yɪ pu de: 'N 'yɪ 'a mu -yi, ba hlɔɔ 'mu -mɔ lɛ, -ɛ nu-o, 'aan pɛpɛ -mu', yɪnyre-tebli Nyɪsua 'yɛ nɪ -hva ba nu, ɛ nɔ- a ni. 28Ti nɪ -do a 'mu 'yri, a di 'ye 'aan 'banu Abrahamu*, Yisaki* kɔ Sakɔbu* 'hɛn-, ɔ kɔ Nyɪsua a winwlɔn-hanyu* a pɛpɛ, 'kɪ 'lɪ Nyɪsua a 'klɔ yrayru 'kwli. 'A mu -mɔ -bɪ, ɔ di pu 'lɪ 'a mu -patu'. 'Kɪ a di 'v -hien -wee -nɪ, kɔ, 'kɪ a di 'v yru -puv -nɪ. 29Ti a 'mu 'yri, 'klɔ -bu, 'a -gɛ nɪ -hɛn 'yri, 'kɪ nyibli di 'lɪ lɛ -hɔn, ɔ 'mu lɛ 'kukue -nɪ, ɔ 'mu dɛ -mɔ -didi -nɪ, 'kɪ 'lɪ Nyɪsua a 'klɔ yrayru a 'mu 'kwli. 30Nyibli -bɪ, -v nɪ 'lɪ 'waa 'bio bu, 'kɪ 'lɪ -tɛ ti nɛ -bu 'kwli, nu- di 'lɪ 'waa 'bio 'lu yɪ nɪ -nyrɔwɔ =du, kɔ, nyibli -bɪ, -v nɪ 'v 'waa 'bio 'lu yɪ, 'kɪ 'lɪ -tɛ ti nɛ -bu 'kwli, nu- di 'lɪ 'waa 'bio bu nɪ -nyrɔwɔ =du.»

-Yusu hɛɛ nɪ, -ɛ mɔ, Nyɪsua di 'v Jrusredɔ bu 'nɪ hie

(Matie 23.37-39)

31Ti nɪ -do a ti 'yri, Falisi-tumu* a nyibli =du, nu- 'yɪya 'v -Yusu 'hɔ bu, 'v lee =nɛ, ɔ wɛn: «Tɛ -bu, -nɪ mɔ, -hɔn mɔ -wlu, -bu mu 'lɪ -tɛ -bɪ, -ɛ nu-o, 'kun Helɔdi* =mɔɛ -na 'lɪ lɛ.» 32-ɛ -bɪ kɛ- ɛ pɪ =nu yɪ, ɛ wɛn: «Ba mu, ba lee Helɔdi a 'mu, -ɛ kɔ -yruku, -wɛn 'gbekle, -ɛ mɔ: Kikɛ -bu, kɔ -ɲɲa 'hɛn-, 'n ble 'kuo -hɔn* lɛ, -v nɪ 'v nyibli ke', ɛ kɔ, 'n ni-e nɪ, nyibli a 'kɔɛ 'ɛ yɪ -wɛ, =nyrɛɛ, 'tɪ- 'mu 'na -kuan 'lu -yra. 33Kɛɛ, kikɛ, -ɲɲa, kɔ =nyrɛɛ, 'n kɔ -bu gba 'na -kuan 'lu -mɔ, 'mu 'lɪ Jrusredɔ 'kwli nyre, -ɛ nu-o, ɛ 'yɪ 'v lɛ -nɔɔ -nɪ, 'kɪ bu 'la Nyɪsua a winwlɔn-hanyu*, 'kɪ 'lɪ -tɛ -bɪ, 'bu 'yɪ 'lɪ Jrusredɔ 'kwli 'pa-.

34'N yɪ Jrusɛ a nyibli 'nɪ -lee -nɪ: Nyɪsua 'bu lee 'nɛ- 'a mu 'a winwlɔn-hanyu -mɔ, a pɪ =nu 'hɪ -mɔ lɛ, 'a 'lɛ =nu. 'N -hɔɛ mɔɔ nɪ 'a -nɛ ti, =bu 'kukue mɔ 'a mu lɛ, kɪ mɔ 'mu 'hɔɪ, =wɪ yɪ, -tɛ hapɛgba ni, 'ɛ yɪ 'a 'yonu lɛ 'kukue -nɪ, 'tɪ- 'ɛ yɪ =nu kɪ bu =jri, kɛɛ, a 'yɪ-t kɪ -wɛn. 35ɛ nɔ- kɔ -tɪ, Nyɪsua 'mu 'v 'aan 'dɔ bu hie, 'a mu nɪ -do, a 'mu 'aan dɔnɔ lɛ -kikle -nɪ. 'N yɪ 'a mu 'nɪ -lee -nɪ, -ɛ mɔ, kɔɛ 'kɪ mɔ bu, a 'yɪ 'lɪ-t 'lɪ -wɛ, ba 'ye 'kɪ 'mu de, ɛ 'mu=v gba -gbagba, ti 'mu 'v nyre, -ɛ kɔ 'yri a di lɛ pu: -Na 'wio, -mɔ -bu, -ɛ yɪ 'lɪ di, 'kɪ 'lɪ Kɔkɔnyɔ Nyɪsua a 'nyrɛ 'kwli. Nyɪsua bu -nyi -mu -tɪ a 'yɪ'buɔɔ.»

-Te -Yusu nu la-a, nyiblo -du a 'kue 'e -we la,
'ku 'lu -wuwle-nyrɔwɔ* 'kwli

14 ¹Nyrɔwɔ -du 'kwli, Falisi-tumu* a nyiblo gbagbu -du, no- da la -Yusu diide -mɔ. -Te -Yusu pa 'lu 'a 'kayu bu, -e -bi Falisi-tumu a nyibli, -v nu 'v, v -tva 'a -gbɛɛle. ²'Ku 'lu -te a 'mu, 'ku nyibehian -du nyra 'v=v ye' bu. Nyibehian a 'mu, 'kue ni-e nu. E 'yii 'lu le. ³Nyɔsua a tetetɔnyɔ* kɔ Falisi-tumu a nyibli 'hven-, -v nu 'v, ke- -Yusu pi -nu yi: «-Aan tete* hle-e ni, -bi e nɔɔ 'v le, -v'v-, e 'yi 'v le -nɔɔ -ni, 'ku nyiblo bu nu-o, 'hvhrennyɔ a 'kue bu -we, 'ku 'lu -wuwle-nyrɔwɔ 'kwli?» ⁴Ke-e -e -bi v 'nu -hva-a li-t bu =tu-o =wɔn. E nɔ- mɔ, -Yusu bu -hren 'hvhrennyɔ a 'mu le, bu nu-o, 'a 'kue bu -we, 'ti- bu lee =ne, -e mɔ: «-Na 'kue -we ni. -We 'lu -bu mu 'lu -na 'kayu bu ni.» ⁵-E -bi ke- e pi -nu yi, e wen: «'Ku 'lu 'a mu 'nyi, nyiblo a 'yu -hvu' 'a bli 'bu bi 'lu 'niebutɔ 'kwli, e di 'lu-t 'nu -ha ti nu -do a ti 'yri, 'ye -bu e mɔ -wuwle-nyrɔwɔ.» ⁶-Ti a 'mu, -Yusu -hla, v 'nu 'ye-e li -ti bu di-e =wɔn =tu.

**Nyibli -mu', -v -tue 'lu 'waa dɔɔv,
-Yusu, nɔ- di 'lu =nu 'lu 'yaa -ni**

⁷-Te v nu 'ku 'v dediile', -e -bi -Yusu -gbɛɛ =ne ni, -e mɔ, nyibli a pepe, 'kayu a 'bai da wen, 'ku v nu 'v=v 'hvi bu. -E -bi e pi -nu =tɔ', 'e puv =ne 'blɔpadiide a de yi, e wen: ⁸«'Bu mɔ, nyiblo 'bu da -mu 'blɔpadiide ku, =nu 'mɔɔ 'li-t le, 'ku -bu nu 'v nyiblo -mu', -e da -mu 'hvi bu. -Bakle, e da wen

nyiblo -bɪ, -ɛ nɪ 'v -mʊ 'lu yɪ, 9'tɪ- nyiblo a 'mʊ, -ɛ da wɛn 'a mʊ nɪ 'hʊɛn a 'mʊ, ɛ 'mʊ -mʊ -lee -nɪ: 'Du ye', nyiblo -bʊ, ɛ 'mʊ mɔ 'mʊ 'hʊɪ bʊ nɪ. =Nɪ kɔ -bʊ -hlɔɔ =nɛ -mɔ lɛ, -bʊ nɪ bʊ, -tʊɪ di -mʊ 'nɪ nu. 10ɛ 'nɪ 'nu 'lɪ 'mʊ lɛ, kɛɛ, 'bʊ da -mʊ, =nɪ yɪ bʊ nɪ nɪ, nyiblo a 'mʊ, -ɛ da -mʊ, hlɔɔ =nɛ -mɔ lɛ, -ɛ di-e nu, ti -mʊ' -kɔ 'yri ɛ di 'v -dii -nɪ, ɛ 'mʊ -mʊ -lee -nɪ: 'Bihuan o, di mɔ 'mʊ 'hʊɪ, =mʊ bʊ nɪ. Dɛ a 'mʊ, nɔ- di-e nu, =mʊ yɛ'ɔbʊɔa kɔ, 'kɪ 'v nyibli a pɛpɛ -mʊ' ye', -v kɔ -mʊ 'hʊɛn- a nɪ 'v dɛdiile', 11-ɛ nu-o 'a -nɛ nyiblo 'bʊ nɪ 'v, 'bʊ yɪ 'lɪ 'a dɔɔnʊ nɪ 'yɛɛ -nɪ, v di 'lɪ-tɪ 'nɪ =tɔ -nɪ, kɔ, nyiblo 'bʊ nɪ 'v, 'bʊ yɪ 'lɪ 'a dɔɔnʊ nɪ =tʊɛ -nɪ, ɛ nɔ- v di 'lɪ 'yaa -nɪ.»

12-Yusu bʊ pʊ 'kɪ lɛ, -ɛ -bɪ kɛ- ɛ pɪ 'kayʊ'baɪ yɪ, -ɛ da-da diide -mɔ, ɛ wɛn: «'Bʊ mɔ, =nɪ yɪ nyibli lɛ'mlediide -mɔ nɪ dɛ, =nɪ 'daa 'lɪ -na nʊnatumʊpʊ nɪ -do, kɔ -na 'diayɪnʊ, kɔ -na =tʊgba a nyibli, kɔ -na 'dɔ 'kwli a nyibli nɪ -do, -v mɔ dɛkɔnyibli, -ɛ nu-o, dɛ -mʊ', -di =nʊ -mɔ nu, v -wɛ 'lɪ bʊ nu -mɔɔ -mɔ nɪ -wɛ. 13'Bʊ mɔ, =nɪ yɪ nyibli lɛ'mlediide -mɔ nɪ dɛ, -ɛ -bɪ da =hʊɛnnyibli, kɔ nʊnʊnyʊ, kɔ lɛ-yɪnyibli, kɔ 'yii'dɔnyʊ 'hʊɛn-. 14'Bʊ mɔ, =nɪ yɪ-tɪ nɪ nɪ, -di kɔ plɔ a bleelɛ, -ɛ nu-o, dɛ a 'mʊ, -di =nʊ -mɔ nu, v 'yɪ 'lɪ-tɪ 'lɪ -wɛ bʊ nu -mɔɔ -mɔ -wɛ. Kɛɛ, Nyɪsʊa, nɔ- di -mʊ 'a 'wio -nyɪ, -nyɔwɔ -mʊ', ɛ di 'lɪ nyibli -mʊ', -v 'sii 'v yɪ 'kʊkʊnyibli 'nyɪ -haa -nɪ, ɛ di =nʊ 'klɔ -ha.»

-Tɛ -Yusu pʊ -dina gbagbʊ a 'ledʊ

(Matie 22.1-10)

15-Tɛ -Yusu hla -tɪ a 'mʊ, -ɛ -bɪ nyiblo =dʊ nɪ 'lɪ nyibli -mʊ' 'nyɪ, -v nɪ 'v dɛdiile', 'ɛ yɪ -Yusu -lee -nɪ, ɛ wɛn: «Plɔ a bleelɛ 'kɪ 'v nyibli -mʊ' -mɔ, Nyɪsʊa di 'a -dina kɪ da -nyɔwɔ =dʊ, 'kɪ 'lɪ 'a 'klɔ yrayɔ -mʊ', ɛ di nu 'kwli.»

16ɛ nɔ- mɔ -Yusu bʊ pʊ nyiblo a 'mʊ 'ledʊ yɪ, ɛ wɛn: «ɛ kɔ la nyiblo =dʊ. Nɔ- lee nyibli -hʊɔhʊɪ lɛ, -ɛ mɔ, ɛ di da =nʊ -dina kɪ. 17-Tɛ dediti nyre 'v, -ɛ -bɪ ɛ lee nɛ 'a -kʊannunʊɔ, 'kɪ bʊ lee nyibli -mʊ', ɛ da wɛn, -ɛ mɔ, diide -wɛ -mɔ, bʊ di 'lɪ. 18Kɛɛ, nyibli a pɛpɛ a 'mʊ, v =tʊ-o =wɔn, -ɛ mɔ, v 'yɪ 'lɪ didie 'lɪ -wɛ. Yɪ-henyiblo, ɛ lee -kʊannunʊɔ a 'mʊ nɪ, -ɛ mɔ: 'N -tɔ 'na -ci. 'N kɔ =bʊ mu-o 'ye. 'A -tɪ, -kɔ 'v =wɔn, 'n 'yɪ 'lɪ-tɪ 'lɪ -wɛ, =bʊ di 'lɪ.

19-ε -bι 'hven a nyiblo wen: 'N -tɔ blo nι -pu. 'N kɔ =bu mu =nu 'ye. 'A -tι, -kɔ 'v =wɔn, 'n 'yι 'lι-t 'lι -wε, =bu di 'lι. 20Ta a nyiblo wen 'nι: 'Mɔ =tɪε -pa 'bli. ε nɔ- nu-o, 'kι 'n 'ye nι di 'lι nι di. 21ε nɔ- mɔ -kvannunyo a 'mu, bu =hian -mɔ, bu lee nε 'a 'mase -tι a pεpε a 'mu, nyibli a 'mu, v -nu, 'v =tu-o =wɔn. -Tε 'mase 'wɪn -tι a 'mu, ε kɔ yru'bibie diakt, 'ε lee nε 'a -kvannunyo, ε wen: 'Kika -nι, -bu mu 'lι 'dika, ε kɔ, -bu =glaa 'lι 'dɔ 'lι, -bu -wε =hwennyibli kɔ nianunyo, kɔ 'yii'dɔnyɔ, kɔ lε-yɪyrenyibli ti kι, bu di 'lι, 22-kvannunyo a 'mu 'ε -mu, 'ε da =nu lε, 'tι- 'ε =hian -mɔ, 'ε lee nε 'a 'mase, ε wen: De -tε wen 'mu -mɔ, 'n nu-o nι. Kεε, kɪbunɪ-tɛbli 'tɪε hie blε. 23-ε -bι 'kayukɔnyɔ =tu-o =wɔn, ε wen: =Tɪ 'dɔ, -bu pa 'lι 'hrii wɔn lε, 'a -nε nyiblo, -di 'lι bu -yεε -nι, nι 'v=v ke', bu di 'lι.» 24'Tɪ- -Yusu 'mu -yre mɔ mu, -ε -bι ε wen: «'N yι 'a mu 'nι -lee -nι, yι-henyibli -mu', 'n -da, 'kι 'lι =nu 'nyɪ, ε kɔ nyibli -bι, 'a nyiblo nι -do 'nι =die -huan 'na -dina a 'mu kι nι, 'kι 'lι 'kɔ yrayru -mu' 'kwli, Nyɪsva di nu.»

**Nyiblo =dɔ 'yι 'lι-t 'lι -wε,
bu -hε -Yusu a -nagbopi* 'bu mɔ, 'bu 'yι -mɔ -wε,
'kι bu hie 'v 'a kɔkɔ-tɛbli a pεpε bu
(Matie 10.37-38; 5.13; Maki 9.50)**

25ε kɔ la -nyrɔwɔ =dɔ, nyibli -huɔhuɪ, nu- kɔ -Yusu 'hven-, -v nε la 'hru. -Yusu bu =hian -mɔ, -ε -bι ε -tua 'waa leele, ε wen: 26«'Bu mɔ, nyiblo 'bu -hve bu di 'nε- 'mu 'huɪ, ε 'mu 'na -nagbopi -hε a -tι, ε kɔ bu nve 'mu, bu -hi 'v 'a 'bat kɔ 'a 'dii 'hven- 'v, kɔ 'a nuɔba, kɔ 'a 'yonv, kɔ 'a 'diayɪnv, ε kɔ 'a dɔnɔv. 'Bu 'yι-t 'pa-, ε 'yι 'lι-t 'lι -wε, bu -hε 'na -nagbopi. 27Nyiblo 'bu 'ye nι =tuu 'v 'na win 'v, mɔ 'ye =bu v pu lε, v 'mu=v 'la, -tε ε mɔ 'na nyiblo a -tι, -ε -bι nyiblo a 'mu, ε 'yι 'lι-t 'lι -wε, bu -hε 'na -nagbopi. 28=Bu puɔ =nε 'kayupɔnyɔ a dε yι. =Nɪ -hve -bu pu 'kayu gbagbu, =nι 'mu -kvan -wlu =tu, -yι nι bu, =nι yι 'lu lε -hie, =nι gbugbe 'a 'wliye -mɔ lε, -di nu, =mu 'kayu a 'mu pu, -ε di-e nu, =mu=v yι, 'bu mɔ, 'wliye -huɔhuɪ 'bu nι 'lι -mu -jɪ', -di nu, =mu 'kayu a 'mu -mɔ -wε. 29'Bu mɔ, =nι 'yι -tɛbli nι -tie a 'mu -nu, =nι =tu -kvan a 'mu -wlu, 'tι- mu 'lι ye', =nι 'yι 'lι-t 'lι -wε, -bu -wε 'kayu a 'mu -mɔ, nyibli a pεpε,

-v di de a 'mu 'ye, v di -mu 'ni 'caa -ni, 30v 'mu le pu: Nyiblo -bu, ε =tu 'a 'kayu a pupuv -wlu, keε, ε 'yi 'li-ti 'li -we bu -yra -kuan a 'mu 'lu.

31-Bu pu=v bodio =du a de yi -we. Bodio a 'mu, 'bu 'mu tu ki mu, 'bu 'mu 'a 'bi bodio yi -won mo mu, ε yi ni bu, 'ε yi 'lu le -hie, 'bu mo, 'bu gba 'seyo a (10'000) 'miliwi ni -pu, 'bu -we 'li bu nyra 'a 'bi bodio yi bu, -ε gba 'seyo a (20'000) 'miliwi a -wlv. 32'Bu mo, 'bu 'ye-e, -ε mo, ε 'yi 'li-ti 'li -we, 'a 'bi bodio 'bu 'tie hlo 'li -mo, tu 'bu 'tie 'ye ni 'be, ε ko bu te 'a lelenyo bu, 'ki bu mu 'a 'bi bodio a 'mu 'beti -ni: De a 'di -bi -a di nu, 'ti- tu 'ni -ha bu bi 'li?» 33'Ti- -Yusu 'mu -yre mo mu, -ε -bi ε wen: «A -ti o, 'ki 'li 'a mu 'nyi, nyiblo =du 'yi 'li-ti 'li -we bu -he 'na -nagbopi, 'bu mo, 'bu 'yi -mo -we, 'ki bu hie 'v 'a kuko-tebli a pepe bu.

34A yi-e ni, -ε mo, 'ta mo =haande =nu. Keε, 'bu 'waan ne 'a wlonnu, v 'yi 'li-ti 'li -we 'ki de, bu nu=o, bu ko 'ki wlon de. 35ε 'yi 'ki -kuan =du -ko. U ko bu pu=v 'wan. 'Ba ko -ti'winnva, -ε -bi ba pu 'mu nva yi bu -dodo.»

**-Te -Yusu pu la blable, -ε 'wan la,
'ti- v 'ye la a 'ledu**

(Matie 18.12-14)

15 1-Nyrowo =du, 'blowli'tinyu*, ko hiaponyibli, -v ko 'klo 'yi 'v yi 'sii -ni, v nu- mu 'v -Yusu 'hvi, -ε di-e nu, 'bu yi win ni pi, v 'mu 'a win nva yi bu pu, ko, v 'mu 'a toowin 'win. 2-Te Falisi=tumu* a nyibli ko tetetowonyu*, -v ni 'v, v 'ye de a 'mu, -ε -bi v bi yru', 'v -twa wlonle'puple le, v wen: «Nyibli -bu, -v ko 'klo 'yi 'v yi 'sii -ni, nu- ε yi 'v 'hvi le -wleen -ni, ε ko =nu 'huen-, 'v yi de di -we.»

3-Te -Yusu 'win, -ε -bi ε puu =ne de yi, ε wen: 4«Ki 'li 'a mu 'nyi, nyiblo 'bu ko blabli a (100) -wli ni =hun, 'bu gba =nu 'ce mo, 'ti- blable ni -do 'bu 'wan, de a 'di -bi ε di nu 'li? ε ko bu hie 'v blabli a (99) -wli ni -hen =tu 'v -pu =tu 'v -hutan-do -mu' bu, 'ki 'li 'ceele', ε 'mu blable ni -do a 'mu le =muo -muomuo, ε 'mu=v ki ye. 5'Bu ye-ε ki, 'a plo di 'ni ble, ε 'mu=v -pli' bu pu, 6ε 'mu 'li 'kayu bu mu, ε 'mu 'a 'bio da, nyibli -mu', -v =glaa 'li-ti 'li, ε 'mu =nu da -we, 'ti- ε 'mu =nu -lee -ni, -ε mo: Ba bi 'mu ki, -ba nu doo, 'na blable, -ε 'wan wen, 'n 'ye-e ni.» 7-ε -bi -Yusu wen 'ni:

«N yi 'a mu 'ni -lee -ni, -e mo, ke- ni -do, e di 'mu -ti, 'ki 'li yakɔ 'kwli. Dɔɔv 'yi 'li-ti 'li -we bu ni 'li yakɔ 'kwli, 'ki 'v nyibli a (99) -wli ni -hen -tu 'v -pu -tu 'v -huan-do, -v pu le, -v 'sii 'v yi, 'ti- -v 'yi 'li-ti 'li -we, -bu -nyi 'waa 'klɔ Nyisua a -ti. Kɛɛ, dɛ'kukununyɔ ni -do 'bu hie 'v 'a dɛ 'kuku* bu, 'bu -ha 'li 'a dɔɔv a 'klɔ, 'bu -nyi-e Nyisua, e nɔ- kɔ -ti, v 'mu dɔɔv nu, 'ki 'li yakɔ 'kwli.»

**-Te -Yusu pu la-a 'wliye bu 'wan,
'ti- bu 'ye-e a dɛ yi**

8Ke- -Yusu pu de, e wen: «Bu pu =ne 'wliye a dɛ yi: 'Bu mo, nugba 'bu kɔ 'wli a 'yɔ ni -pu, 'ti- 'bu 'waan ne 'a 'ye ni -do, e kɔ bu 'bia 'napi, bu -ha 'kayu kuɛti blɛ, 'ti- e 'mu 'wliye a 'mu le -muɔ. 9'Bu 'ye-e, e kɔ bu da 'a 'bio, e kɔ nyibli -mu', -v =glaa 'li-ti 'li, e 'mu =nu -lee -ni, -e mo: Ba bi 'mu ki, -ba nu dɔɔv, -e nu-o, 'na 'wliye, -e 'wan wen, 'n 'ye-e ni.» 10-E -bi ke- -Yusu pu 'ki de: «N yi 'a mu 'ni -lee -ni, -e mo, ke- e di 'mu =ti, 'ki 'li Nyisua a lelenyɔ* 'nyi, -v ni 'li yakɔ 'kwli. 'Bu mo, dɛ'kukununyɔ* ni -do 'bu hie 'v 'a dɛ 'kuku* bu, 'bu -ha 'li 'a dɔɔv a 'klɔ, 'bu -nyi-e Nyisua, e nɔ- kɔ -ti Nyisua a lelenyɔ 'mu dɔɔv nu, 'ki 'li yakɔ 'kwli.»

**-Yusu pu la 'ledu, -e kuɛ 'v nyibehian =du ki bu,
-e kɔ 'yu =wan la, 'ti- -e 'ye la-a**

11-E -bi -Yusu pu 'ledu -bi de, e wen: «E kɔ la nyibehian =du, 'e kɔ la 'yonu nyibepu ni 'hɛn. 12-Nyrɔwɔ =du, -e -bi nyiblo -mu', -e mo 'hiangbe, e lee ne 'a 'bat ni, e wen: 'Na 'bat o, =ni 'ku -huan, 'nɛɛ 'wliye, -e blɛɛ 'mu yi, 'n di -huan gba, -nyi 'mɔ-ɔ -dodo. -Te 'yu a 'mu, e hla -ti a 'mu, -e -bi 'a 'bat =gla la =nu 'a 'wliye a 'mu le. 13-Nyrɔwɔ bu -hi, -e -bi 'hiangbe a 'mu, e 'du la 'a -ne 'wliye ye', 'e mu 'li 'blugba -bi 'kwli, -e hɔɔ ne 'a 'bli -mɔ le diaki. -Te e nyre 'li 'blugba a 'mu 'kwli, -e -bi e -tua 'wliye a 'mu, 'a leɛɛɛɛɛ. 'Klɔɔv a 'mu, nɔ- nu la-a, 'a 'wliye a pɛpɛ 'e -we la. 14-Te e -we 'ki 'wliye a leɛɛɛɛɛ -mɔ, -e -bi 'kanu bi 'li 'blugba a 'mu 'kwli, 'yu a 'mu 'e -tua =huan a 'yiye, 'kanu a -ti. 15E nɔ- nu-o, 'e mu -kuan le =muɔ mo, 'ki 'li nyibeyu =du -mɔ, -e kɔ 'li 'blugba a 'mu 'kwli. Nyibeyu a 'mu, e kɔ buɛɛ, 'ki 'li 'a -yrugba ki, 'v ni 'li -gblo 'kwli.

-E -bi nyibeyu a 'mu, ε lee 'hiangbe a 'mu ni, bu -tu -nu 'yie. 16-Tε 'hiangbe a 'mu, ε -tui -nu 'yie, -ε -bi ε -hve-ε ni, 'kanu a -ti, bu di buici a 'mu, 'waa didi-tebli -mu', v ye -nu yre, keε, nyiblo -du 'ni -nyi-e li-ti 'a de. 17-E -bi -wlv di-e -mɔ, ε wen: 'Na 'bat a -kvannunyibli a pepe, v yi di de, 'v =mle, didi-tebli 'ε yi ble hie, 'mɔ -bi, 'ni ni 'ne- 'kanu yi bu. 18'N di 'du ye', 'mu -mɔ -hian, 'mu 'li 'na 'bat -mɔ mu, 'mu-v lee -ni, -ε mɔ: 'Na 'bat o, 'n -heε Nyisva a -ti le, kɔ, 'n -heε -na -ti le -we. 19'A -ti, 'n 'yi yi -bleε -ni, -bu daa 'ki 'mu -na 'yu de, keε, daa 'mu -na -kvannunyiblo. 20-E -bi ε 'du ye', 'ε bi 'hru wlvn, 'ε mu 'li 'a 'bat -mɔ.

Bu waan 'li, -ε -bi 'a 'bat yru-o ni, 'a 'yu a 'mu, 'a nyai 'ε -tva 'a nunuo diaki, 'ε 'gba cigbe, 'ε mu-o ye' 'be mɔ. -Tε ε nyre 'v-v 'hvi, -ε -bi ε 'wleε -ne ni. 21-E -bi 'a 'yu wen: 'Na 'bat o, 'n -heε Nyisva a -ti le, kɔ 'n -heε -na -ti le -we. 'A -ti, 'n 'yi 'ki yi -bleε -ni, -bu daa 'mu -na 'yu. 22-E -bi 'a 'bat lee ne 'a -kvannunyibli ni, ε wen: Ba pu 'li 'klɛ le, ba ya 'li wlawlv -mu', -ε nɔ yi, 'ki 'li wlawli a pepe 'nyi, -v ni 'ne- 'kayu bu, ba pu =ne-ε. Ba pu 'li-ti 'buεye -ji' (ε 'mu-v yi, -ε mɔ, 'n deε -ne 'na 'yu). Ba pu-v 'suin -we. 23Ba ya 'li bliyu -mu', -a pu 'kibia ki, a 'mu-v 'la, -ε di-e nu, -a 'mu de di, -a 'mu le 'mle -tεε, 24-ε nu-o, 'na 'yu -bu, ε 'wi yi, ε 'ku la ni, 'ε 'hri 'klɔ. E 'wan la ni, 'ni 'ye ke-ε. -E -bi v -tva le'mimle a nunuo.

25Ti a 'mu 'yri, 'a 'yu -mu', -ε mɔ nyi'ka, 'ki ε ni 'li -titi. -Tε ε -hɔn -titi, bu 'mve 'ki 'kayu yre, -ε -bi ε 'win bibi-tebli kɔ -wla a win, 26'ε da -kvannunyiblo -bi, 'ε 'beti-e, ε wen: De- a 'di -bi, -ε mi 'lu -mɔ, -ε kɔ -wla nyibli yi yi 'li? 27-E -bi -kvannunyiblo a 'mu, ε wen: -Na 'diayi -mu', -ε mu la, nɔ- di de. E mɔ -na 'bat a dɔdɔ, 'ki 'a 'yu, -ε 'wan la, bu di-e 'ye, 'a 'hvi bu di -tεε nu. E nɔ- nu-o, 'ε 'la bliyu -mu', ε pu la 'kibia ki. 28-Tε nyi'ka a 'mu, ε 'win -ti a 'mu, -ε -bi ε bi yru'. Yru a -ti, ε 'ni -hva-a li bu pa 'kayu bu. Nɔ- nu-o, 'a 'bat 'ε 'hri, 'ε -tva 'a lenyaale, ε wen: Pa 'kayu bu. 29Keε -ε -bi ε -tu 'a 'bat =wɔn, ε wen: 'Ye ke, 'ki 'n ni 'ne- -mu 'hvi ti a pepe, 'ni yi -mu -heε -ni. 'N 'yi -hvan -na -ti le ni -heε -ni, 'a 'yri 'wowlε klε. Keε, =yi -hvan 'mu wliyu ni 'leε -ni, 'n kɔ 'na 'bio 'hven-, -a 'mu le 'mle. 30Keε, -na 'yu -mu', -ε gba la -na 'wliye, -ε -nyi-e 'lawlvngbi le,

-te ε -hian -mɔ, nɔ- -lɛɛ bliyu -mʊ', -a pu la 'kɪbia kɪ. 31-ε -bɪ 'a 'baɪ wɛn: 'Na 'yʊ o, 'kɪ -cɪbɪ 'nɛ- 'mʊ 'hʊɪ. 'A -nɛ -dedede, 'n -kɔ, -mɔ kɔ-ɔ. 32Kɛɛ, ε blɛɛ yɪ, -ba nu lɛ'mimle, -ε nu-o, -na 'dɪayɪ -bʊ, ε 'wɪ yɪ, ε 'kʊ la nɪ, 'ɛ 'hɪ 'kɪbɔ de. ɛ 'wan la nɪ, 'nɪ 'yɛ kɛ-ɛ.»

-Tɛ -Yusu pu la 'wli'yie-tunyɔ a 'ledʊ

16¹ -Nyrɔwɔ =dʊ, -Yusu pu la 'ledʊ, 'kɪ 'ʊ 'a -nagbopu* yɪ, ε wɛn: «ε kɔ la dɛkɔnyɔ =dʊ. Nɔ- kɔ la 'wli'yie-tunyɔ. -Nyrɔwɔ =dʊ, -ε -bɪ nyibli =dʊ mu la 'lɪ dɛkɔnyɔ a 'mʊ -mɔ, ʊ wɛn: Ta 'ʊ lɛ, -na 'wli'yie-tunyɔ -bʊ, ε cɪcɛɛ -na kukɔ-tɛblɪ lɛ. 2ε nɔ- mɔ dɛkɔnyɔ a 'mʊ, bʊ da=a, ε wɛn: 'N yɪ 'wɪn -na 'nyɛɛ -hʊan. 'A -tɪ, lee 'mʊ, -tɛ -nɪ 'na kukɔ-tɛblɪ a naalɛ. 'N pu=ʊ =haan-tɪ, -ε mɔ, =yɪ 'lɪ-tɪ 'lɪ -wɛ, -bʊ mɔ 'kɪ 'na 'wli'yie-tunyɔ de. 3-ε -bɪ kɛ- 'wli'yie-tunyɔ a 'mʊ, ε pu 'a dɪɔnʊ yɪ, ε wɛn: 'Na 'mase di -ha 'mʊ -kʊan kɪ. -Bɪ' 'n di nu 'lɪ? 'N 'yɪ 'kɪ -kɔ, 'kɪ =bʊ -mɛ -tʊtʊ yɪ, ε kɔ, -tʊɪ di 'mʊ 'nɪ nu, 'nɪ kɔ =bʊ -hʊa lɛ. 4ln'hɪn-, dɛ 'n di nu, 'n yɪ-e nɪ. 'Nɪ nu dɛ a 'mʊ, 'bʊ -ha 'mʊ -kʊan kɪ, nyibli -bɪ di 'ble 'mʊ kʊa, 'kɪ 'lɪ 'waa 'kayo bʊ. 5Bʊ pu 'kɪ lɛ, -ε -bɪ nyibli -bʊ, -ʊ 'ble 'a 'mase a gbɪ kʊa lɛ, ε -tʊa 'waa dodoyo a dɪda. -Tɛ 'a yɪ-henyiblo nyɛɛ 'ʊ, -ε -bɪ ε 'beti-e nɪ, ε wɛn: 'Na 'mase a gba -mʊ', =ble kʊa, -tie ε -mɔ 'lɪ? 6-ε -bɪ ε wɛn: 'Nyratɛɛ a (100) -wɪ nɪ -hʊn a 'wliye a gba, nɔ- nɪ 'nɛ- 'mʊ -mɔ. -ε -bɪ 'wli'yie-tunyɔ a 'mʊ, ε wɛn: 'Ye -na 'crɪɛn, -ε kɔ kɪ ʊ 'cru 'ʊ -na gba, ε nɔ- -bʊ. 'A -tɪ, 'kɪka -nɪ, -bʊ nɪ bʊ, -bʊ 'cru, -ε mɔ, 'nyratɛɛ a (50) -wɪ nɪ 'hʊɛn =tʊ 'ʊ -pu a 'wliye a gba, ε nɔ- nɪ 'nɛ- 'mʊ -mɔ. 7Nyiblo -bɪ nɪ 'ʊ, kɛ- ε pu-tɪ yɪ, ε wɛn: -Mɔ bɪ, -tie =ble kʊa 'lɪ? -ε -bɪ ε wɛn: -Kʊbʊblɛ a (500) -hɔtrɔwɪ nɪ =hʊn a 'wliye a gba, ε nɔ- nɪ 'nɛ- 'mʊ -mɔ. -ε -bɪ 'wli'yie-tunyɔ wɛn: 'Ye -na 'crɪɛn, -ε kɔ kɪ ʊ 'cru 'ʊ -na gba, ε nɔ- -bʊ. 'A -tɪ, 'kɪka -nɪ, -bʊ nɪ bʊ, -bʊ 'cru -kʊbʊblɛ a (400) -hɔtrɔwɪ nɪ -hɛn a 'wliye a gba. 8'Wli'yie-tunyɔ a 'mʊ, -ε 'yɪ 'ʊ yɪ 'sɪi -nɪ, -tɛ 'a 'mase 'yɛ dɛ a 'mʊ, ε -nu, -ε -bɪ ε -tʊa a 'nyɛɛ a lɛpʊpʊʊ, -tɛ ε -nu, 'ɛ -hie -haandɛ 'lu -mɔ lɛ, 'kɪ 'ʊ dɛ, ε di -hʊan -hɛ a -ta'.

Ɛ mɔ -tɛɛ, nyibli -mɔ', -v 'yɛ nɪ -tuu 'v Nyɪsua 'v, -v =mɔɛ 'klɔ -bɔ a -hɔhɔa-tɛblɪ lɛ, v kɔ =tɔ, 'kɪ 'v gblagblɔ a nunuo a -ta'. 'Waa =tɔ a 'mɔ, ɛ -hi 'v Nyɪsua a nyibli a =tɔ nɪ, v -kɔ, 'kɪ 'v yɪ'siide a nunuo a -ta'.»

9Kɛ- -Yusu pɪ de, ɛ wɛn: «Tɔ 'n pɪ 'a mɔ, ɛ nɔ- mɔ: 'Klɔ -bɔ, 'a kɔkɔ-tɛblɪ -mɔ', -ɛ kɛɛ nyibli, ba 'du-o yɛ', ba -nyi-e nyibli lɛ, nyibli a 'mɔ, v 'mɔ 'aan nɪnatumupɔ -hɛ. Ɛ nɔ- di-e nɪ, ti -mɔ' -kɔ 'yɪ kɔkɔ-tɛblɪ a 'mɔ, ɛ di 'a mɔ -jɾɛ -wɛ, v 'mɔ 'a mɔ kɔa 'ble, 'kɪ 'lɪ yakɔ 'kwli. 10Nyiblo -bɔ, -ɛ 'sii 'v yɪ, 'kɪ 'v -tɛblɪ 'cɪmɪ a yɪblɛ-tutule a -ta', ɛ di 'v yɪ 'nɪ 'sii -nɪ, 'kɪ 'v -tɛblɪ gbagbɪ a yɪblɛ-tutule a -ta'. Kɛɛ, nyiblo -bɔ, -ɛ 'yɪ 'v 'yɪ 'sii -nɪ, 'kɪ 'v -tɛblɪ 'cɪmɪ a yɪblɛ-tutule a -ta', ɛ 'yɪ 'lɪ-tɪ 'lɪ -wɛ, bɔ 'sii 'v yɪ, 'kɪ 'v -tɛblɪ gbagbɪ a yɪblɛ-tutule a -ta'. 11'A -tɪ, 'ba 'yɪ 'v yɪ 'sii -nɪ, 'kɪ 'v 'klɔ -bɔ a kɔkɔ-tɛblɪ, -ɛ kɛɛ nyibli, a yɪblɛ-tutule a -ta', Nyɪsua 'yɪ 'lɪ-tɪ -wɛ, bɔ kɔo nɛ 'a mɔ =wɔ yɪ, bɔ -nyi 'a mɔ -tɛɛ a kɔkɔ-tɛblɪ. 12-Hɪan -mɔ de, 'bɔ mɔ, 'ba 'yɪ 'v yɪ 'sii -nɪ, 'kɪ 'v -tonyibli -bɪ a kɔkɔ-tɛblɪ a yɪblɛ-tutule a -ta', Nyɪsua 'yɪ 'lɪ-tɪ 'lɪ -wɛ, bɔ -nyi 'a mɔ kɔkɔ-tɛblɪ -bɔ, -ɛ blɛɛ nɛ 'a mɔ yɪ.

13-Kvannunyo -dɔ 'yɪ 'lɪ-tɪ 'lɪ -wɛ, bɔ nɪ 'masepɔ nɪ 'hɛn a -kɔan, ti nɪ -dɔ a ti 'yɪ. Ɛ kɔ bɔ yɾaa nyiblo nɪ -dɔ, ɛ 'mɔ nyiblo -bɪ -nɔɛ -nɪ. Ɛ 'yɪ 'lɪ-tɪ 'lɪ -wɛ, ti nɪ -dɔ a ti 'yɪ, Nyɪsua bɔ kɔɔ nɛ 'a mɔ win kɪ, 'tɪ- 'wliyɛ bɔ di 'a mɔ win kɪ -kɔɔ -nɪ -wɛ.»

**-Yusu pɪ -haantitɛ, -ɛ hlɛ-ɛ, -ɛ mɔ,
Nyɪsua kɔɔ nyibli win kɪ**

(Matie 11.12-13; 5.31-32; Maku 10.11-12)

14-Tɛ Falisi-tumu* a nyibli -mɔ', -v nɪ 'v, v 'wɪn -Yusu a pupɔwin a pepɛ, -ɛ -bɪ v -tua 'a 'caalɛ, -ɛ nɪ-o, v nɔɛ 'wli dɪaki. 15Kɛ- -Yusu pɪ =nɔ yɪ, ɛ wɛn: «A nɪ -tɛblɪ, -ɛ di-e nɪ, nyibli 'mɔ lɛ pɔ, -ɛ mɔ: A 'sii 'v yɪ. Kɛɛ, Nyɪsua yɪ 'aan =wɔ nɪ. Ɛ mɔ -han-tɪ, -tɛblɪ -mɔ', nyibli dɛɛ -tɛblɪ gbagbɪ, Nyɪsua yɾaa =nɛ nɪ.

16-Tɛblɪ -mɔ', v 'cɪru la 'lɪ Moise* a tetecrun* 'kwli, kɔ 'kɪ 'lɪ Nyɪsua a winwɔɔn-hanyɔ* a 'cɪrun 'kwli, ɛ nɔ- v tɔɔ -nɪ -tɔɔtɔɔ, Saan* Batisɪ 'ɛ -di. Kɔɛ 'lɪ ti a 'mɔ 'yɪɛ bɔ, Nyɪsua a win -bɔ, -ɛ hlɛ-ɛ, -ɛ mɔ, Nyɪsua kɔɔ nyibli win kɪ, ɛ nɔ- 'n nɛ -mɔ lɛ, 'a -nɛ nyiblo, 'ɛ -tui 'v 'klɪ, -ɛ di-e nɪ,

Nyisua 'mu=v win ki -kɔɔ -ni. 17Yako kɔ -tutu 'hven-, v di bu 'ni -we, kee, e 'yi 'li-ti 'li -we, 'ki Nyisua a tetebu* =du a 'kutu bu -we bu.

18'A -ne nyibeyugbe, 'bu ni 'v, 'bu pu 'li 'a nugba -patu', 'ti- 'bu kɔ nugba -bi, -e -bi nyibeyugbe a 'mu, e nu -wlawli. Nugba a 'mu, e di 'li -patu' pu, nyibeyugbe -bi 'bu kɔɔ, nyibeyugbe a 'mu, e nu -wlawli -we.»

Dekonyo ko Lasa 'hven-

19Ke- -Yusu pi de: «E ko la dekonyo =du. 'A 'hvulepu-tebli, e pi la 'hvi le, e no la yi dtaki, 'ti- 'e pi la =die. 'A -ne -nyrowo, e ko bu 'mle la le, bu pi la =haandii-tebli a gblegble, e ko 'a 'bio 'hven-, 'v yi la=a di. 20Nyiblo -bi ni la 'v. 'A 'nyre mo Lasa. -Hven ni la=a ni. 'A 'hvi a pepe nu la -ji dadu. E no- -nyrowo =du, -e pe la 'v dekonyo a 'mu 'a =hvan.yi bu. 21E -hve=e ni, didi-tebli -mu', -e yi dekonyo ko 'a nunatumupu 'hven- =jre 'ble, bu 'ti-ti le, bu di=e, kee, e 'yi 'li-ti 'li -we. 'Ki e yi 'v bu pe, -gbo 'v yi 'li 'a -ji 'yi le me. 22'Ki v ni 'v bu -nini, -e -bi =hwennyo a 'mu, e 'ku ni, Nyisua a lelenyo* 'e gba 'li-ti Nyisua a bunule', 'ki 'v -aan -ne 'bai Abrahamu* 'hvi. -E -bi dekonyo -mo -bi, e 'ku ni -we, 'v -ha 'v=v. 23-Te e mu 'yi =wle mo, 'ki e 'hru 'li 'kuopu a 'bli, 'e yi =hven 'ye dtaki. Bu 'du 'ki 'lu ye', -e -bi 'ki 'li -tite blɔɔ, 'ki e tee 'li le, 'e yi Abrahamu 'ye, Lasa 'e ni 'v=v 'hvi bu. 24-E -bi e 'yaa 'li win, e wen: -Aan 'bai Abrahamu, 'n yi 'ye =hven dtaki, 'ki 'ne- na -bu 'nyi. 'A -ti, yru 'na nyai, -bu lee Lasa, bu 'nyra 'a -jie 'nie yi, e 'mu 'v=v 'na me ki 'tee -ni, 'na me a 'mu, e 'mu -pope -ni. 25-E -bi Abrahamu wen: 'Na 'yu o, bu bi 'li -mu 'kwli, -e mo, -te -ni la 'li -tutu ki, 'a -ne de, -na =wlv -hve la, e no- -ko la. Kee, Lasa -mo -bi, e 'yi la =dedede -ko. -Te ti ne -bu, e ko plɔ a bleele, -mo -bi, =ni yi =hven 'ye. 26De 'n ko =bu lee -mu, e no- -mo, a ko -a mu 'hven- -gbati, 'butu ni 'v, -e hlo 'kwli bu. 'A -ti, nyiblo =du 'yi 'li-ti 'li -we, bu -hon 'ne- -a mu -mo, bu mu 'li 'a mu -mo, mo, nyiblo =du 'yi 'li-ti 'li -we, bu -hon 'li 'a mu -mo, bu di 'ne- -a mu -mo -we.

27-E -bi dekonyo wen: -Aan 'bai Abrahamu, 'n nyee -mu le, lee Lasa, bu mu 'li 'na 'bai a 'kayu bu, 28-te 'na 'diayuvu ni -hun ni 'li, e 'mu =nu -lee -ni, -te 'n nu naale,

υ 'nι -ha naale le nu, -ε di-e nu, 'bυ 'kυ, υ 'nι -ha 'ne-
 =hwen'yeel' -bυ di. 29-ε -bι Abrahamυ =tu-o =wɔn de, ε wen:
 -Na 'dɪayɪnυ, Nyɪsua a tete*, Moise* 'cɪ la, 'kɪ ε nι 'lɪ =nυ
 -mɔ, 'tɪ- 'υ kɔ Nyɪsua a winwɔn-hanyυ* a 'cɪn. Nyɪsua
 a nyibli a 'mυ, υ nυ- bυ pυ nua yɪ bυ, υ 'mυ Nyɪsua a 'hru
 a nale yɪ. 30-ε -bι dekonɔ wen: 'Uɔn-, -aan 'baɪ Abrahamυ
 o, ε 'ye nι =ce. Kee, nyiblo 'bυ -hɔn 'ne- 'kukonyibli -mɔ,
 'bυ yɪ 'lɪ =nυ -mɔ nι -hlee -nɪ, υ di 'waa de 'kuku* 'nɪ yru,
 υ 'mυ 'υ=υ bυ hie, υ 'mυ 'waa 'kɔ Nyɪsua -nyɪ.
 31-ε -bι Abrahamυ =tu-o =wɔn de, ε wen: 'Bυ mɔ, 'bυ 'yɪ
 Moise kɔ Nyɪsua a winwɔn-hanyυ nua yɪ bυ -pυ, υ 'yɪ 'lɪ=ɪ 'lɪ
 -we, bυ pυ nyiblo =dυ nua yɪ bυ de, kɔ, υ 'yɪ 'lɪ=ɪ 'lɪ -we,
 bυ kuo Nyɪsua =wɔ yɪ, 'ye =bυ nyiblo =dυ -hɔn 'ne-
 'kukonyibli 'nyɪ, ε 'hɪ 'kɔ, ε hlee 'lɪ =nυ -mɔ.» Ke- -Yusu pυ
 nyibli a 'mυ yɪ.

**A 'nɪ 'nuo 'lɪ=ɪ, nyibli 'nɪ 'kee 'lɪ
 Nyɪsua a =wɔ a yɪkuole, ε kɔ, ba -hru
 'aan 'bio -tonyibli a de 'kuku* a -tɪ -mɔ
 (Matie 18.6-7,21-22; Maki 9.42)**

17 ¹Ke- -Yusu pɪ 'a -nagbopυ* yɪ, ε wen: «'A -ne ti, ε di
 kɔ -tebli -bɪ, -υ di nyibli 'tu, υ 'mυ Nyɪsua a =wɔ
 a yɪkuole 'kee -nɪ. Kee, 'jɪ 'kɪ 'υ nyiblo -mυ' -mɔ, -ε di-e nu,
 'a 'bɪ 'mυ Nyɪsua a =wɔ a yɪkuole 'kee -nɪ. 2ε di nu wen
 -tee, 'kɪ bυ pυ wen nyiblodυ a 'mυ 'hɪ gbetee lɔ, bυ pυ wen
 'lɪ=ɪ 'yru -mɔ, ε 'mυ wen 'kυ, 'ε -hi 'υ bυ nu-o, nyiblo -bυ,
 -ε kuo Nyɪsua =wɔ yɪ, -wen 'hiangbe, bυ 'kee Nyɪsua a =wɔ
 a yɪkuole. 3Ba =tu 'aan dɪɔnυ 'yie -tee.

-Na 'bɪ Nyɪsua a nyiblo 'bυ nu -mυ de 'kuku -mɔ, lee =ne:
 De -nυ 'mυ -mɔ, ε nyre yɪ. 'Bυ mɔ, 'bυ 'wɪn, 'bυ 'cɪɪ
 'a nunukɔ, -ε -bɪ -hru 'a de 'kuku a -tɪ -mɔ. 4'Bυ mɔ, 'bυ nu
 -mυ de 'kuku -mɔ, 'wɪ nɪ =hɔn'hwen, 'kɪ 'lɪ -nyɪɔwɔ nɪ -do
 'kwli, kɔ, 'a -ne ti, 'bυ yɪ 'lɪ -mυ -mɔ nɪ di, 'bυ yɪ=ɪ nɪ yruɪ,
 -ε mɔ, de ε -nυ, ε nyre yɪ, -ε -bɪ -hru 'a de 'kuku a -tɪ -mɔ.»

**'Bυ mɔ, 'ba kɔ Nyɪsua a =wɔ a yɪkuole de gbe,
 -ε -bɪ ε -we 'lɪ bυ nu =wɪlekee-tebli nɪ**

⁵Ke- Kukɔnyɔ -Yusu a -mɔnanyυ* pɪ=ɪ yɪ, υ wen: «-Hee ne
 -a mυ, -ba kuo Nyɪsua =wɔ yɪ -tee, -aan =wɔ a yɪkuole

a 'mu, ε 'mu kle -bii -ni.» 6-ε -bi Kukonyo -tu -nu =won, ε wen: «'Bu mo, 'ba kuo wen Nyisva =wlu yi de gbe, a -we 'li ba lee wen tugbe -mu' ni: 'Hri -wlu, -bu mu 'li 'yru -mo, 'ε mo =han-ti, ε di wen 'u 'a mu 'ni =tuu -ni.»

Nyisva a -kvannunyibli

7Ke- -Yusu pu 'a -nagbopu* yi de, ε wen: «-Bu pu =ne -kvannunyo a de yi: 'Ki 'li 'a mu 'nyi, nyiblo 'bu ko -kvannunyo, -kvannunyo a 'mu, 'bu yi nyiblo a 'mu 'a -ci a -kvan ni ni, ε ko, 'bu yi 'a 'wlugba-tebli ni =neε -ni, 'ti- 'bu yi 'li -ci ki ni -hven, -cikonyo 'bu 'ye 'li-ti ye', =bi ke- ε di-e yi pu: 'Kika -ni, -bu di 'li, -a 'mu de di? 8'Uon-, ε 'yi 'li-ti 'li -we, bu pu le. Kee, ke- ε di pu: Mu -na wlawli 'cici -ni, =mu 'na didide pi mo di, =mu 'mo-ɔ yi ya, 'mu de di. 'Ni -we de le, -ε -bi -na 'mumu, -we 'li -bu di de ni. 9-Kvannunyo a 'mu, 'bu nu -kvan -mu', 'a 'mase pu le bu nu, =bi a pu-v =haan-ti, ε di -nyi 'a -kvannunyo 'wio? 'Uon-, ε 'yi 'li-ti 'li -we bu -nyi-e 'wio. 10Ke- ni -do, ε =ti 'mu, 'ki 'u 'a mu -mo: 'Bu mo, -tebli a pepe -mu', Nyisva pu le ba nu, 'ba nu-o, ke- ba pu: -A mo -na -kvannunyibli -no. -A 'yi 'wio =du -ko, -ε nu-o, -kvan, -a ko -ba nu wen, ε no- -a -nu.»

**-Te -Yusu nu la-a, =hrannunyo ni -pu,
'waa 'kue 'ε -we la**

11-Te de a 'mu, ε -hi, -ε -bi -Yusu ko 'a -nagbopu* 'hven-, u 'tie gbe 'hru -mu', -ε mi 'li Jrusredio 'kwli 'lu -mo. 'Ki u naa 'li Samaliblogba* ko Galileblogba a 'blu-paun 'yri. 12'Bu yi 'ki 'li 'diɔ 'kwli ni pue, -ε -bi =hrannunyo ni -pu, nu- di -Yusu ye' 'be mo. -Te u 'mve =ne yre, -ε -bi u nyra ble, 13'u -tua 'li win a 'li'yaale, 'u de -Yusu, u wen: «Tɔonyo o, yru -aan nyai!» 14-Te ε 'ye =nu, -ε -bi ε wen: «Ba mu, ba tɔ ne 'aan diɔnu Nyisva a -cɔhlɔnpinyu* yi, -ε di-e nu, u 'mu-v 'ye, -ε mo, 'aan 'kue -we ni.» 15-Te u yi ni mi, -ε -bi u 'ye-e ni, -ε mo, 'waa 'kue -we ni. Kee, nyiblo ni -do, 'ki 'li =nu 'nyi, ε no- =huan -mo, 'ε 'yee 'li win, 'ε pu Nyisva 'nyre le. 16-Te ε nyre 'u -Yusu 'hu, -ε -bi ε 'gbla kwli, 'ki 'u-v ye', 'ε -nyi-e 'wio. 'Ti- nyiblo a 'mu, ε mo Samalikueyu -no. (Samalikue a 'mu, -Juukue* wen 'ni, u 'yi =haannyibli 'pa-.)

17 Kε- -Yusu pi de, -ε mɔ: «Nyibli ni -pu -bu, -u kɔ 'kue 'n nu-o, 'ε -we, 'waa nyibli ni -hɔian-do -bi -mu', -bi' u ni yi 'li? 18 Dε- nu-o, 'ki nyiblo =du, 'ki 'li =nu 'nyi, ε 'yi-t 'lu -mɔ le -hie, 'ki bu di 'ne- 'mu yi, ε 'mu Nyisua 'wio -nyi, 'bu 'yi huapudakɔ a nyiblo -bu 'pa-?» 19-ε -bi kε- -Yusu pi 'ki nyiblo a 'mu yi, ε wen: «'Du ye', -bu mu. -Tε -kuo 'mu =wlu yi, ε nɔ- nu-o, Nyisua 'ε wa -mu.»

-Tε Nyisua di nyibli a win a kɔkɔle nu

(Matie 24.23-28; 37-41)

20-Nyrɔwɔ =du 'kwli, Falisi=tumu* a nyibli =du, u nu- 'beti -Yusu, u wen: «Ti a 'di -bi -kɔ 'yri Nyisua di -tonyibli a win a kɔkɔle -wlu =tuu -ni, ε 'mu 'a -kwan 'lu -yra 'li?» -ε -bi ε =tu =nu =wɔn, ε wen: «Nyisua 'bu =tu nyibli a win a kɔkɔle -wlu, nyiblo =du 'yi 'li-t 'li -we bu 'ye -tebli, -ε di 'lu -mɔ mu, -ε di-e nyibli -tɔɔ -ni, -ε mɔ, Nyisua =tu 'a nunuo -wlu. 21 U 'yi 'li-t 'li -we, bu pu le: Ba ta 'ne- le, -u'u- ba ta 'li -tite -mu' le. Ba kɔ 'a yiyie, -ε mɔ, Nyisua =tu nyibli a win a kɔkɔle -wlu, 'ki 'li 'a mu 'nyi.»

22-ε -bi kε- ε pi 'ki 'a -nagbopu* yi, ε wen: «ε di kɔ ti, -ε kɔ 'yri a di 'u-u -hɔa -ni diaki, 'ki 'mɔ -bu, -ε mɔ -tonyibli a pepe a Nyiblo*, =bu ni 'u 'a mu 'huɔ, 'ki 'li -nyrɔwɔ gbi 'kwli, keε, ε 'ni -mɔɔ li-t ni. 23 Ti di 'u 'ni nyre, u 'mu 'a mu -lee -ni, -ε mɔ: 'Ki ε ni 'ne-, -u'u- 'ki ε ni 'li -tite -mu'. Keε, a 'ni 'muo 'li, kɔ, a 'ni 'gbaa 'li cigbe 'li. 24-Nyrɔwɔ -mu', -ε kɔ 'kwli 'mɔ -bu, -ε mɔ -tonyibli a pepe a Nyiblo, 'n di di de, 'na didie di 'wi -te yakɔ ni 'yii a pupuu, 'ε yi wlu, kue 'li 'yru a 'hrule' bu, -bu mu, -bu ye 'yru a bupeεle ki. 25 Keε, 'ti- de a 'mu, ε 'mu 'lu -mɔ mu, 'n kɔ =bu 'ye -hwen diaki, kɔ, ti -bu 'yri a nyibli kɔ bu yraa 'mu.

26 Dε -mu', -ε mi la 'lu -mɔ, Noe* a ti 'yri, ε ni -do a 'mu, nɔ- di 'lu -mɔ mu, ti -mu' -kɔ 'yri 'mɔ -bu, -ε mɔ -tonyibli a pepe a Nyiblo, 'n di di. 27 Noe a ti 'yri, nyibli yi di la de, 'u 'ne la nɔ, 'u kukue la -ni, 'u puε la 'waa 'yonu 'bli. ε nɔ- u 'ble 'u kua -bleble, Noe 'ε pa la 'li 'a 'mu 'kwli, 'ti- 'nu gbagbu 'ε bi la -hɔn, 'a 'yiyinie 'ε gba la =nu, 'ε -we la =nu bu pepe.

28-Tεbli ni -do, -ε mi la 'lu -mɔ, nyiblo -bu, -ε mɔ Loti* a ti 'yri, nɔ- di 'lu -mɔ mu -we, 'na diditi 'yri. Loti a ti 'yri,

-tonyibli yi di la de, 'u 'ne la no, 'u -tue la -tebli, 'u ple la, 'u 'dve la, 'u pi la 'kayo. 29 Kee, -nyrowo -mu', Loti -hon la 'li Sodomuduo* 'kwli, -e -bi na ko 'nu -mu' 'huen-, -u 'lile nyibli le, u nu- -hon la 'li yakoo 'kwli, 'u -we nyibli a pepe bu. 30 Ti -mu' -ko 'yri, 'mo -bu, -e mo -tonyibli a pepe a Nyiblo, 'n di di de, -tebli nu -do a 'mu, u nu- di 'lu -mo mu. 31 -Nyrowo nu -do a 'mu, nyiblo 'bu nu 'li 'a 'kayu a -yaa 'kwli, bu 'gba ci le -dodo. E 'nu 'paa 'li 'kayu bu, 'a kuko-tebli a bubla a -ti, 'ti- e 'mu ci le 'gba. Nyiblo 'bu nu 'li 'a -ci ki, bu 'gba ci le -dodo. E 'nu 'hwaan 'li -mo, e 'nu 'die 'li 'du. 32 De -mu', -e nu la Loti a nugba, 'a -ti bu bi 'li 'a mu 'kwli.

33 Nyiblo 'bu 'ye nu -hua bu 'waan ne 'a dionu a -hunhlun, 'ki 'ne- -tutu ki, 'ki 'u 'na -ta', 'bu mo, nyiblo a 'mu 'bu 'ku, e di 'a 'ko yrayru 'nu 'waan -ni -we, 'ki 'li Nyisua yi. Kee, nyiblo 'bu -wen, 'ki 'a dionu a -hunhlun bu 'wan, 'ki 'ne- -tutu ki, -te e nve 'mu a -ti, 'bu mo, nyiblo a 'mu 'bu 'ku, e di ko 'ko yrayru -mu', -e 'ye nu -we 'li, 'ki 'li Nyisua yi. 34 'N yi 'a mu 'ni -lee -ni, -e mo, ti a 'mu 'yri, nyibli nu 'huen 'bu pe 'u de ki bu, 'n di -ha 'u nyiblo nu -do, 'mu 'u -e -bi bu hie. 35 Nugbi nu 'huen 'bu yi -kubu nu dui, 'ki 'li dugbe nu -do 'kwli, 'n di -ha 'u nyiblo nu -do, 'mu 'u -e -bi bu hie. [36 Nyibli nu 'huen 'bu yi -kuan nu ni, 'ki 'li -ci nu -do ki, 'n di gba nyiblo nu -do, 'mu 'u -do -bi bu hie.]» 37 -Yusu bu pu 'ki le, -e -bi 'a -nagbopu 'beti=e ni, u wen: «-Bi' -tebli a 'mu, e di 'lu -mo yi -muu -ni 'li?» -E -bi e =tu =nu =won, e wen: «-A 'blikue wen 'ni: -Te -mu', muma kuku yi 'u bu pe, 'ki ke yi 'u le 'kukue -ni.»

-Yusu pu -tugbanugba ko -batiponyo a 'ledu

18 1 -Te de a 'mu, e -hi, -e -bi e pu Falisi-tumu* a nyibli 'ledu -bi yi de, e 'mu =nu=v -to -ni, -e mo, bu 'cibi 'u Nyisua a dida, u 'ni 'saa 'li. Ke- e pi =nu yi: 2 «Ki 'li 'du =du 'kwli, 'ki -batiponyo =du nu la 'li. -Batiponyo a 'mu, e 'yi la Nyisua a hvannu -ko, ko, e 'yi la 'u nyiblo =du a 'u=tuule -ko. 3 'Ki 'li 'du nu -do a 'mu 'kwli, 'ki -tugbanugba =du nu la 'li -we. -Tugbanugba a 'mu, e 'cibi la 'li -batiponyo a 'mu -mo nu. 'Bu mu 'li, ke- e pi: E ko nyiblo =du, e ko 'mu 'huen-, -a ko -ti. 'A -ti, 'n -hue=e ni, -bu nu=o, =bu ko 'u -won. 4 Ti -huhui, no- -hi, kee, -batiponyo a 'mu, e 'ni -hua=a li-,

bu -nyi nugba a 'mu =wɔn. Ɛ nɔ- ɛ nu -nunu, 'ɛ -tua 'a dɔnɔ a 'nyre-hunhen, ɛ wen: 'Ɛ mɔ -han-ti, 'ni 'yɛ ni pie Nyɔsua, kɔ, 'n 'yɪ 'v -tonyiblo =dɔ a 'v=tuule -kɔ. 5Kɛɛ, -te nugba -bu, ɛ ni 'na 'ku-hɪhɪa, 'a -ti, 'n kɔ =bɔ nu=ɔ, bu kɔ 'v =wɔn. 'Ni 'yɪ-t -nu, ɛ 'tɪɛ di 'mɔ 'ku -ha, ɛ 'mɔ=v nu -nunu, 'na 'klɪ 'mɔ 'lɪ -wɛ pɛpɛ.»

6Kɛ- -Yusu pɪ de, ɛ wen: «=Bɪ -ti a 'mɔ, hɪ-batipɔnyɔ a 'mɔ, ɛ -hla, a 'wɪn ni? 7Nyɔsua -mɔ -bɪ, nyibli -mɔ', ɛ -ha 'lɪ, 'klɪ bu -hɛ 'a nyibli, -v dɛ=ɛ 'tɔ kɔ -nyre 'hɛn-, =bɪ ɛ 'yɪ 'lɪ-t 'lɪ -wɛ, bu nu=ɔ, bu kɔ 'v =wɔn 'v -wɛ, =bɪ ɛ di -wɛn 'v bu, 'tɪ- ɛ 'mɔ =nɔ -hɛɛ -ni? 8'N yɪ 'a mɔ 'ni -lee -ni, -ɛ mɔ, ɛ kɔ bu -nyi =nɔ =wɔn, ɛ 'mɔ =nɔ -hɛɛ -ni, ti ni -dɔ a ti 'yri. Kɛɛ, =bɔ 'beti 'a mɔ 'na dɛ: Ti -mɔ' -kɔ 'yri 'mɔ -bɔ, -ɛ mɔ -tonyibli a pɛpɛ a Nyiblo*, 'n di di, -bɪ 'n di yɛɛ 'nɛ-nyibli -bɔ, -v nu Nyɔsua a =wɔ a yɪkuole lɛ?»

**-Yusu pɔ la Falisi-tumu* a nyiblo
kɔ 'blɔwli'tunyɔ* a 'ledɔ**

9-Tɛ dɛ a 'mɔ, ɛ -hi, -ɛ -bɪ -Yusu pɔ 'ledɔ -bɪ, 'klɪ 'v nyibli -mɔ' -mɔ', -v pɪ lɛ, -ɛ mɔ, 'waa nɪnabɔ 'sɪi 'v yɪ, 'klɪ 'v Nyɔsua ye', 'tɪ- -v pɪ lɛ, -ɛ mɔ, v ni 'v 'waa 'biɔ -tonyibli 'lu yɪ, -v ni yɪnyre-tɛblɪ. Kɛ- -Yusu pɪ, ɛ wen: 10«Nyibli ni 'hɛn, nu- mu la Nyɔsua da mɔ, 'klɪ 'lɪ Nyɔsua a 'kagbau* bu. -Ɛ -bɪ mɔ Falisi-tumu a nyiblo =nɔ. (Ɛ nɔ- pɪ lɛ, -ɛ mɔ, 'a 'yriɪnabɔ 'sɪi 'v yɪ.) -Ɛ -bɪ mɔ 'blɔwli'tunyɔ. (Ɛ kɔ -nyrɔwɪ, 'ɛ yɪ 'blɔwli a 'mɔ, 'a dɛ 'yri.) 11-Tɛ v nyre 'lɪ Nyɔsua a 'kagbau bu, -ɛ -bɪ Falisi-tumu a nyiblo -mɔ', ɛ -tua Nyɔsua a dɪdɪ, ɛ wen: Nyɔsua ɔ, -na 'wɪɔ, -tɛ -nu, =ni nu=ɔ, 'klɪ 'n 'yɪ nyibliɔ -bɔ yɪ 'wɪ, -v mɔ 'yɪrɪnyibli, 'crɛkɔnyibli kɔ -wɔwɔnyibli 'hɛn-. 'N -nyi -mɔ 'wɪɔ de, -tɛ -nu, =ni nu=ɔ, 'klɪ 'n 'yɪ 'blɔwli'tunyɔ -mɔ' yɪ 'wɪ. 12'N ni =ciɪwɪ* ni 'hɛn, 'klɪ 'lɪ 'wee 'kwɪ, ɛ kɔ, 'bɔ mɔ, 'ni kɔ -tɛblɪ ni -pu, 'a -pu a dɛ -mɔ', 'n kɔ =bɔ -ha 'lɪ-t 'lɪ, =bɔ -nyi -mɔ=ɔ. Ɛ nɔ- mɔ Falisi-tumu a nyiblo a -nɛ pɔpɔwɪn. 13'Blɔwli'tunyɔ -mɔ -bɪ, ɛ bɪi yɪ, ɛ mɔ, ɛ 'yɪ 'yɪi ye' 'du, kɛɛ, 'a dɔnɔ 'a dabɔ, nɔ- ɛ 'ma -wɪye bu, ɛ wen: Nyɔsua ɔ, 'mɔ -bɔ, -ɛ mɔ dɛ'kukununyɔ, yru 'na nyɪ.» 14-Ɛ -bɪ -Yusu wen: «'N yɪ 'a mɔ 'ni -lee -ni, -ɛ mɔ, -tɛ 'blɔwli'tunyɔ a 'mɔ, ɛ -mɛ kle, ɛ mu 'lɪ 'kayɔ bu, -ɛ -bɪ Nyɔsua 'sɪi 'v=v yɪ, 'klɪ 'v 'a dɔnɔ ye'.

Kɛɛ, ɛ 'yɪ 'v Falisi-tumu a nyiblo -mʊ' yɪ 'sii -nɪ. ɛ mɔ -han-tɪ -nɪ, nyiblo 'bʊ 'yaa 'lɪ 'a dɪɔnʊ, Nyɪsua di 'lɪ-tɪ 'nɪ -tɪ -nɪ, kɛɛ, nyiblo 'bʊ -tɪ 'lɪ 'a dɪɔnʊ, Nyɪsua di 'lɪ-tɪ 'nɪ 'yaa -nɪ.»

**-Tɛ -Yusu da la Nyɪsua,
'kɪ ɛ 'mʊ la 'yonʊ -haande -mɔ nu
(Mati 19.13-15; Maki 10.13-16)**

15 ɛ kɔ la -nyrɔwɔ -dʊ, 'v gba 'yonʊ -Yusu yɪ, 'kɪ ɛ 'mʊ -nʊ dabuɪ 'lu blɛ pʊ, ɛ 'mʊ Nyɪsua da, Nyɪsua 'mʊ 'yonʊ a 'mʊ -haande -mɔ nu. Kɛɛ, -tɛ -nagbopu* 'yɛ dɛ a 'mʊ, -ɛ -bɪ 'v -tua 'waa -mɔ'pʊplɛ, 'v wɛn: «A 'nɪ 'haa 'lɪ-tɪ 'ku.» 16 ɛ nɔ- mɔ -Yusu bʊ da 'a -nagbopu, ɛ wɛn: «Ba -ha 'yonʊ mɛ lɛ, bʊ di 'nɛ- 'mʊ -mɔ. A 'nɪ 'kaa 'lɪ -nʊ yɪ, -ɛ nu-o, nyibli -mʊ', -v 'wɪ- 'yonʊ -bʊ yɪ, 'v nu- di 'lɪ Nyɪsua a 'klɔ yrayru 'kwli pa. 17 'N yɪ 'a mʊ 'nɪ -lee -nɪ, nyiblo 'bʊ 'yɛ nɪ -ha Nyɪsua mɛ lɛ, 'bʊ 'yɛ nɪ kɔɔ -nɛ win kɪ, -wɪ yɪ -tɛ 'huangbe ni, 'ɛ -hɛ 'a 'bat mɛ lɛ, 'a 'bat 'ɛ kʊɛ -nɛ win kɪ, -ɛ -bɪ nyiblo a 'mʊ, ɛ 'yɪ 'lɪ-tɪ 'lɪ -wɛ, bʊ pa 'lɪ Nyɪsua a 'klɔ yrayru 'kwli.»

**-Yusu kɔ dekonɔ 'hʊen-
(Mati 19.16-30; Maki 10.17-31)**

18 -Juukʊɛ* a nyiblo gbagbʊ -dʊ -nɪ 'v, ɛ nɔ- 'beti -Yusu, ɛ wɛn: «Tɔɔnɔ o, -mɔ -haannyiblo -nɪ. Dɛ a 'dɪ -bɪ 'n di nu, 'tɪ- Nyɪsua a 'klɔ yrayru -mʊ', -ɛ 'yɛ nɪ -wɛ 'lɪ, 'mʊ-v kɔ 'lɪ?» 19 -ɛ -bɪ -Yusu wɛn: «Dɛ- kɔ 'mɔ -dɛɛ -haannyiblo 'lɪ? Nyiblo -dʊ 'yɪ -haannyiblo 'pa-, 'bʊ 'yɪ Nyɪsua nɪ -do. 20 -Yɪ Nyɪsua a tɛtɛ* nɪ, -v mɔ: -Nɪ 'nuo 'lɪ -wlawli, -nɪ 'laa 'lɪ nyiblo, -nɪ 'yrie 'lɪ, -nɪ 'pʊv 'lɪ nyiblo hɪ kɪ, -tuu 'v -na 'bat kɔ -na dii 'hʊen- 'v, 'kɪ 'lɪ nʊɛɛ 'kwli.» 21 -ɛ -bɪ ɛ wɛn: «Kʊɛ la 'lɪ 'na 'huandɛ 'yie bʊ, -bʊ yɛ -nyrɔwɔ -bʊ kɪ, tɛtɛ a pepɛ a 'mʊ, 'n -tuu 'v-v nɪ.» 22 -Tɛ -Yusu 'wɪn, -ɛ -bɪ kɛ- ɛ pɪ-tɪ yɪ, ɛ wɛn: «ɛ hie 'v -mʊ dɛ nɪ -do. ɛ nɔ- mɔ, mu -bʊ plo -na kʊkɔ-tɛbli a pepɛ -mʊ', kɔ, -bʊ -gla 'a 'wliye -hʊennyibli lɛ, Nyɪsua 'mʊ -mʊ -haande gbagbʊ -mɔ nu, 'kɪ 'lɪ yakɔ 'kwli. -Nɪ nu 'kɪ-tɪ, -ɛ -bɪ kʊɛ 'mʊ -wien lɛ, -mʊ 'na -nagbopi* -hɛ.» 23 -Tɛ ɛ 'wɪn -tɪ a 'mʊ, -ɛ -bɪ 'a -wlv bi -hlɔn diaki, -ɛ nu-o, -tɛbli ɛ -kɔ, ɛ -hʊ nɪ diaki.

24 -Tɛ -Yusu 'yɛ-e, -ɛ mɔ, nyɪbehɪan a 'mʊ, 'a -wlv bi -hlɔn, -ɛ -bɪ ɛ wɛn: «ɛ di 'mʊ 'nɪ kla, 'kɪ dekonɔ bʊ di 'lɪ

Nyisua a 'klo yrayru 'kwli pa. 25'Э мo -han-ti, ε kla 'mu ni, 'ki 'v dekonyo -mo, 'ti- -ε kuo ne 'a kuko-tebli =wlv yi, bu kuo Nyisua =wlv yi, ko, bu pa 'li Nyisua a 'klo yrayru 'kwli, 'ε -hi 'v =gbuki-so* bu naa 'v 'die a 'huo 'yri.» 26-Te nyibli -mu', -v ni 'v, v 'win -Yusu a pupwin a 'mu, -ε -bi v wen: «Bu ko bu ni 'mu le, nyiblo =du 'yi 'li-ti 'li -we, bu pa 'li Nyisua a 'klo yrayru 'kwli.» 27-Э -bi -Yusu wen: «-Tonyiblo a dionv a 'kli, ε 'yi 'li-ti 'li -we, bu nu-o, bu kuo Nyisua =wlv yi, 'ti- bu pa 'li Nyisua a 'klo yrayru 'kwli. Kee, 'ki 'li Nyisua a 'kli 'kwli, ε -we 'li-ti ni.»

28-Э -bi ke- Piel pi -Yusu yi: «-A mu -mo -bi 'li? 'Ye ke, -a hie 'v -aan nyibli bu, ε ko -aan -tebli a pepe 'hven-, =a yi -mu wien le kue.» 29-Э -bi -Yusu wen: «'N yi 'a mu 'ni -lee -ni, nyiblo 'bu hie 'v 'a 'kayu bu, 'a nugba, 'a 'dtayuv, ko 'a 'dii ko 'a 'bai 'hven- bu, ε ko 'a 'yonv, -te Nyisua koo =ne win ki a -ti, 30-ε -bi nyiblo a 'mu, 'klo -bu, -a ni 'ne- -mo, -tebli, Nyisua di-e -nyi, ε di 'ni -hv, ε 'mu 'v de -mu', ε hie 'v bu 'v -hi. 'Ya 'v 'lu de, ti -mu', -ε ko 'yri Nyisua di 'v 'klo yrayru -bi 'v -nuu -ni, nyiblo a 'mu, Nyisua di -nyi-e 'klo yrayru -mu', -ε 'ye ni -we 'li.»

**-Te -Yusu hla la 'a 'kokov ko 'a 'klo'huhru a -ti,
'a 'wi ni ta a de -bu**

(Matie 20.17-19; Maki 10.32-34)

31-Te de a 'mu, ε -hi, -ε -bi -Yusu ko 'a -nagbopv* ni -pu =tu 'v 'hven -mu' 'hven-, v bii yi. -Te v bii yi, ke- ε pi 'ki =nv yi, ε wen: «Ba pu 'mu nva yi bu. -A mi Jrusredv 'kwli. 'Bu mo, =ba nyre 'li, -ε -bi -tebli a pepe -mu', Nyisua a winwlon-hanyv* 'cvi la, 'ki 'v 'mu ki, 'mo -bu, -ε mo -tonyibli a pepe a Nyiblo*, -tebli a pepe a 'mu, ε di mu 'lu -mo. 32Nyibli -mu', -v 'yi Nyisua -yi, v nv- v di 'mu -ji' pu, nyibli a 'mu, v 'mu 'mu 'caa -ni, v 'mu 'mu =hven =tu, ko, v 'mu 'mu hven 'hrin, 33 ko, v 'mu 'mu loko -bii -ni, 'ti- v 'mu 'mu 'la. -Nyrōwt ni 'hven 'bu -hi, ta a -nyrōwv, 'ti- 'mu 'li 'kokonyibli 'nyi -hōn, 'mu 'klo 'hri.» 34-Te -Yusu hla -ti a 'mu, de a 'mu, 'a pupwin =hen 'nyre, 'a -nagbopv 'yi-ti le -yru. Э -hli =nv 'yi ki. De -ko -ti ε -hla, v 'yi-ti -yi.

-Te -Yusu nu la-a 'yii'donyo =du a 'yii kle la yi*(Matie 20.29-34; Maki 10.46-52)*

35-Te de a 'mu, e -hi, -e -bi -Yusu ko 'a -nagbopu* 'hven-, u 'mve 'dwo -mu', -e mo Seliko yre, nyibli -hwohwi, nu- yi =nu =wien kwe. 'Ki 'u 'hrunyia 'yri, 'ku 'yii'donyo =du ni 'u bu, 'e -hwe nyibli 'wli le, -e di-e nu, e 'mu de di. 36-Te e 'win nyibli a 'mu, -u yi 'li di a win, -e -bi e 'beti ni, e wen: «De a 'di -bi -mi 'lu -mo 'li?» 37 E no- -mo bu -huta-a kle, -e mo, Nasaleti a -Yusu, -e yi -hi. 38-E -bi e 'yaa 'li win, e wen: «-Yusu o, Dafidi* a 'Yu, yru 'na nyai mo!» 39 Nyibli -mu', -u ko -Yusu 'hven- -mi la, u -tua 'a -mo'puple, u wen: «Ma wien mo!» Kee, e hia ni, 'e 'yaa 'li win diaku de, e wen: «-Yusu o, Dafidi a 'Yu, yru 'na nyai mo!» 40-Te -Yusu 'win 'a win, -e -bi e nyra bu, 'e lee nyibli, bu ya 'u =ne-e 'hwi. -Te 'yii'donyo a 'mu, e 'yaya 'u-v 'hwi bu, -e -bi -Yusu 'beti-e ni, e wen: 41 «De a 'di -bi -hwe -bu nu -mu -mo 'li?» -E -bi e =tu-o =won, e wen: «Kukonyo o, 'n -hwe-e ni, -bu nu-o, 'na 'yii -bu, -e kle, bu kle yi.» 42-E -bi -Yusu lee =ne ni, -e mo: «-Na 'yii bu -we. -Te -kuo 'mu =wlu yi a -ti, e no- ko -ti, 'ni nu-o, -na 'yii 'u kle yi.» 43 Ti ni -do a ti 'yri, -e -bi e -tua leyuyruo, 'e bi 'u -Yusu ke', 'e -tua 'a =wienlekukwe, 'e pi Nyisva 'nyre le. Nyibli a pepe -mu', -u yi -tebli a 'mu ye, u yi -nyi Nyisva -ti a 'yi'bubua.

-Te Sase -hwe bu 'ye la -Yusu

19 1-Te de a 'mu, e -hi, -e -bi -Yusu pa 'li Selikodwo 'kwli, 'e yi-ti =tu 'be. 2 'Ki 'li 'dwo a 'mu 'kwli, 'ku nyibehian =du ni 'li. 'A 'nyre mo Sase. E mo 'blowli'tuny* a nyiblo gbagbu =nu, 'e mo dekonyo. (Nyibli a =wli yraa la 'blowli'tuny ni, -te u yi la 'wli 'yri a -ti. -Te 'a 'bio 'blowli'tuny ni, 'u -hwe -tonyibli 'wli diaku, ke- 'a 'mumu, e ni-e -we.) 3 Nyibehian a 'mu, no- -hwe -bu 'ye-e, nyiblo a 'di -bi -Yusu pa 'mu. Kee, Sase 'gbugbe ni. 'A -ti, e 'yi 'li -Yusu a 'yiye 'li -we, -koti -tonyibli =glaa 'li -Yusu le, u -hu ni. 4 E no- mo bu 'gba ci, bu mu 'li ye', -tite -mu', -Yusu di 'u -naa -ni. 'Ki pepetugbe =du nyra 'u bu, 'u dee =ne sikom. E no- ko yra e 'ya 'li, -e di-e nu, e 'mu -Yusu 'ye. 5 'Ki e ni 'li, -e -bi -Yusu nyre 'u -tite a 'mu ni, e 'wla pepetugbe a 'mu 'yi wla. -E -bi e 'ye Sase ni, e wen: «Sase, pu 'li 'kli le, -bu =ti, -e nu-o, kike -bu,

'ki 'n di ke 'li -mu -mɔ pa.» 6Kika kika, Sase 'e -ti, 'e gba 'li -Yusu 'kayu bu, 'e 'ble-e kva -tɛɛ, 'ki 'li plɔ a bleelɛ 'kwli. 7Nyibli a pɛpɛ -mu', -v ni 'v, v 'ye-e ni, -ɛ mɔ, -Yusu pa 'li Sase -mɔ. -Tɛ v 'ye 'ki dɛ a 'mu, -ɛ -bi v -tva le'pɔplele, v wen: «'Ki ɛ pa 'li dɛ'kukununyɔ a -tɛ.» 8Bu ni 'ki 'li 'kayu bu, Sase 'du ye', 'e nyra bu, 'ki 'v -Yusu ye', 'e yi-ti -lee -ni, ɛ wen: «Kukɔnyɔ o, 'na kukɔ-tɛblɔ -bu, 'n di 'bɛ-ɛ -tiɔ, 'mu 'a 'kɔtiɔ -bi -hɔvɛnyibli -nyi. 'Bu mɔ, 'ni -ha -tonyiblo dɛ -ji', dɛ a 'mu, 'a gble ni -hen, ɛ nɔ- 'n di-e -nyi.» 9-ɛ -bi ke- -Yusu pɔ 'ki Sase yi, ɛ wen: «Kike -bu, -kɔ -na 'kayubukɔe 'hɔvɛn-, Nyisva wa ke 'a mu ni. Abrahamu*, -ɛ mɔ Nyisva a dako -bu a 'bat gbagbu, -na 'mumu, -mɔ 'a 'yu a 'yu -bi -nɔ -wɛ. 10'Mɔ -bu, -ɛ mɔ -tonyibli a pɛpɛ a Nyiblo*, 'mɔ Nyisva lee 'nɛ- -tɔtɔ ki, 'ki 'mu nyibli -mu', -v 'wan, -v hɔɔ Nyisva -mɔ lɛ lɛ -mɔɔ, 'mu -nu wa, 'ki 'v 'waa dɛ 'kuku, v -nu a -ta', v 'mu Nyisva yɛ 'mɔe -ni.»

-Yusu pɔ la -kvannunyibli ni ta a 'ledu

(Matie 25.14-30)

11Nyibli -mu', -v ni 'v, -v pɔ wen -Yusu nva yi bu, 'ki v ni 'v, -Yusu 'e pɔ 'ledu -bi. -Tɛ -Yusu 'mɔe la Jrusredɔ yɛɛ, nyibli a 'mu, v 'ye la-a ni, -ɛ mɔ, Nyisva a 'klɔ yrayru mi la -wlu =tu mɔ. 12-Yusu -hɔe bu lee la -nu, -ɛ mɔ, ɛ 'yi-ti 'pa-, ɛ nɔ- nu-o, 'e pɔ la -nu 'ledu yi, ɛ wen: «Tugba gbagbu =du a nyiblo, nɔ- mi la 'dagba blɔblɔ, 'ki 'li 'kunpu ni 'hɔvɛn -mɔ, -ɛ di-e nu, 'kunpu a 'mu, v 'mu=v nu, ɛ 'mu 'blɔgbakotɔ -bi a 'kun -hɛ. 13-Tɛ ɛ 'mu mu, -ɛ -bi ɛ da 'a -kvannunyibli ni -pu -mu' ni, 'e hie -nu 'wlible ni -pu lɛ, 'a -nɛ nyiblo 'bu ni 'v, 'a -nɛ 'wliblɔ, 'ti- 'ɛ lee -nu, ɛ wen: 'Wlible -bu, 'n hie 'a mu lɛ, ba hla 'a kvɛsɛ, 'ti- 'mu kle -mɛ. 14Kɛɛ, nyiblo gbagbu a 'mu, nyibli yraa -nɛ ni, 'v lee nyibli, 'ki bu lee 'blɔgba a 'kunpu, -ɛ mɔ, v 'ni -hua-a li-ti, 'ki bu -hɛ 'waa 'kun.

15Kɛɛ, ke- ɛ ni 'mu, 'v -nyi-e 'kundɛ, 'e di 'bli. -Tɛ ɛ di 'ki, -ɛ -bi nyibli -mu', ɛ hie la 'wlible lɛ, ɛ da -nu ni, -ɛ di-e nu, -tie 'a -nɛ nyiblo 'yee 'li 'a -nɛ kvɛsɛ 'kwli, ɛ 'mu=v yi. 16-Tɛ yi-henyiblo nyre 'v, -ɛ -bi ɛ wen: 'Na 'mase o, 'wliblɔ -mu', -hie la 'mu lɛ, 'n hla 'a kvɛsɛ ni, 'e pɔ 'v 'wlible ni -pu -bi 'lu. 17-ɛ -bi 'a 'mase wen: ɛ nu -tɛɛ. -Mɔ -haan-kvannunyɔ -nɔɔ. -Tɛblɔ -bu, -ɛ 'yi -hɔ, 'n -nyi -mu,

-nuu =ne -kuan 'yri -tee. 'A -ti, 'n di -nyi -mu 'kl, 'ki -bu koo 'du ni -pu win ki. 18-Te yi-henyiblo -hi, -e -bi 'hven a nyiblo nyre 'v ni, e wen: 'Na 'mase o, 'wliblo -mu', -hie la 'mu le, 'n hla 'a kvese ni, 'e pu 'v 'wlible ni -hun -bi 'lu. 19-E -bi 'a 'mase wen: 'N di -nyi -mu 'kl, 'ki -bu koo 'du ni -hun -bi win ki. 20-Te 'hven a nyiblo -hi, -e -bi ta a nyiblo nyre 'v ni, e wen: 'Na 'mase o, 'wliblo -bu, -hie la 'mu le, e no- -bu. 'N mua mo 'wliblo a 'mu le, 'ki 'li danu 'kwli, 'ni -hli mo-oo -tee. 21'N yi pie la -na huannu, -e nu-o, -na gmlt 'yakla ni diakt. De -mu', =yi bu =tu, e no- pu le -bu gba, ko, 'dudo-tebli -mu', =yi 'do, e no- pu le -bu 'ce. 22-E -bi 'a 'mase wen: -Mo -kuannunyo =nu, -e ko 'klo -nyre yi. -Na dionu a pupuwin 'n di nu, 'mu -na -bati pu. -Yi-e ni, -e mo, 'na gmlt 'yakla ni, ko, 'dudo-tebli -mu', 'n 'yi 'do, e no- 'n pu le, =bu 'ce. 23'A -ti, -ko -bu pu wen 'li 'na 'wliblo a 'mu -bakt', -e di-e nu, didie -bu, 'n -di, 'mu wen 'na 'wliblo -hua, e ko 'a de -mu', -e di wen 'v-v 'lu bi 'hven-. 24E no- mo 'a 'mase bu lee nyibli -mu', -v ni 'v, e wen: Ba -ha-a 'a -ne 'wliblo a 'mu -ji', ba -nyi-e nyiblo -bu, -e ko 'wlible ni -pu. 25-E -bi v wen: 'Mase o, e ko 'wlible ni -pu. 26-E -bi e =tu =nu =won, e wen: 'A -ne nyiblo, -e ko -tebli -huohu, e no- v di -tebli -bi -nyi. Kee, nyiblo -mu', -e ko -tebli =yi -hu, v ko bu -ha =ne-e -ji'. 27-Huan -mo de, nyibli -mu', -v yraa 'mu, -v 'ye ni -hua =bu -he 'waa 'kun, ba ya 'mu =nu yi, a 'mu =nu 'la.»

-Te -Yusu 'ya la Jrusredio 'kwli

(*Matie 21.1-11; Maki 11.1-11; Saan 12.12-19*)

28-Yusu bu pu 'ki le, -e -bi e pu nyibli -mu' ye', 'v mi 'li Jrusredio 'kwli. 29-Te v 'mve 'du -mu', -v mo Betfase ko Betani 'hven- yre, -e -bi 'ki v mu 'li dugba -mu' =hlon, -e ko 'lu olifieti* ni 'li, 'e lee ne 'a -nagbopu* ni 'hven, e wen: 30«Ba mu 'li 'doo -mu' 'kwli, -e ni 'li 'a mu ye'. 'Bu mo, 'ba pa 'li 'doo a 'mu 'kwli, a di yee 'v 'kasrayu, v mua -ni bu. Nyiblo 'yi -hvan 'v-v ki ni 'yee. Ba =wle-e, ba ya 'mo-oo yi. 31'Bu mo, nyiblo =du 'bu 'beti 'a mu: De- ko -ti 'a yi-t =wle 'li? -e -bi ke- ba pu: Kukonyo, e no- -hve-e.» 32-Te v nyre 'li 'doo a 'mu 'kwli, -e -bi e mo =han-ti, 'ki v yee 'v 'kasrayu a 'mu bu, =wi yi, -te -Yusu nu wen 'a hihla,

33'v -tua 'a =wuwle. -E -bi ke- 'kasrayu a 'mu, 'a kukonyibli
 pi =nu yi, v wen: «De- ko -ti 'a yi 'kasrayu -bu =wle 'li?»
 34-E -bi v =tu =nu =wɔn, v wen: «-Aan Kukonyɔ, nɔ- -hwe-e.»
 35E nɔ- mɔ bu ya-a -Yusu yi. -Te v ya-a, -e -bi v pu 'v
 'waa danɔ 'kasrayu a 'mu ki ble, 'ti- 'v -hee -Yusu, 'e 'ya
 'v 'kasrayu a 'mu ki. (E 'wi yi, e tue =ne nyibli ni, -e mɔ,
 e mɔ bodɔ =nɔ, -e ye kibuwɛenle, e 'yi tu 'pa-, e 'ni -ya-a
 li-i. E nɔ- ko -ti 'e 'ya 'v 'kasra a 'mu ki.) 36Bu yi 'ki ni mi,
 nyibli -mu', -v ni 'v, -e -bi v pu 'v 'waa danɔ 'hru wlɔn ble,
 -Yusu 'e ne-e kle. 37-Te v yi Jrusre yre ni 'mve -ni, -e -bi
 'ki v nyre 'v 'hrukɔtɔ -mu', -e -hɔn 'li olifieti a dugba 'lu,
 -e mi 'li Jrusre. -E -bi nyibli a pepe -mu', -v yi -Yusu =wien
 le kue, v -tua dɔdɔ a nunuo, 'v 'yee 'li win, 'v pi Nyɔsua 'nyre
 le, 'ki 'v =wluleke-e-tebli a pepe -mu', e -nu a -ta', 38v wen:
 «-Na 'wio, -mɔ bodɔ -bu, -e yi 'li di, 'ki 'li Nyɔsua a 'nyre
 'kwli, Nyɔsua bu -nyi -mu -ti a 'yi'buale. Nyɔsua, -e ni 'li yako
 'kwli, nɔ- yi -a mu kibuwɛenle -nyi. -Ti a 'yi'buale,
 'ki 'v-v -mɔ.»

39'Ki 'li nyibli a 'mu 'nyi, Falisi=tumu* a nyibli -bi ni 'li.
 Ke- v pi -Yusu yi: «Tɔɔnyɔ o, lee -na -nagbopu, bu 'kee -cici
 a lepuppu!» 40-E -bi -Yusu =tu =nu =wɔn, e wen: «N yi 'a mu
 'ni -lee -ni, 'bu mɔ, 'bu 'kee -cici a lepuppu, 'hi -bu,
 -v ni 'hru wlɔn le, nu- di -cici le pu, v 'mu 'mu 'nyre le pu.»

**-Te -Yusu kue la Jrusredɔ a nyibli' bu,
 -e mɔ, Jrusredɔ di 'ni 'wle**

41-Te -Yusu 'mve 'ki Jrusredɔ yre, e 'ye-e, -e -bi e -tua
 wuwe, 'ki 'v -tebli ni -tie -mu', -e di 'v nyre, 'ki 'v 'dɔ a 'mu,
 'a -ta', 42e wen: «N -hwe wen=e ni dtaki, -nyrɔwɔ -bu, 'a mu
 Jrusredɔ a nyibli, -tebli -bu, -e mi ke 'lu -mɔ, 'ki ba yru
 wen=e' le. -Tebli a 'mu, e -we 'li bu nu wen=e ni, a ko Nyɔsua
 'hven-, ba ko wen kibuwɛenle. Kee, -te ti ne -bu, -tebli a 'mu,
 e -hli 'a mu 'yi ki. 43E mɔ -han-ti -nɔ, ti di 'v 'ni nyre,
 -e ko 'yri dakɔ -bi, -v mɔ 'aan yraanyibli, v di 'v -dii -ni,
 v 'mu 'li 'dɔ -bu 'li =glaa -ni, -e di-e nu, 'bu yi 'a mu -mɔ ni
 -wen, nyiblo =dɔ 'ni -ha 'hri, 44v 'mu 'a mu bu -we pepe,
 a ko 'aan -tebli a pepe 'hven-, ko, v 'mu 'aan 'dɔ a 'kayo
 a pepe 'wla, -e nu=o, ti -mu', -e ko 'yri Nyɔsua dii ne 'a mu
 ki, a 'yi ti a 'mu -yru.»

**-Te -Yusu bla la -tebliplonyibli le,
'ki 'li Nyisva a 'kagbau* a -yaa 'kwli**
(Matie 21.12-17; Maki 11.15-19; Saan 2.13-22)

45-Te v nyre 'li Jrusredw 'kwli, -e -bi 'ki -Yusu pa 'li Nyisva a 'kagbau* a -yaa 'kwli. 'Ki 'li -yaa a 'mu 'kwli, 'ki puplonyibli ni 'li, 'v ple 'wlugba-tebli, 'ki 'v Nyisva a -cohlw* a pipie a -ta'. -Te e yee 'v -nu bu, -e -bi e -twa 'waa lebulba. 46Ke- e pi -nu yi, e wen: «E 'cru ni, 'ki 'li Nyisvacrien 'kwli, -e mo: Nyisva wen 'ni: 'Na 'kayu ni 'v ni, -e di-e nu, nyibli 'mu 'li 'mu -daa -ni.» Ke- -Yusu pi de, e wen: «Kee, 'a mu -mo -bi, a nu 'kayu a 'mu 'yiyrynyibli a 'kayu -mo.»

© David C. Cook Foundation

47Kue 'v -nyroww a 'mu 'yie bu, e tue nyibli Nyisva a -ti, 'a -ne -nyroww, 'ki 'li Nyisva a 'kagbau a -yaa 'kwli. Nyisva a -cohlw* gbagbi -mo -bi, v ko Nyisva a tetetonyu*, ko 'blv a nyibli gbagbi 'hven-, v =mue -Yusu a 'lila a 'hru le. 48Kee, -te bu di 'a 'lila nu, v 'yi-t -yi, -e nu-o, 'a -ne -nyroww, nyibli -hwchvt =glee 'lu-t le, -e di-e nu, v 'mu 'a twwin 'wun.

**-Te -Juukve* a naanyo 'beti la -Yusu,
nyiblo a 'di -bi -nyi-e 'kli,
'ki bu nu de -mu', e ni
(Matie 21.23-27; Maki 11.27-33)**

20 ¹-Nyɔwɔ =du 'kwli, -Yusu tɔe la nyibli, 'ki 'li Nyɔsua a 'kagbau* a -yaa 'kwli, 'e pu =nu Nyɔsua a -haantitie. 'Ki e ni 'ki 'u bu, -e -bi Nyɔsua a -cɔhlɔnpinyu* gbagbi, kɔ Nyɔsua a tetetɔnyu*, kɔ -Juukve a 'blu a nyibli -bi 'hven-, u nu- nyre 'u=v 'hvi, 2u wen: «Nyiblo a 'di -bi -nyi -mu 'kli, 'ki -bu bla -teblɔplonyibli -bu le 'li? Nyiblo a 'di -bi -lee -mu -we, 'ki -bu nu -tebli a pepe -bu, -ni 'li?»

3-ɛ -bi -Yusu =tu =nu =wɔn, e wen: «Na 'mumu -bu, 'n di 'beti 'a mu de. Ba lee 'mu, 4nyiblo a 'di -bi lee la Saan*, 'ki bu pu la nyibli 'nie* 'lu le 'li? =Bi Nyɔsua lee la-a, -u'u- -tonyiblo lee la-a?» 5-ɛ -bi u -tua 'waa dɔnu a le'betile, u wen: «-Bi' -a di 'ki pu 'li? 'Bu mɔ, =ba pu le, Nyɔsua -lee la 'ne-ɛ, e di =hɔn -mɔ, e 'mu -a mu 'beti -ni: -Ti -mu', Saan hle la, de- kɔ -ti, 'a 'yi la -ti a 'mu =haan-ti -pu 'li? 6Mɔ, 'bu mɔ, =ba pu le, -tonyibli -nɔ, nyibli a pepe, u di pu -a mu 'hi -mɔ le, u 'mu -a mu 'la, -kɔti u pu=v =haan-ti, -e mɔ, Saan mɔ la Nyɔsua a winwɔn-hanyɔ* =nɔ.» 7ɛ nɔ- nu-o, 'u =tu -Yusu =wɔn, u wen: «-A 'yi nyiblo a 'mu -yi, -e lee la-a, 'ki bu pu la nyibli 'nie 'lu le.» 8-ɛ -bi -Yusu wen: «Na 'mumu, 'n 'yi 'li-ti 'li -we, =bu lee ne 'a mu, nyiblo -bu, -e -nyi 'mu 'kli, 'ki =bu nu -tebli a pepe -bu, 'n ni.»

**-Te -Yusu pu la -ci'yie-tunyɔ -mu',
-u kɔ la -balu a 'ledu
(Matie 21.33-46; Maki 12.1-12)**

9(Nyibli -mu', -u ni 'li Nyɔsua a 'kagbau* a -yaa 'kwli, -Yusu 'tie yi 'li =nu -mɔ -hlee -ni,) e wen: «ɛ kɔ la 'dudɔnyɔ =du. ɛ nɔ- kɔ la -ci. 'Ki 'li -ci 'a mu ki, e 'dɔɔ 'li 'lili =du. 'A 'yɔ, e tvi, u deɛ =ne resen*. -Te e -we 'a 'dudɔ -mɔ, -e -bi, e lee -kvannunyibli =du, 'ki bu mu -ci a 'mu, 'a -kvan nu, -e di-e nu, 'a 'dudɔ-tebli 'bu -tu, u 'mu=v 'a 'kɔbia -nyi, -kvannunyibli a 'mu, 'waa 'mumu, u 'mu 'waa -ne 'kɔbia kɔ. -Te -cikɔnyɔ a 'mu, e -we -kvan a 'mu, 'a yible=tutule -mɔ, -e -bi e mu 'dagba blɔblu', e 'mu 'li ti -huɔhuɔ 'li -hii -ni.

10-Tɛ 'dʊdʊ-tɛbli a 'ciɛti nyre 'v, -ɛ -bɪ -cikɔnyɔ a 'mʊ, ɛ lee nɛ 'a lɛlenyɔ -bɪ, 'kɪ bʊ mu 'lɪ -ci'yie-tunyʊ -mɔ, v 'mʊ=v 'ciɛ-tɛbli a 'kɪbɪa, -ɛ blee -cikɔnyɔ yɪ -nyi, ɛ 'mʊ =nɛ=ɛ yɪ ya. -Tɛ lɛlenyɔ a 'mʊ, ɛ nyre 'lɪ, -ɛ -bɪ -ci'yie-tunyʊ a 'mʊ, v da 'lɪ-tɪ bʊ, 'v bi-e -tɛɛ, 'kɪ v 'yɪ-tɪ =dedede -nyi, 'v -mia =nɛ kle. 11-ɛ -bɪ -cikɔnyɔ lee nɛ 'a lɛlenyɔ -bɪ de, 'v da 'lɪ-tɪ bʊ, 'v bi-e, 'v -ha-a 'yri lɛ, 'kɪ v 'yɪ-tɪ =dedede -nyi -wɛ, 'v -mia =nɛ kle, 12-cikɔnyɔ a 'mʊ, 'ɛ lee nɛ 'a ta a lɛlenyɔ, 'v klɔ=ɔ, 'v 'la-a -tɛbli 'yri lɛ, 'tɪ -v =hɪnhɪan 'lɪ-tɪ -patʊ'. 13-ɛ -bɪ kɛ- -cikɔnyɔ a 'mʊ, ɛ pɪ 'kɪ 'a dɔnʊ yɪ, ɛ wɛn: -Bɪ' n di nu 'lɪ? 'Na nʊɛyʊ, nɔ- -bʊ lee 'lɪ =nʊ -mɔ. 'N pʊ=v =haan-tɪ, -ɛ mɔ, v di kɔ 'v 'a 'v=tuule. 14-Tɛ ɛ waan 'lɪ, -ɛ -bɪ v yɪ 'pʊplɛ' lɛ, v wɛn: Nyiblo -bʊ, -ɛ di -ci -bʊ kɔ -nyrɔwɔ =dʊ, ɛ nɔ- yɪ 'lɪ di. 'A -tɪ, -ba 'la-a, -a 'mʊ -ci -bʊ kɔ, 15'v klɔ=ɔ, 'v 'hrɔɔ 'lɪ-tɪ -ci 'kwli, 'v 'la-a.»

-ɛ -bɪ -Yusu wɛn 'nɪ: «'N yɪ a 'mʊ 'nɪ 'beti -nɪ, nyiblo a 'mʊ, -ɛ kɔ -ci a 'mʊ, 'bʊ 'wɪn -tɛbli a pɛpɛ a 'mʊ, -ɛ mu 'lu -mɔ, dɛ a 'dɪ -bɪ ɛ di =nʊ -mɔ nu 'lɪ? 16'A =gbɛtʊ, ɛ di 'nɪ di, ɛ 'mʊ -ci'yie-tunyʊ a 'mʊ 'la, 'tɪ-, ɛ 'mʊ 'lɪ -ci a 'mʊ 'lɪ -ha, ɛ 'mʊ=v nyibli -bɪ -nyi.» Nyibli a 'mʊ, -v pɪ -Yusu nʊa yɪ bʊ, -ɛ -bɪ v wɛn: «Yruyru, ɛ 'yɪ 'lɪ-tɪ 'lɪ -wɛ, bʊ mu 'lu -mɔ.» 17-Yusu bʊ ta 'v =nʊ -mɔ lɛ -tata, -ɛ -bɪ ɛ wɛn: «'A -tɪ, -tɪ -bʊ, v 'cru la 'lɪ Nyɪsvacriɛn 'kwli, dɛ -mʊ', ɛ =hɛn 'nyre, ba -hie-e 'lu -mɔ lɛ. -Tɪ a 'mʊ, ɛ nɔ- -bʊ:

'Katuo -mʊ', 'kayuponyʊ 'yɛ nɪ -hʊa la
bʊ nu la -kʊan 'yri,
v pʊ la 'kɪbɪa kɪ,

ɛ nɔ- -hɛ 'kayu a 'mʊ a 'katuo gbagbʊ.»

18-ɛ -bɪ kɛ- ɛ pɪ de, ɛ wɛn: «Nyiblo 'bʊ =gbɛ 'katuo a 'mʊ yɪ, ɛ kɔ bʊ -yɪyɛ lɛ, mɔ, nyiblo, 'katuo a 'mʊ, 'bʊ bi-e kɪ, ɛ di wʊwa=a lɛ.»

Dɛ -mʊ', -Yusu tɔɔ la -nɪ, 'kɪ 'v 'blɔwli a -ta'

(*Matie 22.15-22; Maki 12.13-17*)

19'Tɪ- -Yusu 'mʊ -yɛ mɔ mu, -ɛ -bɪ Nyɪsva a tetetɔnyʊ*, kɔ Nyɪsva a -cɔhlɔnpinyʊ* gbagbɪ 'hʊɛn-, -v nɪ 'v, v yru-o nɪ, -ɛ mɔ, v nʊ- -Yusu pʊ 'ledʊ a 'mʊ yɪ. -Tɛ v yru dɛ a 'mʊ, -ɛ -bɪ tɪ nɪ -do a 'tɪ 'yri, v -tʊa 'hru a lɛ-mʊmʊɔ, v 'mʊ=v klɔ, v 'mʊ=v 'la. Kɛɛ, -tɛ v yɪ nyibli a huannʊ pie, ɛ nɔ- nu-o,

'v -ha=a me le. 20 Kεε -ε -bi v -tva -Yusu a -gbεεε. E nɔ- nu=o, 'v te nyibli bu, 'ki 'v=v 'hvi, v 'mv nyibli -mv', -v kɔ 'v=tuule a ηmlɪ le nu, v 'mv=v le 'beti -ni, -ε di=e nu, 'ki 'li 'a kle-hɪtawin 'kwli, v 'mv 'li -naa -ni, v 'mv=v -ti -yεε -ni, v 'mv=v klɔ a -ti, v 'mv=v Romakvε a -gɔlɔnɔma -ji' pu, ε 'mv=v -bati le -pɔv -ni. 21-Tε v nyre 'ki 'v=v 'hvi, -ε -bi v wen: «Tɔɔnyɔ o, -a yi=e ni, -ε mɔ, -hle -ti a -tεε, 'ti- -ni tve =nε nyibli. 'Bu mɔ, -ni yi-t ni hle, -tonyibli a 'lule-hihie a huannv 'ni -nu=o li -mv, 'ye -bu ε mɔ nyiblo gbagbu. -Na -ti a -tεε ni -do a 'mv, ε nɔ- -tve -ni, 'ki 'v dε -mv', Nyɪsva -hvε a -ta'. 22'A -ti o, lee nε -a mv, =bi Nyɪsva a tete* wen 'ni, -ba -ha 'blɔwli, -ba -nyi=e Romakvε a 'kun gbagbu*, -v'v-, =bi -a 'yi yi -blεε ni, -ba -nyi =nε-ε?» 23 Kεε, -Yusu yru 'waa -yre a 'mv ni, ε wen: 24 «Ba tɔɔ 'mv 'wliyɔkɔ a 'ye ni -do yi.» -Tε v -nyi =nε-ε, -ε -bi ε wen: «Nyiblo a 'di -bi, -ε kɔ yigbakla -ni 'v=v ki 'li? Nyiblo a 'di -bi, -ε kɔ 'nyre v 'cru 'v -wε 'li?» -ε -bi v wen: «Romakvε a 'kun gbagbu =nɔ.» 25-ε -bi ke- -Yusu pi 'ki =nv yi, ε wen: «A -ti o, dε -bv, -ε blεε 'kun gbagbu yi, ba -nyi =nε-ε, ε kɔ, dε -bv, -ε blεε Nyɪsva yi, ba -nyi =nε-ε -wε.» 26 ε =hen 'nyre, -Yusu 'yi =dedede kle -hɪtɪa -ni, 'ki 'v nyibli ye', -ε kɔ 'kwli 'a yraanyibli di 'li -naa -ni, v 'mv=v -ti -yεε -ni. Kεε, -ti a 'mv, -Yusu -hɪtɪa =nv kle, ε kee 'waa =wli le. 'A -ti, v 'yi 'ki -ti =dv -hla de.

De -mv', -Yusu tɔɔ -ni, 'ki 'v nyibli a 'klɔ'huhru a -ta'

(Matie 22.23-33; Maki 12.18-27)

27 'Ki 'li Jrusredɔ 'kwli, ε kɔ la =tumu =dv. 'A 'nyre mɔ Sadusi=tumu*. U nv- hle-ε, -ε mɔ, 'bv mɔ, nyiblo 'bv 'kv, ε 'yi 'ki 'li-t 'li -wε, bu -hɔn 'li 'kukonyibli 'nyi, bu 'hri 'klɔ, 'ki 'li Nyɪsva yi. U nv- kɔ nyibli -mu 'v -Yusu 'hvi, -ε di=e nu, v 'mv=v le 'beti -ni. -Tε v nyre 'ki 'v=v 'hvi, -ε -bi ke- v pi-t yi, v wen: 28 «Tɔɔnyɔ o, Nyɪsva a winwɔn-hanyɔ* Moise* 'cru la tete* -bi, 'ε hie -a mɔ-ɔ le. Tete a 'mv, ε nɔ- -bv: Nyɪbeyugbe 'bv kɔ nɔgba, 'ti- 'bv 'yi 'v 'yonv bu -hie, 'bv 'kv, nyɪbeyugbe a 'mv, -ε 'kv, 'bv kɔ 'diayi nyɪbehian, ε nɔ- blεε yi, -bv kɔ nɔgba a 'mv, ε kɔ-ɔ 'hven-, v 'mv 'yonv kɔ, 'ki 'v 'a 'diayi -mv', -ε 'kv a -ta'. Ke- Moise a tete pi.» 29 U wen 'ni de: «ε kɔ la 'diayi nyɪbeyu

ni -hlon'hven, 'waa yi-henyiblo, nɔ- kɔ la nugba, 'e 'yi 'yu bu -hie, 'e 'ku, 30'hven a nyiblo 'e kɔ-ɔ, 'a 'mumu, 'e 'yi 'yu bu -hie, 'e 'ku -wɛ. 31De ni -do a 'mu, ε nɔ- nu ta a nyiblo. De a 'mu, ε nɔ- mu 'lu -mɔ -mumu, -hlon'hven a nyiblo 'e kɔ-ɔ -wɛ, 'ki ε 'yi 'yu bu -hie, 'e 'ku. 32-Tɛ 'waa pepɛ, υ 'ku 'ki, -ε -bi nugba a 'mu, ε 'ku ni -wɛ. 33Nɔ- mɔ -ti, -a di -mu 'beti mɔ, -mu -a mu kle -hɪɪa -ni. -Nyrɔwɔ -kɔ 'kwli nyibli di 'li 'kokonyibli 'nyi -hɔn, υ di 'klɔ 'hri, 'ki 'li Nyɪsua yi, nyiblo a 'di -bi -di 'ki nugba a 'mu kɔ 'li, -ε nu-o, -tɛ υ ni la 'nɛ- -tutu ki, nyibli ni -hlon'hven a pepɛ a 'mu, υ kɔ la-a ni.» 34-ε -bi -Yusu -tu -nu -wɔn, ε wen: «Nugbi kɔ nyibepu 'hven-, -υ ni 'klɔ, υ nu- yi -kukɔ -ni. 35Kɛɛ, 'bu -hɔn 'li 'kokonyibli 'nyi, 'bu 'hri 'klɔ, 'ki 'li Nyɪsua a 'klɔ yrayru 'kwli, nyibli a 'mu, υ 'yi 'li-t 'li -wɛ bu kukɔ -ni. 36U 'yi 'li-t 'li -wɛ, bu 'ku 'ki de. Kɛɛ, -tɛ Nyɪsua a lelenyɔ* ni 'mu, kɛ- υ di 'mu ni -wɛ. U mɔ Nyɪsua a 'yonu -nɔ, -ε nu-o, 'ki υ -hɔn 'li 'kokonyibli 'nyi, υ 'hri 'klɔ. 37De -bu, -ε mɔ nyibli bu di 'li 'kokonyibli 'nyi -hɔn, bu di 'klɔ 'hri, Nyɪsua a winwɔn-hanyɔ Moise, nɔ- 'cri la 'a -ti. De -mu', Nyɪsua lee -nɛ, ε nɔ- ε 'cri la. -Tɛ Nyɪsua a 'mu, ε ni la 'li -gbakuo, -ε yi la wɪn 'kwli, 'ki ε hlee la 'li Moise -mɔ. 'Ki 'li 'crienkɔtɔ a 'mu 'kwli, -tɛ Moise yi la Kukɔnyɔ ni de, -ε -bi kɛ- ε pi la: 'Mɔ mɔ Nyɪsua -bu, Abrahamu* de, ε kɔ Yisaku*, kɔ Sakɔbu* 'hven-. Kɛ- Nyɪsua pu la. 38ε 'wi yi, ti -mu' -kɔ 'yri Nyɪsua yi la 'li Moise -mɔ -hlee -ni, Abrahamu kɔ Yisaku kɔ Sakɔbu 'hven-, υ 'ku la ni see la. Kɛɛ, -a yi-e ni, -ε mɔ, ε 'yi 'kokonyibli 'pa-, υ 'ni -da-a li Nyɪsua, kɛɛ, 'klɔnyibli, υ nu- de-ε. Nyibli -mu', -υ ni 'li Nyɪsua a 'klɔ yrayru 'kwli, υ 'yi 'ku, kɛɛ, υ ni 'klɔ.» 39-ε -bi tetetɔnyɔ* -bi -mu', -υ ni 'u, υ wen: «Tɔnyɔ, -ti -bu, -hle, 'a -tɛɛ, nɔ- -nɔ.» 40Bu pu 'ki lɛ, nyibli -mu', -υ ni 'u, υ yi pie huannu, 'ki bu 'beti-e lɛ de.

Wanyɔ mɔ bodɔ Dafidi* a 'yonu a 'Yu -nɔ

(Matie 22.41-46; Maki 12.35-37)

41-ε -bi kɛ- -Yusu pi -nu yi, ε wen: «ε kɔ nyibli, 'u pi lɛ: Wanyɔ -mu', Nyɪsua pu la lɛ, ε di la ya, Wanyɔ a 'mu, ε nɔ- mɔ bodɔ Dafidi a 'yonu a 'Yu. 'A mu 'n yi 'ki 'beti -ni: De- kɔ -ti 'u hle-ε 'li? 42Dafidi a 'mumu, ε hla-a ni, 'ki 'li Nyɪsua a -wɪablecrien* 'kwli, -ε mɔ:

Kukonyo Nyisua lee 'na Kukonyo ni,
-ε mɔ: Ni mɔ 'na diidektɔba ki bu,
-kɔ 'mu 'huen-,

43 -a 'mu nyibli win ki -kɔ -ni,
ε 'mu=v gba -gbagba, 'mu=v nu,
=mu -na yraanyibli bu 'lu ble =tu.»

44-ε -bi -Yusu wen 'ni de: «-Te Dafidi a 'mu, ε dεε Wanyo
a 'mu 'a Kukonyo, -bi' Wanyo a 'mu, ε -we 'li bu nu 'ki Dafidi
a 'Yu a pupa 'li?»

**-Te -Yusu lee la 'a nyibli, -ε mɔ,
bu =tu 'waa dɔnu 'yie 'ki 'v tetetɔnyo* a -ta'**

(Matie 23.1-36; Maki 12.38-40)

45 Nyibli -huɔhu -mu', -v ni -tuo ki, -ti -mu', -Yusu -hla,
v pu=v nva yi bu, -Yusu 'ε yi 'li 'a -nagbopu* -mɔ -hlee -ni,
ε wen: 46 «Ba =tu 'aan dɔnu 'yie, 'ki 'v tetetɔnyo -mɔ, v 'ni
-ha 'a mu -kaa -ni. U nve 'ki nyibli bu daa =nu nyibli gbagbu.
'Bu yi le ni ne, v pi nyibli gbagbu a wlawli, -ε di-e nu, nyibli
'mu =nu 'ye. 'Bu yi 'v -tite =du ni mi, -te nyibli -huɔ 'v,
-ε -bi v -hve=ε ni, nyibli bu pu =nu 'wio ble, 'ki 'v
'waa 'v=tuule a -ta', 'v nve =ne ni -we, 'bu mu 'li Nyisua
a 'kayu* bu, 'ki bu ni 'li ye' bu, -ε di-e nu, nyibli a pepe
'mu =nu 'ye. De ni -do a 'mu, ε nɔ- v ni, 'bu da =nu didide
-mɔ. 47 U ni -do a 'mu, v nu- -he -tugbanugbu kuko-tebli a
pepe =jre. 'Ti-, tetetɔnyo a 'mu, 'bu yi Nyisua ni de,
'waa Nyisua a dida hɔ ki bu, -ε di-e nu, nyibli 'mu le pu,
v mɔ -haannyibli -nɔ. 'N yi 'a 'mu 'ni -lee -ni, -ε mɔ,
-bati -mu', Nyisua di =nu le -puv -ni, ε di ni 'kli ki, ε 'mu
'v nyibli -bi a -bati 'v -hi.»

**-Te =hvennugba =du -ha la 'a 'wliye,
'ki 'v Nyisua a -kvan a -ta'**

(Maki 12.41-44)

21 ¹Ki -Yusu kɔ -nagbopu* 'huen-, v ni 'li Nyisua
a 'kagbau* bu, 'ki 'v dukwli -mu', -ε kɔ 'kwli nyibli
pi 'li 'wli le 'huɔ, 'ki 'v Nyisua a -kvan a -ta'. -Yusu yi-t
'ni 'ye, -te dekonnyibli ni 'li 'wli a lepupu. ²Kεε, bu ni 'ki 'v
bu, -ε -bi ε 'ye -tugbanugba =du, =hven ni. -Te nugba a 'mu,
ε nyre 'v, -ε -bi 'wliyo gbi ni 'huen, -ε 'yi 'li -dedede

a -toto -we, ε nɔ- ε pu 'lu. 3-Te -Yusu 'ye-e, -ε -bi ε wen: «'N yi 'a mu 'ni -lee -ni, -ε mɔ, 'ki 'li Nyɔsua 'yi, -hwennugba -bu, ε pu 'li 'wliye, 'ε -hi 'v nyibli a pɛpɛ -bu 'v, 4-ε nu-o, nyibli -bi -mu', 'wliye -bu, -ε 'yi -kuan -kɔ, 'ki 'v -nu -mɔ, ε nɔ- v pu 'li le. Nugba -bu, ε nɔ- -mɔ -bi, -han-ti -hwen 'ε ni-e, kɛɛ, ke- ε ni 'mu, 'wliye a pɛpɛ -mu', ε di wen nu, ε 'mu wen 'a dɔnɔ yi -wɔn, ε nɔ- ε pu 'li.»

-Yusu wen 'ni, v di Nyɔsua a 'kagbau 'ni 'wla

(Matie 24.1-2; Maki 13.1-2)

5Nyibli -bi, nu- hle la Nyɔsua a 'kagbau* a -ti. Ke- v pi la, -ε mɔ: «ε nɔ yi diaki. Ta le -bu 'ye, yinɔhi, v -nu, 'v pu-v, ε kɔ yinɔ-tebli a gblegble, v -ha, v =tu 'li 'kayu a 'mu bu, Nyɔsua a -ti a 'yi'bvale a -ti.» -ε -bi -Yusu wen: 6«Kayu -bu, a yi 'ye, -nyrɔwɔ di 'v 'ni nyre, -ε kɔ 'kwli v di 'v=v 'v 'wlaa -ni pɛpɛ. 'A 'hiɔ =dɔ 'yi 'li-ti 'li -we, bu ni 'v 'a 'bi 'hiɔ 'lu bu.»

'Kla-wliye'yiya di 'v 'ni nyre, 'ti- 'klɔ 'mu 'v -wlu -hɔn

(Matie 24.3-14; Maki 13.3-13)

7-ε -bi v 'beti -Yusu ni, v wen: «Tɔɔnyɔ, lee ne -a mu, ti a 'di -bi -kɔ 'yri v di 'v Nyɔsua a 'kagbau* a 'mu 'wlaa -ni, ε kɔ, de a 'di -bi, -ε di 'lu -mɔ -mu, -a di 'ye, 'ti- -a 'mu=v yi, -ε mɔ, -tebli a pɛpɛ -mu', -kɔ -ti -hla wen, ε mi 'lu -mɔ mu mɔ?» 8-ε -bi ε =tu =nu =wɔn, ε wen: «Ba =tu 'aan dɔnɔ 'yie, nyiblo =dɔ 'ni -ha 'a mu -kaa -ni, -ε nu-o, nyibli -hwɔhɔ di 'ni di, v 'mu le pu, v nu- mɔ Wanyɔ -mu', Nyɔsua pu la le, ε di la ya, v 'mu le pu -we, ti -mu', -ε kɔ 'yri Wanyɔ a 'mu, ε di ya, ε 'mve yre. Kɛɛ, a 'ni 'kuɛɛ 'li -nu =wien. 9'Ya 'v 'lu de, a di 'ni 'win, -ε mɔ, v -wen tu, 'ki 'li 'blɔgbi -bi ki, ε kɔ, a 'mu 'win, -ε mɔ, ε kɔ nyibli -bi, 'v yi 'blɔgbi -bi =gbugblo -ni. 'Bu mɔ, 'ba yi ni 'win, a 'ni 'pie 'li huannu, -ε nu-o, -tebli a pɛpɛ a 'mu, ε kɔ bu mu 'lu -mɔ. Kɛɛ, 'bu yi 'lu -mɔ ni mi, ε 'yi 'nyre =hen, -ε mɔ, ti ni -do a 'mu 'yri, 'ki 'klɔ a 'v-hɔnti di 'v -nyree -ni.»

10Ke- ε pi de: «'Blɔgbi di yi 'ni -wunwɔn -ni. 11'Ki 'li 'blɔgbi -hwɔhɔ 'kwli, -toto di 'ni 'hɔhle -ni diaki, 'kanu 'mu =ti, =titakue 'mu nyibli klɔ. Huannu-tebli 'mu 'li yako 'kwli le 'hru -ni.

12 Kεε, 'ti- -tebli a pepe a 'mu, ε 'mu 'u nyre, u di 'a mu 'ni klo, -te a mo 'na nyibli a -ti, u 'mu 'a mu -hwen -tu, ε ko, u 'mu 'li 'a mu Nyisua a 'kayo* a nyibli gbagbi -mo gba, -ε di-e nu, u 'mu 'a mu -bati le -puu -ni, ε ko, u 'mu 'a mu -ji' le pu, ko, u 'mu 'a mu -ti -yee -ni, 'ki 'u 'blugbi a boduopu ko -gulunumapu ye'. 13 Bu mo, -tebli a 'mu, 'bu nyre 'u, 'ki 'u 'a mu -mo, a di ko 'hru, 'ki ba hla-a, -ε mo, a kuo 'mu -wlu yi. 14 A -ti, 'bu pa, 'bu yee ne 'a mu -ti, -ti -bu, a di hla, 'a -ti 'ni 'yaa 'li 'a mu 'kla -wliye, 'ti- -tebli a 'mu, ε 'mu 'u nyre. 15 Na -gbetu, mo -di 'a mu -to -nyi, a 'mu win pu. Nyibli -mu', -u yi 'a mu -ti -yee -ni, u 'yi 'li-ti 'li -we, bu nyra 'a mu yi bu, ε ko, bu -tu 'a mu =won -we. 16 Aan 'banu, ko 'aan 'diinu, ko 'aan 'diayinu, ko 'aan -tugba a nyibli, ko 'aan nunatumupu, u di pu 'a mu 'blugba a naanyu -ji', u 'mu -u -bi le 'lila -ni, 'ki 'li 'a mu 'nyi. 17 Nyibli a pepe ko bu yraa ne 'a mu, -te a mo 'na nyibli a -ti. 18 Kεε, -dedede 'yi 'li-ti 'li -we, bu nyre 'u, 'ki 'u 'a mu -mo, mo, 'aan 'lunypali nu -do 'yi 'li-ti 'li -we, bu 'wan. 19 A 'ni 'saa 'li. ε no- di-e nu, Nyisua 'mu 'a mu 'klo yrayru -nyi.»

**-Hwen'yeti gbagbi di 'u 'ni nyre,
'ti- -Yusu 'mu 'li di**

(Matie 24.15-28; Maki 13.14-19)

20 Kε- -Yusu pu 'a -nagbopu* yi de, ε mo: «Bu mo, 'ba 'ye Jrusredu, hapudako -bi a 'seyo 'bu =glaa 'li-ti le, -ε -bi ba yi-e, -ε mo, Jrusre a mu, 'a 'wowlati yi 'u 'ni nyre. 21 Ba 'ye -tebli a 'mu, -ε -bi nyibli -mu', -u ni 'li Sudeblugba 'kwli, bu 'gba ci le, bu mu 'li dugbi 'lu, ko, nyibli -mu', -u ni 'li Jrusredu 'kwli, bu hlo -mo, ko, nyibli -mu', -u ni 'li -titi, u 'ni 'die 'li 'du, u 'ni -ha -nu le 'lila -ni, 22-ε nu-o, -nyrowo a 'mu 'kwli, Nyisua di -tu 'a dako =hwen. Kε- -ti a pepe -mu', Nyisua a winwlon-hanyo* hla la, 'ki 'li Nyisuaeruen 'kwli, ε di 'lu a -momumuo nu. 23 Ti a 'mu 'yri, nugbi -mu', -u di 'kwli le ni, ko 'waa de -mu', -u di 'yonu 'nya, u di 'ye -hwen diakti, ko, dako 'mu -hwen 'ye diakti, Nyisua 'mu 'a dako yru le -puu -ni. 24 U di nu 'ptien, u 'mu -u -bi le 'lila -ni, u 'mu 'li -u -bi dako -mu', -u 'yi Nyisua -yi a 'bli gba, u 'mu =kode nu mo mu. Dako -mu', -u 'yi Nyisua -yi, nu- di Jrusredu 'wla, ε 'mu-u gba -gbagba, 'waa -ne ti 'mu 'li -we.»

**-Yusu, -ε mɔ -tonyibli a pepe a Nyiblo*,
ε di 'nu di de**

(Matie 24.29-31; Maki 13.24-27)

25Kε- -Yusu pi de, ε wen: «Hwen'yeti a 'mu, 'bu nyre 'v, huannu-tebli di mu 'lu -mɔ, 'ki 'lɪ 'yru 'yi, kɔ 'ki 'lɪ -hɔnpɔ kɔ nyahroyɔ 'hwen- 'yi. 'Kɪ 'nε- -tɔtɔ -bu kɪ, dakɔ a pepe di nɪ 'lɪ huannu 'kwli, 'kɪ 'v 'yru kɔ 'a 'dɔvɪ 'hwen- a -cici a -ta'. De bu di 'lu -mɔ lε -hie, v 'yɪ 'lɪ-tɪ 'lɪ -wε, bu yi-e. 26-Tɛbli -di 'nε- -tɔtɔ kɪ 'lu -mɔ -muu -nɪ, nyibli 'bu yɪ 'a -tɪ 'lu -mɔ lε nɪ -hie, 'a huannu, nɔ- di -nu lε 'lɪla -nɪ. -Tɛbli a pepe, -ε nɪ 'lɪ yakɔ 'kwli, ε di -hɔn -ta' lε. 27Ti nɪ -do a 'mu 'yri, 'mɔ -bu, -ε mɔ -tonyibli a pepe a Nyiblo, 'kɪ v di 'v 'mu 'yee -nɪ. 'N kɔ -bu di, 'kɪ 'lɪ 'na 'klɪkɪnɪnu a pepe 'kwli, kɔ 'kɪ 'lɪ 'na -tɪ a 'yi'bubɔva 'kwli. 'Bu mɔ, 'nɪ yɪ nɪ di, 'kɪ 'n di 'lɪ 'nuɔmɪ 'nyɪ nɪ. 28Ti -mɔ' -kɔ 'yri -tɛbli a 'mu, ε di -wlu =tu, ba 'hɪɪ 'lɪ lε, ε kɔ, ba -ha 'lɪ 'lu -wlu, -ε nu-o, -nyrɔwɔ, Nyɪsɔva di 'v 'a mɔ -gblɛɛ -nɪ, ε 'mɔɛ yrɛ.»

**-Yusu -hɔɛ-ε nɪ, ti -mɔ' -kɔ 'yri Nyɪsɔva di 'v nyibli
win kɪ -kɔɔ -nɪ pepe, nyibli bu yi 'a ti a 'mɔ**

(Matie 24.32-35; Maki 13.28-31)

29-Yusu bu pɔ 'kɪ lε, -ε -bɪ ε pɔ =nu 'ledɔ -bɪ yɪ, ε wen: «Ba 'ye tugbɛ -mɔ', v dɛɛ figietu*, kɔ ti -bɪ. 30'Bu mɔ, 'ba yɪ -nu nɪ 'ye, 'bu yɪ hawi yrayɪ nɪ pi, -ε -bɪ a yi-e nɪ, -ε mɔ, -ci-nyre 'mɔɛ yrɛ. 31-Tɛbli a pepe -bu, -kɔtɪ 'n hla wen, 'bu yɪ 'lu -mɔ nɪ mi, -ε -bɪ ba kɔ 'a yiyie, -ε mɔ, ti -mɔ' -kɔ 'yri Nyɪsɔva di 'v nyibli win kɪ -kɔɔ -nɪ pepe, ε 'mɔɛ yrɛ. 32'N yɪ 'a mɔ 'nɪ -lee -nɪ, -ε mɔ, nyibli -bu, -v nɪ 'klɔ, v 'yɪ 'lɪ-tɪ 'lɪ -wε, bu 'kɔ, -tebli a pepe a 'mu, ε 'mɔ 'v nyre. 33Yakɔ kɔ -tɔtɔ 'hwen-, v di bu 'nɪ -wε, kɛɛ, 'na win 'yɪ 'lɪ-tɪ 'lɪ -wε, bu -wε bu, 'klɔ -mɔ 'klɔ.»

Ba nɪ 'v -pleele'

34-ε -bɪ kε- -Yusu pi de, ε wen: «Ba =tu 'aan dɔɔnu 'yie, 'aan 'lɪlɛ-hihie 'nɪ 'nu 'lɪ lɛ'mimle nɪ -do 'kwli, kɔ, a 'nɪ 'naa 'lɪ nɔ diakɪ, kɔ, a 'nɪ 'hritie 'lɪ -nɪ, 'kɪ 'v -tebli -mɔ', nyiblo blɛɛ yɪ bu kɔ a -ta', -kɔtɪ -tebli a pepe a 'mu, v ni-e nɪ, 'aan 'lɪlɛ-hihie 'ε yɪ 'yi lε -bibi -nɪ. 'Ba yɪ -tebli a 'mu nɪ ni, -ε -bɪ -nyrɔwɔ, 'n di ya, ε di 'a mɔ bu 'nɪ -hu,

35-wɪ yi, -tɛ cro ni, 'ɛ kwɛ muma. -Nyrɔwɔ a 'mu, ɛ kɔ bu yɛɛ 'v nyibli a pɛpɛ bu, -v ni 'nɛ- -tutu ki. 36 Ba ni 'v -pleelɛ', a 'ni 'ɲmee 'li, ba 'cibi 'v Nyɪsua a dɪda, -ɛ di=e nu, -tebli a pɛpɛ a 'mu, -ɛ di di, a 'mu 'li-tɪ 'kwli -tɔ 'bɛɛ -ni, 'ti- 'bu mɔ, 'mɔ -bu, -ɛ mɔ, -tonyibli a pɛpɛ a Nyiblo*, 'ni yi 'li ni di, a 'ni -ha huannu pie.» Kɛ- -Yusu pɪ nyibli yi.

37-Nyrɛ', 'ki -Yusu tɔɛ 'li Nyɪsua a 'kagbau* bu. 'Tɔ 'bu -wɔn, -ɛ -bi ɛ -tɪ 'dɪ, 'ɛ mi 'li olifieti* a dugba 'lu pɛɛ mɔ. 38-Nyrɛ 'bu -nyɛ, -ɛ -bi nyibli a pɛpɛ yi -wɛ ti ki, 'ki 'li Nyɪsua a 'kagbau bu, v 'mu 'a win 'win.

-Tɛ -Juukɔɛ* a nyibli gbagbi -hɔɛ bu 'la la -Yusu

(Matie 26.1-5; Maki 14.1-2; Saan 11.45-53)

22 1-Tɛ dɛ a 'mu, ɛ -hi, -ɛ -bi -Juukɔɛ a lɛ'mimle gbagbu mi 'v nyre mɔ. Lɛ'mimle a 'mu, 'a 'nyre mɔ Pakɪ*. Pakɪ a 'mu a ti 'yri, 'flɔɔɔv -mu', -ɛ kɔ -mɔ v 'yɛ ni pu 'li 'yaade, ɛ nɔ- v yi di. -Tɛ -nyrɔwɔɔv a 'mu, ɛ yi yɛ ni 'mɔɛ, 2-ɛ -bi Nyɪsua a -cɔhlɔnpinyɔ* gbagbi kɔ tetetɔɔnyɔ* 'hɔɛn-, v =mɔɛ -Yusu a 'lɪla lɛ. Kɛɛ, v yi pie nyibli a huannu. ɛ nɔ- nu-o, 'v -mɔɛ -tɔ lɛ, -tɛ -mu', v di 'a 'lɪla nu.

Judɪa -hɔɛ bu pu la -Yusu -Juukɔɛ* a naanyɔ -ji'

(Matie 26.14-16; Maki 14.10-11)

3'Ki 'li -Yusu a -nagbopɔ* ni -pu =tu 'v 'hɔɛn -mu' 'nyɪ, ɛ kɔ -nagbopi -bi. 'A 'nyre mɔ Judɪa. 'A kɪbɔhlanyɛ mɔ Yisikalio. ɛ nɔ- 'kuo -hɔɔn* a nyiblo gbagbu Satan*, ɛ bi 'v ke'. 4Judɪa a 'mu, ɛ nɔ- 'du ye', 'ɛ mu 'li -cɔhlɔnpinyɔ* gbagbi -mɔ, kɔ Nyɪsua a 'kagbau* a 'yie-tunyɔ gbagbi 'hɔɛn-, 'ɛ mu =nu lee mɔ, -tɛ ɛ di =nu -Yusu a -ji'pɔpɔv nu. 5-Tɛ v pɔpɔv 'li-tɪ lɛ, -ɛ -bi 'waa plɔ ble ni. 'A -tɪ, v pu 'li-tɪ ni, 'ki bu -nyi-e 'wliye, 'bu mɔ, -tebli a pɛpɛ a 'mu, 'bu kɔ bu mu 'lu -mɔ. 6-ɛ -bi Judɪa wen ni. ɛ nu=o ni, kɔɛ 'v ti a 'mu 'yie bu, 'ɛ =mɔɛ -tɔ lɛ, -tɛ -mu', ɛ di -Yusu nyibli a 'mu 'a -ji'pɔpɔv nu, 'ki nyibli 'yɛ ni di 'v-v =dedede 'hɔɪ ni yi.

-Tɛ -Yusu pu la Pakɪ* a diide a -tɔ

(Matie 26.17-25; Maki 14.12-21; Saan 13.21-30)

7Lɛ'mimle -mu', -ɛ mɔ Pakɪ a yi-hɛ-nyrɔwɔ 'kwli, 'ki v yi 'v 'flɔɔɔv -mu', -ɛ kɔ -mɔ v 'yɛ ni pu 'li 'yaade -dii -ni,

'v 'lee 'v 'blayonv le -we, 'kɪ 'v didide gbagbu a 'mu 'a -ta'.
 -Te -nyrowo a 'mu, ε nyre 'v, 8-ε -bi -Yusu yɪ Piɛlɪ kɔ Saan*
 'hven- 'nɪ -lee -nɪ, ε wen: «Ba mu Pakɪ a diide -mɔ -we.»
 9-ε -bi v 'beti=e nɪ: «-Bi' -hve -ba pii didide a 'mu yɪ 'lɪ?»
 10-ε -bi ε =tu =nu =wɔn: «Ba pv 'v nva bu: Ba mu 'lɪ
 Jrusɛdɔ 'kwli. A kɔ nyɪbehuan =dɔ 'hven-, a di 'nɪ =ɲmee -nɪ.
 Nyiblo a 'mu, ε 'ble 'nɪya. ε nɔ- ba kvɛ =wien. 'Kayu -kɔ bu
 ε di 'lɪ pa, 'kɪ ba pa 'lɪ. 11 Ba lee 'kayu a 'mu, 'a kukonyɔ,
 ke- ba pv: -Aan tɔonyɔ yɪ -mu 'nɪ 'beti -nɪ, -gblo a 'dɪ -bi -kɔ
 'kwli, ε kɔ 'a -nagbopv* 'hven-, v di 'lɪ Pakɪ a diide 'lɪ -dii
 -nɪ 'lɪ?» 12-ε -bi -Yusu wen 'nɪ de: «ε di tɔɔ nɛ 'a mu -gblo
 gbagbu, 'kɪ 'lɪ 'a yɔ'kayu a 'mu, 'a yɪ-he-gbɔ yɪ. 'Kɪ 'kayu
 a -tebli a pɛpɛ =cɛɛ 'lɪ. 'Kɪ ba pii 'lɪ diide a 'mu.»
 13-Te v nyre 'lɪ, -ε -bi ε mɔ -han-tɪ, -te -Yusu nu wen
 'a hɪhla, ke- v nu 'v -tebli a 'mu, 'a buyɛɛɛ, 'v bi 'v, 'v pi
 Pakɪ a diide a 'mu. -Te v -we 'a pipie -mɔ, -ε -bi v -mɛ kle.

Kukonyɔ -Yusu a le'bwɔdiide

(Matie 26.26-30; Maki 14.22-26; 1 Koletu 11.23-25)

14 -Winse, -te dɛditi nyre 'v, -ε -bi -Yusu kɔ
 'a -nagbopv* 'hven-, v 'kukue le, v 'mu dɛ di.
 15 Ke- ε pɪ =nu yɪ, ε wen: «Na =wɔ =mɔɛ mɔɔ le diaktɪ,
 'kɪ a kɔ 'mu 'hven- ba di Pakɪ* a diide -bu, 'tɪ- ε 'mu
 'na =hven'yeti kɪ yɛ. 16 Kɛɛ, 'n yɪ 'kɪ 'a mu 'nɪ -lee -nɪ:
 'N 'yɪ 'lɪ-tɪ 'lɪ -we, -bu di Pakɪ a diide de, ε 'mu ti -mu'
 kɪ yɛ, -ε kɔ 'yɪ Nyɪsua di -hvan 'v 'a dakɔ a wɔwa -mɔ
 -we, 'kɪ 'lɪ 'a 'klɔ yrayrv -mu' 'kwli.» 17 Bu pv 'kɪ le,
 -ε -bi ε 'du -wiin-ɲanv ye', 'ε -nyi Nyɪsua 'wio, ε wen:
 «Ba klɔ bu, ba -hie=e. 18 'N yɪ 'a mu 'nɪ -lee -nɪ, -ε mɔ,
 kvɛ ke 'kɪ mɔ bu, 'n 'yɪ 'lɪ-tɪ 'lɪ -we, -bu 'na 'kɪ nɔɔv
 -bu de, ε 'mu=v gba -gbagba, ε 'mu ti -mu' kɪ yɛ, -ε kɔ
 'yɪ Nyɪsua di 'a dakɔ a wɔwa -mɔ -we.» 19 'ε 'du 'flɔɔ
 ye', 'ε -nyi Nyɪsua 'wio, 'ε 'bɛ=ε =tɔ le, 'ε -nyi=e
 'a -nagbopv, ε wen: «'Flɔɔ -bu, ε nɔ- mɔ 'na 'hɪ, 'n di
 -ha, 'kɪ 'v 'aan -ta'. Kvɛ ke 'kɪ mɔ bu, 'flɔɔ a =tɔle'bede
 a 'mu, kɔ 'a didie a 'mu 'hven-, ε nɔ- ba gba 'lu -mɔ,
 -ε di=e nu, a 'mu 'na -tɪ 'lu -mɔ le -hie, 'a -nɛ ti.»
 20 -Te v -we dɛ le, -ε -bi ε 'du -wiin-ɲanv ye', 'ε -nyi
 Nyɪsua 'wio, 'ε -nyi=e 'a -nagbopv, 'kɪ bu -hie=e, ε wen:

© David C. Cook Foundation

«-Wiin -bυ, ε -hen 'nyre Nyisua a 'yri* yrayri a -tutuo. Nyisua a 'mυ, ε di nu 'na -hlu, ε 'mυ 'yri yrayri a 'mυ -tu, ε kō 'a mυ 'hven-. 'Na -hlu a 'mυ, 'n di-e bu 'ni 'wla, 'kū 'v 'aan -ta'.»

21-Ε -bι kε- ε pι de: «Ba pu 'v nva bu -tεε: Nyiblo =dυ ni mō dedi-tuo -bυ kī. Nō- di 'mυ 'na yraanyibli -ju' pu, -v =mυε 'na 'lila le. 22'Ε mō -tεε, 'mō -bυ, -ε mō -tonyibli a pepe a Nyiblo*, 'n kō =bυ 'kū, =wι yι, -tε Nyisua nu 'a -huhva. Kεε, 'jro 'kū 'v nyiblo -mυ' -mō, -ε di 'mυ 'na yraanyibli -ju' pu.»
23-Te -Yusu -yre, -ε -bι 'a -nagbopυ -tua 'a le'betile, v wen: «Nyiblo a 'dī -bι, -ε ni 'nε- -a mυ 'nyι, -ε di-e 'a yraanyibli -ju' pu 'lī?»

**-Yusu tve ne 'a -nagbopu* ni,
-te nyiblo gbagbu a 'klo ko bu ni 'mu**

24-Tε de a 'mu, ε -hi, -ε -bi 'a -nagbopu -tua le'betile, 'ki 'li gble a pupu 'kwli, v wen: «Nyiblo a 'di -bi, 'ki 'ne-
-a mu 'nyi, v di le pu, -ε ni 'v 'a 'bio 'lu yi 'li?» 25 Bu ni 'li
-ti a 'mu, 'a hihla 'kwli, -ε -bi -Yusu lee =nu ni, ε wen:
«'Ki 'ne- 'klo -bu ki, 'kupu ko bodupu 'hven-, v tve -ne
'waa nyibli yi, -ε mɔ, v ni 'kli ki, 'ti- 'v -hve-ε, 'ki 'waa
nyibli a 'mu, bu hla-a, -ε mɔ, 'waa naanyu ni =nu =haan-tebli
'yi =hlon le. 26 Kee, 'a mu -mɔ -bi, 'aan de 'yi yi -blee -ni,
bu ni 'mu le. Nyiblo -mu', -ε mɔ nyiblo gbagbu, ε bleε yi,
bu mɔ 'aan lelenyɔ, 'ti- nyiblo -mu', -ε kɔɔ ne 'a mu win ki,
ε bleε yi, bu 'wi nyiblo -bu yi, -ε =tui 'v 'a 'bio 'v.
27=Bu puu =ne de yi: Nyiblo -mu', -ε ni 'v dedihu ki,
ε ko nyiblo -bi -mu', -ε mɔ lelenyɔ, -ε yi didi-tebli -hie, 'ki 'li
v ni 'hven a 'mu 'nyi, nyiblo a 'di -bi -ni 'v 'a 'bihan 'lu yi
'li? =Bi ε 'yi nyiblo -mu', -ε ni 'v dedihu ki 'pa-? Ke- ε =ti
'mu, 'ki 'li -tonyibli 'nyi. Kee, 'mɔ -bi, 'ki 'ne- 'a mu 'nyi,
'n 'wi- lelenyɔ yi.

28-Tε v yi 'v 'mu le ni =tεε ni, a 'yi 'v 'mu bu -hie, keε,
a 'cibi 'v 'mu 'hvi. 29 E nɔ- nu-o, 'ni yi 'a mu -lee -ni, -ε mɔ,
ti -mu' -ko 'yri 'n di 'v nyibli win ki -kɔɔ -ni, 'n di -nyi 'a mu
'kli, a ko 'mu 'hven-, -a 'mu -kuan a 'mu nu, =wi yi,
-te 'na 'Ba Nyisva -nu, 'ε -nyi 'mu 'kli, 'ki ε ko 'mu 'hven-,
-ba kɔɔ nyibli win ki. 30 Ti a 'mu, 'bu nyre 'v, a ko
'mu 'hven-, 'ki -a di 'v -te ni -do de -dii -ni. 'Ki a di
'v -batipugbatu ki ble ni, a 'mu Yisraekve* a =tugbi ni -pu
=tu 'v 'hven -mu' -bati le -puu -ni.»

**-Yusu lee la Pielu ni, -ε mɔ, Pielu a 'mu,
ε di-e 'ni hla, -ε mɔ, ε 'yi-t -yi**

(Matie 26.31-35; Maki 14.27-31; Saan 13.36-38)

31-Yusu, nɔ- yi 'li Simɔ Pielu -mɔ -hlee -ni, ε wen:
«Simɔ o, pu 'mu nva yi bu. Satan*, -ε mɔ 'kuo -hvu*
a nyiblo gbagbu, nɔ- -hua Nyisva 'kli, 'ki bu =tεε 'v -mu le,
=wi yi, -te nugba ni, 'bu =hlon -kubu le, 'ε -he 'li 'a =tutui 'li,
=haan-kubu 'ε yi 'li -ɲmahen 'kwli hie. 32 Kee, 'mɔ -bu,
'n nyaa Nyisva le, 'ki 'v -na -ta', 'ki -bu 'cibi 'v 'na =wlu

a yikuole. Ti -mu' -ko 'yri -di-e yru, -ε mɔ, -nu yunyredε,
-ε -bi -bu -nyi -na 'diayinu 'kli, 'ki bu kuo 'mu =wlv yɪ.»

33-ε -bi ke- Simɔ pɪ-t yɪ: «Kɔkɔnyɔ, 'bu mɔ, 'bu pu -mu
=ji', 'n di-e 'ni -hva, bu pu 'mu =ji' -we. 'Bu mɔ, 'bu 'la -mu,
'na mumu, 'n di-e 'ni -hva, bu 'la 'mu -we.» 34-ε -bi
ke- -Yusu pɪ-t yɪ, ε wen: «Pieli, 'n yɪ -mu 'ni -lee -ni, -ε mɔ,
'ki 'li 'tɔlvwɔ nu -do -bu 'kwli, 'ti- hape 'mu -nyre da, -di nu
'na -mɔ-gaawɪ nu ta, -ε mɔ, =yɪ 'mu -yi.»

**-Yusu lee la 'a -nagbopu* ni, 'ki bu -we -mɔ,
-ε di-e nu, v 'mu -wɔn**

35-ε -bi ke- -Yusu pɪ =nu yɪ de, ε wen: «'N lee la 'a mu
ni, 'ki ba na la 'du kle, ba pu la 'na -haantitie nyibli,
'ni lee la 'a mu, -ε mɔ, 'ba yɪ la ni mi, a 'ni 'gbaa la 'li
'wliye, kɔ blɔ, kɔ 'suin 'hven-. -Tε a 'yɪ la -tebli a 'mu -gba,
=bi dε ni 'v, a 'yɪ la -kɔ, a -hva la?» -ε -bi v wen:
«'Uun-, ε 'yɪ la dε =du -kɔ, -a 'yɪ la -kɔ, -a -hva la.»
36-ε -bi ke- ε pɪ de: «Kεε, -tε ti nε -bu, ε 'yɪ 'mu lε -ni.
Nyiblo 'bu kɔ 'wliye, 'bu kɔ blɔ, bu gba=a. Kɔ, nyiblo 'bu 'yɪ
'plun -kɔ, bu plo 'a dɔnv a wlawlv -bi, ε 'mu 'plun -tɔ.
37 ε mɔ =han-ti =nɔ, 'n yɪ a 'mu 'ni -lee -ni, -ti -mu', v 'cri
la, 'ki 'li Nyɪsvacriɛn 'kwli, ε kɔ bu mu 'lu -mɔ, 'ki 'v 'mu ki.
-Ti a 'mu, ε nɔ- -bu: 'Ki v -hree 'li-t -balonyibli 'nyi. ε mɔ
=han-ti =nɔ, -ti a 'mu v, 'cri la, 'ki 'v 'mu ki, ε 'tɛ nyre
'v ni.» 38-ε -bi v wen: «Kɔkɔnyɔ, 'ye ke, -a kɔ 'plɛn ni
'hven.» -ε -bi ε wen: «ε nu -tεε.»

**-Tε -Yusu dε la Nyɪsva, 'ki 'li olifieti* a dugba 'lu
(Mati 26.36-46; Maki 14.32-42)**

39-Tε de a 'mu, ε -hi, -ε -bi -Yusu kɔ 'a -nagbopu* 'hven-,
v =ti 'dɔ, 'v mu 'li dugba -mu', -ε kɔ 'lu olifieti ni 'li.
'Ki 'li dugba a 'mu 'lu, 'ki -Yusu 'cibi 'li. 40-Tε v nyre 'li -tuo
a 'mu ki, -ε -bi ke- -Yusu pɪ: «Ba da Nyɪsva, -ε di-e nu,
'kuo -hvɪn* a nyiblo gbagbu 'bu yɪ 'v 'a mu lε ni =tεε -ni,
a 'ni =ha dε 'kuku* nu.» 41 Bu pu 'ki lε, -ε -bi ε -hɔn 'v =nu
'hvi, 'ε 'yɪya 'v ye' bu de gbe. -ε -bi ε 'gbla kwli, 'ε -tua
Nyɪsva a dida, 42 ε wen: «'Na 'Baɪ, 'bu mɔ, =ni yɪ-t ni -hve,
hlɔɔ 'mu =hven -bu -mɔ lε, 'n kɔ =bu 'ye. Kεε, bu mɔ
-na kiwɛenlε, ε 'ni 'mɔɔ 'li 'na kiwɛenle.»

[43 Bu ni 'ki 'v bu, -ε -bi Nyisua a lelenyo* 'hru -ne yi, 'ε di-e 'kli -nyi mo. 44-Te de a 'mu, ε -hi, -ε -bi hvannu bi 'li-ti 'kwli, ε nɔ- mo, bu -tu 'v 'kli, bu da Nyisua de. -Hihiu -bu, -ε -hven 'li-ti 'hvi, ε 'wi- -hlu a tapu yi.] 45-Te ε da 'ki Nyisua, -ε -bi ε 'du ye', 'ε mu 'li 'a -nagbopu 'hvi. -Te ε nyre 'v =nu 'hvi, v yi 'ni ηme, 'kla-wliye'yiya a -ti. 46-ε -bi ke- ε pi 'ki -nu yi: «De ko ηmena a yi ηme 'li? Ba 'du ye', ba da Nyisua, -ε di-e nu, 'kuo -hvin a nyiblo gbagbu, 'bu yi 'v 'a mu le ni -tee -ni, a 'ni -ha de 'kuku nu.»

-Te -Juukue* a nyibli gbagbu nu la -Yusu a kuklo

(Matie 26.47-56; Maki 14.43-50; Saan 18.3-11)

47 Win ni 'li -Yusu wɔn, -ε -bi nyibli -hɔhɔi waan 'li ni. Judia, -ε mo -Yusu a -nagbopu* ni -pu -tu 'v 'hven a nyiblo -bi, ε nɔ- pu nyibli a 'mu ye', 'ε -ciɛ 'v -Yusu 'hvi bu, 'ε 'wlee -ne. 48-ε -bi ke- -Yusu pi-ti yi: «Judia, -bi 'ki 'li 'na 'wleele 'kwli, 'ki -hve -bu naa 'li, -bu pu 'mu 'na yraanyibli -ji', 'mo -bu, -ε mo -tonyibli a pepe a Nyiblo*?» 49-Te -Yusu a -nagbopu yru de a 'mu, -ε mi 'v nyre mo, -ε -bi v 'beti -Yusu ni, v wen: «Kokonyo, -bi -ba nu 'plien, -ba -wɔn -nu -mo?» 50 'Ki Nyisua a -cɔhlɔnpinyu* a nyiblo gbagbu a -kvannunyɔ ni 'v -tuo a 'mu ki. -ε -bi -Yusu a -nagbopi -bi nu 'a 'plien, 'ε 'be 'v -kvannunyɔ a 'mu, 'a diidenua. 51-ε -bi -Yusu wen: «ε -we -mo», 'ε -hren nyibeyu a 'mu a nua le, 'ε nu-o, 'ε -we.

52-Te ε =tu 'v nua a 'mu 'a -ta', -ε -bi ε -han -mo, 'ε yi 'li Nyisua a -cɔhlɔnpinyu gbagbu -mo -hlee -ni, ko Nyisua a 'kagbau* a 'yie-tunyɔ gbagbu, ko -Juukue a 'blu a nyibli, -v di-e klo mo 'hven-. Ke- ε pi: «Ta-wɔn-tebli ko ti 'hven-, ε nɔ- a -ya, 'a di 'mu klo mo, -te v ni -balunyɔ a kuklo. 53 'Ti-, 'a -ne ti, 'ki a ko 'mu 'hven-, -a ni la 'li Nyisua a 'kagbau bu, 'ki a 'yi 'li na kuklo le =muɔ -ni. Kee, ti -mu', Nyisua -nyi 'a mu, a ko 'kuo -hvin* a nyiblo gbagbu 'hven-, -ε mo halo 'nyi a nyiblo gbagbu, ti a 'mu, ε nɔ- nyre 'v. ε nɔ- nu-o, 'a ko 'kli, 'ki ba nu 'aan -kvan.»

Piel wen 'ni, ε 'yi la -Yusu -yi

(Matie 26.57-58,69-75; Maki 14.53-54,66-72;

Saan 18.12-18,25-27)

54-Te -Yusu -we win a pupuɔ -mo, -ε -bi v klo-ɔ ni, 'v gbe 'li-ti -cɔhlɔnpinyu* a nyiblo gbagbu a 'kayu bu. Piel -mo -bi,

ε yi kvε -Yusu =wien, 'ki 'li -mɔhɔɔε 'kwli, 'ε -he 'li 'waa =pɪ lε. 55 'Ki 'v -patu', 'ki v 'tie 'v nagba, 'v =glaa 'li-t lε. Nyibli -mu', -v =glaa 'li nagba a 'mu lε, v nu- kɔ 'nyi Pielt ni 'li bu. 56 'Ki v ni 'ki 'v bu, -ε -bi -kuannunvɔba -bi 'ye=e ni, 'ε -hrvu =nε 'yie lε, ε wen: «Nyiblo -bu, ε mɔ -Yusu a -nagbopi* =nɔ -wε.» 57 Kεε, -ε -bi Pielt -ga ni, ε wen: «Nvɔba o, 'n 'yi-t -yi mɔ.»

58 -Tε ε -hi, -ε -bi nyibeyu -bi 'ye Pielt ni. Kε- ε pɪ, 'ε yi-t -lee -ni: «Mɔ -bu, 'ki -ni 'li 'a nyibli a 'mu 'nyi.» -ε -bi ε wen: «Nyibeyu o, ε 'yi 'mɔ 'pa-»

59 -Haawɔ ni -do bu -hi, -ε -bi nyibehian -bi ni 'v. Kε- ε pɪ-t yi, 'ki 'li win 'yaklɪ 'kwli: «=Han-tɪ =nɔ, nyiblo -bu, ε mɔ -Yusu a -nagbopi -bi =nɔ -wε, -kɔti v ni 'hven a 'mu, v mɔ Galilekvε =nɔ.» 60 -ε -bi kε- Pielt pɪ nyibehian a 'mu yi: «Nyibeyu o, -ti -bu, -hle, 'ni -yru-o 'li-t lε.» Bu ni 'li win a pɔpɔv 'kwli, -ε -bi hape da -nyre ni. 61 Hape bu da 'ki -nyre, -ε -bi Kukɔnyɔ -Yusu =hian -mɔ, 'ε -tua Pielt a 'yiye. Ti ni -do a ti 'yri, -ε -bi -ti -mu', Kukɔnyɔ lee wen=ε, -ε mɔ: «'Ti- hape 'mu kε -nyre da, -di nu kε 'na -mɔ-gaawɪ ni ta, =mu lε pɔ, =yi 'mu -yi,» -ε -bi -ti a 'mu, ε bi 'li-t 'kwli. 62 -Tε ε bi 'li-t 'kwli, -ε -bi ε 'hri 'li -yaa 'kwli ni, 'ε -tua wuwe, 'kla-wliye'yɪya a -ti.

**-Tε -Yusu a 'yie-tunyv nu la 'a bibie,
kɔ, v nu la 'a 'yri-hɪha**

(Matie 26.67-68; Maki 14.65)

63-64 Nyibli -mu', -v =tui -Yusu 'yie, v 'cεε =nε ni, 'v mua ne 'a 'yii klε, 'ti-, 'v yi-t bi. U ni 'li 'a bibie 'kwli, -ε -bi v yi-t lε 'ni 'beti -ni, v wen: «Nyɪsva a winwɔn-hanyɔ o, lee ne -a mu, nyiblo a 'di -bi -hren -mu dε 'li?» 65 'Ti- v 'mu -yre mɔ mu, -ε -bi v -ha-a 'yri lε diaki.

-Tε -Juukvε* a nyibli gbagbɪ pɔv la -Yusu -bati le

(Matie 26.59-66; Maki 14.55-64; Saan 18.19-24)

66 -Tε -nyre -nyε, -ε -bi -Juukvε a naanyv, kɔ Nyɪsva a -cɔhlunpinyv* gbagbɪ, kɔ tetetɔnyv* 'hven-, nu- 'kukue lε, 'ki 'v -Yusu a -bati a lɛpɔvle a -ta'. -ε -bi v lee nyibli -mu', -v yi la =nu -hεε -ni ni, 'ki bu ya 'li -Yusu 'waa -gbolugbo gbagbu yi. 67 -Tε v ya =nu=v yi, -ε -bi v 'beti-e ni, v wen:

«-Bi -mɔ mɔ Wanyɔ -mɔ, Nyɔsua pɔ la lɛ, ɛ di la ya, 'kɪ 'v 'a dakɔ a wɔwa a -ta'? 'Bu mɔ -mɔ, lee nɛ -a mɔ.» -ɛ -bi kɛ- ɛ pɪ -nɔ yɪ: «'Bu mɔ, 'nɪ pɔ lɛ: Iin, 'mɔ -nɔ, a 'nɪ -pɔ-v lɪ-tɪ -haan-tɪ nɪ. 68 ɛ mɔ, 'bɔ mɔ, 'nɪ 'beti 'a mɔ -wɛ, a 'yɪ 'lɪ-tɪ 'lɪ -wɛ, ba -hɪhɪa 'mɔ klɛ. 69 Kɛɛ, kɛ kɛ 'kɪ mɔ bu, 'mɔ -bɔ, -ɛ mɔ -tonyibli a pɛpɛ a Nyiblo*, 'kɪ 'n di 'v 'Klɪkɪnɪnyɔsua a diidektɪbɪa kɪ bɔ nɪ.» 70 -ɛ -bi 'waa pɛpɛ, v wɛn: «-Bi -mɔ Nyɔsua a 'Yu -nɔ?» -ɛ -bi ɛ -tu -nɔ -wɔn, ɛ wɛn: «ɛ mɔ -han-tɪ, 'mɔ -nɔ.» 71 -ɛ -bi v wɛn: «-A 'nɪ -hɔa-a 'kɪ -hehɪnyibli -dɔ de. -Aan -gbɛtɔ, -a 'wɪn 'a wɔn bɔ a wɪn nɪ. (-Tɛ ɛ pɔ lɛ, -ɛ mɔ, ɛ mɔ Nyɔsua a 'Yu -nɔ, ɛ mɔ Nyɔsua a -tɪ a lɛ-heɛlɛ -nɔ. 'A -tɪ 'kɪ o, ɛ kɔ bɔ 'kɔ.)»

**-Tɛ v gba la 'lɪ -Yusu Pilatɪ -mɔ,
-ɛ mɔ Romakɛ a -gɔlɔnɔma**

(Matie 27.1-2,11-14; Maki 15.1-5; Saan 18.28-38)

23 ¹Bɔ -yrɛ 'kɪ, -ɛ -bi v 'du ye', 'v gba 'lɪ-tɪ Romakɛ a -gɔlɔnɔma -mɔ. 'A 'nyrɛ mɔ Pilatɪ. (Romakɛ, nɔ- kɔ -Juukɛ* win kɪ. -Juukɛ 'yɪ 'lɪ-tɪ 'lɪ -wɛ, bɔ 'la nyiblo 'bɔ mɔ, Romakɛ 'bɔ 'yɪ -wɛn. ɛ nɔ- kɔ -tɪ, -Juukɛ 'v gba 'lɪ -Yusu Pilatɪ -mɔ,) ²'v -tɔa 'a -tɪ a yɛɛlɛ, v wɛn: «-A 'nɛɛ nyiblo -bɔ 'yie kɪ bɔ. ɛ nɔ- -wɛn -a mɔ yɪ, 'kɪ 'nɛ- -aan 'blɔgba 'kwli, 'ɛ yɪ nyibli -lee -nɪ, -ɛ mɔ, v 'nɪ 'pɛɛ 'lɪ 'blɔwli -mɔ', Romakɛ a 'kɪn gbagbɔ* pɔ lɛ, -ba 'pɛɛ -nɪ. 'Ya 'v 'lu de, ɛ wɛn, ɛ nɔ- mɔ Wanyɔ -mɔ', Nyɔsua pɔ la lɛ, ɛ di la -a mɔ yɪ ya, ɛ -hen 'nyrɛ, -ɛ mɔ, ɛ mɔ bodɔ -bi -nɔ -wɛ.» ³-ɛ -bi Pilatɪ yɪ-tɪ 'nɪ 'beti -nɪ, ɛ wɛn: «-Bi -mɔ mɔ -Juukɛ a bodɔ?» -ɛ -bi kɛ- -Yusu -pɔ: «Iin, 'mɔ -nɔ.» ⁴-ɛ -bi Pilatɪ -tɔa 'lɪ Nyɔsua a -cɔhlɔnpinyɔ* gbagbɔ kɔ nyibli -hɔhɔ -mɔ' 'hɛn-, 'waa -mɔhleele, ɛ wɛn: «Nyiblo -bɔ, dɛ -hɔan bɔ di nu, 'nɪ 'ye-e lɪ-tɪ.» ⁵Kɛɛ, v 'yɪ Pilatɪ kɪ -wɛn, 'v -tɔa 'lɪ win a 'yaale, v wɛn: «Nyiblo -bɔ, 'a tɔwin -gbugblo 'blɔgba a pɛpɛ nɪ, kɛ 'lɪ Galileblɔgba 'kwli bɔ, -bɔ nyrɛ 'nɛ-Jrusɛdɔ 'kwli.»

-Tɛ v gba 'lɪ -Yusu 'kɪn Helɔdɪ* -mɔ

⁶-Tɛ Pilatɪ 'wɪn 'waa win a 'mɔ, -ɛ -bi ɛ yɪ 'nɪ 'beti -nɪ, ɛ wɛn: «-Bi nyiblo -bɔ, ɛ mɔ Galilekɔyɛyɛ -nɔ?» ⁷-ɛ -bi v wɛn: «Iin.»

'A -ti 'kɪ o, 'kʊn -bʊ, -ɛ mɔ Helɔdɪ, nɔ- kɔɔ Galileblʊgba win kɪ. -Tɛ Pilatɪ 'wɪn 'kɪ, -ɛ mɔ 'kɪ -Yusu -hɔn 'lɪ Galileblʊgba a 'mʊ 'kwli, -ɛ -bɪ ɛ lee nɛ 'a nyibli nɪ, 'kɪ bʊ gba 'lɪ-t Helɔdɪ -mɔ. Ti a 'mʊ 'yri, 'kɪ 'kʊn Helɔdɪ a 'mʊ, ɛ nɪ 'lɪ Jrusɛdɪɔ 'kwli. 8-Tɛ Helɔdɪ 'yɛ -Yusu, -ɛ -bɪ ɛ kɔ plɔ a bleelɛ, -ɛ nu=o, ɛ yɪ 'wɪn 'a 'nyrɛ lɛ, see la, 'ɛ -mʊɛ la 'a 'yiye lɛ, -ɛ di-e nu, ɛ 'mʊ =wlɛkɛɛ-tɛblɪ, -Yusu di nu 'yɛ. 9-Yusu bʊ nɪ 'v-v yɛ', -ɛ -bɪ ɛ -tua 'a -tɛblɪ -hʊɔhʊɪ a lɛ'betilɛ, kɛɛ, -Yusu 'yɪ-t 'a -dedede klɛ -hɪhɪa -nɪ. 10'Kɪ Nyɪsʊa a -cɔhlɔnpinyʊ* gbagbɪ kɔ tetetɔɔnyʊ* 'hʊɛn-, ʊ nɪ 'v. ʊ nu- yɪ -Yusu -tɪ -yɛɛ -nɪ, 'kɪ 'lɪ win 'yakɪ 'kwli, 11Helɔdɪ kɔ 'a nyibli 'hʊɛn-, 'v 'cɛɛ -Yusu, kɔ, 'v yɪ 'a -tɪ lɛ -hɛɛ -nɪ, 'v pʊ=v bodɪɔwlawlɔ, 'v gba 'lɪ-t Pilatɪ yɪ de. 12Helɔdɪ kɔ Pilatɪ 'hʊɛn-, ʊ nyinyrɛ la lɛ, kɛɛ, -nyrɔwɔ a 'mʊ 'kwli, ʊ -hɛ nunatumupʊ.

-Yusu a -bati a 'lu-yrɛɛle', Pilatɪ wen 'nɪ, ɛ kɔ bʊ 'kʊ

(Matie 27.15-26; Maki 15.6-15; Saan 18.39-19.16)

13-Tɛ dɛ a 'mʊ, ɛ -hi, -ɛ -bɪ Pilatɪ da Nyɪsʊa a -cɔhlɔnpinyʊ* gbagbɪ, kɔ -Juukʊɛ* a naanyʊ kɔ nyibli -bɪ 'hʊɛn-. 14Kɛ- ɛ pɪ =nu yɪ: «A wen 'nɪ, nyiblo -bʊ, ɛ nɔ- -wen 'a mʊ yɪ, 'kɪ 'nɛ- 'blʊgba -bʊ 'kwli. ɛ nɔ- kɔ -tɪ, 'a ya 'mɔɔ yɪ. Ba pʊ 'mʊ nʊa yɪ bʊ -tɛɛ: 'Na -gbɛtʊ, 'n 'beti-e nɪ, kɪ mɔ 'a mʊ yɛ'. Yynyre-tɛblɪ a pɛpɛ -bʊ, a 'ma-a 'lu bʊ, ɛ 'yɪ 'a nunu-tɛblɪ 'pa-. 15Mɔ, Helɔdɪ* 'yɛ-e nɪ -wɛ, -ɛ mɔ, -tɛblɪ a 'mʊ, ɛ 'yɪ 'a nunu-tɛblɪ 'pa-. ɛ nɔ- kɔ -tɪ, 'ɛ -mia =nɛ kle. 'A -tɪ o, nyiblo -bʊ, ɛ 'yɪ yynyredɛ =dʊ -nu, -bʊ blɛɛ 'kʊkʊv yɪ. 16'A -tɪ, 'na 'sɛyɔ bʊ nu lɔkɔ, bʊ bi-e, 'tɪ- 'mʊ=v bʊ tɛ.» [17'Bɪ -Juukʊɛ a lɛ'mimle -mʊ', -ɛ mɔ Pakt*, 'bʊ nyre 'v, Pilatɪ kɔ bʊ -ha nyiblo nɪ -do =jɪ', 'kɪ 'v -Juukʊɛ a plɔ a bleelɛ a -ta'.]

18Kɛɛ, 'waa pɛpɛ a 'mʊ, ʊ -tua Pilatɪ a 'yilɛ-mʊmalɛ, ʊ wen: «Nu=o, nyiblo -bʊ bʊ 'kʊ, -bʊ -ha Balabasi =jɪ'!» 19'Tɪ-, Balabasi a 'mʊ, ɛ kɔ nyibli -bɪ 'hʊɛn-, ʊ nu- -wen la Romakʊɛ a naanyʊ yɪ, 'kɪ 'lɪ Jrusɛdɪɔ 'kwli, 'tɪ- 'kɪ 'lɪ yɪ-wɔnwɔnle a 'mʊ 'kwli, ʊ 'laa la 'lɪ nyiblo. ɛ nɔ- kɔ -tɪ, 'v pʊ la =nu -jɪ'. 20Pilatɪ -hʊɛ=ɛ nɪ, bʊ tɛ -Yusu bʊ. ɛ nɔ- kɔ -tɪ, 'ɛ -tua 'lɪ nyibli a 'mʊ, 'waa -mɔhleele de. 21Kɛɛ, -tɛ ʊ 'wɪn 'a win, -ɛ -bɪ 'waa pɛpɛ a 'mʊ, ʊ -tua Pilatɪ

a 'yile-mumale, v wen: «Kɔɔ 'v=v tugbe* 'yie, ε 'mu 'ku!
Kɔɔ 'v=v tugbe 'yie, ε 'mu 'ku!»

22-ε -bi ke- Pilati pi -nu yi de, 'wi ni ta a de: «De -huan a 'di -bi ε -nu 'li? 'N 'yi 'li-ti de -huan =du 'li 'yee -ni, -bu bleε 'kukuu yi. 'A -ti o, 'n di lee 'na 'seyo, bu bii =ne loko. 'Bu -we 'a bibie -mɔ, -ε -bi 'n tε=ε bu.» 23Kεε, v 'tε =mumvε=ε 'yi le, v wen: «Kɔɔ 'v=v tugbe 'yie, ε 'mu 'ku!» 'Waa win ni 'v Pilati a win 'lu yi diaki. 24Bu 'yε ni wen -ti a 'mu, Pilati hle ki, ε nɔ- mɔ Pilati bu -yra=a, 'ki bu wen de -mu', 'waa =wli -hve ki, 25'ε tε nyiblo -mu', -Juukvε -hve bu, -ε mɔ Balabasi, v pu la =ji', 'ki 'v 'blugba a =gbugblole a -ta', ε kɔ, -te ε -nu, 'ε 'la la nyiblo a -ti. -Yusu -mɔ -bi, ε nɔ- ε -nyi 'a 'seyo, 'ki bu gba=a, bu 'la=a, =wi yi, -te -Juukvε ni 'a -huhua.

-Te v kɔɔ la 'v -Yusu tugbe* 'yie

(*Matie 27.32-44; Maki 15.21-32; Saan 19.17-27*)

26-Te de a 'mu, -ε -hi, -ε -bi Pilati a 'seyo gbe -Yusu ni, 'v =twe =ne 'diɔ, v 'mu=v 'la. Bu yi 'ki ni mi, -ε -bi v kɔ nyibehian -bi 'hven-, v =ɲmee ni. Nyibehian a 'mu, 'a 'nyre mɔ Simɔ. 'Ki ε kɔɔ 'li Silenudiɔ 'kwli. Nɔ- -hven -titi. Simɔ a 'mu, ε nɔ- 'seyo -klo, 'v hle=ε -Yusu a tugbe, 'ti- 'v lee =ne, bu kvε =nu =wien. 27Nyibli -huvhu, nu- yi -Yusu =wien kvε. Nɔgbi -huvhu, nu- 'wle=ε ke' bu, 'v yi 'v 'a -ta' -wee -ni. 28Bu yi 'ki-ti -mɔ ni -wee -ni, -ε -bi -Yusu =hian -mɔ, 'ε -tua 'waa leele, ε wen: «'A mu Jrusre a nɔgbi, a 'ni 'wee 'li, 'ki 'v 'na -ta', kεε, ba we, 'ki 'v 'aan diɔnu, kɔ 'ki 'v 'aan 'yonv a -ta', 29-ε nu-o, =hven'yeti di 'v 'ni nyre. Ti a mu 'yri, ke- v di pu: Plo a bleele 'ki 'v nɔgbi -mu' -mɔ, -v 'yi 'yukode, ε kɔ 'waa de -mu', -v 'yi -huan 'yu ni kvε, kɔ -v -bi -mu', -v 'yi -huan 'yu ni 'nye. 30Ti a 'mu 'yri, -ε -bi ke- -tonyibli di pu, dɔgbi bu bi 'v =nu 'lu, v 'mu le 'kukv -ni. 31'Mɔ -bu, -ε kɔ 'klo =sii 'v yi, -ε 'wi- tugbe yrayrv yi, v ni le, v =tui =hven, 'ti- 'a mu -bu, -v kɔ 'klo 'yi 'v yi 'sii -ni, -v 'wi- ti jeji yi, -bi' 'aan de di -huan 'mu =ti 'li?»

32'Seyo a 'mu, v gbe 'crekɔnyibli ni 'hven, v 'mu =nu 'la, v kɔ -Yusu 'hven-. 33'Ki v nyre 'ki 'v -tuo -mu' ki, -ε kɔ 'nyre -mɔ 'Lukla. -Te v nyre 'v, -ε -bi 'seyo kɔɔ 'v -Yusu tugbe 'yie. 'Ki 'v -tuo ni -do a 'mu ki, 'ki v kɔɔ 'v 'crekɔnyibli ni 'hven

a 'mu 'waa -ne ti 'yie, nyiblo ni -do, 'ki 'li -Yusu a diidekibia ki, -do -bi, 'ki 'li 'a kamlakibia ki. 34-Yusu 'mu 'v tugbe 'yie ni, -e -bi ke- e pi: «Na 'Bat o, de 'kuku* -bu, v ni, -hru 'a -ti -mo, -koti -tebli -bu, v ni, v 'yi-ti -yi.» 'Seyo -mo -bi, v pu 'wla, -Yusu a 'hvilepu-tebli a -ti, v 'mu=v yi, -te v di 'a =gigla nu.

35-Hiaponyibli -bi, -v ni 'v -tuo a 'mu ki, 'ki v pu 'v 'yie bu, 'v yi -tebli a pepe a 'mu, -e mi 'lu -mo 'ye. -E -bi -Juukue* a 'blu a nyibli 'cee -ne ni, v wen: «E wa nyibli -bi. 'A -ti 'ki o, 'bu mo Wanyo -mu', Nyisua pu la le, e di la -a mu yi ya, bu wa 'a dionu!» 36'Seyo -mo bi, v -he=e 'yri le -we, 'v 'yia 'v=v 'hu bu, 'v yi-ti 'linu -nyi. 37-E -bi ke- v pi-ti yi: «'Bu mo, =ni mo -Juukue a bodu, -e -bi wa -dionu!» 38'Ki 'v 'a tugbe a 'mu 'yie, v 'cru 'v 'plankibia ki, -e mo: «Nyiblo -bu, e no- mo -Juukue a bodu.»

39'Ki 'li 'crekonyibli ni 'huen -mu', v ko 'v 'waa ti 'yie le, nyiblo ni -do ni 'li, 'e -he -Yusu 'yri le, e wen: «Yi le -pu, -e mo, -mo mo Wanyo -mu', Nyisua pu la le, e di la -a mu yi ya. Wa 'ki -dionu, -mu -a mu wa -we mo.» 40'Kee, 'a 'bihian -bi -mu', -e ni 'v, e no- -tua 'a 'bi a 'mu, 'a -mo'puple, e wen: «-Mo -bu, =yi Nyisua a huannu -ko mo. -Huen ni -do -bu, -yi 'ye, e no- nyibehian -bu, e yi 'ye -we. 41-A mu -mo -bi, -aan -huen -bu, -a yi 'ye, e ko 'v ni, -e nu-o, yinyre-tebli -mu', -a nu, e nu- ko -bati ko -a mu. Kee, e no- -mo -bi, e 'yi de -huan -du -nu.» 42-Te e -we 'ki -ti a 'mu, 'a hihla -mo, -e -bi ke- e pi -Yusu yi, e wen: «-Yusu o, 'na -ti 'ni 'hruo 'li -mu -mo, ti -mu' -ko 'yri -di di de, 'ki 'li -na 'kl a kinu 'kwli, =mu -tonyibli win ki -ko -ni pepe.» 43-E -bi ke- -Yusu pi 'ki-ti yi, e wen: «'N yi -mu 'ni -lee -ni, -e mo, kike -bu, -ko 'mu 'huen-, 'ki -a di ke 'li 'na 'Bat Nyisua a -haan'du* 'kwli ni.»

-Te -Yusu nu la 'kokoo

(Matie 27.45-56; Maki 15.33-41; Saan 19.28-30)

44-45Muu 'v 'yru bu nyra bu a ti 'yie, -e -bi halo ka -tutu a pepe ki. Halo a 'mu, e ni 'v -nuni, 'e ye 'yru-hiile a ti ki. Ti ni -do a 'mu 'yri, 'ki 'li Nyisua a 'kagbau* -mu' bu, -e ni 'li Jrusredu 'kwli, danu gbagbu -mu', -e 'be 'kayu a 'mu

=tɔ, 'e -ki wɔn pepɛ. 46-ɛ -bi -Yusu 'gbo nɪ, ɛ wen: «Na 'Baɪ, -mɔ 'n pɔ 'lɪ 'na -hihiu -jɪ.» -Tɛ ɛ -yre 'kɪ, -ɛ -bi ɛ mla -hunhlɔn.

47 Romakɔɛ a 'seyo a nyiblo gbagbu -mɔ', -ɛ nɪ 'v, -tɛ ɛ 'ye -tebli a pepɛ a 'mɔ, -ɛ mu 'lu -mɔ, -ɛ -bi ɛ -tɔa Nyɪsɔa a 'nyrelepɔpɔv, 'tɪ- 'ɛ pɪ win, ɛ wen: «ɛ mɔ -han-tɪ =nɔ, nyiblo -bɔ, ɛ 'yɪ dɛ -hɔan -dɔ -nu.» 48 Nyibli a pepɛ -mɔ', -v di -ta 'ye mɔ, v 'ye -tebli a 'mɔ nɪ, -ɛ mu 'lu -mɔ. 'Waa plɔ yɪ 'lɪ bɔ nɪ 'nɛɛ -nɪ, 'v -mɛ kle.

49 -Yusu a ninatumupɔ a pepɛ -mɔ', kɔ nɔgbɪ -bi, -v yɪ la-a =wien lɛ kɔɛ, -v -hɔn 'lɪ Galileblɔgba 'kwli, v hlɔɔ 'v -tɛ a 'mɔ -mɔ lɛ dɛ gbe, 'v 'ye -tebli a pepɛ a 'mɔ, -ɛ mu 'lu -mɔ.

-Tɛ v pɔ la 'lɪ -Yusu 'dabio 'kwli

(Matie 27.57-61; Maki 15.42-47; Saan 19.38-42)

50-51 ɛ kɔ la nyibehɪan =dɔ, 'ɛ kɔ la 'lɪ -Juukɔɛ a 'dɔ -bi 'kwli. 'A 'nyre mɔ Sosefo*. 'A 'dɔ a 'mɔ, 'a 'nyre mɔ Alimate. Nyibehɪan a 'mɔ, 'a =wɔv nɔ yɪ dɪaktɪ, kɔ, 'a 'klɔ 'sɪi 'v yɪ. Ti -mɔ', -ɛ kɔ 'yɪ Nyɪsɔa di 'v nyibli win kɪ -kɔɔ -nɪ, ɛ nɔ- ɛ yɪ -ple. ɛ mɔ -Juukɔɛ* a -gbolugbo gbagbu a nyiblo -bi =nɔ. Kɛɛ, -tebli -mɔ', 'a 'bio -hla, kɔ, v nu -Yusu

'yi -hlɔn lɛ, ɛ 'yi-ti ki -wen. 52 Sosefu a 'mu, ɛ nɔ- mu 'li Pilati -mɔ, 'ɛ lee =nɛ, 'ki bu wen, bu -ha 'v -Yusu a -plahvi tugbe* 'yie, ɛ 'mu 'v-v 'v -ha, Pilati a 'mu, 'ɛ -wen. 53 Sosefu a 'mu, ɛ nɔ- mu, 'ɛ -ha 'v -Yusu a -plahvi tugbe 'yie, 'ɛ 'hnhwan-a -jise lɛ, 'ti- 'v gba 'li-ti -tite -mu', v di 'v-v =tuu -ni. 'Ki 'v -te a 'mu, 'hiɔ gbagbu ni 'v, 'ɛ hɔ yra, 'ɛ 'wi- dugba yi. Ti -du a ti 'yri la, 'ki 'li 'hiɔ gbagbu a 'mu 'kwli, 'ki v 'bluu la 'li 'dabio, (-ɛ 'wi- -wlukayu yi). 'Dabio a 'mu 'kwli, v 'yi -hvan 'li 'kukuku ni pi. ɛ nɔ- kɔ 'kwli, v -tu 'li -Yusu a -plahvi. 54 ɛ mɔ la 'wee a -nyrɔwi ni -hun a 'yru-hiile a ti 'yri -nɔ, -Juukvɛ a -wuwle-nyrɔwɔ*, -ɛ mɔ 'sɛɛdi, 'ɛ mi la 'v nyre mɔ, 'yru bu pa a ti 'yri.

55 Nɔgbɪ -mu', -v yi la -Yusu =wien lɛ kvɛ, -v -hɔn la 'li Galileblugba 'kwli, v nu- kɔ Sosefu 'hven-, -v mu 'li 'dabio yi, nɔgbɪ a 'mu, 'v ta 'li 'dabio a 'mu 'kwli lɛ, 'v 'ye-e, -te -mu', v nu 'li -Yusu a 'dabio a 'kwlibɔpɔpɔv. 56 -Tɛ v -gbɛɛ -tebli a pɛpɛ a 'mu, -ɛ -bi v -mɛ kle, 'v 'ya 'diɔ, 'v -we hnhronpu-tebli -mɔ, kɔ -dawinninyra 'hven-, v 'mu=v -Yusu a 'hvi lɛ plɔ. -Tɛ -wuwle-nyrɔwɔ nyre 'v, -ɛ -bi v -wle ni, =wi yi, -te Nyisua a tete* ni 'a hihla.

**-Tɛ Nyisua a lelenyɔ lee la nɔgbɪ -mu',
-ɛ mɔ, -Yusu 'hri 'klɔ**

(Matie 28.1-10; Maki 16.1-8; Saan 20.1-10)

24 1-Tɛ -wuwle-nyrɔwɔ* -hi, 'sɔɔndi a -nyragbli, -ɛ -bi nɔgbɪ a 'mu, v 'du ye', -dawinninyra -mu', v -we la -mɔ, 'v gba 'li-ti -Yusu a 'dabio yi. 2-Tɛ v nyre 'li, -ɛ -bi v 'ye-e ni, -ɛ mɔ, kvanhiɔ -mu', nyibli nu la, 'v ka la 'dabio yi, v blike-e lɛ, 'v -ha 'v-v 'v. 3 ɛ nɔ- mɔ bu pa 'li 'dabio a 'mu 'kwli, kɛɛ, v 'yi 'li Kukonyɔ -Yusu a -plahvi bu -yɛɛ -ni. 4 Waa =wli kɛɛ lɛ, -te v 'yi 'li-ti 'dabio 'kwli bu -yɛɛ -ni. 'A -ti, dɛ bu di 'lu -mɔ lɛ -hie, v 'yi-ti -yi. 'Ki v ni 'ki 'v bu, -ɛ -bi nyibɛpɔ ni 'hven -du, nu- 'hru 'v -nu 'hvi. Nyibɛpɔ ni 'hven a 'mu, v pu wlawli pɔpɔv, 'ɛ yi wlin. Nyisua a lelenyɔ* -nɔ. 5-Tɛ v 'ye nyibli ni 'hven a 'mu, -ɛ -bi huannu bi 'li -nu 'kwli, 'v pu 'li -wlu lɛ. -ɛ -bi kɛ- nyibli ni 'hven a 'mu, v pi -nu yi: «A 'ni 'mɔɔ 'nɛ-ɛ 'kukonyibli 'nyi lɛ. ɛ ni 'klɔ. 6 ɛ 'yi 'nɛ- -ni. Nyisua -ha 'li-ti 'kukonyibli 'nyi ni, 'ɛ -ha-a 'klɔ. -Tɛ ɛ 'tite ni la 'li Galileblugba 'kwli, -ti -bu,

© David C. Cook Foundation

ε lee la 'a mu, bu bi 'lɪ 'a mu 'kwli. 7Kε- ε pɪ la 'a mu yɪ:
 U kɔ bu pɔ -tonyibli a pepe a Nyiblo* 'crekɔnyibli -jɪ',
 υ 'mυ 'v=v tugbe* 'yie -kɔɔ -nɪ, ε 'mυ 'kυ. 'Tɪ- 'bu 'kυ,
 -nyrɔwɪ nɪ 'hɔen, ta a -nyrɔwɔ, ε kɔ bu -hɔn 'lɪ 'kɔkɔnyibli
 'nyɪ, bu 'hɪt 'klɔ.» 8-Tε υ 'wɪn 'kɪ -tɪ a 'mυ, -ε -bɪ -tɪ -mυ',
 -Yusu lee la =nυ, ε bi 'lɪ =nυ 'kwli. 9-Tε ε bi 'lɪ =nυ 'kwli,

-ε -bi υ -hian -mɔ, 'v mu 'li -Yusu a -nagbopυ* ni -pu -tu 'v -do -mυ' -mɔ, ε kɔ nyibli a pepe -bi -mυ', -v ne la -Yusu -mɔ -we, -tebli a pepe a 'mυ, -ε mu 'lu -mɔ, 'v na-a -mɔ le. 10 Nυgbi a 'mυ, -v ne -tebli a 'mυ -mɔ le, 'waa 'nyre mɔ Madala a Mari*, kɔ San, kɔ Mari -bi, -ε mɔ Sakti a 'dii. Nυgbi -bi -mυ', -v kɔ =nυ 'hven, -v mu 'li 'dabio yi, -tebli ni -do a 'mυ, ε nɔ- υ na -mɔ le -we, 'ki 'v -Yusu a -mɔnanyυ* ye'. 11 Kee, -Yusu a -mɔnanyυ a 'mυ, 'ki 'li 'waa 'lule-hihie 'kwli, υ yi-ti 'ni 'ye, -ε mɔ, -ti a 'mυ, nυgbi a 'mυ, υ na -mɔ le, ε 'yi 'lukɔ-moko -kɔ, υ 'ni -pυ=v li-ti =haan-ti. 12 Ε nɔ- mɔ Pielu bu 'du ye', bu gba 'li 'dabio cigbe yi. -Te ε nyre 'v, -ε -bi ε =ti 'v ni, 'ε ta 'li-ti 'kwli le, 'ε 'yi 'li =dedede 'li 'ye, 'bu 'yi -jisei ni -do -mυ', υ 'hinhian la-a le 'pa-. -ε -bi ε -hian -mɔ, 'ε mu 'li 'kayu bu. 'A 'mumu, 'a =wlv kee le diakti, 'ki 'v -tebli a 'mυ, -ε mu 'lu -mɔ a -ta'.

**-Te -Yusu 'hru la 'a -nagbopυ* ni 'hven,
-v mi la 'li Emausidɔ 'kwli yi**

(Makti 16.12-13)

13-Nyrɔwɔ ni -do a 'mυ 'kwli, -Yusu a -nagbopυ* ni 'hven -bi, nυ- hɔn 'li Jrusredɔ 'kwli, 'v mi 'li Emausidɔ 'kwli. -Hɔn 'li Jrusredɔ 'kwli, -bu mu 'li Emausi, ε -we 'li -kilowɔ ni -pu =tu 'v -do ni. 14-Te υ ni 'hru wlɔn, -tebli a pepe -mυ', -ε mu 'lu -mɔ, ε nɔ- kɔ -ti υ ne -mɔ le. 15 Bu ni 'li -ti a 'mυ, 'a lepupule 'kwli, -ε -bi -Yusu 'hru 'v =nυ 'hvi, ε kɔ =nυ 'hven, 'v -mu. 16 Kee, ε 'wi- -te de 'ye ni kaa nyibli a 'yii ki. Ε nɔ- kɔ -ti, 'v 'ye ni yru-o. 17-ε -bi -Yusu 'beti -nυ ni, ε wen: «-Ti a 'di -bi a pipi' le 'li?» -Te ε 'beti -ti a 'mυ, -ε -bi 'a -nagbopυ ni 'hven a 'mυ, υ nyra bu, -ε nu-o, 'waa =wli 'mυε bu. 18 Ti ni -do a ti 'yri, nyiblo -mυ', -ε mɔ Klopasi, ε =tu-o =wɔn, ε wen: «'N pυ=v =haan-ti, 'ki 'li Jrusre a nyibli a pepe 'nyi, -mɔ ni -do, -mɔ 'yi de -bu, -ε mu 'lu -mɔ a -ti 'win.» 19-ε -bi ε wen: «-Ti a 'di -bi 'li?» -ε -bi -nagbopi a 'mυ, ε wen: «-Ti -mυ', -ε mu 'lu -mɔ, 'ki 'v Nasaletu a -Yusu -mɔ. Ε mɔ Nyisva winwlɔn-hanyɔ* =nɔ. 'Ki 'v Nyisva kɔ -tonyibli 'hven- -gbati, 'a =wlulekee-tebli, ε ni la, ε kɔ 'a tɔwin 'hven-, υ tɔe la-a -a mυ ni, -ε mɔ, ε ni la 'kli ki diakti. 20 Kee, Nyisva a -cɔhlɔnpinyυ* gbagbi, υ kɔ -aan naanyυ gbagbi 'hven-, υ nυ- pυ=v Romakυε a 'kunpu -ji',

'u puu =ne -bati le. 'E mo =han-ti, -te u puu =ne -bati le, 'u kɔɔ 'u=v tugbe* 'yie, 'e 'ku. 21-A mu -mo -bi, -a kuo =ne =wlv yi, -e mo, e no- mo -aan -ne Wanyo -mu', Nyisua ya la, -e di Yisraekue* =gble, 'ki 'li Romakue -ji'. -Te -tebli a pepe a 'mu, e mu 'lu -mo, 'a -nyrowi ni ta a -nyrowo -bu. 22 E mo =han-ti, nugbi -bi 'ki 'ne- -a mu 'nyi, -ti -bu, u -hla, e kee ne -aan =wli le. -Nyragbli, nugbi a 'mu, nu- -tuo 'li 'dabio yi, 23 kee, -te u -mu, u 'yi 'li -Yusu a -plahvi bu -yee -ni, 'u di -a mu lee mo, -e mo, Nyisua a lelenyu* 'hru =nu yi, 'u lee =nu, -e mo, -Yusu -hon 'li 'kukonyibli 'nyi ni, 'e 'hru 'klɔ. 24 E ko nyibli -bi, 'ki 'ne- -a mu 'nyi, -te u 'wun -ti a 'mu, e no- mo bu mu 'li 'dabio a 'mu yi. 'E mo =han-ti, -te nugbi a 'mu, u nu 'a hihla, ke- e nu naale, kee, u 'yi 'li -Yusu a 'mu bu -yee -ni.»

25 Ke- -Yusu pi =nu yi, e wen: «Huv-, a 'yi 'lule-hihie -ko. -Ti a pepe -mu', Nyisua a winwlon-hanyo hla la, ti -hi la ti 'yri, 'aan =wli 'ni -klɔɔ li-ti 'wuwli, ko, 'a 'yi-ti =wlv yi -kuo -ni. 26 Winwlon-hanyo a 'mu, u hla la-a ni, -e mo, Wanyo a 'mu, Nyisua pu la le, e di la ya, e blee yi bu 'ye -huen, 'ti-Nyisua 'mu=v -ti a 'yi'bubua -nyi.» 27 -Tebli a pepe -mu', u 'cru la, 'ki 'u=v ki, 'ki 'li Nyisvacrien 'kwli, e -hihia =nu kle, 'kue 'li Moise* a 'crien 'kwli bu, -bu ye Nyisua a winwlon-hanyo -bi a 'crun ki.

28 -Te u mi 'li Emausido 'kwli nyre mo, -e -bi -Yusu -hue=e ni, bu gba 'a 'hru 'lu -mo. 29 Kee, u nyee =ne le, u wen: «Pee mo -a mu 'hvi, 'to yi 'ni -won,» e ko =nu 'huen-, 'u 'ya 'diɔ, 'e pa 'li =nu -mo. 30 -Te u -pa, -e -bi u ni ble, didide a -ti. Bu ni 'u dedi-tuo ki, -e -bi e 'du 'fɔɔ ye', 'e -nyi Nyisua 'wio, 'ti- 'e 'be-e =to le, 'e -nyi =nu=v. 31 -Te e -nyi 'ki =nu=v, -e -bi u -tua 'a yuyruo. Kee, ti a 'mu 'yri, -e -bi e 'waan =nu 'yi ki. 32 Ke- u pipi yre, u wen: «E mo =han-ti =no, -te e -hihie wen -a mu Nyisvacrien kle, doɔɔ ni wen 'li -aan =wli ki diaki.» 33 -E -bi ti ni -do a ti 'yri, u 'du ye', 'u bi 'hru wlon de, 'u mu 'li Jrusredo 'kwli. 'Ki u yee 'u -Yusu a -nagbopu ni -pu =tu 'u -do -mu' bu, u ko 'waa 'bio 'huen-. Nyibli a 'mu, u 'kukue le, 'ki 'li 'kayu ni -do bu, 34 'u lee nyibli ni 'huen -mu', -u -di, u wen: «E mo =han-ti =no, -aan Kukonyo -hon 'li 'kukonyibli 'nyi ni, 'e 'hru Simo Piel yi.» 35 U ni 'huen a 'mu, de -mu', -e mu 'lu -mo,

'ki 'li 'hru wlon, v 'ye, ε nɔ- v na -mɔ le, ε kɔ -tɛ v nu 'a yuyruo, ti -mɔ' -kɔ 'yri ε yɪ 'v 'flɔɔ -tɔ le 'bɛɛ -nɪ.

**-Tɛ -Yusu nyre la 'v 'a -nagbopu* 'hvi,
-v 'kukue la le, 'ki 'li Jrusredɔ 'kwli**

(Matie 28.16-20; Maki 16.14-18; Saan 20.19-23; Nunu-tɛbli 1.6-8)

36 Bu ni 'li -ti a 'mɔ a hihla 'kwli, -ɛ -bi 'ki -Yusu 'hru 'li -nu 'nyi, 'ɛ pu 'waa 'wio bu, ε wen: «Nyɪsua bu ni 'v 'a mɔ -mɔ!» 37 -Tɛ v 'ye-e, -ɛ -bi huannu bi 'li -nu 'kwli. U nu- -mɔ -bi, v daa =nɛ, 'ku* -hru 'li -nu 'nyi. 38 -ɛ -bi ε wen: «Dɛ a 'di -bi -kɔ huannu a yɪ 'ki pie 'li? Dɛ- kɔ -ti 'a 'yɛ ni pu=v =haan-ti, -ɛ mɔ, 'mɔ =nɔ 'li? 39 Ba 'ye 'na dabu a 'kwli kɔ 'na bu. 'Mɔ -Yusu =nɔ. Ba 'ye 'mɔ, 'n kɔ 'hvi, 'n 'yɪ 'ku 'pa-. 'Ku 'yɪ 'hvi -kɔ, 'ɛ 'yɪ 'kla -kɔ. 'Bi 'aan 'mumu a 'mɔ, a yɪ-t 'ni 'ye, -ɛ mɔ, 'n kɔ 'hvi.» 40 -Tɛ ε -wɛ -ti a 'mɔ a hihla -mɔ, -ɛ -bi ε tɔɔ =nu 'a dabu kɔ 'a bu 'hven- yɪ, (v 'mɔ ηmanɪ a 'hve 'ye, 'sɛyo -nu, 'v kɔɔ 'v-v tugbe* 'yie.) 41 Dɔɔv yɪ wen =nu ni ni, 'waa =wɪ 'ɛ yɪ le -kɛɛ -nɪ. ε nɔ- nu-o, 'v 'tɛ 'yɛ-ɛ =wɔv yɪ ni -kue -nɪ, -ɛ mɔ, ε 'hri 'klɔ. ε nɔ- kɔ -ti 'ɛ lee =nu: «Bu mɔ, 'ba kɔ 'nɛ- dididɛ =du, ba -nyi 'mɔ-ɔ, 'mɔ-v di!» 42 'v -ha 'li 'tɔpu-hrin.yɛ a 'kutuɔ, 'v -nyi =nɛ-ɛ, 43 'ɛ klɔ-ɔ bu, 'ɛ di-e, 'ki 'v =nu ye'. 44 -ɛ -bi kɛ- ε pɪ =nu yɪ, ε wen: «-Tɛ 'n 'tɛ ni la 'nɛ- 'a mɔ 'nyi, -ti -bu, 'n lee la 'a mɔ, bu bi 'li 'a mɔ 'kwli. Kɛ- 'n pu la 'a mɔ yɪ: -Tɛbli a pɛpɛ -mɔ', v na la -mɔ le, 'ki 'v 'mɔ ki, 'ki 'li Nyɪsvacriɛn 'kwli, ε kɔ bu nue -nɪ. ε mɔ =han-ti -nɔ, ε nue ni. -Tɛbli a 'mɔ, 'ki 'a dɛ -bi ni 'li Moise* a tetecriɛn* 'kwli, 'a dɛ -bi 'ɛ ni 'li winwlon-hanyv* -bi a 'crun 'kwli, 'a dɛ -bi 'ɛ ni 'li -wlablɛcriɛn* 'kwli.» 45 ε nu-o ni, 'v yru Nyɪsua a -ti a 'mɔ le, -ɛ ni 'li Nyɪsvacriɛn 'kwli. 46 -ɛ -bi ε wen: «Kɛ- Nyɪsua a win pɪ: Wanyɔ -mɔ', Nyɪsua pu la le, ε di la 'a dako yɪ ya, ε kɔ bu 'ye =hven, kɔ, ε kɔ bu 'ku. 'Bu 'ku, -nyrɔwɪ ni ta a -nyrɔwɔ, ε kɔ bu -hɔn 'li 'kukonyibli 'nyi, bu 'hri 'klɔ. 47 Wanyɔ a 'mɔ, ε nɔ- kɔ 'nyre 'kwli, a di 'li Nyɪsua a -ti -mɔ le -naa -nɪ. Nyɪsua a -ti a 'mɔ, a di nyibli -lee -nɪ, ε nɔ- -bu: Bu hie 'v 'waa dɛ 'kuku bu, bu -nyi 'waa 'klɔ a pɛpɛ Nyɪsua, -ɛ di-e nu, ε 'mɔ 'waa dɛ 'kuku* 'wuwla -nɪ. 'Bu mɔ, 'ba yɪ Nyɪsua a -ti a 'mɔ -mɔ le ni nɛ, 'ki ba kɛ 'nɛ- Jrusredɔ 'kwli bu, kɔ, ba na -ti a 'mɔ -mɔ le,

'kɪ 'v dako a pepe yi, -v ni 'ne- 'kɔ kɪ. 48 'Bɪ -tebli a pepe -mu', -ε muu la 'lu -mɔ, a 'ye-e ni. 'A -ti, ba mu, ba na 'na -ti -mɔ le, 'kɪ 'v nyibli a pepe yi. 49 'Na 'Baɪ Nyɪsua pu la 'lɪ-tɪ ni, -ε mɔ, ε di -nyi la 'a mu 'a -Hihiu. 'Na -gbetv, 'mɔ di 'a mu -Hihiu* a 'mu yi ya. 'A -ti, 'kɪ ba ni 'ne- 'dɔ -bu 'kwli bu, -Hihiu a 'mu, ε 'mu 'lɪ yɔ' -hɔn, ε 'mu 'v 'a mu ke' bi, ε 'mu 'a mu 'klɪ -nyi.»

-Tɛ -Yusu mu la 'lɪ yakɔ 'kwli

(Maki 16.19-20; Nunu-tebli 1.9-11)

50 -Tɛ dɛ a 'mu, ε -hi, -ε -bɪ -Yusu gba 'a -nagbopv* ni, 'v =ti Jrusredɔ 'kwli, 'v mu 'lɪ 'dɔ -mu', v dɛɛ Betani =hlɔn. -Tɛ v nyre 'v 'hru a 'mu, 'a -heyri', -ε -bɪ ε 'du dabu ye', 'ε pu =nv wa -mɔ. 51 ε ni 'lɪ win a pupv 'kwli, Nyɪsua 'ε nu-o, -Yusu 'ε -hɔn 'lɪ =nv 'nyɪ, 'ε mu 'lɪ yakɔ 'kwli. 52 'A -nagbopv -mɔ -bɪ, v 'gbɪa kwli, 'kɪ 'v 'a -ti a 'yi'bvale a -ta'. -Tɛ dɛ a 'mu, ε -hi, -ε -bɪ v =hɪan -mɔ, 'v mu 'lɪ Jrusredɔ 'kwli, 'kɪ 'lɪ dɔdɔke 'kwli. 53 'Kɪ 'lɪ Jrusredɔ a 'mu 'kwli, v 'cibi 'lɪ Nyɪsua a 'kagbau* bu ni, 'v pɪ Nyɪsua 'nyre le.